T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
HALK EDEBİYATI BİLİM DALI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE YÖRESEL MOTİFLER VE SOSYAL HAYAT

Abdullah DEMİR

ŞANLIURFA-2023

T.C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE YÖRESEL MOTİFLER VE SOSYAL HAYAT

Abdullah DEMİR

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÇELİKTEN

ŞANLIURFA-2023

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÇELİKTEN danışmanlığında, Abdullah DEMİR'in hazırladığı "Adıyaman Türkülerinde Yöresel Motifler ve Sosyal Hayat" konulu bu çalışma 02 /12 /2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

☐ Oybirliğiyle / ☐ Oy çokluğu ile

İmza

Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÇELİKTEN	
Danışman (Varsa)	:	
Üye	: Doç. Dr. Levent BİLGİ	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Sinan ULU	

Bu tezin Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yapıldığını ve enstitümüz kurallarına göre düzenlendiğini onaylarım.

(Ünvanı, Adı, Soyadı)
Enstitü Müdürü
Prof.Dr. Şevket ÖKTEN

Bu çalışma: ..... Tarafından Desteklenmiştir.

Proje No : .....

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

	T.C. HARRAN ÜNİVERSİTESİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS ORİJİNALLİK RAPORU ve BEYAN FORMU	Doküman No : HRÜ-KYS-FRM-015 YayınTarihi : ..../..../.20... Revizyon No : RevizyonTarihi : Sayfa No : 1 / 1

ÖĞRENCİNİN	
Öğrenci No	205210011
Adı / Soyadı	ABDULLAH DEMİR
Anabilim Dalı/Programı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI / Tezli Yüksek Lisans
Tez Konusu	ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE YÖRESEL MOTİFLER VE SOSYAL HAYAT

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen yüksek lisans çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 424 sayfalık kısmına ilişkin, 02/11/2022 tarihinde danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % 23'tür. Ayrıca yüksek lisans çalışması hiçbir blok kopyalama içermemektedir.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça hariç
3- Alıntılar hariç/dâhil
4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesini ve Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans çalışması Orijinallik Raporu alınması ve kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

02/11/2022
Hazırlayan Öğrencinin
İmzası

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım. 02/11/2022
Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÇELİKTEN
.....
Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
(İmzası)

ÖZET

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE YÖRESEL MOTİFLER VE SOSYAL HAYAT

DEMİR, Abdullah

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÇELİKTEN

Ocak, 2023, 424 Sayfa

Halk edebiyatının sözlü ürünlerinden olan türküler, ait olduğu toplumun sosyal hayatını, sevinçlerini, acılarını, duygu ve düşüncelerini vb. unsurlarını bünyesinde barındırmaktadır. Hâl böyle olunca türkü incelemeleri ile toplumsal okumalar yapmak mümkündür. Anadolu'nun birçok noktasında şahit olunabilecek zengin türkü literatürüne Adıyaman ilinde rastlamak da mümkündür. Adıyaman ilinin, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış tarihi ve kültürel geçmişi, türkü geleneği açısından zengin bir birikime sahip olmasının önünü açmaktadır. Dolayısıyla Adıyaman türküleri şehrin ve bölgenin edebiyat ve sosyokültürel yapısı açısından zengin bir içeriğe sahiptir. Bu sebeple söz konusu türküler üzerinden yapılacak okuma ile ilin ve bölgenin tarihi ve kültürü hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlayacaktır. Adıyaman türkülerinin geçmişi, ahilik dönemine dayanan Harfane kültürü ve daha birçok unsur üzerine inşa edilen birikime dayanmaktadır. Söz konusu birikimin içerisinde şüphesiz birçok kültürel kod bulunmaktadır. Bu kodların ortaya çıkarılması ve gelecek nesillere aktarılması kültürel süreklilik açısından önemlidir. Adıyaman türküleri üzerine inşa edilen bu çalışmada, ilgili türküler incelenerek türkülerde yer alan geleneksel motifler ve ilin sosyokültürel hayatının türkülere yansımaları görülmeye çalışılmıştır. Bunun için türküler şekil ve içerik açısından incelenmiştir. İncelenecek türküler yazılı ve internet ortamında yer alan materyallerden elde edilmiştir. Bunun için TRT Repertuarı ve Adıyaman türkülerinin yer aldığı kaynak kitaplar incelenmiştir. İçerik analizi yapılırken

ihtiyaç hâlinde kaynak kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Bütün bunlar neticesinde Adıyaman türküleri; dil ve üslup, konu, özellik, şekil, yapı, motif, ezgi ve icra edildiği ortam açısından halk bilimi yöntemlerine göre incelenmiştir. Ardından Adıyaman iline ait türkü metinleri sırasıyla verilmiş ve sözlük çalışması ve dizin oluşturulmuştur. Ayrıca TRT repertuarında yer alan bazı türkülerin ve oyun havalarının nota düzeni, ses düzeni ve türkülerde geçen motiflere ait fotoğraflarla tez çalışması neticelendirilmiştir. Yapılan inceleme ile Adıyaman türkülerinin yapısal özelliği, geçmişi, içeriği, sanatsal ve kültürel boyutu ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkü, Adıyaman, Türkü Geleneği, Harfane, Motif, Şekil, Kültür, Sosyal Hayat.

ABSTRACT

LOCAL MOTIFS AND SOCIAL LIFE IN ADIYAMAN'S FOLK SONGS

DEMİR, Abdullah

Master's Thesis

Department of Turkish Language and Literature

Advisor: Asst. Prof. Hakan ÇELİKTEN

January, 2023, 424 pages

Folk songs, which are oral products of folk literature, incorporates social life, joys, pains, feelings and thoughts etc. Of the society to which it belongs. As such, it is possible to make social readings with folk song studies. It is also possible to come across the rich folk song literature in Adıyaman, which can be witnessed in many parts of Anatolia. The historical and cultural background of Adıyaman province, which has hosted many civilizations, paves the way for it to be a rich witness in terms of folk song tradition. Therefore, the folk songs of Adıyaman province and its region have a rich content in terms of literature and socio-cultural structure. For this reason, with the analysis to be made on the mentioned folk songs, it will be provided to have information about the history and culture of the province and the region. The history of Adıyaman folk songs is based on the Harfane culture dating back to the Ahilik period and the accumulation built on many other elements. Undoubtedly, in this collection There are many cultural codes. It is important for cultural continuity to reveal these codes and transfer them to future generations. In this study, which was built on Adıyaman folk songs, the traditional motifs in the folk songs and the reflections of the socio-cultural life of the province on the folk songs were tried to be seen by examining the related folk songs. For this reason, folk songs were examined in terms of form and content. The folk songs to be examined were obtained from written and internet materials. For this

purpose, source books including TRT Repertoire and Adıyaman folk songs were examined. While conducting the content analysis, interviews were made with the resource people when needed. As a result of all these, Adıyaman folk songs; folklore in terms of language and style, subject, feature, shape, structure, motif, melody and the environment in which it is performed. analyzed according to scientific methods. Then, the texts of folk songs belonging to Adıyaman province were given respectively and a dictionary study and an index were created. In addition, the work of some folk songs and play moods in the TRT repertoire with the note arrangement, sound system and the photos of the motifs in the folk songs has been concluded. With the examination, the structural features, history, content, artistic and cultural dimensions of Adıyaman folk songs were approved.

Keywords: Folk Songs, Adıyaman, Folk Song Tradition, Harfane, Motive, Figure, Culture, Social Life.

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE YÖRESEL MOTİFLER

VE SOSYAL HAYAT

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI II

Orijinallik Belgesi Ve Beyan Raporu III

ÖZET IV

ABSTRACT VI

İÇİNDEKİLER VIII

KISALTMALAR XIV

EKLER LİSTESİ XV

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKÜ KAVRAMI

1.1. TÜRKÜ HAKKINDA GENEL BİLGİ 9

1.1.1. Türkiye'de Türkü Üzerine Yapılan Çalışmalar 12

1.1.2. Adıyaman Türkü Geleneği Ve Adıyaman Mahalli Sanatçıları 14

1.1.3. Adıyaman Türkülerinin İcra Ortamları 20

1.1.4. Adıyaman Türküleri Üzerine Çapılan Çalışmalar 21

1.1.5. Adıyaman Harfane Geleneği 23

1.2. TRT REPERTUARINDA YER ALAN ADIYAMAN TÜRKÜLERİ 24

1.2.1. TRT Repertuarında Yer Alan Adıyaman Oyun Havaları 25

1.2.2. TRT Repertuarında Yer Alan Adıyaman Uzun Havaları 25

İKİNCİ BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE KONU

2.1. KONULARINA GÖRE ADIYAMAN TÜRKÜLERİ 29

2.1.1. Aşk Ve Sevda Türküleri 32

2.1.2. Gurbet, Ayrılık Ve Hasret Türküleri 35

2.1.3. Yer Adları – Tabiat Ve Memleketle İlgili Türküler 37

2.1.4. Ölüm Üzerine Söylenmiş Türküler (Ağıtlar) 40

2.1.5. Askerlik Üzerine Söylenmiş Türküler 41

2.1.6. Kişiler Üzerine Söylenmiş Türküler 42

2.1.7. Hikâyesi Olan Türküler 43

2.1.8. Öğretici Ve Öğüt Verici Türküler 45

2.1.9. Oyun Türküleri 46

2.1.10. Şikâyet Türküleri 47

2.1.11. Beslenme Ve Yiyecekleri Konu Alan Türküler 47

2.1.12. Mahpushane Türküleri 49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE ŞEKİL

3.1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİNE GÖRE ADIYAMAN TÜRKÜLERİ 51

3.1.1. İki Dizeden Oluşan Türküler 56

3.1.2. Bentleri İki Dizeden Kurulmuş Kavuştaksız Türküler 56

3.1.3. Bentleri İki Dizeden Kurulmuş Bağlantısı 2 Dize Olan Türküler 57

3.1.4. Bentleri İki Dizeden Kurulmuş Bağlantısı 3 Dize Olan Türküler 57

3.2. ÜÇLÜKLERLE OLUŞMUŞ TÜRKÜLER 59

3.2.1. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Kavuştaksız Türküler 59

3.2.2. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 1 Dize Olan Türküler 59
3.2.3. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 2 Dize Olan Türküler 59
3.2.4. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 3 Dize Olan Türküler 64
3.2.5. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 4 Dize Olan Türküler 64
3.2.6. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 7 Dize Olan Türküler 66
3.3. DÖRTLÜKLERLE OLUŞMUŞ TÜRKÜLER 67
3.3.1. Mani Dörtlükleriyle Kurulan Kavuştaksız Türküler 67
3.3.2. Mani Dörtlükleriyle Kurulmuş Kavuştaklı Türküler 68
3.3.3. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Kavuştaksız Türküler 80
3.3.4. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu Dördüncü Dizesi Kavuştak Olan Türküler 87
3.3.5. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 1 Dize Olan Türküler 88
3.3.6. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 2 Dize Olan Türküler 90
3.3.7. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 3 Dize Olan Türküler 96
3.3.8. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 4 Dize Olan Türküler 98
3.3.9. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 5 Dize Olan Türküler 107
3.3.11. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 6 Dize Olan Türküler 108
3.4. BEŞLİKLERLE KURULMUŞ TÜRKÜLER 110
3.4.1. Bentleri Beş Dizeden Kurulmuş Kavuştaksız Türküler 110
3.4.2. Bentleri Beş Dizeden Kurulmuş Bağlantısız Dizeler 110
3.4.3. Bentleri Beş Dizeden Kurulmuş Bağlantısı 3 Dize Olan Türküler 111
3.4.4. Bentleri Beş Dizeden Kurulmuş Bağlantısı 4 Dize Olan Türküler 112
3.5. BENTLERİ 6 DİZEDEN KURULMUŞ KAVUŞTAKSIZ TÜRKÜLER 112
3.6. BENTLERİ 8 DİZEDEN KURULMUŞ TÜRKÜLER 113
3.7. BEYİTLERLE KURULMUŞ TÜRKÜLER 113

3.8. SERBEST TARZDA YAZILMIŞ TÜRKÜLER 114

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNİN SOSYO-KÜLTÜREL İŞLEVLERİNİN İNCELENMESİ

4.1. İŞLEVSEL HALKBİLİMİ YÖNTEMİ 120
4.1.1. İşlevsel Kuram Açısından Adıyaman Türküleri 123
4.1.2. Eğlenme, Eğlendirme, Hoşça Vakit Geçirme Ve Estetik İşlevi 123
4.1.3. Eğitim Ve Kültürün Genç Kuşaklara Aktarılması İşlevi 125
4.1.4. Toplumsal Baskılardan Ve Kişilerden Kurtulma İşlevi 127
4.1.5. Toplumsal Kurallara Ve Törelere Destek Verme İşlevi 129

BEŞİNCİ BÖLÜM

SÖYLENDİKLERİ ORTAM VE KULLANILDIKLARI YERLERE GÖRE ADIYAMAN TÜRKÜLERİ

5.1. İŞ VE MESLEK HAYATIYLA İLGİLİ TÜRKÜLER 131
5.1.1. El Sanatları 132
5.1.2. Tütün 132
5.1.3. Bağbozumu (Kerge) 134
5.1.4. Nar Toplama İşi 136
5.2. TÖREN TÜRKÜLERİ 139
5.2.1. ADIYAMAN DÜĞÜN TÖRENLERİ 139
5.2.1.1.Kız İsteme 140
5.2.1.2.Düğün Türküleri 140
5.2.1.3.Kına Türküleri 143
5.2.1.4.Gelin Alma/ Gelin Karşılama Türküleri 147
5.3. BAYRAM TÜRKÜLERİ 148
5.4. DİNİ TÖRENLERDE SÖYLENEN TÜRKÜLER 149

ALTINCI BÖLÜM

TÜRKÜLERDE EZGİ

6.1. EZGİLERİNE GÖRE ADIYAMAN TÜRKÜLERİ 156

6.1.1. Adıyaman Türkülerinde Usullü Türküler 158

6.1.2. Adıyaman Türkülerinde Usulsüz Türküler 159

6.1.3. Adıyaman Türkülerinde Kullanılan Enstrümanlar 161

YEDİNCİ BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNİN MOTİF YAPISI

7.1. ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE YER ALAN MOTİFLER 163

7.1.1. Kişi Nitelemeleri 164

7.1.2. Güzellik Motifleri 166

7.1.3. Doğa Motifleri 169

7.1.4. Renk Motifi 177

7.1.5. Meyve Motifleri 180

7.1.6. Hayvan Motifleri 181

7.1.7. Çiçek Ve Bitki Motifleri 184

7.1.8. Akrabalık Adları 189

7.1.9. Sayı Motifleri 198

7.1.10. Yer Adları 204

7.1.11. Giyim–Kuşam–Takı 207

7.1.12. Yeme-İçme 210

SEKİZİNCİ BÖLÜM

HALK OYUNLARI

8.1. ADIYAMAN HALK OYUNLARI 213

DOKUZUNCU BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE DİL VE ÜSLUP

9.1. DİL VE ÜSLUP 216

9.1.1. Alkış Ve Kargışlar 216

9.1.2. Atasözleri 219

9.1.3. Deyimler 220

9.1.4. Tekrarlar 227

9.1.5. Yerel Dille Anlatım 234

9.1.6. Adıyaman Türkülerinin Yapısal Özellikleri 240

9.1.7. Adıyaman Türkülerinin Varyantlaşması 241

ONUNCU BÖLÜM

TÜRKÜ METİNLERİ

10.1. ADIYAMAN YÖRESİ TÜRKÜ METİNLERİ 264

SONUÇ 417

KAYNAKÇA 420

EKLER

KISALTMALAR

Age	**:**	Adı Geçen Eser
Haz	**:**	Hazırlayanlar
K.K	**:**	Kaynak Kişi
MEB	**:**	Milli Eğitim Bakanlığı
M.Ö	**:**	Milattan Önce
M.S	**:**	Milattan Sonra
Rep	:	Repertuar
S	**:**	Sayı
s.	**:**	Sayfa Numarası
TDK	**:**	Türk Dil Kurumu
THM	**:**	Türk Halk Müziği
TRT	**:**	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Yay	**:**	Yayınları

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Dizin ek s.1

Ek 2: Sözlük ek s.8

Ek 3: Kaynak Kişiler ek s.18

Ek 4: Bestekâr, Söz Yazarı Aziz Çelik'le Görüşme ek s.20

Ek 5: Bestekâr İdris Nebi Açıl'la Görüşme ek s.25

Ek 6: Altın Yüzüğüm Kırıldı Türküsü Nota Düzeni ek s.27

Ek 7: Ay Doğar Aşar Gider Türküsü Nota ek s.28

Ek 8: Bir Mektup Yazdırdım Türküsü Nota Düzeni) ek s.29

Ek 9: Damın Ardı Tandıram Türküsü Nota Düzeni ek s.30

Ek 10: Dere Boyu Saz Olur Türküsü Nota Düzeni ek s.31

Ek 11: Durnalar Dizi Dizi Türküsü Nota Düzeni ek s.32

Ek 12: Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur Türküsü Nota Düzeni ek s.34

Ek 13: Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan Türküsü Nota Düzeni ek s.36

Ek 14: Gel Gülüm Gel Canım Türküsü Nota Düzeni ek s.38

Ek 15: Gölbaşı'na Vardım Gülleri Çoktur Türküsü Nota Düzeni ek s.39

Ek 16: Havalar Ayaz Gelin Hanım Türküsü Nota Düzeni ek s.40

Ek 17: İki Kız Gider Düğüne Türküsü Nota Düzeni ek s.41

Ek 18: Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum Türküsü Nota Düzeni ek s.43

Ek 19: Yağmur Yağar Yer Yaş Olur Türküsü Nota Düzeni ek s.44

Ek 20: Ağır Oyun Havası Nota Düzeni ek s.46

Ek 21: Boz Eşek Halayı Nota Düzeni ek s.49

Ek 22: Dik Halay Oyunu Nota Düzeni ek s.51

Ek 23: Simsimi Oyunu Nota Düzeni ek s.52

Ek 24: Adıyaman Türkülerine Ait Bilgiler-1 ek s.53

Ek 25: Adıyaman Türkülerine Ait Bilgiler-2 ek s.54

Ek 26: Adıyaman Türkülerine Ait Bilgiler-3 ek s.55

Ek 27: Bestekâr Ve Söz Yazarı Aziz Çelik'le Görüşme (Foto) ek s.56

Ek 28: İdris Nebi Açıl'la Görüşme (Foto) ek s.56

Ek 29: Adıyaman Yöresi Harfane Grubu ek s.57

Ek 30: Adıyaman Harfane Grubu Etkinliği ek s.57

Ek 31: Adıyaman Park Avm'de Harfane Grubu Etkinliği ek s.58

Ek 32: Adıyaman'da Üzüm Toplama İşi. (Bağbozumu- Kerge) ek s.58

Ek 33: Adıyaman'da Nar Toplama(Kerge İşi) Nar Ekşisi Yapımı ek s.59

GİRİŞ

Tarihte devletlerin çoğu uygun iklim şartları, verimli toprak ve suyun olduğu yerlerde kurulmuştur. Suları bol Dicle, Fırat nehirleri arasında kalan Mezopotamya denen bölgede birçok devlet kurulmuş birçok medeniyet hüküm sürmüştür. Bu sebeple ‘’Mezopotamya Medeniyetler Beşiği’’ olarak kabul edilir. Adıyaman, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin batı ucunda Orta Fırat bölümünde yer alan en eski yerleşim yerlerinden biridir. Fırat Nehri ve verimli toprakların bulunması nedeniyle Adıyaman yöresinde, tarih boyunca birçok medeniyet hüküm sürmüştür. Yörede yapılan arkeolojik kazılarda, M:Ö: 7000 yılına kadar tarihi bulgulara rastlanmıştır. Tarih süreci içinde Hititler, Frigler, Persler, Makedonlar hâkimiyet kurmuş daha sonra Kommagene Krallığı, Roma İmparatorluğu, Doğu Roma (Bizans), Emevi, Abbasi, Hamdani, Bizans, Eyyubi, Anadolu Selçuklu, Memlük, Osmanlı İmparatorluğu devletleri hüküm sürmüş ve Cumhuriyettin ilanıyla Türkiye Cumhuriyeti devleti topraklarına katılmıştır. Burada görüleceği gibi Adıyaman’da birçok medeniyet hüküm sürmüştür. Bölgedeki tarihi zenginliklerde bu medeniyetlerin izleri görülmektedir (Turhan ve Akbıyık, 2012, s.15-16).

Adıyaman ili, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri arasında geçit konumundadır. Kısmen Akdeniz Bölgesi özelliklerini gösterir. Bu nedenle söz konusu 3 bölgenin özelliklerini gösterir. Bu nedenle bitki örtüsü, söz konusu 3 bölgenin özelliklerini taşır. Yüksek rakımlı yerler, genellikle meşe ağaçlarıyla kaplanmış olmakla birlikte, bu alanların yer yer çıplak hale geldiği de görülür. Yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçmesinden dolayı ormanlık alan yok denecek kadar azdır (Palancı, 2005, s.12).

Adıyaman ili, Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesindedir. 37-45 kuzey enlemiyle 38-17 doğu boylamı üzerinde yer alan ilin denizden yüksekliği 669 metredir. Yüzölçümü ise 7614 km2’dir. Doğuda Diyarbakır, batıda Kahramanmaraş, güneyde Şanlıurfa, kuzeyde Malatya illeriyle çevrilidir. İlin merkez dışında sekiz ilçesi olup bunların adları; Besni, Çelikhan, Gerger, Gölbaşı, Kâhta, Samsat, Sincik ve Tut ilçeleridir. Merkez ve ilçelerinin kuzey kısımlarıyla Gölbaşı, Çelikhan, Tut, Sincik ve Gerger ilçelerinin

tamamına yakını dağlıktır. Merkez ve Kâhta ilçelerinin güneyiyle Samsat ve Besni'nin bir kısmı ovalıktır (Yağınlı, 2004, s.2).

İlin ekonomisi, genellikle tarıma dayalı bir yapıya sahiptir. Ancak son yıllarda tarımda yaşanan gerileme sonucu tarımla uğraşan yöre insanları, mevsimlik işçi olarak başka illere gitmektedir. Devlet, buradaki işsizlik oranını azaltmak amacıyla Adıyaman'ı kalkınmada öncelikli iller arasına almıştır. Sanayicilere, çeşitli teşvikler sunarak yörede sanayinin gelişmesi için öncü rol üstlenmiştir. Bunun sonucu olarak da ilde, çeşitli fabrikalar kurulmuş olup halen birçok yeni fabrikanın oluşumu da devam etmektedir (Palancı, 2005, s.14).

İlde, karayolu ulaşımı ön planda gelmektedir. Bunun yanında demiryolu ve havayolu ulaşımı da önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca Atatürk Barajı Baraj gölünde Gerger -Siverek arasında ve yine kıyı köyleri arasında feribot seferleri yapılmaktadır. Adıyaman'ın Türkiye'nin her yerine karayolu bağlantısı bulunmaktadır. Yolcu ve yük taşımacılığının büyük çoğunluğu karayoluyla yapılmaktadır (Sucu, 2008, s.117).

Adıyaman'da mahalli kültürel değerlerin yaşaması için halk kültürüyle ilgili folklorik bayramlar ve çeşitli festivaller düzenlenmektedir. Nevruz ve Hıdırellez bütün geleneğiyle hala canlılığını korumaktadır. Üzüm, nar, bal bayramları düzenlemektedir. Adıyaman'da günümüzde düzenlenen festival, şenlik ve bayramlar şunlardır:

Uluslararası Nemrut Kommagene Festivali- 26-27 Ağustos

Besni Eğitim Ve Kültür Festivali-22-24 Eylül

Gölbaşı Üzüm Festivali-29-30 Eylül

Gerger Nar Festivali-19-23 Temmuz

Tut Kültür Ve Sanat Festivali-19-23 Temmuz

Çelikhan Bal Festivali-25-26 Ağustos

Aşure Şöleni- Muharrem Ayının Onuncu Günü (Palancı, 2005, s.14).

Adıyaman ili, tarihi ve tabii güzelliklerle dolu bir yer olduğu için her yıl yüz binden fazla turist Adıyaman'ı ziyaret etmektedir. Bu turistlerin büyük çoğunluğunun ana hedefi dünyanın 8. harikası olarak bilinen Nemrut Dağı'ndaki tarihi ve tabii harikaları görmektir. Ancak ile gelen turistler, bu harikaların yanında bunlara yakın derecede önemli daha birçok tarihi ve tabii güzellikleri de görme imkânına sahip olmaktadırlar. Adıyaman'da çeşit itibariyle Kültür Turizmi, İnanç Turizmi ve Sağlık Turizmi ön plana çıkmaktadır. Bir miktar da eğlence ve spor turizmi göze çarpar. Yaklaşık yüzde doksanını ise Kültür Turizmi oluşturmaktadır (Sucu, 2008, s.10).

Adıyaman, turizm bakımından gün geçtikçe canlanmakta yerli ve yabancı turistlerin oldukça ilgisini çekmektedir. Özellikle, Nemrut dağındaki Kral Antiokhos'a ait anıt mezar, devasa kabartmalar, mağaralar, kaleler, köprüler vb. tarihi eserler turistler tarafından yoğun bir şekilde ziyaret edilmektedir. Yörede, turistik amaçlı birçok otel ve motel yapılmıştır (Palancı, 2005, s.13-14).

Adıyaman'ın Tarihi Kültür Varlıkları Ve Ören Yerleri:

Nemrut Dağı Ören Yeri

Eski Kale

Yeni Kale-Eski Kâhta Kalesi

Cendere-Roma- Köprüsü

Karakuş Tepesi

Derik Kalesi

Gerger Kalesi

Pirin Kaya Mezarları

Palanlı Mağaraları

Göksu Köprüsü (Yağınlı, 2004, s.5-7)

Adıyaman da müzik de köklü tarih içinde gelişimini sürdürerek günümüze kadar zenginleşerek gelmiştir. Anonim türkülerin yanında yeni bestelerle gelişerek ve yaygınlaşarak hayatiyetini sürdürmektedir. Adıyaman'da müzik çok sevilmektedir. Bu nedenle Adıyaman'da müzik hayatın ayrılmaz bir parçasıdır.'' desek abartmış olmayız. Tüccarından esnafına, köylüsünden şehirlisine, öğretmeninden öğrencisine kadar her kesim içinde müzik önemli bir yer tutmaktadır. Dokumacı esnafı, tezgâhında çalışırken, çiftçi, tarlasını sürerken dilinden türküleri eksik etmez. Halkın bu sevgi ve ilgisi sonucu il ve ilçelerden pek çok sayıda ses ve saz sanatçısı, ozan ve bestekâr çıkmıştır (Turhan ve Akbıyık, 2012, s.18).

Adıyaman ili; tarihi, coğrafyası, kültürü, turizmi, ekonomisi ve folklorik özellikleriyle kendine has bir üslubu olan kadim bir kenttir. Tarihi süreçte medeniyetler kavşağında bulunan Adıyaman ili, burada kurulan medeniyetlerin kültürüyle kendi kültürünü harmanlayarak günümüze kadar ulaştırmıştır.

Bu çalışma, Adıyaman yöresi türkülerinde geleneksel motifler ve sosyo-kültürel hayatla ilgili olduğu için çalışma daha çok Adıyaman ili sınırları içerisinde olmuştur. Türkü derlemesi, kaynak kişilerden, Adıyaman İl Halk Kütüphanesi'nden, Adıyaman Üniversitesi Kütüphanesi'nden, Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nde yer alan kitaplardan, TRT repertuarından, internet ortamlarından derlenmiştir. Türkülerde yer alan motifler, Adıyaman Müzesi'nde ve il merkezinden elde edilmiştir. Türkü derlemesi sırasında Adıyaman türkü kültürünü bilen ve icra eden kaynak kişilerle de görüşme gerçekleştirilmiş ve türkülerde sosyo-kültürel hayat ve geleneksel motifler hakkında bilgiler elde edilmiştir. Kaynak kişilerle görüşme yapılmadan önce kaynak kişilere sorulacak sorular belirlenmiş ve ayrıca türkülerle ilgili gerekli araştırma ve incelemeler de yapılmıştır. Kaynak kişilere bu çalışmanın Adıyaman yöresi türküleriyle ilgili bir tez çalışması olduğu söylenmiş ve kaynak kişilerin biyografisi alınmış, bu türküleri nereden ve kimin vasıtasıyla öğrendikleri sorulmuştur. Bu soruların dışında, türkü sanatını icra dönemleri, bu sanata ne zaman başladıkları, türkü kavramının ne olduğu, türkülerde geçen motiflerin neler olduğu, türkülerde işlenen konuların neler olduğu sorulmuştur.

Türkü geleneği, gelenek ve göreneklerde türkülerin yeri, kullanılan çalgı aletleri, harfane geleneğindeki türküler, düğün ve törenlerin icrasında türkülerin yeri, hakkında sorular kaynak kişilere sorulmuştur. Derleme sırasında, kaynak kişilerden alınan bilgiler yazıya geçirilmiş, fotoğraf basımı yapılmış, kaynak kişilerden alınan bu bilgiler ve fotoğraflar çalışmaya aktarılmıştır.

Adıyaman yöresinin kültürünü iyi bilen kaynak kişilerle beraber Adıyaman türküleri, türkülerde yer alan sosyo-kültürel hayat ve yöresel motifler tanıtılarak çalışma tamamlanmıştır.

ÇALIŞMANIN TANIMI VE ÖNEMİ

Adıyaman; tarihi, coğrafi ve kültürel açıdan zengin bir şehirdir. Kültürü yansıtan ögelerden birisi de türkülerdir. Adıyaman yöresine ait türkülerle ilgili yapılan bu akademik çalışmada, türkülerin yer aldığı kaynakların tespit edilmesi incelenmesi, sınıflandırılması ve saha çalışması yapılmıştır.

Çalışmada, türküyle ilgili yapılan çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir. Türküler, konularına göre sınıflandırılarak hangi konuların türkülerde daha çok işlendiği belirtilmiştir. Türküler, şekil bakımından incelenmiş ve türkülerin yapısı hakkında bilgi verilmiştir. Türküler, işlevsel yöntem bakımından incelenmiştir. Türkülerin icra edildiği ortamlar belirtilmiştir. Türküler, ezgilerine göre incelenmiştir. Türküler, motif bakımından incelenmiştir. Türkülerde yer alan atasözleri, deyimler, tekrarlar incelenmiştir. Türkülerde, yörenin ağız özellikleri incelenmiştir. Yörenin halk oyunları hakkında bilgi verilmiştir. Adıyaman türkülerinde varyantlaşan türkülere yer verilmiş ve varyantlaşan türküler incelenmiştir.

Adıyaman türküleri, kaynak kişilerle yapılan görüşme ve saha çalışmasıyla bir bütün halinde icelenmiş halk bilimi yöntemlerinden yararlanılarak yazıya geçirilmiştir.

ÇALIŞMANIN AMACI

İletişim araçlarının çoğalması ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte geleneksel unsurların bu değişim ve gelişimle birlikte kaybolmaması ve unutulmaması için toplum tarafından genç nesillere aktarılması gerekmektedir.

Toplumun sahip olduğu ve nesilden nesile aktararak muhafaza ettiği bu kültürel unsurları ileriye taşımak yine toplumla beraber olmaktadır. Bu kültürel unsurlar, genç kuşaklara aktarılmadığı takdirde gelecekte kendine yer bulması neredeyse imkânsız olmaktadır. Bunun için kültürün devamlılığının sağlanması ve genç kuşaklara aktarılarak devam ettrilmesi gerekir. Bu kültürün devamı ve icrası da yine topum tarafından bireylere aktarılmasıyla mümkündür. Aksi takdirde kültürlerin devamı olmazsa bu kültürler unutulmaya ve yok olmaya mahkûmdurlar.

Bu çalışma, Adıyaman yöresine ait türküleri sosyo-kültürel hayat ve geleneksel motifler açısından ele alınarak halk bilimi yöntemlerinden olan işlevsel yöntem açısından da incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, Adıyaman yöresiyle ilgili gerekli bilgiler verilmiştir. Ayrıca çalışma, Adıyaman türkülerinde işlenen konular, Adıyaman türkülerinin icra ortamları, türküler üzerine yapılan çalışmalar, Adıyaman yöresi türkü geleneğini devam ettiren sanatçılar, türkülerin şekil ve yapısal özellikleri, iş ve tören türküleri, geleneksel motifler, türkülerin ezgileri, türkülerde dil ve üslup, varyantlaşan türkülerin akademik anlamda incelenerek verilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yaptığımız saha çalışmalarında, Adıyaman yöresine ait türküler toplanarak bu türkü kültürünü bugünden gelecek nesillere aktarmak ve bu kültürü tanıtarak kaybolmasının önüne geçmek için bu çalışma yapılmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

GEREÇLER VE YÖNTEMLER

Adıyaman iline ait türküler, saha çalışması olmasından dolayı bu alanda yer alan araç ve gereçler temin edilerek çalışmada kullanılmıştır. Adıyaman ili türküleriyle ilgili çalışma yapılırken kaynak kitaplar temin edilmiş, kaynak

kişiler belirlenmiş, kaynak kişilerle türkülerle ilgili röportajlar yapılmış, fotoğraf basımı yapılmış ve bu materyaller çalışmaya aktarılmıştır. Bu çalışmada, elde edilen bilgiler yazıya geçirilirken çalışmanın kaynakça kısmında bulunan kitaplardan, tezlerden istifade edilmiş olup bu çalışmayla alakalı bilgiler elektronik ortama aktarılırken dizüstü bilgisayar kullanılmıştır.

Adıyaman yöresine ait türkü çalışmasında türkülere ait kaynaklar, Adıyaman İl Halk Kütüphanesi'nde, Adıyaman Üniversitesi Kütüphanesi'nde, Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nde yer alan kitaplardan, TRT repertuarından, internet ortamlarından katalog taraması ve kaynak kişilerden derlenmiştir. Halk edebiyatına ait ürünler halk bilimi yöntemleri esas alınarak incelenmektedir. Bu çalışmada, halk bilimi yöntemlerinden işlevsel halk bilimi yöntemi kullanılmıştır. Türkü metinlerinin yapısı, içerdiği konular, dil ve üslubu, ezgileri, icra ortamları, türkülerin icracıları, türkülerde geçen mekânlar, türkülerin işlevleri ele alınıp geniş bir şekilde incelenmiştir.

Müzik alanında, Adıyaman'da müzik kültürünün yaşatılması için ''Harfane''adı altında türkü etkinlikleri de yapılmaktadır. Bu etkinliklerde, Adıyaman yöresi sanatçıları Adıyaman yöresine ait türküleri seslendirmekte ve türkülerin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Adıyaman ili, kültürel bakımdan zengin bir yapıya sahiptir. Ve bu kültürel zenginliğin türkülere motif motif işlenmiş olduğunu görmekteyiz. Türküler de bu zenginliğin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu amaçla türkülerde var olan bu kültürel zenginliği ortaya çıkarma isteği de bu konuyu seçmemizde etkili olmuştur. Adıyaman iline ait türküler incelenirken öncelikle TRT repertuarında yer alan türküler taranmış, diğer kaynaklarda yer alan türküler taranmış ve daha sonra türküler üzerinde araştırma ve inceleme yapılmıştır.

Adıyaman türkülerini inceleyip kaynak taraması yapılarak türkülerde işlenen konular, türkülerin ezgileri, yapıları, kültürel hayata etkisi ve kültürel hayatın türkülere etkisini incelemek temel amacımızdır. Halk kültürünün taşıyıcısı olan türküler, gelecek nesillerin kendi kültürlerini bilmesi, anlaması ve tanıması açısından önemli bir unsurdur. Bu çalışmayla amacımız geçmişten

geleceğe köprü vaziyetinde olan halk kültürünü türküler vasıtasıyla hafızalarda canlı tutmak ve yaşatmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKÜ KAVRAMI

1.1. TÜRKÜ HAKKINDA GENEL BİLGİ

İnsanoğlu, duygusal bir canlı varlık, türkülerse bu varlığın hayat hikâyesinde doğal yaşam kesitleridir demek kanımızca doğru bir benzetme olacaktır. Bu kesitler, kimi zaman öylesine çeşitli olabilir ki şaşırıp kalmasak elde değil! Bir insan yaşamının yöresindeki türkülerde anlatılmayan bir hali var mıdır? Türküler, insan yaşamının müzikal fotoğraflarıdır (İmik, 2020, s.14).

Türk halk kültürünün temelini halk edebiyatı meydana getiriyorsa halk edebiyatının da temelini halk şiiri oluşturuyor. Halk şiiri, yoğun içeriğinin yansıra güçlü estetik düzeyi ile de seçkin sanat eserleri olduğunu bize gösteriyor (Yıldırım, 2003, s. 4).

Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar söylenen türküler, milletimizin sese ve söze bürünüp görünmesidir. Biz neysek onlar da odur. Biz değiştikçe onlar da değişir. Bir sürü değişim içinde yine de birbiriyle benzeşen, süreklilik gösteren yönleri kalır (Kurnaz, 2013, s.14).

Geçmişten günümüze kadar bu kadim ve tarihi Anadolu coğrafyasında yaşayan Anadolu insanı, ortaya çıkardığı ürünleri, biriktirdiği kültürel ve tarihi özellikleri Anadolu'ya yansıtmaya çalışmıştır. Kendi kültüründen yansıttığı ürünlerden bir tanesi de türkülerdir. Anadolu insanının nazarında türkülerin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Bunu geçmişte söylenen türküleri gerek sevinçli olduğu zamanlarda neşeli türküleri söylemesiyle, gerek hüzünlü olduğu zamanlarda söylediği yürekten gelen ağıtlarla görmekteyiz.

Anadolu insanı, türkü denilince birçok kavram zihninde canlandırır. Hayal, acı, sılaya özlem, ayrılık, aşk, sevda vb. gibi. Anadolu coğrafyasında, türkü kavramı hakkında bugüne kadar birçok araştırmacı farklı tanım yapmıştır. Türkünün ne olduğu hakkında bugüne kadar yapılan tanımlar şunlardır:

Türkçe sözlükte türkü, ‘’Türk + Ar. i’’ açıklamasıyla aslının’’türki’ olduğu ifade edildikten sonra, ‘’Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzum’’ biçiminde açıklanmaktadır (Çevik, 2013, s.17).

‘’ Temel Türkçe Sözlük/Kamus-i Türki’de türkü için ‘Aslında Türklere has bir biçimde şarkı’’ tanımı yapılmaktadır (Yakıcı, 2007, s. 33).

XI. yüzyılın eseri Divan-ı Lügat-it Türk’te türkü karşılığı olarak ‘ır’, ‘yır’ terimlerinin kullanıldığı belirtilmektedir (Yakıcı, 2007, s.36).

Türkü teriminin kaynağı Türk sözcüğüdür. Türk sözcüğünün sonuna nispet eki kullanarak Türki elde edilmiş, bu sözcük zamanla Türkü biçimine girmiştir. Ş.Sami, F.Köprülü, A.T.Onay, A.K.Tecer, ‘’Türklere mahsus bir besteyle söylenen şarkılardır.’’ tarifinde birleşirler (Güzel, 2004, s.181).

Türkü teriminin kaynağı Türk kelimesidir. Türk halkının ortaklaşa yarattığı söz ve ezgiden mürekkep bir şeklidir. Sosyal hayatta başa gelen olayları, aşk, hasret, ölüm gurbet gibi duyguları, kahramanlık ve mertlik gibi milli karakteri, tarihi olayları türkülerin bünyesinde buluruz (Köksal, 2002, s.357).

Türkü terim olarak ilk kez, XV. yüzyılda Doğu Türkistan’da aruz ölçüsüyle yazılan, özel bir ezgiyle söylenen nazım ürünleri için kullanılmıştır (Uğurlu, 2009, s.137).

Türkü metinleri Boratav’ın ifadesiyle bölge ve konulara has özellikler ya da ezgi ve sözlerin çeşitlenmesine göre ‘’şarkı’’, ‘’deyiş’’, ’’deme’’, ‘’hava’’, ’’ninni’’, ‘’ağıt’’ gibi başka isimlerle adlandırmışlardır (Oğuz, 2017, s. 247).

Halkın ruh halini, derdini, neşesini, zevkini, dünya görüşünü, inancını, karşılaştığı olayları yansıta, hece ölçüsüyle ve bir veya dört dizeli ana bölümlere çoğu defa bağlantıların getirilmesiyle söylenen manzum ve ezgili anonim ürünlere verilen ad (Kaya, 2014, s. 798).

Türkü kavramının kaynağı, Türk sözcüğüdür. Türk sözcüğünün sonuna nispet eki ulanarak Türki elde edilmiş, bu sözcük zamanla türkü biçimine

girmiştir. Öteki halk şiiri türleri gibi türkünün de en büyük ayrımı ezgisindedir (Emnalar, 1998, s.183).

Halkın ortak malı olan bir edebiyat türüdür. Ağızdan ağıza dolaşan, kuşaktan kuşağa aktarılan sözlü edebiyatın en güzeli, türkülerdir. Türkü, genel edebiyat türleri içinde bir nazım türüdür. Yani, ölçülü (vezin), uyaklı (kafiye) dizelerle (mısra) meydana gelir (Öztelli, 2002, s.11).

Türkü, türki sözünden gelmekte olup Türk'e has demektir (Güleç, 2015, s. 86).

M.Fuat Köprülü, Türklere mahsus bir beste ile söylenen halk şarkılarıdır.(Çevik, 2013, s.17).

Cem Dilçin, türkü, türlü ezgilerle söylenen bir anonim halk şiiri nazım biçimidir. Söyleyeni belli kişisel halk şiiri biçimleri arasına giren türküler de vardır. Türkü her iki bölüğe girebildiğinden halk edebiyatının en zengin alanıdır (Dilçin, 2005, s. 289)

Cemal Kurnaz, Türkü, müzik terimi olarak halk müziğindeki bir beste formunun adıdır. Genel olarak ‘’*uzun havaların’’* dışında kalan bestelerin hepsine türkü deyip geçeriz (Kurnaz, 2003, s. VII).

Türkü, aynı zamanda bir edebiyat terimidir. Halk şiirinde, bir nazım şeklini anlatır. Türkü, temelinde mani ve koşma gibi dörtlük nazım birimi olduğu halde bent ve nakarat bölümlerindeki mısra sayılarının başta ezgi olmak üzere çeşitli etkenlerle azalıp çoğalmasıyla çeşitlenen gayr-ı muayyen bir nazım şeklidir (Kurnaz, 2013, s.7).

Türk Halk türkülerinin üç kıtada (Asya, Avrupa, Afrika) çok geniş coğrafyaya etki ettiği aynı zamanda bu coğrafyada yaşamış farklı kültürlerden etkilendiği, Türk topluluklarının yaşamış olduğu hemen her yerde Türk halk türkülerine eşlik eden müzik aletlerinin aynısının ya da benzerlerinin ortaya çıkmasından da anlaşılmaktadır (Güven, 2009, s. 22).

Türkü yakmak, Türkü yakmak deyimi Anadolu'da henüz olmuş bir olay için türkü söylemek anlamında kullanılır. Anadolu insanının dertlerini,

kederlerini, sevinçlerini, kısacası yazgısını türkülerde bulmak mümkündür (Karataş, 2018, s. 342).

Bu metinlerden hareketle türkü hakkında şunları söyleyebiliriz: Türkü, Türk halkının ortak duygu, düşüncelerinden doğmuş, Türk halkının yaşamış olduğu ayrılıkları, kavuşmaları, acıları, sevinçleri sazıyla sözüyle ortaya çıkarmış ve dilden dile dolaşarak günümüze kadar gelmiş ezgiye dayalı bir türdür. Türkler, tarih boyunca yerleştiği coğrafyalara aynı zamanda türkü kültürünü de götürmüştür.

1.1.1. Türkiye'de Türkü Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de, türkü üzerine ilk çalışmaların Sadrazam Cevdet Paşa zamanında tasarlandığı, okul müfettişleri yardımıyla halk türkülerinin toplanmasının düşünüldüğü; fakat bu çalışmaya dair ele geçmiş herhangi bir kayıt bulunmadığı belirtilmektedir (Yakıcı, 2007, s.108).

Mahmut Ragıp Gazimihal, ''Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz'' adlı kitabını 1928 yılında yayımlamıştır. Bu kitapta Gazimihal türkülerin edebi, estetik ve müzikal değeri üzerinde durmuş ayrıca Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden derlenmiş 30 adet türkü ve notalarına yer vermiştir (Yakıcı, 2007, s.109).

Muzaffer Sarısözen, türküyle ilgili çalışmalarına 31 Temmuz'la 20 Eylül 1926 tarihleri arasında katıldığı ilk geziyle başlamış. 1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer'le birlikte Sivas'ta âşıkları bir araya getirmiş türkü kaynaklarından biri olan Âşık Veysel'i müzik ve edebiyat dünyasına kazandırmıştır. Sarısözen'in bu alanda başlıca eserleri şunlardır: Seçme Köy Türküleri, Yurttan Sesler, Türk Halk Musiki Usulleri (Yakıcı, 2007, s.109).

Türkiye sahası içinde Cahit Öztelli'nin önemli bir yeri vardır. Öztelli türkü hakkında ve türkü metinlerine yer verdiği ''Halk Türküleri'' adlı ilk

kitabını 1953'te yayımlamıştır. 1972'de Evlerinin Önü' nü yayımlayan araştırmacı türkü metinlerinin konu tasnifine göre yer aldığı ''Evlerinin Önü 'nün ikinci baskısı olan '' Halk Türküleri/Evlerinin Önü'' adlı üçüncü kitabını 1983'te yayımlamıştır. Çok sayıda türkü metnin yer aldığı bu kitap 880 sayfadır (Yakıcı, 2007, s.110).

Eflatun Cem Güney'in ''Halk Türküleri 1'i 1953'te ''Halk Türküleri 2'si ise 1956'da okuyucuyla buluşmuştur. 1. Kitap Milli Eğitim Bakanlığı tarafından orta ve yükseköğrenim öğrencileri için tavsiye edilmiştir. Türkü metinlerinin yer aldığı her iki kitapta da türküler genellikle bentleri üçlük, bağlantıları iki mısralı olanlardan seçilmiştir (Yakıcı, 2007, s.110).

Ali Balım 1957'de ''Destanlar ve Türküler'' adlı bir kitap yayımlamıştır. Bu kitap konularına göre tasnif edilmiş 64 türkü yer almaktadır.

1958'de Mustafa Ramiz, içinde 74 türkü ve 24 notanın yer aldığı '' Rumeli türküleri'' adlı kitabını yayımlamıştır.

Türkü konusunda yapılan önemli çalışmalardan biri de Mehmet Özbek'e aittir. Özbek,'' Folklor ve Türkülerimiz'' adlı bu çalışmasında araştırmacı, folklor ve halk edebiyatı konusunda genel bir değerlendirme yapmış, halk çalgılarıyla ilgili bilgi vermiş, türküleri ezgi, yapı ve konularına göre sınıflandırmış, konu tasnifine göre de türkü metinlerine yer vermiştir. Kitabın ilk baskısı 1975 yılında gerçekleşmiştir (Yakıcı, 2007, s.111).

Atınç Emnalar, 1998'de yayımlanan ''Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği Nazariyatı'' adlı kitabında türkünün tanımı, tarihçesi, kaynakları gibi konuların yanı sıra Türk halk edebiyatı türleri içindeki yerinden de söz etmiştir.

Doğan Kaya, '' Anonim Halk Şiiri'' (1999) adlı kitabının ikinci bölümünü türküye ayırmıştır. Türkü kavramının tarihçesi, türkülerin doğuş ve

yayılışları, çeşitleri ve teknik özellikleri vb. konularda bilgi veren Kaya, türküleri yapı, konu, ezgilerine göre tasnif etmiştir (Yakıcı, 2007, s.112).

Türkiye'de türkü üzerine yapılan son çalışma Selahattin Bekki'ye aittir. Bekki, 2004 yılında yayımladığı '' Baş Yastıkta Göz Yolda'' adlı bu çalışmasında Sivas türküleri üzerine kapsamlı bir çalışma gerçekleştirmiştir (Yakıcı, 2007, s.113).

Türkiye'de, türkü üzerine birçok araştırmacı tarafından inceleme yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda, dikkat çeken unsurlar şunlardır: Türkülerde yer alan folklorik özellikler üzerinde durulmuş, halk çalgıları hakkında bilgiler verilmiş, tasnif çalışmaları yapılmış ve bazı yörelerdeki türküler üzerine inceleme ve derleme çalışmaları yapılmıştır.

1.1.2. Adıyaman Türkü Geleneği Ve Adıyaman Mahalli Sanatçıları

Adıyaman türkü geleneği içerisinde önemli faaliyetlerden birisi de Adıyaman türkülerinin ulusal basında yer bulması ve herkesçe tanınmasıdır. Bu bağlamda, Adıyaman türkülerinin yayılıp tanınmasında; Valilik, Belediye, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve STK'lar da önemli çalışmalar yürütmektedir. Özellikle, büyükşehirlerde ''Adıyaman Tanıtım Günleri'' adı altında Adıyaman yöresine ait yöresel ürünlerle birlikte Adıyaman'ın folklorik ve kültürel unsurları da tanıtılmaktadır. Bu folklorik ve kültürel özelliklerin başında Adıyaman türkülerinin de için de yer aldığı ''Harfane Günleri'' adı altında etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinliklerde, Adıyaman yöresine ait türküler, Adıyaman mutfağındaki yöresel yemekler; (Çiğköfte, Tava, vb.) Adıyaman yöresi çalgı aletleri ve yöresel kıyafetler tanıtılmaktadır.

Adıyaman el sanatları ürünleri; (Kilim, halı, Besi bebek, yöresel kıyafetler vb.) Adıyaman'da yetişen doğal ürünler; (Dut, Dut pekmezi, Sincik balı, Besni kuru üzümü, Peynir, Kuru incir vb.) tanıtılmaktadır. Bu etkinlikler vasıtasıyla ''Harfane''grubuyla birlikte türküler de tanıtılmakta ve şehrin kültürünün tanınmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca Ramazan ayında Adıyaman Belediyesi tarafından düzenlenen Ramazan ayı etkinlikleri

kapsamında Adıyamanlı sanatçılarla beraber Harfane grubuna etkinliklerde yer verilerek türkü kültürünün Adıyaman halkına ulaşmasına katkıda bulunulmaktadır.

Yine, Adıyaman'ın il oluşu etkinliklerinde, Adıyamanlı sanatçılara ve Harfane grubuna etkinliklerde yer verilerek türkü kültürünün Adıyaman halkına ulaşmasına katkıda bulunmaktadır. Adıyaman ili, kültürüyle zengin bir geçmiş birikimine sahiptir. Ve bu kültürel zenginliğini de türkülere yansıtmıştır. Adıyaman müziğinin gelişip yaygınlaşmasında birçok sanatçı emek vermiştir.

Adıyaman türkü geleneği, geçmişten günümüze kadar süregelen bir zaman dilimi içinde devam etmektedir. Adıyaman hem il merkezi hem de ilçeleriyle beraber türkü geleneğini yaşatmaya çalışmıştır. Adıyamanlı sanatçılar, Adıyaman'ın coğrafi, tarihi ve kültürel özelliklerini bütünleştirerek türkülere yansıtmaya çalışmışlardır.

1937-1952 yılları arasında Adıyaman müziğinin kaderini belirleyen bir dönemdir. Yapılan bütün derleme çalışmaları genel anlamda 1952 yılına kadar yapılmış, daha sonraki dönemlerde ise toplanan eserlerin notaya alınma süreci başlamıştır. Genel anlamda THM repertuarımızın büyük bir bölümünü oluşturan kırık hava ve uzun havalar 1952 yılına kadar yapılan çalışmalarda derlenen ezgilerdir (Doğan, 2012, s.22).

Yapılan saha araştırmalarında, Malatya iline yakın bir yerleşim yeri olan Çelikhan ilçesinin müzikal olarak Malatya ilinden etkilendiği, Gaziantep iline yakın olan Besni ilçesinin Gaziantep müzik kültüründen etkilendiği, Kahramanmaraş iline yakın olan Gölbaşı ilçesinin Kahramanmaraş müzik kültüründen etkilendiği, Diyarbakır iline yakın olan Kâhta ve Gerger ilçelerinin Diyarbakır müzik kültüründen etkilendiği anlaşılmıştır. Özellikle Adıyaman'ın kuzeyinde ve güneydoğusundaki köy yerleşimlerinde Alevi Bektaşi müzik kültürünün yoğunlukta olduğu görülmüştür (Doğan, 2012, s.111).

Adıyaman ili, gerek coğrafi gerekse birçok tarihi medeniyete ev sahipliği yapması bakımından zengin ve temeli çok eskilere dayanan bir müzik birikimine sahiptir. Arkeolojik kazı çalışmalarında eski medeniyetlere ait birçok ilkel müzik aletine rastlanmıştır. Çeşitli vurmalı ve üflemeli çalgılar buna örnek verilebilir. Bu bulgular il müzesinde sergilenmektedir. Eski çağlarda, Adıyaman ve çevresinde yaşamış toplumların da kendine ait bir müzik kültürü oluşturduğu anlaşılan bir gerçektir.

Yöre halkı tarafından günümüze kadar gelenek olarak süregelen ‘’Harfane’’ adıyla bilinen toplu halde türküler icra etme geleneği halen devam etmektedir. Bu olguyu, en üst seviyelere çıkaran merhum Delikanlı Mehmet, (Mehmet Mihmat - Tambur İcracısı ve Ses Sanatçısı) Ragıp Binzat, (Mahalli sanatçı- Kaynak kişi) Hasan Çiftçi, (Keman İcracısı ve Ses Sanatçısı) (Mahalli Sanatçı ve Kaynak Kişi) Abdurrahman Fillik, günümüzde halen çalışmalarını sürdüren Aziz Çelik, (Cümbüş İcracısı ve Kaynak Kişi) Mahmut Özçiftçi, (Ses Sanatçısı ve Kaynak Kişi) Hasan Duymaz, (Kaynak Kişi) Mahmut Çetinkaya, (Kaynak Kişi) ve ismini sayamadığımız birçok şahsiyet, kültür mirasımızı korumak ve yaşatmak anlamında büyük katkılar sağlamışlar aynı zamanda birçok anonim Adıyaman türküsüne kaynaklık yapmışlardır.

Güneydoğu’da kapsamlı olarak 1938 yılında Muzaffer Sarısözen tarafından Şanlıurfa ve çevresinde bir derleme çalışması yapıldığı bilinmektedir. 1937-1952 yılları, Adıyaman müziğinin kaderini belirleyen dönemdir. Yapılan bütün derleme çalışmaları genel anlamda 1952 yılına kadar yapılmış, daha sonraki dönemlerdeyse toplanan eserlerin notalama süreci başlamıştır. Adıyaman yöresine ait birçok varyant ezgi komşu yörelerde karşımıza çıkmaktadır (Turhan ve Akbıyık, 2012, s. 28-30).

Abdurrahman Fillik, Adıyaman’ın ünlü bestekârlarındandı. Geçtiğimiz yıllarda amansız bir hastalığın pençesine düştü ve hayatını 2002 yılında kaybetti. Yüzlerce beste ve derleme yapmış olan sanatçı eserlerini birçok sanatçı ile paylaşmıştır.

Aziz Çelik, uzun yıllar Adıyaman Belediyesi'nde bando şefliği yaptı. Birçok bestesi ve derlemesi olan sanatçının eserleri ünlü sanatçılar tarafından okundu. Sanatçı halen beste ve derleme çalışmalarına devam etmekte olup müzisyenliği ile de birçok sosyal faaliyette aranır olmuştur.

Bilal Ercan, Hacettepe Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak görev yapmakta ve yine aynı okulun büyükler ve küçükler halk dansları topluluklarının müzik direktörlüğünü yapmaktadır. Beste türkülerinin öncülerinden olup birçok bestesi usta yorumcular tarafından seslendirilmektedir. Halen MESAM ve TRT repertuarına kayıtlı 200 civarında bestesi bulunan sanatçı birçok kurumun müzik ve sanat danışmanlığını yapmaktadır. ''Halk Müziği ve Aşiretler'' isimli kapsamlı araştırmalar yapan Bilal Ercan ''Cumhuriyet Oratoryosu''nun da bestecisidir.

Fahri Bildik, Adıyaman'da avukat olarak görev yapmakta olup '' Türk Sanat Müziği'' alanında söz ve müziği kendisine ait birçok eseri vardır. TRT repertuarına kazandırdığı eserleri de bulunmaktadır. Uzun yıllar Adıyaman Musiki Cemiyeti Türk Sanat Müziği şefliğini yapmıştır (Palancı, 2005, s.40-41).

Hamza Çivi, Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Türk Halk Oyunları Bölümü öğretim görevlisiyken acı bir olay neticesinde hayatını kaybetmiştir. Geçmiş yıllarda Çankaya Lisesi ekibiyle Adıyaman yöresi halk oyunlarıyla Fransa'da yapılan halk oyunları yarışmasında dünya birinciliği ödülünü alarak Adıyaman Halk Oyunları'nın hem ülkemize hem de hem de dünyaya tanıtılması sağlanmıştır.

İrfan Turan, Adıyaman Musiki Cemiyeti Türk Sanat Müziği şefi ve aynı zamanda müzisyendir. Sanatçının birçok beste ve derleme çalışmaları vardır.

Mahmut Özçifçi, 2004 yılında hayatını kaybetti. Uzun yıllar Çukurova Radyosu'nda sözleşmeli sanatçı olarak çalıştı. Birçok eseri bulunmakla birlikte

bu eserleri; İbrahim Tatlıses, Mahmut Tuncer, Nuri Sesigüzel, Belkıs Akkale, Güler Işık gibi ünlü sanatçılar tarafından okunmuştur.

Mahmut Çetinkaya, Adıyaman'ın en tanınmış türkülerinden olan ''Havalar Ayaz Gelin Hanım''ın bestekârıdır. Birçok bestesi bulunan sanatçı halen beste ve derleme çalışmalarına devam etmektedir.

Mehmet Seske, TRT Ankara radyosu Türk Halk Müziği Sanatçılığı ve Denetim Kurulu üyeliği yapmış birçok halk ezgisi derlemiştir.

Mehmet Sadık Doğan, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okutmanlık yapmakta olup bazı Adıyaman ezgilerini derlemiş notaya almıştır. Beste ve derleme çalışmalarına devam etmektedir.

Muhlis Sabahattin, (1890-1947) Galatasaray Sultani 'sini bitiren bestekârdır. Meşrutiyetin ilanından sonra Avrupa'ya gitti. Yurda dönünce operetler besteledi. Tiyatro ile de uğraşan sanatçı çeşitli turneler düzenledi. Yapıtları arasında ''Aşk Mektebi'' ve ''Kerem ile Aslı''(Müzikal Oyunlar) bulunmaktadır (Palancı, 2005, s.41).

Hasan Duymaz, 1953 yılında Adıyaman'da doğdu. 1973 yılında valiliğin düzenlediği şiir yarışmasında '' Ne Güzelsin Adıyaman'' şiiriyle birinci oldu. Aldığı bu birincilikten sonra şiir yazma şevki arttı ve çok güzel şiirler yazdı, besteler yaptı. Adıyaman Halk Oyunları Derneğini kurdu. 8 yıl başkanlığını yaptığı Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu'nu kurdu. Adıyaman Musiki Cemiyeti Başkanlığı'nda bulundu ve birçok beste ve derleme çalışmaları yaptı.

Ragıp Binzet, 1925 yılında Adıyaman'da doğdu.1985'te vefat etti. Ankara Gül Gazinosu ve Ankara Dörtyol Aile Bahçesi'nde müzisyen ve ses sanatçısı olarak çalıştı. Emin Aldemir grubuyla çalışmalarını sürdürdü. Zaman zaman Muzaffer Sarısözen'den de ders aldı. Birçok eseri bulunmakla birlikte

TRT repertuarına kazandırdığı eserleri arasında ‘’Altın Yüzüğüm Kırıldı’’ , ‘’ Bir Mektup Yazdırdım Urfalı Kızına’’ ve ‘’ Gölbaşı’na vardım Gülleri Çoktur’’ gibi türküleri bulunmaktadır.

Ramazan Siner, Türk Halk Müziği’nin yanında Türk Sanat Müziği eserlerini de icra etmekte olup beste ve derleme çalışmalarına devam etmektedir.(Palancı, 2005, s.42)

Aynı zamanda Adıyaman’ın yerel tv kanallarından olan ve halen yayın hayatına devam eden ‘’Mercan TV’’ ve bir dönem yayın yapan ve yayın dönemine son veren ‘’Asu TV’de Adıyaman müzik kültürünün bir parçası olan ‘’Harfane’’ kültürüne, sanatçılarına tv programlarında yer vererek bu kültürün yöre insanına ulaşmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

Adıyaman yöresinde geçmişten günümüze kadar süregelen ün yapmış başlıca halk çalgıcıları ve mahalli sanatçılarımız şunlardır:

Sait Hafız (Gazelhan)
Ragıp Binzat (Kaynak kişi- Besteci)
Delikanlı Mehmet (Tambur ustası)
Mustafa Saygılı (Kemancı)
Harputlu Yusuf(Gazelhan)
Tarakçı Şeyho(Gazelhan)
Kiraz Dayı(Gazelhan)
Hasan Çiftçi(Kemancı)
Deli Necati(Cümbüşçü)
Kanuncu Eco
Kanuncu Hamdi
Pıtti (Tef)
Sarı Şehzade Ömer Efendi (Gazelhan)
Abdurrahman Sev (Davulcu)
Davulcu Abdo

Bu sanatçılarımız, halk müziğimizi yaşatıp korumak için mücadele etmişlerdir.

Bu metinlerden hareketle, Adıyamanlı sanatçıların Adıyaman'ın türkülerinin ulusal boyutta tanınıp yayılması için çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Adıyamanlı sanatçıların türkülerini icra ederken bir yandan da Adıyaman'da türkü alanında yeni yetişen gençlere de umut olması açısından örnek teşkil etmektedirler (Palancı, 2005, s. 40).

Abdullah Eryılmaz, Abdurrahman Karaca, Adıyamanlı Azer, Ahmet Şenses, Ali Döre, Ali Milli, Ali Tekintüre, Bahri Atalay, Bilal Ercan, Cahit Çiftçi, Fahreddin Karaardıç, Hamit Çelik, Hasan Ekinci, Haydar Ulaş, Kadir Siner, Kâhtalı İbrahim, Kral Deniz, Latif Doğan, Mahmut Özçiftçi, Mehmet Altuntaş, Mehmet Aslan, Mehmet Karaca, Mehmet Köşker, Mehmet Seske, Mehmet Sonses, Metin Daşdelen, Mustafa Aslan, Mustafa Yavuz, Zara, Nurettin Rençber, Nuri Büyükyolcu, Onur Sarıgül, Ramazan Garipses, Şahin Yaman, Yasin Can (Palancı, 2005, s. 158-161).

Abdurrahman Fillik, Aziz Çelik, Hasan Duymaz, Mehmet Mihmat, Fahri Bildik, Ramazan Siner, Mahmut Çetinkaya vb. gibi sanatçılar beste alanında önemli eserler kaleme almışlardır. Yaman Adıyaman, Mahmut Karadağ da Adıyaman'da son yıllarda türkü alanında eserler seslendirmektedir.

1.1.3. Adıyaman Türkülerinin İcra Ortamları

Adıyaman türkülerinin icra ortamları önceleri birkaç yerle sınırlıyken günümüzde bu ortamlar artmıştır. Harfane topluluğuyla beraber icra edilen bu ortamlar şunlardır:

Adıyaman Bağ evleri
Adıyaman Keleş Konağı
Adıyaman Beşpınar
Adıyaman Kalesi
Adıyaman Belediyesi Konferans Salonu
Adıyaman Üniversitesi Konferans Salonu
Adıyaman Atatürk Orman Alanı (Karadağ)
Adıyaman Seyir Tepesi

Adıyaman Cem Törenleri
Adıyaman Demokrasi Parkı Etkinlik Alanı
Adıyaman Nemrut Dağı Festivalleri
Adıyaman İl Oluşu Etkinlikleri
Adıyaman Tanıtım Günleri (İstanbul)
Adıyaman Kültürel Etkinlik Alanları (KK-1)

1.1.4. Adıyaman Türküleri Üzerine Çapılan Çalışmalar

Mehmet Sadık DOĞAN- Adnan Metin KARKIN, *''Adıyaman Yöresi Türkülerinin Müzikal Analizleri Üzerine Bir Araştırma''* (Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 22, Nisan 2016)

Bu çalışmada, TRT repertuarında Adıyaman yöresine ait yöre halkı tarafından da yaygın olarak bilinen 10 adet türkü incelenmiştir. Bu türküler, makam dizileri, ses genişliği ve diğer notasal özellikler bakımından ele alınıp incelenmiştir. Bu türkülerle ilgili makamsal ve yapısal özellikler belirlenmiş, bu türküler, tablo halinde gösterilerek türkülerle ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Mehmet Sadık DOĞAN, *Adıyaman Türkülerinin Geleneksel Türk Halk Müziği Bakımından Müzikal Analizi Ve Klasifikasyonu.* (Yüksek Lisans Tezi.2012.)

Bu çalışmada, Adıyaman türkülerinin müzikal analizi ve klasifikasyon çalışması yapılmıştır. Adıyaman yöresine ait 29 türkü incelenmiştir. Bu türkülerin 14 tanesini araştırmacı, derlemelerden almış geriye kalan 15 tanesini de TRT repertuarından almıştır. Çalışmada, bu türkülerin analiz ve sınıflandırma çalışması da yapılmıştır. Yöreye ait halk oyunları ezgilerinin de derleme ve nota çalışmaları araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Ayla BAHADIR, *Bir Otodidakt Olan Aziz Çelik'in Adıyaman Halk Kültürüne Yapmış Olduğu Katkılarının İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi.2009.)

Bu çalışmada, Aziz Çelik'in bilgi ve görüşlerinden yola çıkılarak yörenin müzik kültürü ve halk kültürüne katkıları Aziz Çelik tarafından belirtilmiştir.

Mehmet KAÇAR, ‘*’Adıyaman Kültüründe Harfane Geleneği’’*(Yüksek Lisans Tezi.2021)

Bu çalışmada, köklü bir geçmişe ve geleneğe sahip olan Adıyaman yöresi halk kültürünün bir parçası olan ‘’Harfane’’ kültürü incelenmiştir. Harfane kültürünün geçmişten günümüze nasıl ulaştığı, bu kültürün içinde yöreye has özellikler, yörenin sanatçıları, Harfane kültürünün önemi, icracıları ve kullanılan çalgı aletleri incelenmiştir.

Ramazan TOPDEMİR, (1996). *Adıyaman Folkloru (Halkbilimi),* Adıyaman, Adıyaman Belediyesi Yayınları.

Bu çalışmada, Adıyaman yöresine ait folklorik çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir. Adıyaman'ın sosyo-kültürel yapısı, folkloru, efsaneleri, bilmeceleri, türküleri, manileri, ağıtları, halk oyunları ve gelenek ve görenekleri, yöresel el sanatları, harfane geceleri, giyim-kuşam, çocuk oyunları, halk inançları vb. hakkında bilgiler yer almaktadır.

Salih TURHAN– Abuzer AKBIYIK, (2012). *Adıyaman Türküleri Ve Oyun Havaları.* Ankara. Adıyaman Belediyesi Kültür Yayınları.

Bu çalışmada, Adıyaman yöresinin müzik kültürü, halk oyunları ve yöreye ait 192 adet türkü yer almaktadır. Ayrıca çalışmada, Adıyaman yöresine ait sanatçılar hakkında bilgiler verilmiş olup bu bilgiler, biyografi ve resimlerle zenginleştirilmiştir. Ayrıca türküler, (Hoyrat, divan, gazel, uzun havalar ve

oyun havaları) notalarıyla beraber verilmiştir. Adıyaman yöresi halk müziği, halk oyunları ve bu alanda emek verenler çalışmada belirtilmiştir.

Hülya TEMEL PALANCI- *Adıyaman Halk Müziği*. Ankara, 2005, Adıyaman Valiliği, Kültür Yayınları.

Bu çalışmada, Adıyaman yöresi halk müziği, yöreye ait sözlü eserler, uzun havalar, halk oyunları, halk çalgıları, Adıyaman yöresi ses sanatçıları, Adıyaman yöresi besteci, müzisyen, mahalli sanatçılar incelenmiştir. Adıyaman yöresi halk müziğini besleyen kültürel özellikler, halk müziğinin derleyicileri, araştırmacıları da çalışmada belirtilmiştir. Ayrıca Adıyaman yöresine ait 47 adet türkü, 13 adet halk oyunu, 32 adet uzun hava çalışmada belirtilmiştir.

1.1.5. Adıyaman Harfane Geleneği

Adıyaman'da müzikli sıra gezmelerine ''Harfane'' denilmektedir. Harfane geleneği, Anadolu'nun diğer yörelerinde olduğu gibi kökü Ahilik geleneğine dayanır. Harfane, çeşitli meslekten grupların belirli aralıklarla genellikle evlerinde toplandıkları, sazlı, sözlü, sohbetli, yemekli gece toplantılarına verilen addır. Harfane, sadece erkekler arasında oluşturulur.

Sıra gezmelerinde, sadece müzik ve eğlence yoktur. Bu toplantılar, her şeyden önce sohbet, muhabbet ortamıdır. Katılanların sosyal ve kültürel yapısına göre o haftayla ilgili ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve sanatsal konuları konuşulur, istişare edilir. Sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili yardımlar toplanır. Yine bu gecelerde müzik icra edilir ve geleneksel oyunlar oynanır. Usta-çırak geleneği içinde müzik öğrenilir. Bu yönüyle Harfane geceleri, bir konservatuar görevini görür. Harfane gecelerinde, yöresel yemekler ve tatlılar ikram edilir (Turhan ve Akbıyık, 2012, s. 21).

Aralarda da çeşitli oyunlar oynanır. (Yüzük çekme, tura, sahan karası vs.) Çeşitli hikâye ve masallar anlatılır (Palancı, 2005, s. 30).

Harfane sanatçıları, günümüzde Adıyaman ilinin kendine özgü motiflerini türkülere yansıtıp usta-çırak ilişkisi içerisinde devam ederek bu kültürü gelecek nesillere aktarmaktadır.

1.2. TRT REPERTUARINDA YER ALAN ADIYAMAN TÜRKÜLERİ

TRT repertuarında, türküleri bulunan illerden biri de Adıyaman ilidir. TRT repertuarında, türkü kaydı olan Adıyamanlı sanatçılar bulunmaktadır. Bu sanatçılardan bazıları şunlardır:

Aziz Çelik
Bilal Ercan
Emin Aldemir
Işık Başel
Mahmut Çetinkaya
Mehmet Aslan
Mehmet Seske
Mustafa Ercan
Muzaffer Sarısözen
Nida Tüfekçi
Ragıp Binzat
Rıza Bozkurt vs.

TRT arşivinde, Türkiye'nin birçok iline ait bazı türküler yer almaktadır. TRT türkü arşivi yaparak birçok türkünün bugünlere kadar ulaşmasında çok önemli bir rol üstlenmektedir ve türkülere kaynak teşkil etmektedir. TRT repertuarında, Adıyaman yöresine ait 14 tane kırık hava, 4 tane oyun havası ve 3 tane uzun hava yer almaktadır. TRT repertuarında yer alan Adıyaman yöresine ait türkülerden 14 tanesi (Kırık hava) aşağıda yer almaktadır.

Altın Yüzüğüm Kırıldı- (2460)
Ay Doğar Aşar Gider – (2859)

Bir Mektup Yazdırdım Urfalı Kızına- (2272)
Damın Ardı Tandıram – (2918)

Dere Boyu Saz Olur – (2858)

Durnalar Dizi Dizi – (3406)

Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur – (3269)
Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan – (2191)
Gel Gülüm Gel Canım- Vur Davulcu – (2884)
Gölbaşına Vardım Gülleri Çoktur – (3485)
Havalar Ayaz- (2630)
İki Kız Gider Düğüne – (2945)
Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum – (691)
Yağmur Yağar Yer Yaş Olur – (3023)

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN)

TRT repertuarında yer alan Adıyaman türküleri, türkü metinleri bölümünde 5-8-11-17-18-19-22-23-24-26-28-30-32-41 numaralı türküler olarak yer verilmiştir.

1.2.1. TRT Repertuarında Yer Alan Adıyaman Oyun Havaları

Ağır Oyun Havası
Boz Eşek Halayı
Dik Halay
Simsimi
Repertükül.(11.06.2022).https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL

1.2.2. TRT Repertuarında Yer Alan Adıyaman Uzun Havaları

Ağla Gönül Yine Ağlamanın
Gurban Kibar Gurban Bugün Ciğerim Yanar

Karadağ'ın Boz Yılanı

*Repertükül.(11.06.2022).*https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL

Ağla Gönül Yine Bugün Ağlamanın

Repertuar No	10
Yöresi- İli	ADIYAMAN
İlçesi- Köyü	-
Kaynak Kişi	MEHMET ALİ ERDEM
Derleyen	TRT MÜZİK DAİ. BŞK. THM. MD.
Notaya Alan	
İcra Eden	RACİ ALKIR
Makamsal Dizi	HİCAZ
Türü	Maya
Karar Sesi	La
Bitiş Sesi	La
Usul	
En Pes Ses	La
En Tiz Ses	Mi
Ses Genişliği	5 ses

*Repertükül.(11.06.2022).*https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL

Gurban Kibar Gurban Ciğerim Yanar

Repertuar No	635
Yöresi İli	ADIYAMAN
İlçesi- Köyü	-
Kaynak Kişi	BERBER DURSUN
Derleyen	DENİZ ŞENER
Notaya Alan	
İcra Eden	
Makamsal	
Dizi	
Türü	
Karar Sesi	
Bitiş Sesi	
Usul	
En Pes Ses	
En Tiz Ses	
Ses Genişliği	

*Repertükül.(11.06.2022).*https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL

Kara Dağın Boz Yılanı

Repertuar No	983
Yöresi- İli	ADIYAMAN
İlçesi- Köyü	-

Kaynak Kişi	SEYFETTİN SUCU
Derleyen	ESAT KABAKLI
Notaya Alan	
İcra Eden	
Makamsal Dizi	HÜSEYNİ
Türü	
Karar Sesi	La
Bitiş Sesi	
Usul	
En Pes Ses	
En Tiz Ses	
Ses Genişliği	

*Repertükül.(11.06.2022).*https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL

İKİNCİ BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE KONU

2.1. KONULARINA GÖRE ADIYAMAN TÜRKÜLERİ

Adıyaman halk ezgileri, Fırat Nehri'ni, Mezopotamya folklorunu, günlük yaşamı, gurbeti, ayrlık hasretini, beklentileri, kına merasimlerinde vb. işlenen konuları yansıtır (Turhan ve Akbıyık, 2012, s. 28-29).

Türküleri tasnif etme çalışmaları, türküleri sistemli hale getirerek anlaşılır kılmak ve türkülerin incelenmesini kolaylaştırmak için yapılmaktadır. Türkü çalışmalarında, bu bağlamda araştırmacılar; türküleri vezin, konu, yapı ve ezgileri yönüyle ele alıp incelemektedir. Bu bölümde, Adıyaman türküleri konularına göre ele alınacaktır. Türküler, bilim insanları tarafından konu olarak değişik şekillerde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada, konu olarak ortak belirlenen bir görüş bulunmamaktadır.

Türkülerin konu bakımından tasnif çalışmaları şöyledir:

Cem Dilçin, türküleri, konu olarak şu şekilde sınıflandırmıştır:

Ninniler

Çocuk Türküleri

Doğa Türküleri

Aşk Türküleri

Kahramanlık Ve Askerlik Türküleri

Tören Türküleri

İş Türküleri

Karşılıklı Türküler

Ölüm Türküleri-Ağıtlar

Oyun Türküleri (Dilçin, 2005, s.290-296).

Pertev Naili Boratav, türküleri, konu olarak şu şekilde sınıflandırmıştır:

A bölümü şu çeşitlemeleri gösterir:

1. Lirik Türküler
Ninniler
Aşk Türküleri
Gurbet, Askerlik, Hapishane Türküleri
Ağıtlar
Çeşitli Başkaca Duygululuk Konuları Üzerine Türküler

2. Taşlama, Yergi Ve Güldürü Türküleri
3. Anlatı Türküler
Efsane Konulu Türküler
Bölgelere Ya Da Bireylere Özgü Konuları Olan Türküler
Tarihsel Onular Olan Türküler

B bölümü çeşitlenmeleri:
4. İş Türküleri
5. Tören Türküleri
Bayram Türküleri
Düğün Türküleri
Dini Ve Mezheplik Törenlerine Değin Türküler
Ağıt Törenlerinde Söylenen Türküler
6. Oyun Ve Dans Türküleri
Çocukların Oyunlarında Söylenenler
Büyüklerin Oyunlarında Söylenenler (Uğurlu, 2009, s.241-242).

Cahit Öztelli, türküleri, konu olarak şu şekilde sınıflandırmıştır:

Ninniler ve çocuk türküleri
Tabiat türküleri (Çoban türküleri)

Aşk türküleri
Merasim/ Tören türküleri
İş türküleri
Derebeyi, eşkıya ve cinsi türküler
Kahramanlık türküleri
Ölüm türküleri (ağıtlar)
Mizahi türküler
Karşılıklı (Muhavereli) türküler
Oyun türküleri (Kaya, 2014, s.224).

Ali Rıza Yalman (Yalkın), türküleri konularına göre altı gruba ayırır. 1.Öğüt, 2. Övüt (Bir olay veya kahramanınhikayelerinden bahsedenövgü parçaları) 3. Ağıt, 4. Yiğit, 5.Yavuk (Sevgili, güzel), 6. Yağıt (Karaçor/ düşman) üstüne söylenmiş türküler (Kaya, 2014, s.224).

Yukarıda verilen bilgiler, türkülerin konu olarak incelenmesinde örnek sınıflandırmalardır. Türkülerin konusuna göre tasnif çalışmalarında, bu çalışmaların dışında A. Haydar Avcı, Hikmet Dizdaroğlu, Mehmet Özbek, Ali Yakıcı'nın da tasnif çalışması bulunmaktadır.

Türkülerin konusuna göre incelenmesi çalışmalarında, yukarıda verilen tasnif çalışmalarından hareketle Adıyaman türkülerini incelediğimiz zaman konusuna göre şu şekilde bir sınıflama yapabiliriz:

Aşk Ve Sevda Türküleri

Gurbet, Ayrılık Ve Hasret Türküleri
Tabiat (Doğa) - Mekân (Yer) ve Memleket İsimleriyle İlgili Türküler
Ölüm Üzerine Söylenmiş Türküler (Ağıtlar)
Askerlik Üzerine Söylenmiş Türküler
Kişiler Üzerine Söylenmiş Türküler
Hikâyesi Olan Türküler
Öğretici ve Öğüt Verici Türküler
Oyun Türküleri
Şikâyet Türküleri

Beslenme ve Yiyecek Konulu Türküler

Mahpushane Türküleri

Adıyaman yöresine ait türküler konu bakımından incelendiğinde; aşk ve sevda, gurbet, ayrılık ve hasret, tabiat (doğa) – mekân (yer) ve memleket, ölüm (Ağıtlar), askerlik, kişiler üzerine söylenen, hikâyeli, öğretici ve öğüt verici, oyun, şikâyet, beslenme ve yiyecek konulu türkülerin sıklıkla işlendiği ortaya çıkmıştır.

İncelenen metinlerden ve kaynak kişilerle yapılan röportajdan yola çıkarak Adıyaman yöresine ait türkülerde en çok işlenen konuların ilk üç sıralaması aşk ve sevda konulu türküler, gurbet-ayrılık, hasret konulu türküler ve yer adları – tabiat ve memleket konulu türküler olduğu belirlenmiştir.

2.1.1. Aşk Ve Sevda Türküleri

Adıyaman yöresine ait türkülerde işlenen konuların çeşitliliği yöre insanının duyuş ve düşünüşüne paralel olarak gelişmiş ve günümüze kadar gelmiştir. Adıyaman ilinin sosyal konumu, iklimi, toprağa bağlı yaşam şartları bütünüyle müziğini de etkilemiş çevre yöreler de bundan nasibini almıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ni tamamen ele alırsak lirik, pastoral, tören ve meslek (esnaf) türküleri çoğunluktadır. Adıyaman türkülerinde, bu yoğunluk hissedilir derecede üst sınırdadır.

Adıyaman Halk ezgileri, Fırat Nehri'ni, Mezopotamya folklorunu, günlük yaşamı, gurbeti, ayrılık hasretini, beklentileri, kına merasimlerinde vb. işlenen konuları yansıtır (Turhan ve Akbıyık, 2012 s, 28-29) .

Türkü, anonim halk edebiyatının nazım şekillerindendir. Aşk ve sevda konulu türküler de genellikle türkü konuları içinde en çok tercih edilen türkülerdendir. Adıyaman türkülerinde de aşk ve sevda konulu türküler çokça tercih edilen konuların başında gelmektedir. Bu türkü türünde sevgiliye duyulan aşk, özlem sıklıkla dile getirilmiştir. Adıyaman türküleri üzerine Bestekâr ve Söz yazarı Aziz Çelik'le yapılan görüşmede de Aziz Çelik

tarafından Adıyaman türkülerinde en çok işlenen konunun aşk ve sevda konulu türküler olduğu belirtilmiştir.

Adıyaman türkülerinde, aşk ve sevda konulu türkülerde;

Bir görüşte vuruldum/ hiç vicdan yok mu sende, diyerek sevgilinin vefasız oluşundan,

Gözlerin benim olsun/ istemem dünya malı, aşığın amacının sevgiliye kavuşmak olduğundan,

O yarın bakışları/ Yakar beni kül eder, diyerek sevgili karşısında çaresiz kalmaktan,

O yârin kaşı gözü/ ciğerimi parçalar, diyerek sevgilinin kaşları ve gözlerinden etkilendiğini,

İki öptüm bir sevdim/ kendim rüyada gördüm, diyerek sevgiliye kavuşmanın zor olmasından dolayı rüyada olduğunu zannetmekten

Çekilecek dert değil ammanın ammanın/, Mevlam sabır veriyor ‘’can’’ sana kurbanım, diyerek bu aşk derdine alışıp sabır kazandığını,

Sıralı benleri o mah yüzünde, diyerek sevgilinin güzelliğini aydan aldığından**,**

Güzel darılma bana/ kanım kaynadı sana/ di gel gel, diyerek sevgiliye kavuşma hasretini,

Kız ben seni almazsam/ Girmem kara toprağa, diyerek sevgiliye eninde sonunda kavuşacağını,

Nemrut’ta gün batar mı?/ Sevda çeken ağlar mı, sevgiliye olan aşk derdi yüzünden aşığın uykusuz kaldığını,

Ne dedim ne söyledim/ Lal olsun benim dilim, diyerek sevgilinin aşığa yüz vermeyip konuşmaması nedeniyle aşığın suçluluk duygusu hissettiğini belirtmiştir.

Bu gibi türkü dizelerinde aşk ve sevda konusuna rastlamak mümkündür. Aşağıda, Adıyaman türkülerinde yer alan aşk ve sevda konulu türkü örneği yer almaktadır.

Düz dara yar düz dara

Yar zülüfün düz dara

Doksan dokuz yaram var

Sen açtırdın yüz yara

Oy aman aman aman

Burası Adıyaman

Âlem düşman kesildi

Seni sevdiğim zaman

Düzdedir yar düzdedir

Yar zülüfün düzdedir

Nice güzeller sevdim

Yine gönlüm kızdadır

Oy aman aman aman

Burası Adıyaman

Âlem düşman kesildi

Seni sevdiğim zaman

Bir yar sevdim kaleden

Ayrı düştüm Lale'mden

Eller ayırdı bizi

Nefret ettim âlemden

Oy aman aman aman

Burası Adıyaman

Âlem düşman kesildi

Seni sevdiğim zaman (70)

Aziz Çelik

Bu türkü, aşk ve sevda konulu türkülerdendir. Bu türküde; âşık, aşkından dolayı gönülden yaralandığını belirtmiş ve sevgiliye olan bu aşkını çekemeyenlerin kendisine düşman olduğunu belirtmiştir.

Adıyaman türkülerinde, aşk ve sevda konulu türküler şunlardır:

Türkü no: 1, 2, 5, 8, 9,10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 24, 26, 27, 30, 31, 33, 35, 36, 37, 42, 47, 48, 49, 59, 64, 67, 69, 70, 72, 74, 75, 78, 81, 82, 83, 85, 87, 88, 89, 92, 93, 94, 95, 96, 101, 102, 103, 104, 110, 111, 112, 113, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 139, 140, 145, 147, 150, 151, 152.153

2.1.2. Gurbet, Ayrılık Ve Hasret Türküleri

Türk edebiyatında aşk ve sevda konulu türkülerden sonra en çok işlenen konulardan biri de gurbet ve ayrılık türküleridir. Çeşitli nedenlerle aileden ve sevgiliden uzak düşüp gurbet gidenlerin özlemleri türkülere de yansımıştır. Adıyaman türkülerinde, gurbette olanların sıladaki sevgiliye söylediği türküler vardır. Gurbette olup Adıyaman iline olan özlemi dili getiren türküler de bulunur. Sevgiliden ayrılığın hüznü de türkülerde yer bulmuştur. Adıyaman türkülerinde de bu konuda türküler mevcuttur.

Adıyaman türkülerinde;

Benim sevdam gurbet elde çürümüş/ Haber aldım o yar beni unutmuş, sevdiğinin gurbet illerinde zor durumda olduğunu,

Garip gurbet elde perişan halde /Derbeder olmuşum gezer ağlarım, gurbetin getirdiği zorlukların kendisini ağlattıracak hale getirdiğini,

Ziyan oldu gitti bütün umudum /Ölür gurbet elde unutulurum gurbette olduğunu ve sıladakilerin kendisini unutmasından endişelendiğini,

Zalım gurbet koymaz ben sana varam / Ölem ölem ölem ben nasıl edem /Zalım gurbet koymaz ben sana varam, gurbetin sevdiğine varmasına engel olduğunu ve gurbetin zalim olduğunu belirtmiştir.

Bırak artık gidem karlı dağlara

Merhem tutmaz yaram kimler bağlaya?

Gurbet ellerinde düştüm sevdaya

Gayrı dönmem artık ey halım yaman

Bir sen kaldın bana ey yar olacak
Gonca gülüm gurbet elde solacak
Kimim var ki benim kimden soracak
Gayri dünyam boştur halim yamandır

Bir sen kaldın ban ey yar olacak

Gonca gülüm gurbet elde solacak

Kimim var ki benim kimden soracak?

Gayri dünyam boştur halim yamandır

Günü güne bağlar dururum

Ziyan oldu gitti bütün umudum

Ölür gurbet elde unutulurum

Gayri mezarımın başı dumandır (58)

Mehmet İmir

Gurbet konulu bu türküde, sevgiliden ayrı kalmanın ve gurbetin getirdiği özlemin kişide bıraktığı duygular dile getirilmiştir. Gurbet ellerde unutulmanın verdiği hüzünle ölse bile mezarını ziyaret edecek kimsenin olmayacağını üzgün bir şekilde dile getirmiştir.

Adıyaman türkülerinde, gurbet, ayrılık ve hasret konulu türküler şunlardır:

Türkü no: 6-41-50-53-54-55-58-62-71-80-86-90-97-106-108-123-131-148.

2.1.3. Yer Adları – Tabiat Ve Memleketle İlgili Türküler

Türk Halk şiirinde işlenen konuların başında tabiat gelir. Lale, gül, sümbül, menekşe, çiğdem gibi çiçekler; dağlar, dereler, ırmaklar, ağaçlar ve kuşlar gibi tabiata ait varlıklar çeşitli vesilelerle sık sık dile getirilir. Koku ve güzellik yönüyle çiçekler, engelleyici vasfıyla dağlar, tez elden sevgiliye ulaşacak özellikte olan rüzgârlar ve turnalar, yanık ötüşüyle insanın duygularına tercüman olan bülbüller, türkü söyleyenin meramını anlatmak için başvurduğu motiflerdir (Kaya, 2014, s. 227-228).

Birçok türkümüzde, coğrafi terimler sık sık ve geniş yer bulmuştur. Bu terimlerin birçoğu (dağ, deniz, ova, yayla veb) insan ruhuyla bütünleşmiş ve bu sayede onlara coğrafi bir terim olmanın ötesinde çeşitli duygusal manalar yüklenmiştir. Örneğin ‘’dağ’’kavramı her ne kadar coğrafi bir terim olarak bilinse de kimi zaman heybetli duruşu, kimi zaman ise aşılamayan zorlukları, engelleri ve ayrılığı simgeleyebilmiştir. Yine buna benzer biçimde ‘’deniz’’ kavramı da her ne kadar büyük bir su birikintisi olarak ifade edilmiş olsa da kimi zaman engin ve sınırsız genişliği kimi zamansa ferahlığı, bolluğu, huzuru temsil edebilmiştir (İmik, 2020, s.55).

Anadolu’da söylenen türkülere baktığımız zaman o yöreye ait yer ve doğa isimleri türkülerde yer almaktadır. Bir milletin ortaya koyduğu eserler, o milletin yaşadığı coğrafyadan izler taşımaktadır. Adıyaman türkülerinde de yörenin tarihi mekânları, ilçeleri, beldeleri, mahalleleri yöreye has üslupla türkülere yansımıştır. Adıyaman yöresine ait bazı türkülerde de yer ve doğa

isimleri yer almaktadır. Bu türkülerde, Adıyaman ilinde yer alan ilçe, belde, köy, bağ, dağ, bahçe, dere ve tarihi yerlerin güzelliğinden ve bu yerlere olan özlem, sevgiden bahsedilmektedir.

Adıyaman türkülerinde; *Adıyaman bir cennettir*, Adıyaman ilinin güzelliğini, *Gölbaşına vardım gölleri çoktur,* Adıyaman ilçesi olan Gölbaşı'nın göllerin sayıca çokluğunu, *Nemrut dağı duman duman belalım* Nemrut Dağının yüksek rakımlı olmasından dolayı zirvesinde yer alan duman ve sisi, *Hüsnü Mansur adın senin*, Adıyaman'ın eski isminin Hüsn-ü Mansur olduğunu anlatmaktadır.

Adıyaman hangi yanda?

Yemyeşildir düz ovada

Şu Nemrut'u Kâhta'yı da

Görmediniz mi görmediniz mi?

Görmediniz mi gelmediniz mi?

Çelikhan'a bal alırım

Şu Gerger'de nar alırım

Döner Kâhta'da (Nemrut'ta) kalırım

Görmediniz mi görmediniz mi?

Görmediniz mi gelmediniz mi?

Baldan tatlı Besni'de üzüm

Şambayat'tadır Tut'tadır gözüm

Gölbaşı'na yoktur sözüm

Görmediniz mi görmediniz mi?

Görmediniz mi gelmediniz mi?

Gelin görün Adıyaman'ı

Efsanedir Nemrut dağı

Bir tarihtir dört tarafı

Görmediniz mi görmediniz mi?

Görmediniz mi gelmediniz mi? (Türkü no: 45)

Abdullah Eryılmaz

Bu türküde, Adıyaman'ın tarihi ören yeri olan Nemrut Dağı yer almaktadır. Ayrıca balıyla meşhur Çelikhan ilçesi, narıyla meşhur Gerger ilçesi, üzüm ve üzüm çeşitleriyle meşhur Besni ilçesi, dut meyvesiyle meşhur Tut ilçesi de türküde yer almaktadır. Türküde, Adıyaman yöresine ait tarihi mekânları ve ürünleri görmek gerek diyerek duygularını ifade etmektedir

Adıyaman türkülerinde yer adları, tabiat ve memleket konulu türküler şunlardır: Türkü no: 3-43-44-45-60-66-77-99-105-107.

3 numaralı türküde Adıyaman ismi, 43 numaralı türküde Adıyaman, Karadağ, Hısnı Mansur, Yedi Yaman ismi geçmektedir. 44 numaralı türküde Adıyaman ismi geçmektedir. 60 numaralı türküde Mansur, Fırat, Adıyaman ismi geçmektedir. 66 numaralı türküde Çukurova, Seyhan, Ceyhan ismi geçmektedir. 77 numaralı türküde Fırat Atatürk Barajı ismi geçmektedir. 99 numaralı türküde Adıyaman, Nemrut Dağı ismi geçmektedir. 105 numaralı türküde Adıyaman ismi geçmektedir. 107 numaralı türküde de Adıyaman, Nemrut Dağı gibi yer isimleri yer almaktadır.

2.1.4. Ölüm Üzerine Söylenmiş Türküler (Ağıtlar)

Ağıtlar, genellikle ölüm olayları üzerine söylenir. Bu ölüm olayları, doğal ölümler dışında olanlardır. Ya genç bir gelinin vakitsiz ölümü ya bir delikanlının vurulması olayı gibi toplumu içinden yaralayan acıklı olaylardır (Öztelli, 2002, s.423).

Kesin şu Fırat'ı bu yıl akmasın
Etrafına taşıp yakıp yıkmasın
Talihsiz babamı alıp gitmesin

Oy aman Fırat zalimsin Fırat
Hainsin Fırat dertliyim Fırat

Talihsiz babamı suda yitirdim
Zalim Fırat bize ölüm getirdin
Taşımı toprağımı alıp götürdün

Oy aman Fırat zalimsin Fırat
Hainsin Fırat dertliyim Fırat (141)
Aziz Çelik

Adıyaman yöresinde yer alan Fırat nehri, türkülere de konu olmuştur. Yılın belli zamanlarında taşan nehir etrafında bulunan yerleşim yerlerini su altında bırakmaktadır. Aşağıdaki türküde de bu olaya atıf yapılmış ve yörede bir kişinin babasını kaybetmesinin verdiği acı üzerine yaktığı ağıtlar, türküde yer almıştır.

Adıyaman türkülerinde ölüm konulu (ağıt) türküler şunlardır:

Türkü no: 76--114-115-116-119-120-122-124-125-126-127-128-138-142-143-144.

2.1.5. Askerlik Üzerine Söylenmiş Türküler

Askere yolcu etme, sıladakilerin gözleri yolda asker beklemeleri, askerlerin tezkereyi iple çekmeleri, seferberlik türküleri, askere gidip gelmeyen yiğitler için söylenmiş türküler bu çerçevede alınabilir (Kaya, 2014, s.246).

Türk insanının askerlik hayatında Budin, Cezayir, Çanakkale ve Yemen önemli bir yere sahip olduğu için daha çok bunlar üzerine türküler yakılmıştır (Yakıcı, 2007, s.220).

Anadolu'da askerlik ve asker olma çok önemli ve kutsal bir görev sayılmaktadır. Bu vatan, kahramanlıkla yoğrulduğu için tarihten bugüne kahramanlık türküleri her zaman yazılmıştır. Konusunu cesaret ve yiğitlikten almıştır. Bu türküler, askere gidenin ailesine ve sevdiklerine olan hasretini veya ailesinin ve sevdiklerinin askerde olan kişiye hasretini anlattığı türkülerdir.

Aşağıda verilen türkü de askerlik üzerine yazılmış bir türkü örneğidir.

Bir mektup yazdırdım (anam) Urfalı kızına
Zalımın kızı (anam) bakmaz yüzüme
Anam duyar ise (anam) bakmaz yüzüme
Di nenni nenni esmerim nenni askerim nenni

Hastahane önü (anam) mermer döşeli
Doktorlar geliyor (anam) eli şişeli
Üç gün oldu ben bu (anam) derde düşeli
Di nenni nenni esmerim nenni askerim nenni

Bir mektup yazdırdım (anam) dört ucu kara
Künyemiz verildi (anam) karakollara

Anam duyar ise (anam) düşer yollara
Di nenni nenni esmerim nenni askerim neni(Türkü no:11)

Ragıp Binzet Nida Tüfekçi

Adıyaman türkülerinde, askerlik konulu türküler şunlardır: 11.

11 numaralı türküde, askere giden kişinin sevdiği kıza yazdığı mektuba cevap alamadığını, sevdiğinin kendisine yüz çevirdiğini dile getirmektedir. Bundan dolayı derde düşüp hastalandığını ve ailesinin de burumdan haberinin olmadığını anlatmıştır.

2.1.6. Kişiler Üzerine Söylenmiş Türküler

Türkülerimizde bir diğer önemli karakteristik husus ise çeşitli kişiler (kahraman, hükümdar, sevgili vb.) özel yazılmış türkülerimizdir. Bu türküler, dilden dile söylendikçe bu kahramanlar da unutulmamış ve hatta bu türkülerle bir anlamda unutulmaz hale gelmiştir (İmik, 2022, s. 85).

Bir kişi ya da kişiler üzerine söylenen türküler bu gruba girer. Kişilerin fiziki ya da şahsi özellikleri türkülerde belirtilir. Kişiler üzerine söylenen türkülerde, âşık sevdiği kızın ismini söyleyerek ona hasretini dile getirir. *Durnalar dizi dizi, Aşar dağı, denizi, Uçun Sıla'ma doğru, Dilan'ım bekler sizi diyerek* âşık sevgiliye olan hasretini turna kuşunu aracı kılarak dile getirmiştir. *Dümmeyi çayda gördüm, Elini suda gördüm, İki öptüm bir sevdim, Kendim rüyada gördüm diyerek* aşığın sevgilisine kavuşmasının ancak rüyada olabileceğine inandığı için bu duruma şaşırdığını ve inanamadığını dile getirmiştir.

Vesile gözleri kara

Bağrıma açtı yara

Doktor tabip kar etmez

Vesile derdime çara

Le le le le le le Vesile

Sevdim bir heves ile

Vesile'm yola saldım

Gözyaşım sile sile

Vesile'm etme eyleme

Derdime dert ekleme

Ben seni gizli sevdim

El âleme söyleme

Le le le le le le Vesile

Sevdim bir heves ile

Vesile'm yola saldım

Gözyaşım sile sile (Türkü no: 40)

Mahmut Özçifçi

Adıyaman türkülerinde, kişiler üzerine söylenmiş türküler şunlardır: 7-19-20-40-84-91-100

7 numaralı türküde Suzan ismi, 19 numaralı türküde Dilan ismi, 20 numaralı türküde Dümme ismi, 84 numaralı türküde Safvan ismi, 91 numaralı türküde Sakine ismi, 100 numaralı türküde Fadime ismi türkülerde geçmektedir.

2.1.7. Hikâyesi Olan Türküler

Türkülerin pek çoğu herhangi bir olay sonrası ortay çıkmıştır. Gurbet, hasret, ölüm, öldürme, felaketler, sevinçler vs. gibi çeşitli olayların her biri, bir

türküye konu olmuştur. Sayısız örnekleri olan olaya bağlı türküler, şayet hikâyesi biliniyorsa insanlar üzerinde daha fazla etki bırakırlar (Kaya, 2014, s. 250).

Adıyaman türkülerinde hikâyesi olan türkü olan 141 numaralı türkü aşağıda verilmiştir.

Kesin şu Fırat'ı bu yıl akmasın
Etrafına taşıp yakıp yıkmasın
Talihsiz babamı alıp gitmesin

Oy aman Fırat zalimsin Fırat
Hainsin Fırat dertliyim Fırat

Talihsiz babamı suda yitirdim
Zalim Fırat bize ölüm getirdin
Taşımı toprağımı alıp götürdün

Oy aman Fırat zalimsin Fırat
Hainsin Fırat dertliyim Fırat (141)

Aziz Çelik

Türkülerin bazıları yaşanmış bir olay sonrası ortaya çıkmıştır. Yaşanmış bir olaydan sonra yöre halkı tarafından dinlenerek türküye aktarılmış olabilmektedir. ‘’Kesin Şu Fırat’ı Bu Yıl Akmasın’’ adlı türkü gerçek bir hayat hikâyesinden alınmıştır. Adıyaman’ın ilçesi olan Samsat’ın bir köyünden diğer köyüne eskiden sal adı verilen bir araçla geçilirdi. Yine bir gün Fırat Nehri hızlı bir şekilde akarken nehir salla geçilmektedir. Nehir, hızla akarken sal devrilir

ve salın içindekilerden biri hayatını kaybeder. Adıyaman'ın Samsat ilçesinde yöre halkı tarafından anlatılan bu hikâye türkülere konu olmuştur.

2.1.8. Öğretici Ve Öğüt Verici Türküler

Eğitici ve öğretici türküler, kişiye hayatta nasıl davranması gerektiğini belli tecrübelere dayanarak aktarmaktadır. Aşağıda verilen türküde, dünyanın geçici olduğu, güzelliklerin bir gün solup gideceği, bu dünyada yaptığı bütün fiillerden hesaba çekileceğini ve ona göre hayatını devam ettirmesi gerektiğini anlatmaktadır. Kısacası kişiye yol gösteren bilgiler yer almaktadır

Fırsat elde iken bir amel kazan
Gül cemalin bir gün solsa gerektir
Aldanma zevkine bakma dünyaya
Dünya malı burda kalsa gerekdir

Cahil bildiğinden hiç geri kalmaz
Bin nasihat etsen sözüne uymaz
Kişinin ettiği yanına kalmaz
Herkes ettiğini bulsa gerektir

Yarın hakkın divanına varılır
Ruz-ı mahşer günü sual sorulur
Günahın tartarlar mizan kurulur
Orda haklı hakkın alsa gerektir

Bir gün olur gelir Mevla'dan hitap
Sorulur sualler verilir cevap
Kimine lütfeder kimine azap
Cennet tamu haktır(23)

Rıza Bozkuzu

Adıyaman türkülerinde, öğretici konulu türküler şunlardır: 23-56-61-68

56 numaralı türküde, kişinin nefsini terbiye etmesi ve ahlaklı, edepli olmayla ilgili öğütler, 61 numaralı türküde, kardeşliğin önemi ve dünyanın faniliğine dair öğütler, 68 numaralı türküde, insan olmanın özüne dair ahlaki öğütler yer almaktadır.

2.1.9. Oyun Türküleri

Besteleri, oyun hareketlerine ve figürlerine uygun türkülerdir. Bunlar oyun sırasında söylendiği gibi oyun dışında da söylenir (Dilçin, 2005, s. 296).

Ali Yakıcı, Oyun türkülerini üç başlıkta ele alır:

1. Çocuk oyunlarındaki türküler
2. Kadın oyunlarındaki türküler
3. Erkek oyunlarındaki türküler (Yakıcı, 2007, s.238-39).

Adıyaman türkülerinde oyun türkülerine örnek:

Kaleden kaleye şahin uçurdum

Ah ilen vah ilen günüm geçirdim

Yâre şeker ezdim şerbet içirdim

Bağlantı:

Öyl'olur böyl'olur Türkmen güzeli

Edası hoş olur Türkmen gelini

Kaleden kaleye taş ben olaydım

Ela göz üstüne kaş ben olaydım

Yalınız kalana eş ben olaydım(32)

Bağlantı

Abdulkadir - Muzaffer Sarısözen

8. bölümde Adıyaman halk oyunları ve oyun türküleriyle ilgili bilgiler verilmiştir.

2.1.10. Şikâyet Türküleri

Bu türkülerde, konu olarak kişilerden, yaşanılan zamandan, başa gelen sıkıntı ve dertlerden dolayı sitem ve şikâyet söz konusu olabilmektedir.

Yağmur yağar benim garip başıma
Göz koydular ekmeğime aşıma
Doyamadan dolu dolu yaşıma
Bir yalana gitti ömrüm ağlarım

Dostlar vurdu bu bağrıma hançeri
Neler gördüm neler çektim neleri
Kimse bilmez bağrımdaki dertleri
Bir yalana gitti ömrüm ağlarım(109)

Bilal Ercan

Adıyaman türkülerinde, şikâyet konulu türküler şunlardır:

Türkü no: 98-109-121-146.

98 numaralı türküde, içinde bulunan zamanın geçmişten iyi olmadığından, 109 numaralı türküde vefalı dostlarının olmadığından, 121 numaralı türküde sevdiğine kavuşamadığından, 146 numaralı türküde kardeşinin hapse düşmesinden sonra yaşanan zorluklardan şikâyet edilmektedir.

2.1.11. Beslenme Ve Yiyecekleri Konu Alan Türküler

Türkülerde, bazı yörelerde halkın sıklıkla tükettiği o yörede meşhur olmuş yiyecek ve içecekler de yer almaktadır. Adıyaman yöresinde, mutfak

kültürü önemli yer tutmaktadır. Adıyaman'da öne çıkan yiyecekler şunlardır: Çiğ Köfte, Dövmeç, Meyir Çorbası, Pirpirim Salatası, Patlıcan Kebabı, Kavurmalı Hıtap, Şillik Tatlısı, Tene Helvası, Topak Helvası, Besni Tava, Buhara Pilavı, Tırşik, Dolma, Tevenk Sarması, Yumurtalı Köfte, Kadayıf, Adıyaman Köftesi. Peynirli İrmik Helvası gibi.

Adıyaman türkülerinde, beslenme ve yiyecek konulu türküye örnek: (Türkü no:65)

Çiğ köfte derler adına

Köftelerin şahına

Ustası yoğurursa

Doyum olmaz tadına

Çiğ köfte hoş acıdır

Her derdin ilacıdır

Adıyaman elinde

Sofranın baş tacıdır

Yoğuranı severler

Alın terin silerler

Bir lüllük ver bakalım

Hele olmuş mu derler

Çiğ köfte hoş acıdır

Her derdin ilacıdır

Adıyaman elinde

Sofranın baş tacıdır

Zeytinyağına banılır

Lavaş ekmeğe sarılır

Yemeyenler bilmez ama

Yiyen tadına bayılır

Çiğ köfte hoş acıdır

Her derdin ilacıdır

Adıyaman elinde

Sofranın baş tacıdır (65)

İdris Nebi Açıl

Adıyaman ilinin mutfak kültüründe yer alan yiyecek ve içecekler, kültürün bir parçası olan türkülere yansımıştır. Özellikle, son yıllarda Adıyaman iliyle beraber anılan çiğ köfte de Adıyaman türkülerindeki yerini almıştır.

2.1.12. Mahpushane Türküleri

Toplumda, yasalara karşı işlenen suçlarda hapse düşen kişiler için söylenen türkülerdir. Bu türkülerde, ana, baba, kardeş, eş, dost hapse düşen kişi için duygularını içli bir şekilde dile getirir.

Adıyaman türkülerinde mahpushane konulu türküye örnek: (Türkü no:118)

Barak ellerinde kara haber var

İbo'm mapusta ölmüş diyorlar

Zabitler getirmiş kanlı mintanı

Eyvah yavrum benim başıma

Küller benim benim başıma

Dünya gözü ile bir kere görsem

İbo'nun yüzüne yüzüme sürsem

Mezarı nerde bir bilebilsem?

Eyvah yavrum benim başıma

Küller benim benim başıma

Evimiz barkımız virana döndü

Gurbet ellerinde sana ne oldu?

Garip mezarlığı sana yurt oldu

Eyvah yavrum benim başıma

Küller benim benim başıma

Kaynak: Naifa Kadın Derleyen: Mehmet İmir

Mahpushaneler, orada kalanlar için dayanılması zor mekânlardır. Bu türküde de bir annenin mahpushanede olan oğlunun ölüm haberini almasından dolayı yürekten söylediği acıklı bir türkü yer almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE ŞEKİL

3.1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİNE GÖRE ADIYAMAN TÜRKÜLERİ

Türkülerin şekil özelliklerine göre sınıflandırılmasında birçok çalışma mevcuttur. Bunlardan bazıları şunlardır:

Türkülerin belli bir şekli yoktur. İki mısralı türküler olabildiği gibi koşma, mani tarzında yahut ana metinlerle kurulmuş türküler de vardır. Koşma yahut mani olarak bildiğimiz şekiller türkü nağmesiyle söylendiğinde adı geçen şiirlerden ayrılır. Çünkü halk, ezgiyle söylediği parçaları türkü olarak niteler. Koşmalar, söyleyeni belli şiir türleridir. Ne var ki halkın benimsediği parçalar zamanla anonimleşir ve türkü olarak varlığını sürdürür. Türkülerin ana metinlerine çoğu zaman mısra sayıları farklı olan bağlantılar getirilir. Ancak ana metinlerle bağlantıların hece sayıları eşit olmayabilir

(Kaya, 2014, s.184).

Türküler, bentlerinin ve kavuştaklarının kümelenişi açısından çok değişik yapılarda görünürler (Dilçin, 2005, s. 296).

Türküler, yapıları bakımından iki bölümden oluşur. Bent adı verilen birinci bölüm türkünün asıl sözlerini, kavuştak/bağlantı adı verilen ikinci bölüm ise bendin sonunda tekrarlanan sözlerini oluşturur. Bu hususta da çeşitli sınıflamalar yapılmıştır.

Özbek'e göre türküler, bağlantılı ya da bağlantısız olabilir, manilerden ya da koşmalardan oluşabilirler. En yaygını ise 11 heceli üç dizeli kanat ve iki dizeli bağlantıdan oluşan biçimdir (Yakıcı, 2007, s.176).

Atınç Emnalar, türküleri şu şekilde sınıflandırmaktadır:

1. Mani kıtalarından kurulu türküler
2. Dörtlüklerle kurulu dördüncü dizeleri kavuştak olan türküler

3. Dörtlüklerle kurulu koşma tipi türküler
4. Bentleri dörtlük kavuştağı tek dize olan türküler
5. Bentleri dörtlük kavuştağı iki dize olan türküler
6. Bentleri dörtlük kavuştağı üçlük olan türküler
7. Bentleri dörtlük kavuştağı dörtlük olan türküler
8. Bentleri dörtlük kavuştağı beşlik olan türküler
9. Üçlüklerden kurulu türküler
10. Bentleri üçlük kavuştağı tek dize olan türküler
11. Bentleri üçlük kavuştağı iki dize olan türküler
12. Bentleri üçlük kavuştağı üçlük olan türküler
13. Bentleri üçlük kavuştağı dörtlük olan türküler
14. Bentleri iki kavuştağı tek dize olan türküler
15. Bentleri de kavuştakları da iki dize olan türküler
16. Bentleri iki kavuştakları altı dizeli olan türküler (Emnalar, 1998, s. 184-87)

Esen, türküleri şu şekilde sınıflandırmaktadır:

A- Yapılarında Kararlılık Gösteren Türküler

a. Bentleri dört dizeli türküler
b. Bentleri dört dizeli türküler
c. Bentleri üç dizeden oluşan türküler
d. Mani dörtlüklerinden oluşan türküler

B- Yapılarında Kararlılık Bulunmayan Türküler (Yakıcı, 2007, s.178)

Dilçin, türküleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Bentleri Mani Dörtlükleriyle Kurulan Türküler

a. Mani dörtlükleriyle kurulan kavuştaksız türküler
b. Kavuştakları mani biçiminde olan türküler
c. Kavuştakları 1 dize olan türküler
d. Kavuştakları 2 dize olan türküler
e. Kavuştakları 3 dize olan türküler
f. Kavuştakları 4 dize olan türküler

2. Bentleri Dörtlüklerle Kurulan Türküler

a. Dörtlüklerle kurulan kavuştaksız türküler

b. Bentlerinin dördüncü dizesi kavuştak olan türküler

3. Bentleri Üçlüklerle Kurulan Türküler

a. Üçlüklerle kurulan kavuştaksız türküler

b. Kavuştakları 1 dize olan türküler

c. Kavuştakları 2 dize olan türküler

d. Kavuştakları 3 dize olan türküler

e. Kavuştakları 4 dize olan türküler

4. Bentleri Beyitlerle Kurulan Türküler

a. Beyitlerle kurulan kavuştaksız türküler

b. Kavuştakları 1 dize olan türküler

c. Kavuştakları 2 dize olan türküler

d. Kavuştakları 4 dize olan türküler (Dilçin, 2005, s. 296-305)

Çetindağ, türküleri şu şekilde sınıflandırmıştır.

1. Bentleri Bir Mısra Olan Türküler

a. Bentleri bir bağlantıları bir mısra olan türküler

b. Bentleri iki bağlantıları iki mısra olan türküler

c. Bentleri üç bağlantıları üç mısra olan türküler

d. Bentleri dört bağlantıları dört mısra olan türküler

2. Bentleri İkişer Mısra Olan Türküler

a. Bentleri iki bağlantıları bir mısra olan türküler

b. Bentleri iki bağlantıları iki mısra olan türküler

c. Bentleri iki bağlantıları üç mısra olan türküler

d. Bentleri iki bağlantıları dört mısra olan türküler

3. Bentleri Üç Mısra Olan Türküler

a. Bentleri üç bağlantıları bir mısra olan türküler

b. Bentleri üç bağlantıları iki mısra olan türküler

c. Bentleri üç bağlantıları üç mısra olan türküler

ç. Bentleri üç bağlantıları dört mısra olan türküler

d. Bentleri üç bağlantıları dörtten fazla mısra olan türküler

4. Bentleri Dört Mısra Olan Türküler

a. Bentleri dört bağlantıları bir mısra olan türküler

b. Bentleri dört bağlantıları iki mısra olan türküler

c. Bentleri dört bağlantıları üç mısra olan türküler

ç. Bentleri dört bağlantıları dört mısra olan türküler

d. Bentleri dört bağlantıları dörtten fazla mısra olan türküler

5.Mani Dörtlükleriyle Kurulan Türküler

6. Beyitlerden Kurulu Türküler (Yakıcı, 2007, s. 183-84)

Kaya, türküleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Ana Metinleri Bir Mısra Olan Türküler

a. Bağlantıları dört mısra veya mani olan türküler

b. Bağlantıları yedi mısra olan türküler

2. Ana Metinleri İki Mısra Olan Türküler

a. Sadece iki mısradan oluşan türküler

b. Bağlantıları bir mısra olan türküler

c. Bağlantıları iki mısra olan türküler

d. Bağlantıları üç mısra olan türküler
e. Bağlantıları dört mısra olan türküler
f. Bağlantıları beş mısra olan türküler
g. Bağlantıları altı mısra olan türküler
h. Bağlantıları yedi, sekiz ve daha fazla mısra olan türküler
i. Bağlantıları mısra sonlarında ve mısra aralarında olan türküler

3.Ana Metinleri Üç Mısra Olan Türküler

a. Sadece üçlüklerden ibaret olan türküler
b. Bağlantıları bir mısra olan türküler
c. Bağlantıları iki mısra olan türküler
d. Bağlantıları üç mısra olan türküler
e. Bağlantıları dört mısra olan türküler
f. Bağlantıları beş mısra olan türküler
g. Bağlantıları altı mısra olan türküler
h. Bağlantıları yedi ve daha fazla mısra olan türküler
i. İki bağlantılı türküler
j. Bağlantıları mısra aralarında olan türküler

4. Ana Metinleri Dört Mısra Olan Türküler

a. Sadece dörtlüklerden ibaret olan türküler
b. Bağlantıları bir mısra olan türküler
c. Bağlantıları iki mısra olan türküler
d. Bağlantıları üç mısra olan türküler
e. Bağlantıları dört mısra olan türküler
f. Bağlantıları beş mısra olan türküler
g. Bağlantıları altı mısra olan türküler
h. Bağlantıları yedi ve daha fazla mısra olan türküler
i. Bağlantıları sekiz ve daha fazla mısra olan türküler
j. Bağlantıları mısra aralarında olan türküler
k. İki bağlantılı türküler

l. Bağlantıları mısra sonlarında olan türküler

5. Karşılıklı Türküler

a. İki mısralık ana metinlerden ibaret atma türküler
b. Üç mısralık ana metinlerden ibaret atma türküler
c. Dört mısralık ana metinlerden ibaret atma türküler
d. Diyalog şeklinde atma türküler(Kaya, 2014, s.185-223)

Ali Yakıcı, türküleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Vezinleri Bakımından Türküler

1.1. Hece Vezinli Türküler

1.2. Aruz Vezinli Türküler

2. Yapıları Bakımından Türküler

2.1. Bentleri Bir mısradan Oluşan Türküler

2.2. Bentleri İki Mısradan Oluşan Türküler

2.3. Bentleri Üç Mısradan Oluşan Türküler

2.4. Bentleri Dört Mısradan Oluşan Türküler

2.5. Bentleri Beş Mısradan Oluşan Türküler

2.6. Bentleri Altı Mısradan Oluşan Türküler

2.7. Bentleri Yedi Mısradan Oluşan Türküler

2.8. Bentleri Sekiz Mısradan Oluşan Türküler (Yakıcı, 2013, s.198-206).

Bu sınıflandırmalardan hareketle Adıyaman türkü metinlerini incelediğimiz zaman Adıyaman türkülerinin yapısına göre şu şekilde tasnif edilmesi uygun görülmüştür:

3.1.1. İki Dizeden Oluşan Türküler

3.1.2. Bentleri İki Dizeden Kurulmuş Kavuştaksız Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır:

151

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması aa bx şeklindedir.

Yaz geldi sevdiğim yine yaz geldi

Aç göğsünün düğmesini yaz geldi

Aç göğsünün düğmesini

Sürmeli gözüne kurban (151)

3.1.3. Bentleri İki Dizeden Kurulmuş Bağlantısı 2 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: 149

Aşağıda verilen türkü, 12 heceli olup kafiye şeması aa bx şeklindedir.

Sürünüz gelir sürümüze karışır

Bayram denince kanlı inli barışır

Demedim sana bugün bayram günüdür?

Giyin alların karayla gezme karayla gezme(149)

3.1.4. Bentleri İki Dizeden Kurulmuş Bağlantısı 3 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: 26-42-117-127

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması aa bağlantılarının ise bbx şeklindedir

Gölbaşı'na vardım gülleri çoktur

Güzeller geliyor sevdiğim yoktur

Bağlantı:

Şalvarlı gelin yallah

Fistanlı gelin billah

Öldürdün beni(26)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması aa bağlantılarının ise bbx şeklindedir

Yıkılsın Maraş kalesi

Ne hoştur dağı lalesi

Mırım mırım mırım mırım

Derdo mıra mırım mırım

Vay vay vay vay vay vay(42)

Aşağıda verilen türkü, 15 heceli olup kafiye şeması aa bağlantılarının ise düzenli bir kafiye şeması yoktur.

As beni zülfün telinde sallanayım gül gibi

Al beni sinen üstüne şakıyan bülbül gibi

Ara Sazı

Sevdiğim hamamdan gelir cilveyinen nazınan

Gülüm nenni nenni nenni

Aman aman aman (117)

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması ab bağlantılarının ise axb şeklindedir.

Ellerin yanında sitem eyleme

Götür bir kenarda vur beni beni

İstersen vur öldür acı söyleme

Yeter ki sev beni yolunda ölüm

Yaban ellerine sür beni beni(127)

3.2. ÜÇLÜKLERLE OLUŞMUŞ TÜRKÜLER

3.2.1. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Kavuştaksız Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: 15

Aşağıda verilen türkü, üçlüklerle kurulmuş kavuşataksız türküdür. 7 heceli olup düzenli bir kafiye şeması yoktur.

Dama çıkmış bir güzel

Damın etrafın gezer

Yanıma gelmez bir görem

Elinde bir deste gül

Kendi gülünden güzel

Yanıma gelmez bir görem (15)

3.2.2. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 1 Dize Olan Türküler

3.2.3. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 2 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır:

Türkü no: 28-29-32-35-43-45-60-76-79-106-111-118-141

Aşağıda verilen türkü, 10 heceli olup kafiye şeması aaa bağlantıları ise bb şeklindedir.

Havalar ayaz (gelin hanım)

Bu da bir muraz (gelin hanım)

Yazması pembe gelinlik beyaz

Bağlantı:

Git güle güle gelin olasın

Adıyaman eline yuva kurasın(28)

29 numaralı türkü, 9 heceli olup kafiye şeması aab bağlantıları ise cc şeklindedir.

Havalar ayaz gelin hanım

Bu da bir muraz gelin hanım

Yazması pembe gelinlik beyaz

Git güle güle gelin olasın

Adıyaman iline yuva kurasın(29)

43 numaralı türkü, 8 heceli olup kafiye şeması aaa bağlantıları ise bx şeklindedir.

Adıyaman benim ilim

O bahçamdır ben bülbülüm

Talan vurdu soldu gülüm

Hüsnü Mansur adın senin

Yedi yaman Adıyaman vay(43)

45 numaralı türkü, 8 heceli olup kafiye şeması aaa bağlantıları ise bb şeklindedir.

Adıyaman hangi yanda?

Yemyeşildir düz ovada

Şu Nemrut'u Kâhta'yı da

Görmediniz mi görmediniz mi?

Görmediniz mi gelmediniz mi?(45)

32, 35, 60, 76, 79, 111, 141 numaralı türkü, 11 heceli olup kafiye şeması aaa bb şeklindedir.

Kaleden kaleye şahin uçurdum

Ah ilen vah ilen günüm geçirdim

Yâre şeker ezdim şerbet içirdim

Bağlantı:

Öyl'olur böyl'olur Türkmen güzeli

Edası hoş olur Türkmen gelini(32)

Nemrut Dağı duman duman belalım

Derdini ben çekiyorum helalım

El değilsin benim bahtı karalım

Diley ley ley di ley ley di ley ley

Yar di ley ley diley ley(35)

Bir güzele yandım Mansur elinde

Sevdamız dolaşır elin dilinde oy

Yedi mendil yaşı dökmüş gözünden

Vakti geldi artık dönmek zamanı

Çok özledim seni Adıyaman'ım(60)

Fırat yine deli deli akıyor

Taşı toprağını sele katıyor

Nice canlar aldı daha doymuyor

Yol ver Fırat köyüme varam

Yol ver Fırat evime varam(76)

Gelin hanım kınan mübarek olsun

Çalsın davul zurna halay kurulsun

Ahdı kalanların muradı olsun

Gel halay başına düğün şen olsun

Gelin hanım kınan mübarek olsun(79)

Yüce dağ başında yağan kar olam

Yar senin derdinden sararıp solam

Takatim yoktur ki arayıp da bulam

Dostlarım bir selam getirin yardan

Kan damlar oldu kurşun yaramdan(111)

Kesin şu Fırat'ı bu yıl akmasın

Etrafına taşıp yakıp yıkmasın

Talihsiz babamı alıp gitmesin

Oy aman Fırat zalimsin Fırat

Hainsin Fırat dertliyim Fırat(141)

106 numaralı türkü, 12 heceli olup kafiye şeması aaa bb şeklindedir.

Taşına toprağına hasret kaldığım

Özlemiyle yanıp hayal kurduğum

Yeter artık bunca hep yalvardığım

Beni doğduğum yere götürün

Çok özledim beni yâre götürün(106)

118 numaralı türkü, 11 heceli olup kafiye şeması aab cc şeklindedir.

Barak ellerinde kara haber var

İbo'm mapusta ölmüş diyorlar

Zabitler getirmiş kanlı mintanı

Eyvah yavrum benim başıma

Küller benim benim başıma(118)

3.2.4. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 3 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: 22-139.

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması aaa bağlantıları ise bbb şeklindedir.

Eyvanına vardım eyvanı çamur
Odasına vardım elleri hamur
Uykudan uyanmış gözleri mahmur

Bağlantı:
Ömrümde görmedim böyle gelini
Gelini gelini Türkmen gelini
Saramadım aney gel gör halimi (22)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması aaa bağlantıları ise bbb şeklindedir.

Kaleden indim aşağı

Belinde lahor kuşağı

Beni vuran Türk uşağı

Oy oy oy sebebim oy

Oy oy oy hayatım oy

Oy oy oy güzelim oy(139)

3.2.5. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 4 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: 41-138-144

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması aaa bağlantıları ise bbbb şeklindedir.

Yağmur yağar yer yaş olur

Uçan kuşlar bir hoş olur

Gelin olan ne hoş olur

Bağlantı:

Ana ölem ben ben gidiyorum

Anamı babamı terk ediyorum

Gidiyorum ben ben gidiyorum

Anamı babamı terk ediyorum(41)

Aşağıda verilen türkü, 12 heceli olup kafiye şeması aaa bağlantıları ise bbbb şeklindedir.

Hastaneye giderken yolda yoruldum

Karardı gözlerim sanki kör oldum

Ben bu zalim derdi kendim mi buldum

Aman doktor canım doktor

Çarem nerde derman yoktur

Aman doktor canım doktor

Derdime tez derman doktor(138)

Aşağıda verilen türkü, bentlerin düzenli bir hece ölçüsü ve kafiyesi yoktur. Bağlantılarının da düzenli bir hece ölçüsü yoktur. Bağlantılarının kafiye şeması bbbb şeklindedir.

Kız ey gözlerine bakıp bakıp yüzünü dönme

Senin aşkın ile sarardım soldum le le soldum

Aman ne kötü kaderim varmış kibar gelin

Aman n'etmeli n'etmeli?

Güzeli çirkine gelin mi etmeli?

Senin ile aramıza girenleri

Allah'a havale etmeli(144)

3.2.6. Bentleri Üçlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 7 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: 100

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması aab, bağlantılarının ise düzenli bir kafiye şeması yoktur.

Ne hanlarım kaldı ne saraylar
Terk etti dar günde dostum olanlar
Vefalım bir sendin bir kara toprak

Fadime'm Fadime'm Fadime'm benim Fadime'm
Fadime'm Fadime'm Fadime'm canım Fadime'm
Elim ayağımsın dünya malımsın

Damarımda akan benim kanımsın
Dünyayı verseler değişmeme sana
Fadime'm Fadime'm Fadime'm benim Fadim'm
Fadime'm Fadime'm Fadime'm canım Fadime'm(100)

3.3. DÖRTLÜKLERLE OLUŞMUŞ TÜRKÜLER

3.3.1. Mani Dörtlükleriyle Kurulan Kavuştaksız Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: 1-2-31-64-77-148.

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba bağlantılarıysa aaca biçimindedir.

Adıyaman dağları

Mor sümbüllü bağları

Gene kızarmış hele

Al kırmızı yanağı

Adıyaman yolları

Kardan beyaz kolları

Bak dedim yar geliyor

Çok bekledim yolları (1)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba biçimindedir.

Adıyaman dağları
Mor sümbüldür bağları
Gine gölgelendi yar
Bahçaları bağları(2)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba biçimindedir.

Bir kız gördüm yağ alır
Bahça satar bağ alır
Ben (her) o kızı görende
Yaralarım sağalır(31)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba biçimindedir.

Çekme halay başını
Etme gözün kaşını
Ben annene danıştım
Hesab ettim yaşını(64)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaab biçimindedir.

Fırat'a bent vuruldu
Barajımız kuruldu
Azgın sular duruldu
Atatürk Barajıyla(77)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba biçimindedir.

Gene oldu akşamlar
Yaş gözümde akşamlar
Bana da dua edin
Sevip de kavuşanlar(148)

3.3.2. Mani Dörtlükleriyle Kurulmuş Kavuştaklı Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no: 6-37-52- 65-67-70-71-74-84-86-84-89-90-91-93-94-95-96-97-103-107-110-125-131-134-153.

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba şeklindedir. Bağlantıları ccc şeklindedir.

Armudun dibi kuyu

Uyu sevdiğim uyu

Bana serhoş diyorlar

İçtiğim üzüm suyu

Oy vay n'edim n'edim

Evi barkı terk edim

Başım alıp ben gedim (6)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaaa bağlantıları ise bbcc biçimindedir.

Portakal dilim dilim
Gel otur benim gülüm
Ne dedim ne söyledim
Lal olsun benim dilim

Dola kolların boynuma
Sok ellerin koynuma
Bir gece eyle beni
Her zaman eyle beni(37)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba bağlantıları ise cccc biçimindedir.

Allah'ın emriyle
Peygamber'in kavliyle
Dünya böyle kurulmuş
El oğlu el kızıyla

Âşık sazını döver
Doğru sözünü över
Kızını dövmeyenler
Vallah dizini döver(52)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Çiğ köfte derler adına
Köftelerin şahına
Ustası yoğurursa
Doyum olmaz tadına
Çiğ köfte hoş acıdır
Her derdin ilacıdır
Adıyaman elinde
Sofranın baş tacıdır(65)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Dama çıkmış bakıyor
Saçına gül takıyor
Saçları gülden güzel
Yel estikçe kokuyor

Gözleri ele yârim
Elleri kına yârim

Bir öpücük ver bana

Baban hayrına yârim (67)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc içimindedir.

Düz dara yar düz dara

Yar zülüfün düz dara

Doksan dokuz yaram var

Sen açtırdın yüz yara

Oy aman aman aman

Burası Adıyaman

Âlem düşman kesildi

Seni sevdiğim zaman(70)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye düzeni aaba biçimindedir.

Kem ayrılıp neye yanam?

Kullar olam dosta yanam

Kahr ile derde salan

Kelam bilmez tele yanam(71)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Eski yar eski yara
Sızlıyor eski yara
Yenisinden fayda yok
Varıp gidem eski yara

Eski yardan eski yardan
Geçilmez eski yardan
Yenisiyle gönül eyle
Yâre kalsın eski yardan(74)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccbc biçimindedir.

Yiğitlerin yiğidiydi
Ordunun artçı eriydi
Asrısaadet yıldızı (2)
Sahabelerden biriydi

Hazreti Safvan'dır adı(nakarat)
Resulullah'ın ashabı
Hak uğruna savaştığı (2)
Adıyaman'da makamı(84)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Kâhta çayında durdum

Abamı yere vurdum

Sevdiğimi vermişler

Urfa elinde duydum

Altın kemer belinde

Deste güller elinde

Adı kötüye çıkmış

El âlemin dilinde(86)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise aaba biçimindedir.

Kurşunu kalem eyle (2)

Yaz iki kelam eyle

(İkinci tekrarda) "O" Gül yüzüne hasretim (2)

Bari bir selam eyle

Yar gül eyle gül eyle

Yak gönlümü kül eyle (2)

Aşkının kölesiyim

Al kapına kul eyle(89)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Adıyaman ufahdı

Yazları çoh sıcahdı

Buz almaya giderdıh

Her gün ikindin vahdı

La ne hoşdı esgiden

Aklıma geldı birden

Tulıh tulıh ayranlar

Satılırdı mahlede(90)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccbc biçimindedir.

Çıkam Nemrut Dağı'na

Kurbanam yanağına

Gel beraber bakalım

Güneşin doğuşuna

Le le le sakine

Niye gittin tütüne

Gel beraber kaçalım

Bak gidiyor makine(91)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise aacd biçimindedir.

Minarenin minberi

Getir benim teberi

Gözlerim yol çekiyor

Nerde kaldı dilberi?

Oy dilberi dilberi

Kaçma benden gel beri

Kırkında bir yar sevdim

O da gitti gelmedi(93)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Mor fistanın moruna
Altın dakam koluna
Alır seni kaçarım ben
Vermezlerse zorunan

Eymeli yar eymeli
Işıl ışıl düymeli
Benim yârim güzeldir lo
Yanakları (bilekleri) döymeli(94)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Entarisi ipekten

Sevdim seni yürekten

Zalım baban görürse

Vurur beni tüfekden

Bıra bıra hey zalım

Ne olacak bu halım

Eller düğün ederken

Ben bir müzmin bekârım(95)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Saçları omuzunda

Daha on dokuzunda

Bir güzele rastladım

Nakıb'ın havuzunda

Nanecük le pirpirim

Manca yaptılar yidim

Koca sahre içinde

Ben o kızı beğendim(96)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise aaca biçimindedir.

Naza gelmiş naza gelmiş

Dertlerini yazagelmiş

Bu gidişin hali böyle

Sevdiğime nazar değmiş

Nazar değmiş nazar değmiş

Sevdiğime nazar değmiş

Yar ben seni alamadım

Nasipte kader böyleymiş(97)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Salınır salınırsın

Ne desem alınırsın

Sen dünyanın güzeli

Selvinin dalı mısın?

Oy havara havara

Lo memleket kudara

Yoluna canım kurban

Koyma beni bi çara(103)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Toprağın bol bereket

Petrolün yurda servet

Evliyalar diyarı

Hem yamansın hem de mert

Adın Adıyaman'dır

Sevdaların yamandır

Kimse sormaz derdini

İnsanın mert yamandır(107)

Aşağıda verilen türkü, 9 heceli olup kafiye düzeni abab bağlantıları ise cccc biçimindedir.

Yârim çifte benlidir oy oy

Yanağı gamzelidir vay vay

Güzellerin içinde oy oy

Benim yârim bellidir vay vay

Ah ölem mi ölem mi Guley?

Seven böyle eder mi Guley?

Adıyaman içinde Guley

Var mı senden güzeli Guley?(110)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Dağdan indim düze ben

Diken oldum aman göze ben

Dar yerin geniş olsun

Daha gelmem size ben

Su gelir anam meste gider

Dolanır anam dosta gider

Bu nasıl bir yerdir?

Sağ gelen hasta gider(125)

Aşağıda verilen türkü, bentlerin düzenli bir hece ölçüsü olmayıp bağlantıları 7 hecelidir. Kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Ah! Geçti bizden

Gençlik çağı geçti bizden

Yaş döndü ömür bitti

Oğul. Bu gençlik çağı geçti bizden

Gel beni bir hal eyle

Kes dilimi lal eyle

Araya ayrılık verdi

Hakkını helal eyle(131)

Aşağıda verilen türkü, bentlerin belirli bir hece ölçüsü olmayıpkafiye düzeni abcb bağlantıları bbbb biçimindedir.

Gözlerin ceylana benzer

Kaşların tığ-ı keman eyler gülüm aman aman

Gamzelerin deldi bağrımı

Halimiz oldu pek yaman

Ey ey aman

Vay aman aman aman

Ya derdime derman aman

Ya katlime ferman aman aman(134)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye düzeni aaba bağlantıları ise ccdc biçimindedir.

Dilek Dağ'ın başında

Yâri gördüm karşımda

Kudret sürmesi çekmiş

O yar kalem kaşına

Haydin âşıklar n'eder

Dilek Dağı'na gider

Ona kavuşmak için

Allah'a dua eder(153)

3.3.3. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Kavuştaksız Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır:

Türkü no: 4-11-21-23-25-27-30-34-50-56-57-58-73-80-81-85-101-121-126-129-143-152.

Aşağıda verilen türkü, 13 heceli olup kafiye şeması aaaa şeklindedir.

Evleri görünüyor ammanın ammanın

Gönüldür yeriniyor yar (can) sana kurbanım

Çekilecek dert değil ammanın ammanın

Mevla'm sabır veriyor (can) sana kurbanım (21)

Aşağıda verilen türkü, bentleri ve bağlantıları 8 heceli olup bentlerin kafiye şeması abba bağlantılarının düzenli bir kafiye şeması yoktur.

Adıyaman yolu yaman

Vay vay yavrucağım

Aman aman yavrucağım

Dön gel dayanamam

Sesimi duy ver elini

Kalk gidelim dağlara

Tütün kokan ovalara

Dön gel dayanamam(4)

Aşağıda verilen türkü, kafiye şeması aaab şeklinde olup düzenli bir hece ölçüsü yoktur.

Bir mektup yazdırdım (anam) Urfalı kızına
Zalımın kızı (anam) bakmaz yüzüme
Anam duyar ise (anam) bakmaz yüzüme
Di nenni nenni esmerim nenni askerim nenni(11)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması abcb şeklinde olup hece ölçüsü 11'li dir.

Fırsat elde iken bir amel kazan

Gül cemalin bir gün solsa gerektir

Aldanma zevkine bakma dünyaya

Dünya malı burda kalsa gerekdir (23)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması aaaa şeklinde olup hece ölçüsü 11'li dir.

Gelinin çardağına uy (ley) aman

Gül koydum bardağına uy (ley) aman

Kurban olsun kaynana (ley) aman

Gelinin dırnağına uy (ley) aman (25)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması aaab şeklinde olup düzenli bir hece ölçüsü yoktur.

Hacıpınar'ın düzü

Mevla'm ayırdı bizi

Bakkal Mahmut'un kızı

Yaktı yandırdı bizi di gel gel (27)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması aaba şeklinde olup düzenli bir hece ölçüsü yoktur.

İki kız gider düğüne (boylarına gurban)

Ben vurgunam büyüğüne (huylarına hayran)

Kör olası anaları (boylarına gurban)

Vermiyor ki sevdiğine (huylarına hayran)(30)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması abab şeklinde olup hece ölçüsü 11'lidir.

Yetiş Allah Ya Muhammed Ya Ali

Ey sultanım sana mürvete geldim

Pirim Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli

Ey cananım sana mürvete geldim(34)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması abab şeklinde olup hece ölçüsü 11'lidir.

Garip gurbet elde perişan halde
Derbeder olmuşum gezer ağlarım
Defterim kalemim düşmüyor elde
Ben kendi derdimi yazar ağlarım(50)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması abab şeklinde olup hece ölçüsü 11'lidir.

İnsan bir ummandır bilmek istersen
Katredir denizler göl bana göre
Hakkın cemalini görmek istersen
Ölmeden evveli öl bana göre(56)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması xaxa şeklinde olup hece ölçüsü 8'lidir.

Ben senin yaptığın gibi

Terk edip de hemen gitmem

İki elim yakandadır

Hiç hakkımı helal etmem

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması abab şeklinde olup hece ölçüsü 8'lidir.

Öyle bozguna uğradım

Gazel dökmüş bağlar gibi

Tek başıma yaşıyorum

Boynu bükük kullar gibi(57)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması aaab şeklinde olup hece ölçüsü 11'lidir.

Bırak artık gidem karlı dağlara

Merhem tutmaz yaram kimler bağlaya?

Gurbet ellerinde düştüm sevdaya

Gayrı dönmem artık ey halım yaman(58)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması abab şeklinde olup hece ölçüsü 11'lidir.

Hak nasip eyledi geldik buraya
Şükür cemalini gördük erenler
Merhem olduk gönüldeki yaraya
Muhabbet gülünü derdik erenler(73)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması aaba şeklinde olup hece ölçüsü 7'lidir.

Git gelemem işim var (oy n'edem vay n'edem di gel gel)

Gergefte nakışım var (oy n'edem vay n'edem di gel gel)

Adıyaman içinde (oy n'edem vay n'edem di gel gel)

Bir tane sevdiğim var (oy n'edem vay n'edem di gel gel) (80)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması aaba şeklinde olup hece ölçüsü 7'lidir.

Gökten yıldız derseler (le le)
Ayağıma serseler

Hiçbir şeyde gözüm yok (le le)
Seni bana verseler(81)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması abab şeklinde olup hece ölçüsü 11'lidir.

Hiç kimse sormasın halimi benim

Kerem'in düştüğü yollara düştüm

Sevda ateşiyle eridi tenim

Mecnun gibi yanan kullara döndüm(85)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması abab şeklinde olup hece ölçüsü 11'lidir.

Gece gündüz hayalinle gezdiğim
Seni sevdiğimi bilsen ne olur?
Aşkın ile bu canımdan bezdiğim
Akan gözyaşımı silsen ne olur?(101)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması aaba şeklinde olup hece ölçüsü 9'ludur.

Oğul… Bugün ben yâri gördüm

(Vallah) Yatakta yâdı gördüm

Oğul… Keşke görmez olaydım

(Vallah) Benzini sarı sarı gördüm(121)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması xaxa şeklinde olup hece ölçüsü 11'lidir.

Derdimi denk ettim çıktım pazara

Beleş beleş dedim alan olmadı

Sardı içerimi amansız bir dert

Tabip tabip gezdim bilen olmadı(126)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması aaab şeklinde olup hece ölçüsü 15'lidir.

Ey hamamcı bu hamama güzellerden kim gelir?

Ne bileyim beyefendi günde yüz bin can gelir

Önünde halayıklar en sonunda sultan gelir

Aşk için dolanırım ben de bu gurbet elleri(129)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması abba şeklinde olup düzenli bir hece ölçüsü yoktur.

Ne kaldı o gençlikten Şah'a Sultan'a ne kaldı?

Süleymanlar sarayın terk edip gitti

Harun Reşid tabutunda elleri açık boş gitti

Gülüm uyan uyan bu dünyanın sonu kaldı(143)

Aşağıda verilen türkünün kafiye şeması xaxa şeklinde olup hece ölçüsü 15'lidir.

Yeni mi uyandın mahmur yârim günaydın?

Pembe sabahlığın ne de yakışmış günaydın oy

Ayağında halı pabucu belinde kuşak

Kurban sabahlığını ne de yakışmış günaydın oy(152)

3.3.4. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu Dördüncü Dizesi Kavuştak Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no: 69-98-109-123-124

Aşağıda verilen türkü 11 heceli olup kafiye şeması aacb şeklindedir.

Dün mü buradaydın bugün mü geldin?
Ötme garip garip sinemi deldin
Eşimden ayrıldım ben burda kaldım
Yâd avcılar vurmuş telli turnamı(69)

Aşağıda verilen türkü 12 heceli olup kafiye şeması aaba şeklindedir.

Ömrümüz akıp gider, sanki bir nehir
Aylar yıllar, damla-damla biriken zehir
Büyüdükçe azaldı mutluluğumuz
Ne biz büyüseydik, ne de bu şehir(98)

Aşağıda verilen türkü 11 heceli olup kafiye şeması aaab şeklindedir.

Yağmur yağar benim garip başıma
Göz koydular ekmeğime aşıma
Doyamadan dolu dolu yaşıma
Bir yalana gitti ömrüm ağlarım(109)

Aşağıda verilen türkü 12 heceli olup kafiye şeması abac şeklindedir.

Çıkam yücelere de çıkam oturam

Var mı benim gibi de yarı yitiren?

Yolunu bilmem de gidem getirem

Söyle dert ortağım yol nerden gider?(123)

Aşağıda verilen türkü 11heceli olup kafiye şeması aaab şeklindedir.

Çoban oldum dert sürüsü güderim

Kimseye kahrım yok buymuş kaderim

Eller güler oynar ben ah ederim

Beni teselliye lüzum mu kaldı?(124)

3.3.5. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 1 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no: 9-36-108-115-132-136-146-147

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaxaa şeklindedir

Ayın şavkı düşende
Gülden güzel gülşende
Bir görüşte vuruldum
Hiç vicdan yok mu sende?
(Merhamet yok mu sende?)(9)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aabax şeklindedir

Nemrut'ta içtim şarap
Aşkından oldum harap
Bir kuluna kul oldum
Affetsin beni Ya Rab
(Hezal hezalli hezalli)(36)

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması aaaaa şeklindedir

Türkülere gönlümü bağlamışım
Kimi gün ağlamış kimi gün gülmüşem
Ben derdimi ummanlara dökmüşem
Memleketim kokar türkülerimde
(Sılamın hasreti var gözlerimde)(108)

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması aaabb şeklindedir

Olmayasıca bu Almanya nereden çıktı?
Nice fakirlerin evini başına yıktı
Ana babam gitti yavrular öksüz kaldı
Allah'ın seversen dön de gel baba özledik baba
(Zalimsin baba ne haldeyiz baba?)(115)

Aşağıda verilen türkü, 15 heceli olup kafiye şeması aaabb şeklindedir

Gel benim tenim içinde gizli sırrım paresi
Gece gündüz ah ederim nedir bunun çaresi?
Koy bir zaman böyle gitsin ikimizin aresi
Ya önünde ya sonunda sen benimsin ben senin
Ta kıyamet aşrolunca efendim sensin benim(132)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aabac şeklindedir
Ah… Gün geldi gün geldi
Gölge döndü gün geldi
Yıllar gözünüz aydın olsun
Dediğiniz gün geldi
Gülüm aman aman aman(136)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması aaaab şeklindedir

Mahpuslarda yata yata
Biter mi gardaş bu gam tasa?
Beş çocukla koydun yasa
Nak gözümde akan yaşa
Oy gardaşım oy gardaşım(146)

Aşağıda verilen türkünün düzenli bir kafiye şeması ve hece ölçüsü yoktur.

Amman amman… Sabahtan gül yüzün solmuş
Senin dilde gamın kimdir?
Bugünlerde neden bana küstün
Seni teşvik eden kimdir?
Medet ey ey gönül ey (aman aman)(147)

3.3.6. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 2 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no: 3-5-7-33-39-44-48-51-92-102-104-114-116-140

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup bendin kafiye şeması aaba bağlantıların kafiye şeması cc şeklindedir.

Adıyaman vatanımdır
Hem anamdır hem babamdır
Orda doğdum orda kaldım
dıyaman her şeyimdir

Oy aman aman aman
Sana hayran (kurban) Adıyaman(3)

Aşağıda verilen türkü, bendin hece ölçüsü 8 heceli olup bağlantıların düzenli bir hece ölçüsü ve kafiye şeması yoktur.

Altın yüzüğüm kırıldı hey
Suya düştü su duruldu hey
Dediler yârin geliyor
İnce bellerim kırıldı

Bağlantı:
Tel tel tellerine
Kurban olam dillerine vay(5)

Aşağıda verilen türkü, bendin düzenli bir hece ölçüsü olmayıp bağlantıların hece çölçüsü 12'lidir. Bendin kafiye şeması aaba bağlantıların kafiye şeması aa şeklindedir.

Ata vurdum belleme (havar yavrum)
Gir koynuma terleme (havar yavrum)
Her yanım senin olsun
Saçlarımı elleme yavrum

Suzan'ım Hanım kızı Suzan'ım yavrum
Kırılsın kemanımın (cümbüşümün) telleri yavrum(7)

Aşağıda verilen türkü, bendin hece ölçüsü 7 heceli olup bağlantıların düzenli bir hece ölçüsü yoktur. Bendin kafiye şeması aaba bağlantıların kafiye şeması cc şeklindedir.

Karşıda kara erik

Dallarını eğerik
Biz Adıyamanlı 'yık
Ölenecek (ölene dek) severik

Güzel kız şirin kız
Şeker kız kaymak kız (yaktın bizi)(33)

Aşağıda verilen türkü, bendin ve bağlantıların hece ölçüsü 8'lidir. Bendin kafiye şeması abab bağlantıların kafiye şeması cb şeklindedir.

Semahlar döndük bu yolda
Pirimiz Ali aşkına
Derdimize derman ola
Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah
Hasan Hüseyin aşkına(39)

Aşağıda verilen türkü, bendin ve bağlantıların hece ölçüsü 8'lidir. Bendin kafiye şeması aaab bağlantıların kafiye şeması bb şeklindedir.

Adıyaman düz ovadır
Garip kuşa bir yuvadır
Toprağında petrol vardır
Güzel yurdum Adıyaman

Aman aman aman aman
Güzel yurdum Adıyaman(44)

Aşağıda verilen türkü, bendin hece ölçüsü 6 heceli olup bağlantıların düzenli bir hece ölçüsü yoktur. Bendin kafiye şeması aaba bağlantıların kafiye şeması cc şeklindedir.

Tarlaya nar ektim
Dibini dar ektim
Nemrut güzelini
Kendime yar ettim

Ah le amman vah le amman
Burası bizim Adıyaman(48)

Aşağıda verilen türkü, bendin hece ölçüsü 8 heceli olup bağlantıların düzenli bir hece ölçüsü yoktur. Bendin kafiye şeması aaab bağlantıların kafiye şeması cc şeklindedir.

Adıyaman'da bir türbe var
Etrafında güller kokar
Orada bir sahabe yatar (2)
Hazret-i Safvan Bin Muattal

Ooo ak sahabe ooo hak sahabe
Ooo ak sahabe ooo hak sahabe(51)

Aşağıda verilen türkü, bendin hece ölçüsü 12 heceli olup bağlantıların hece ölçüsü 11'lidir. Bendin kafiye şeması aaba bağlantıların kafiye şeması cc şeklindedir.

Mendil almış eline (delalım le le)
Şal bağlamış beline (kibarım lel le)
Damat kurban olsun (delalım le le)
Öyle güzel geline (kibarım lel le)

Delalım delalım delalım le le
Kibarım kibarım kibarım le le(92)

Aşağıda verilen türkü, bendin hece ölçüsü 11 heceli olup bağlantıların düzenli bir hece ölçüsü yoktur. Bendin düzenli bir kafiye şeması yoktur. Bağlantıların kafiye şeması bb şeklindedir.

Pencereye çıkmış zalımın kızı
Yüreğime bıraktı derin bir sızı
Bana bir busecik(öpücük) vermezsen olmaz
Seni bir başına koyar giderim

Çeker giderim oy oy çeker giderim
Seni bir başına koyar giderim(102)

Aşağıda verilen türkü, bentleri kafiye şeması aaaa şeklindedir. Bağlantıların kafiye şeması bc şeklindedir. Bendin hece ölçüsü 13'lü olup bağlantıların düzenli bir hece ölçüsü yoktur.

Seni doğurana hayran de rında rında
Gönlüme ay doğmuş gibide rında rında
Beyaz gelinlik yakışmış de rında rında
Nemrut'a kar yağmış gibi de rında rında

Yar (Kız) beni görmek için
Ta Adıyaman'a geldim(104)

Aşağıda verilen türkü, bendin hece ölçüsü 8 heceli olup bağlantıların düzenli bir hece ölçüsü yoktur. Bendin ve bağlantıların düzenli bir kafiye şeması yoktur.

Ağla gönül yine bugün
Ağlamanın zamanı geldi (vah vah)
Yas matem giyip karaları

Bağlamanın zamanı geldi (yar aman)

Bağlantı:
Di gel anam di gel başın için olsun
Ağlatma beni ah garalara bağlatma beni(114)

Aşağıda verilen türkü, bendin ve bağlantıların hece ölçüsü 8 heceli olup bendin kafiye şeması aabb bağlantıların kafiye şeması aa şeklindedir.

Al yazmalı küçük gelin
Al yazmalı küçük gelin
Dökülen güle dönmüşsün
Senin rengin bugün solmuş

Aman aman küçük gelin
Taktın beni kibar gelin(116)

Aşağıda verilen türkü, bendin hece ölçüsü 7 heceli olup bağlantıların hece ölçüsü 8'lidir. Bendin kafiye şeması aaba bağlantıların kafiye şeması cc şeklindedir.

Kara dağın boz yılanı
Gelir dolanı dolanı
On beş sene mapus yatsam
Bulurum seni vuranı

Bağlantı:
Yandım aney öldüm aney
Yağlı kurşun yedim aney(140)

3.3.7. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 3 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no: 20-24-75-83-128

Aşağıda verilen türkünün bentlerinin hece ölçüsü 7'li hece ölçüsü olup bağlantılarının düzenli bir hece ölçüsü yoktur. Bentlerin kafiye şeması aaba bağlantıların kafiye şeması cdc şeklindedir.

Dümme gelir mektepten
Köynek giymiş ipekten
Gel seni alıp kaçam
Kurtulasın gezmekten

Eyvah Dümme canım Dümme
Adıyaman elinde
Var mı sen gibi Dümme?(20)

Aşağıda verilen türkünün bentlerinin hece ölçüsü 11'li hece ölçüsü olup bağlantılarının hece ölçüsü 13'lüdür. Bentlerin kafiye şeması aaba bağlantıların kafiye şeması ccc şeklindedir.

Gel gülüm gel canım seni severem (diley)
Saram kollarıma sensiz giderem
Al canım fedadır senin yoluna (diley)
Ağlama sil gözün vallah ölürem

Bağlantı:
Vur davulcu vur davulu güm güm gümlesin (diley)
Kız oğlanı sevmiştir yabanı neylesin
Kız oğlanı sevmiş dünya malı neylesin(24)

Aşağıda verilen türkünün bentlerinin ve bağlantılarının hece ölçüsü 8'li hece ölçüsüdür. Bentlerin kafiye şeması aaba bağlantıların kafiye şeması ccc şeklindedir.

Arık ince geçilmiyor
Su bulanık içilmiyor
Bana yardan geç diyorlar
Yar şirindir geçilmiyor

Hele n'olur n'olur n'olur?
Yar sen benim olsan n'olur?
Kız sen benim olsan n'olur?(75)

Aşağıda verilen türkünün bentlerinin ve bağlantıların hece ölçüsü 11'li hece ölçüsüdür. Bentlerin kafiye şeması aaab bağlantıların kafiye şeması ccc şeklindedir.

Gülendam Gülendam Avşar gelini
Kınalar belemiş kardan elini
Bir daha göreydim melek yüzünü
Devrana devrana bak şu devrana

Bu devran bu devran zalım bu devran
Taşımaz yükümü bu garip kervan
Harab etti beni eyledi viran(83)

Aşağıda verilen türkünün bentlerinin ve bağlantıların hece ölçüsü 11'li hece ölçüsüdür. Bentlerin kafiye şeması aaab bağlantıların düzenli bir kafiye şeması yoktur.

Bir pazar günüydü akşama yakın

İndim karalı dereye ne olmuş bakın?
Altın ahbap ölmüş le le ağıtlar yakın
Etme felek etme alma canları

Daha yaşı kaçtı? Hele onların oy oy
Etme felek etme kıyma canlara
Küçüktür yavrular babalar ister(128)

3.3.8. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 4 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no:17-18-19-38-40-46-47-49-53-54-55-59-61-62-66-68-78-82-99-105
Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba şeklindedir. Bağlantıları ccdc şeklindedir.

Damın ardı tandıram
Maşa vuram yandıram
Gülüm uykuda kalmış
Kalmıyam uyandıram

Bağlantı:
Di gel di gel güllü can
Sana kurbandır bu can
Di gel di gel güllücan
Sana hayrandır bu can (17)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba şeklindedir. Bağlantıları ccdc şeklindedir.

Dere boyu saz olur

Gül açılır yaz olur

Ben yârime gül demem

Gülün ömrü az olur

Bağlantı:

Hazal hazal

Sen ettin dilimi lal

Hazal hazal

Gel kırık gönlümü al(18)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba şeklindedir. Bağlantıları ccdc şeklindedir.

Durnalar dizi dizi
Aşar dağı denizi
Uçun sılama doğru
Dilan'ım bekler sizi

Bağlantı:
Gel gel dedim Dilan'ım
Ben yoluna gurbanım
Seni alır gaçarım
Vermezse anan hanım(19)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba şeklindedir. Bağlantıları ccdc şeklindedir.

Sahana koydum pekmez

Bu pekmez bana yetmez

Adıyaman kızları

Başlıksız gelin gitmez

Düğünümüz şen ola

Davul zurna vurula

Biz gelini alacık

Darısı bekârlara(38)

Aşağıda verilen türkü, bentleri 8 heceli bağlanıları 7 heceli olup kafiye şeması aaba şeklindedir. Bağlantıları ccdc şeklindedir.

Vesile gözleri kara

Bağrıma açtı yara

Doktor tabip kar etmez

Vesile derdime çara

Le le le le le Vesile

Sevdim bir heves ile

Vesile'm yola saldım

Gözyaşım sile sile(40)

Aşağıda verilen türkü, bentlerin ve bağlantılarının düzenli bir hece ölçüsü olmayıp bendin kafiye şeması aaaa şeklindedir. Bağlantıları bbaa şeklindedir.

Adıyaman illerinde bize bir gelin gelir

Gören gelir duyan gelir safalar gelir hoş gelir

Beyaz bir çiçek olmuş sallanır düze gelir

Görülmüş duyulmuş değil bu gelin yüze gelir

Kahvesi Yemen'den

Şekeri Şam'dan

Yazması Kirman'dan gelir

Safalar gelir(46)

Aşağıda verilen türkü, bentlerin 7 heceli olup bentlerin kafiye şeması düzenli değildir. Bağlantıları aaba şeklindedir.

Adıyaman'da bir kere

Sevdalandın mı yandın?

Sen bu diyarda sevdayı (2)

Öyle kolay mı sandın?

Ağlatırlar adamı (2)

Sızlatırlar adamı

Sevdiğine pişman eder

Kahrederler adamı(49)

Aşağıda verilen türkü, düzenli bir hece ölçüsü olmayıp bentleri aaba şeklindedir. Bağlantıları cdcd şeklindedir.

Adıyaman yollarıma karşı

Almanya yolları karşıma karşı

Akıyor dinmiyor gözümün yaşı

Bülbül olmuş öter ayrılık kuşu

Ağla anam ağla garibin oğlun

Otuzuma varmadan sarardım soldum

Ağla anam ağla garibin oğlun

Seni eller içinde seçemez oldum(53)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması aaab şeklindedir. Bağlantıları bbcb şeklindedir.

Dağlarında kar boranı

Yiğit dolu her bir yanı

Gözleri yaşlı anamı

Dağlar köyümü özledim

Anayurdum baba yurdum

Bin kere rüyamda gördüm

Uğruna canımı verdim

Dağlar köyümü özledim(54)

Aşağıda verilen türkünün düzenli bir hece ölçüsü ve kafiye şeması yoktur.

Vakti geldi ayrılığın ne yapsak boş

Kurtulamaz bu sevda bu amansız rüzgârdan

Anla beni geçmişteki günlerimiz

Birer birer yalan

Gözlerindeki yaşı sil canım benim

Beni burada bırak git

Gereksiz artık anlamı yok sözlerin

Bu aşk gömülmeli(55)

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması aaab şeklindedir. Bağlantıları bbbb şeklindedir.

Bir bahçam var idi mor menevşe gül
Pervane dönerdi aşkından bülbül
Soldurdular ağlar dalında sümbül
Gel sen bana derman olsana yarey

Yarey yarey yarey nazlı naz yarey
Bu ne hal bu ne gam tükenmez yarey
Derdim çok dermanım bulunmaz yarey
Kim ölür kim kalır bilinmez yarey(59)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması abab şeklindedir. Bağlantıları cccb şeklindedir.

Bir nesneden yaratıldık

Ayrı gayrı olmak niye?

Âdem ile vücut bulduk

Türlü ırka bölmek niye?

Hepimize yeter dünya

Ortağız güneşe aya

Hani kardeş idik güya?

Ya öldürmek ölmek niye?(61)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması aaab şeklindedir. Bağlantıları bbcb şeklindedir.

Ellerinde büyüdüğüm

Dizlerinde uyuduğum

Her an yanımda bulduğum

Benim anam canım anam(2)

Şimdi neredesin anam (2)

Kulağımda sesin anam

Dünyada gün göremedin

Cennette göresin anam(62)

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması abab şeklindedir. Bağlantıları cccb şeklindedir.

Kurban olam toprağına taşına

Verimli toprağın var Çukurova

Az rastlanır benzerine eşine

Gariplere mesken yer Çukurova

Fabrikalar duman tütüyor

Âşıkların bülbül olmuş ötüyor

Ürünün bol şu âleme yetiyor

Gönlümüze oldun yar Çukurova(66)

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması abab şeklindedir. Bağlantıları cccb şeklindedir.

Dinlersen kardeşim sözlerim sana
Hatırdan gönülden geçme ha geçme
İnsan olan değer verir insana
Sakın eri erden seçme ha seçme

Kâmilin nişanı o güzel huyu
Ona ölçü olmaz bedeni boyu
Derde derman olsa namerdin suyu
Sakın bir damlayı içme ha içme(68)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması abab şeklindedir. Bağlantıları cccb şeklindedir.

Geçti ömrümün baharı
Gülemedim gülemedim
Ben o yar ile ağyarı
Bilemedim bilemedim

Gurbette garip mi ölek
Yârimi çok gördü felek
Hasret çekmek için dilek
Dilemedim dilemedim(78)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması abab şeklindedir. Bağlantıları cccb şeklindedir.

Gönlüm seni ateşlerde
Cayır cayır yakacağım
Sen yanarken bir köşede

Kader gibi bakacağım

Sevdan ile aşkın ile

Yandım yandım döndüm küle

Kara saplı hançer ile

Sağdan soldan yaracağım(82)

Aşağıda verilen türkü, 11 heceli olup kafiye şeması abbc şeklindedir. Bağlantıları ccdc şeklindedir.

Bizim memleketin yazı gelmiş

Babam tütünleri artık dermiştir

Anama yatakları dama sermiştir

Ne güzeldir şimdi şu Adıyaman

Aman aman aman ah Adıyaman

Zalım gurbet koymaz ben sana varam

Ölem ölem ölem ben nasıl edem

Zalım gurbet koymaz ben sana varam(99)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması abac şeklindedir. Bağlantıları dddc şeklindedir.

İşte geldim gidiyorum

Şen olasın Adıyaman

Sana veda ediyorum

Helel eyle Adıyaman vay

Güzelliğin dile destan

Her tarafın bağı bostan

Haber aldım bugün dosttan

Durmak olmaz Adıyaman vay(105)

3.3.9. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 5 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no: 10-12-63

Aşağıda verilen türkü, bentleri 7 hece, bağlantıları 10 hece, kafiye düzeni bentler aaba bağlantılar ccccc şeklindedir.

Belinde acem şalı

Gel sevdalı sevdalı

Gözlerin benim olsun

İstemem dünya malı

Oğlan artık gel yeter sevdalım

Aşkından oldum beter sevdalım

Bu can yoluna gider sevdalım

Aşkın ölümden beter sevdalım

(Aşkından oldum beter sevdalım)(10)

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup kafiye şeması aaab şeklindedir. Bağlantıları ccdcb şeklindedir.

Bizim yaylamız meşeli

İçinde güller döşeli

Etrafı da menekşeli

Gelin kızlar yaylamıza vay

Bu sular akar gider

Güzeller bakar gider

Gözleri ceylan gibi

Yüreğim yakar gider

Gelin kızlar yaylamıza vay (12)

Aşağıda verilen türkü, bentleri 8 hece, bağlantıları 8 hece, kafiye düzeni bentler aaba şeklinde olup bağlantılarının ise ccdcc

Çalınsın düğün havamız
Fırında bişer tavamız
Saki doldur kadehleri
Hoş olsun bizim sefamız

Vur davulcu vur oynasın
Çal kemancı meclis dinlesin
Bir o yana bir bu yana
Meclis türkü söylesin
Ahbaplar bizi dinlesin(63)

3.3.10. Bentleri Dörtlüklerle Kurulmuş Bağlantısı 6 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no: 14-72

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba şeklindedir. Bağlantılarınsa düzenli bir kafiye şeması yoktur.

Çıktım Nemrut dağına

Baktım yar otağına

Acep o var mıdır?

Gelmiş on dört çağına

Ay zalım zalım zalım

Vay zalım zalım zalım

Hiç kalmadı mülküm malım

Edrim havar havar

Geldi Kurban Bayramı

Kurbanın olsam ne var (14)

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aaba şeklindedir. Bağlantıları ccccdc şeklindedir.

Elmanın irisine

Söz verdim birisine

Kurban olayım yârim (Le le)

Saçının sarısına (Örgüsüne)

Amman elmacı güzel

Başımın tacı güzel

Amman elmacı güzel

Sen bana acı güzel

Gönlümdeki yaranın (Le le)

Sensin ilacı güzel(72)

3.4. BEŞLİKLERLE KURULMUŞ TÜRKÜLER

3.4.1. Bentleri Beş Dizeden Kurulmuş Kavuştaksız Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır:

Ṭürkü no: 13

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup düzenli bir kafiye şeması yoktur.

Culfanın elinde nezzik
Golunda altın bilezik
Culfaya gız vermeyin yazzık
İyi ki culfa değilim
Çok şükür Hallaç değilim

Culfanıng defesine
Gül goxar nefesine
Altı ayda bir et alır
İt düşer ensesine
İyi ki culfa değilim
Çok şükür Hallaç değilim. (13)

3.4.2. Bentleri Beş Dizeden Kurulmuş Bağlantısız Dizeler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır:

Türkü no: 135

Aşağıda verilen türkünün düzenli bir hece ölçüsü ve kafiye şeması yoktur.

Gurban kibar gurban ciğerim yanar

Gurbanın olum el belalıdır gelemem

Yıl oldu (güzel) içerim yanar

El belalıdır dedim aldı beni

Gam sılada buldu beni vah

(Oğul gurban) yandı ciğer gözlerin sevdasından

Ben ne'dim el belalıdır gelemedim sana ben yar

Gözlerin sürmeli de gözlerin sürmeli

Koklandı beni de nasıl edim gardaş ben oy(135)

3.4.3. Bentleri Beş Dizeden Kurulmuş Bağlantısı 3 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır:
Türkü no: 8

Aşağıda verilen türkü, 7 heceli olup kafiye şeması aabac bağlantılarının ise ccc şeklindedir

Ay doğar aşar gider
Gızlar Maraş'a gider
Bir elim yar koynunda
Bir elim boşa gider
Hora da gelin ne diyon

Bağlantı:
Hora da gelin ne diyon

Söylüyom söylemiyon
Daha da bana ne diyon(8)

3.4.4. Bentleri Beş Dizeden Kurulmuş Bağlantısı 4 Dize Olan Türküler

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır:
Türkü no: 142

Aşağıda verilen türkünün düzenli bir hece ölçüsü olmayıp birinci bendin kafiye şeması aaaba ikinci dörtlüğün kafiye şeması ccdc şeklindedir.

Vallah ben seni zahiri gördüm
Oğul bugün ben yarı gördüm
Vallah benzini sarı gördüm
Oğul seni gören gözler kör olsun
Vallah ben seni zahiri gördüm

Oğul yine yarı yolda
Gördüm ben yâri yolda
Vallah eller muradın almış
Vallah oğul ben kaldım yarı yolda(142)

3.5. BENTLERİ 6 DİZEDEN KURULMUŞ KAVUŞTAKSIZ TÜRKÜLER

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır:
Türkü no: 88

Aşağıda verilen türkü, 8 heceli olup belirli bir kafiye düzeni yoktur.

Ben sende ülkemi sevdim
Hüzün dolu yağmurları
Mor kanatlı turnaları yar
Ben sende rüzgârı sevdim

Alıp götüren yılları
Saklı kalan umutları(88)

3.6. BENTLERİ 8 DİZEDEN KURULMUŞ TÜRKÜLER

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır:
Türkü no: 16

Aşağıda verilen türkü, kafiye düzeni abababab bağlantıları ise cbcbcbcb şeklindedir.

1.3.5.7.9.11.13.15. mısralar 7 hecedir. 2.6.10.14. mısralar 11 hecedir. 4.8.12.16. mısralar 8 hecedir. Bentleri abababab bağlantıları cbcbdbcb şeklindedir.

Dama kurdum çatmayı
Cano can cano can can kurban vay vay
Çağır gelsin Fatma'yı
Cano can can kurban vay vay
Fatma nerden alıştı?
Cano can cano can can kurban vay vay
Çarşaftan kol atmayı
Cano can can kurban vay vay

Şu derenin alıcı
Cano can cano can can kurban vay vay
Kınalı parmak ucu
Cano can can kurban vay vay
Ramazanda yar seven
Cano can cano can can kurban vay vay
Kabul olmaz orucu
Cano can can kurban vay vay (16)

3.7. BEYİTLERLE KURULMUŞ TÜRKÜLER

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no: 137-145. Kafiye şeması ab cb dd ed şeklindedir.

Günahım işret olsun affeden Allah-ı Ekber'dir

Bu halı ta'n eden insan değil bir alenet-i şerdir aman aman

Biri gizli günah etse olur mu gözleri mahmur

Bu halı ta'n eden insan değil bir alenet-i şerdir aman aman(137)

Nigara mülk-ü cismim kenz-i aşıkım çün harab ettim

Anı canım yerine kalbden naib menab ettim

Derun-i sinemi pak eyledim ağyarı nakşimden

Gönül kaşenesin şebk-i ruhun için müsteteb ettim(145)

3.8. SERBEST TARZDA YAZILMIŞ TÜRKÜLER

İncelediğimiz türkü metinleri içinde bu tasnife uyan metinler şunlardır: Türkü no: 113-119-120-122-130-133-150

Bentleri arasında bütünlük bulunmayan 113-119-120-122-130-133-150 nolu türküler serbest tarzda yazılmış olup kafiye şeması düzenli değildir.

(aman aman…)
Acaba hastalanır mı gözü dilber görenin?
Gözüne uyku girer mi zülfüne berdar olanın?
(aman aman aman)
(ah…)
Hâsılı devr-i felek bizi mihnette kodu

Mihr-i can esti güle bülbülü hasrette kodu
(ey aman aman aman)(113)

Ah… Ben şehid-i badeyem dostlar demim yâd eyleyin
(aman aman aman aman)
Kabrimi meyhane enkazı ile bünyad eyleyin
(gülüm aman aman aman)

Ah… Gasl olunmaz ma ile gerçi şehidan-ı vaga
Yıkayın meyle beni bir mezhebi cad eyleyin
(aman aman ah aman aman)

Ah… Türbeme kandil için bir köhne sağer vakfedin
Şule-i nar-ı arakla ruhumu şad eyleyin
(aman aman aman)

Ah… Neyle meyle bir alay mahbub ile her dem gelin
Bezm-i cem ayinini kabrimde mü'tad eyleyin (aman aman)

Hoyrat

Güle damlar
Gözyaşlarım güle damlar
Bülbülün çektiği nale
Her seher gözyaşı güle damlar

Ah… Yadigâr olsun bu nazmım evliyay-ı sağare
Gitti Rıf'at per açıp ardınca feryad eyleyin(119)

Ah…
Bilirsin ki vefa yoktur âlem içre güzellerde
(aman aman aman)

Kurban…
(...) Müberradır mekânı ferikatten

Ah…
Kalender olmayan âşık silerler anı defterden
(aman aman aman aman yandım aman aman)

Ah…
Kalender olmayan âşık çekerler çark-ı çemberden
(aman yandım aman aman aman)

Kurban…
Oturmuş cahil-i nadan bizi korkuturlar öyle
Sanırsın ki kendisi gelmiş beratiyle cehennemden

Ah… Oturmuş cahil-i nadan bizi korkuturlar öyle
Sanarsın ki kendisi gelmiş beratiyle cehennemden
(aman aman aman aman)
Gitti Rıf'at per açıp ardınca feryad eyleyin(120)

Çıkam dağlara da vel vel vel
Aman de yar yar yar yar yar
Aman de vel vel vel
Aman gine yar gelmedi de vel vel vel
Başı belalı dağlar da vel vel vel
Başı belalı dağlar de vel vel vel
Aman ben ölüm yar yar

Uy lımın gene gine gelemem yanına da dağlar
Yar gelmedi de vel vel vel

Aman de yar yar yar

Uy aman dağlara çıktım da bir daş bulamadım

Uy aman yüzüğüme de altın kaş bulamamdım ey

Dünyayı kalbura koydum eledim

Uy gine bu serhoş göynüme de

Yar bulamamdım de vel vel vel

Bu deli gönlüme de yar bulamadım de vel vel vel

Vay aman geyinmiş de Berhem

Daramış zülfünü de kibar yar vermiş düzene

O yarın yanağı da dostlar yaylanın pınarı

Ağzımı yaslasam da kandırır m'la de vel vel vel

Aman de yar yar (belalı başım) (122)

Aman aman aman

Öldüm aman yandım aman behrem aman

Ah… Ferağet gel behi gönlüm ah ümid-i vasi güzellerden aman aman aman

Ah… Bilirsin ki vefa yoktur âlem içre güzellerde aman aman aman

Gurban… Peykan-ı berikatten ah kalender olmayan âşık

Silerler anı defterden yandım aman

Ah… Kalender olmayan âşık çekerler çark-ı çemberden aman aman aman

Gurban… Oturmuş cahil-i âdem bizi korkuturlar

Sanırsın ki gelmiş cehennemden beratıyla aman aman(130)

Gel Erkan-ı Devlet gör bizde Mürvet kalmadı hayran kurban

Ah… Kimseden kimseye hayran takat-ı devran kalmadı

Berhem elinden yar yar

Ah… Gine gönlüm bir afet-i hicrana dolaştı yar yar

Oğul sevda-yı muhabbet yar gör başıma neler açtı?

Yandım elinden öldüm elinden vah

Oğul şu benim hal-i perişanıma

Oğul. Dost değil düşman bile şaştı

Öldüm elinden güzelim vah vah

Oğul. Şu benim hal-i perişanıma dost değil

Düşman bile şaştı yar yar

Di yeri yeri yeri

Bir kömür gözlüye kul ettin beni yeri vah(133)

Oğul… Yatıklar uyanıklar

Uyanır ey bağrı yanıklar

Yar… Yatıklar uyanıklar

Uyanır bağrı yanıklar

Yar… Bir ah çeksem

Suda yanar balıklar balıklar

Rüzgârın hızı mısın?

Kalbimde sızı mısın?

Oğul… .Dağ daş yandı ahımdan

Sen yaktın beni

Zalımın kızı mısın?

Yar… Güle damar güle damlar

Gözyaşım güle damlar

Oğul… Güle damlar güle damlar

Gözyaşım güle damlar

Yar… Bülbülün âdetidir vah

Gözyaşları her seher güle damlar

Güle damlar güle damlar kölenim yar

Ağam elinden elinden(150)

Adıyaman türküleri, şekil bakımından incelendiğinde türkülerin 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 dizeden oluştuğu ayrıca beyitlerle ve serbest tarzda yazılmış türkülerin olduğu belirlenmiştir. Adıyaman türkülerinin genellikle dötlüklerden kurulu olduğu ve en çok 7-8-11'li hece ölçüsünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Mani dörtlükleriyle kurulmuş kavuştaklı türkülerin sıklıkla kullanıldığı, hece ölçüsüyle yazılan türkülerle birlikte aruz ölçüsüyle yazılan türkülerin de mevcut olduğu belirlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNİN SOSYO-KÜLTÜREL İŞLEVLERİNİN İNCELENMESİ

4.1. İŞLEVSEL HALKBİLİMİ YÖNTEMİ

Esas itibariyle antropoloji alanında yetişmiş olup antropolojinin halkbilimine olan yakınlığından dolayı halkbilimi özellikle halk edebiyatı yaratmaların inceleyen antropologlar tarafından geliştirilen işlevsel yöntem, aynı zamanda ‘’Antropolojik Yöntem’’ olarak da bilinmektedir. Temsilcileri arasında; Bronislaw, K.Malinowski, Franz Boas, Margerat, Mellville Herkovits ve Ruth Benedict gibi ünlü antropologların bulunduğu bu yöntem halkbilimi çalışmalarını farklı yöne taşıyan önemli bir yaklaşımdır.

İşlevsel yöntemin hareket noktası; halk edebiyatı yaratmalarının metinleri değil, bu metinlerin oluşturdukları, yaratıldıkları ve yeniden yaratılıp nakledildikleri bağlamdır. İşte bu bağlam noktasında bir halk edebiyatı yaratmasının anlatılması ve söylenmesindeki temel neden, anlatıcı ve icracının onu yaratma, aktarma ve kullanma nedenleri, dinleyicilerin o yaratmayı dinleme, anlama ve kullanma nedenleri ve bunların dışındaki nedenler işlevsel halk bilimi yönteminin temel sorunlarını oluşturmaktadır.

Halkbilimcilerin çoğunun, özellikle de edebiyat alanından gelen halkbilimcilerin gözardı ettiği işlev konusu halk edebiyatı yaratmalarında ve özellikle metinlerdeki değişkenlik, hacim ve içerik farklılaşması gibi sorunları çözmede yardımcı olmasının yanında, halk edebiyatı yaratmalarının kim tarafından nasıl, neden ve nerede yaratılıp nakledildiklerinin açıklanması, kim tarafından neden ve nasıl dinlendiğinin incelenmesi ve halk edebiyatı yaratmalarının bir sosyal ilişkinin ürünü olduğunun ortaya konması gibi sonuçları beraberinde getirmesi bakımından da bu yöntem son derece önemlidir.

Halk edebiyatı yaratmalarının işlevleri konusundaki araştırmalarından yararlanarak bir model oluşturan antropolog W. Bascom’dur. W.Bascom, halk edebiyatı ürünlerinin işlevlerini en basit şekilde şöyle açıklamaktadır:

Eğlenme, Eğlendirme ve Hoşça Vakit Geçirme İşlevi: Halk bilgisi yaratmalarının icraları genel olarak hoş vakit geçirme olarak görülürse de halk bilgisi yaratmalarının icralarındaki tek işlev bu değildir. ‘’Şurası açıktır ki, çoğu gülme unsurunun altında daha derin anlamlar bulunmaktadır.’’

Toplumsal Kurallara ve Törelere Destek Verme İşlevi: Halk bilgisi yaratmalarının ikinci işlevi,’’kültürün onaylanması ve ritüelleri gözlemleyen ve icra edenlerin ritüellerinin ve kurumlarının doğrulanmasıdır. Mit, Malinowski’nin vurguladığı gibi açıklayıcı değildir; ancak büyü, tören, ritüel ve sosyal yapıya ‘’yetki, izin ve sıklıkla pratik bir rehber’’ gibi’ hizmet eder.

Eğitim ve Kültürün Genç Kuşaklara Aktarılması İşlevi: Halk edebiyatı yaratmalarının bu bağlamda halk edebiyatı yaratmalarının ‘’üçüncü işlevi özellikle; fakat yalnızca değil, okuma-yazması olmayan kültürlerdeki eğitim işlevidir.’’ Halk anlatmalarında, masalların bir grubunu oluşturan ‘’dev masalları çocukları disipline etmek için kullanılır.’’ Yine çocukların ‘’iyi birer kişlik sahibi olmaları için onlara ninni söyler.’’

Toplumsal ve Kişisel Baskılardan Kurtulma İşlevi: Halk edebiyatı yaratmalarının dördüncü sırada,’’ fakat sıklıkla gözden kaçmış olan kabul edilmiş davranış örüntülerini sürdürme işlemini yerine getirir. Son iki işlev birbiriyle ilişkili olmasına rağmen ayrılmayı hak ediyor. Davranışları, inançları, kurumları geçerli kılmak ya da doğrulamanın ötesinde, halk bilgisinin bazı şekilleri sosyal baskı uygulanması ve sosyal kontrol çalışması açısından önemlidir.

W.Bascom’un saydığı yukarıdaki işlevlere ek olarak özellikle marksist düşünceye mensup halkbilimciler son bir işlev daha eklemektedirler ki bu da protesto işlevi olarak adlandırılmaktadır. Aslında dördüncü maddede belirtilen toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulma işlevi içinde değerlendirilebilecek olan protesto işlevine göre normal şartlar altında gerçekleştirilmeyen zengin-

fakir, yönetici-yönetilen mücadelesindeki sınıf çatışması halk edebiyatı yaratmalarında yansıtılır. Böylece pekçok hikâye, masal ve fıkrada, türkü ve manide bu çatışmanın veya alt sınıftan kişilerin kendilerine yapılan haksızlıkların ifadesini bulmak mümkündür (Öcal vd., 2017 s.88-89).

Alan Merriam, 'The Anthropology of Music' adlı eserinde müziğin işlevlerini

1-Estetik Haz İşlevi,

2-Eğlence İşlevi,

3-İletişim İşlevi,

4-Sembolik Temsil İşlevi,

5-Fiziksel Karşılık İşlevi,

6-Sosyal Kurallara Uyum Sağlama İşlevi,

7-Sosyal Kurumları ve Dini Törenlerin Pekiştirme İşlevi,

8-Kültürün Yerleşmesi ve Devamına Katkı İşlevi,

9-Topluma Uyum (Katkı – Entegrasyon) İşlevi" olmak üzere dokuz ana başlık altında toplamıştır (Gözüm, 2010, s.74).

Yukarıda verilen metinlerden hareketle, W. Bascom, halk edebiyatı yaratmalarının işlevini eğlenme, toplumsal kurumlara destek, eğitim ve toplumsal-kişisel baskılardan kurtulma işlevi olarak 4 grupta incelerken Marksist düşünceye sahip halkbilimciler, protesto işlevi maddesini de ekleyerek 5 gruba çıkarmışlardır. Alan Merriam ise halk yaratmalarının işlevlerini 9 başlık altında toplamıştır. Araştırmacıların ortaya koyduğu bu yaklaşımdan hareketle halk ürünlerinin işlevsel açıdan eğlenme, eğitim, kültürün aktarılması, toplumsal uyum, iletişim ve toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulma olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.1.1. İşlevsel Kuram Açısından Adıyaman Türküleri

W.Bascom ve Alan Marriem'in halk bilgisi ürünlerine ait öne sürdüğü işlevlerden hareketle Adıyaman türkülerinde protesto işlevi yer almadığı için Adıyaman türküleri, 4 başlık altında incelenmiştir.

1.Eğlenme, Eğlendirme, Hoşça Vakit Geçirme ve Estetik İşlevi
2.Toplumsal Kurallara Ve Törelere Destek Verme İşlevi
3.Eğitim Ve Kültürün Genç Kuşaklara Aktarılması İşlevi
4.Toplumsal Baskılardan Ve Kişilerden Kurtulma İşlevi

4.1.2. Eğlenme, Eğlendirme, Hoşça Vakit Geçirme ve Estetik İşlevi

Türkülerin önemli özelliklerinden biri de farklı milletlerden bile olsa aynı ezgide duygularını coşkulu bir biçimde ortaya çıkarılmasıdır. İnsan için hayatın içerisinde yoğun koşuşturmacalardan kurtularak bir araya gelme ve keyifli bır zaman geçirebilme amacıyla eğlence düzenlemek ve bu tür eğlencelere katılmak önemli bir uğraştır. Sanata ve sanat içerinde yer alan müziğe karşı ilgisi olan toplumlarda eser icra edilirken çalınan çalgı aletleri, icracının müziğe hâkimiyeti, eserin kulağa hoş gelecek biçimde icra edilmesi dinleyici açısından estetik olarak önem arz etmektedir. Bu sayede ortaya konulan eseri tüm duyularıyla hissetmesi gibi bir durum ortaya çıkmaktadır.

Adıyaman türküleri de icra edilirken Adıyamanlı sanatçılar, ''Harfane Grubu'' adı altında bir araya gelmişlerdir. Sanatçıların toplanma amacı; hem günlük hayatta yaşanan olaylarla ilgili sohbet etmek hem de sazlı-sözlü eğlence düzenleyip hoşça vakit geçirmektir. Türküler söylenirken yöreye has yemek kültürü olan çiğköfte de yapılmakta ve yine yöreye has tatlılar ikram edilmektedir. (KK-1)

Adıyaman yöresinde hareketli olarak icra edilen eğlenme, eğlendirme ve hoşça vakit geçirmek için söylenen bir türkü örneği: Dümme Gelir Mektepten. (Türkü no:20)

Dümme gelir mektepten

Köynek giymiş ipekten

Gel seni alıp kaçam

Kurtulasın gezmekten

Eyvah Dümme canım Dümme

Adıyaman elinde

Var mı sen gibi Dümme?

Dümme'yi çayda gördüm

Elini suda gördüm

İki öptüm bir sevdim

Kendim rüyada gördüm

Eyvah Dümme canım Dümme

Adıyaman elinde

Var mı sen gibi Dümme?

Adıyaman yöresinde toplumsal kurallara ve törelere destek verme işlevini yansıtan bir türkü örneği: (Türkü no:52)

Allah'ın emriyle

Peygamber'in kavliyle

Dünya böyle kurulmuş

El oğlu el kızıyla

Âşık sazını döver

Doğru sözünü över

Kızını dövmeyenler

Vallah dizini döver

Beyaz atlı kır atlı

Damat şekerden tatlı

Kızı gelin gidiyor

Anasına ne mutlu

Âşık sazını döver

Doğru sözünü över

Kızını dövmeyenler

Vallah dizini döver

4.1.3. Eğitim ve Kültürün Genç Kuşaklara Aktarılması İşlevi

Müziğin dili olmadığı için genele hitap ederek evrensele uzanan bir yapısı vardır. Müzik, içinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerini içinde barındıran bir yapıya sahiptir. Müzikle ilk tanışma, bebeklik çağından itibaren ninnilerle başlar. Ninniler, bu evrede çocuğun dil gelişimine ve işiterek öğrenme kabiliyetine önemli katkıda bulunur. Daha sonra bu süreç; türküler, şarkılar gibi diğer türlerle devam eder. Toplum, kendi kültürel değerlerini türküler vasıtasıyla genç kuşaklara aktarmaya çalışmaktadır. Bu kültürel değerler; iyilikte bulunma, saygı, sevgi, hoşgörü, yardımseverlik, kanaat, vatanseverlik, bağlılık gibi toplumun temel yapısını oluşturan ve toplumu birbirine bağlayan unsurlardan oluşmaktadır. Bu unsurlar, aynı kültürde yaşayan bireylerin ortak duygular etrafında bir ve beraber olmasına katkıda bulunur. Toplumların aynı olaylara karşı acı duyma, üzülme, sevinme, cesaret

gösterme gibi ortak hareket etmesini sağlar. Aynı zamanda toplum, gelenek ve göreneklerini yaşatmak için bu değerleri müziğine yansıtmaktadır. Toplumun bu gelenek ve göreneklerini (kına, nişan, düğün, bayram, dini törenler, askerlik) türkülerde görmekteyiz. Türküler vasıtasıyla toplum bireyelere hem kültürel bir eğitim vermekte hem de bu kültürün taşıyıcısı olan genç kuşaklar vasıtasıyla kendi kültürünün varlığını devam ettirmektedir. İçinde yaşadığı toplumunun değer yargılarıyla yetişen sanatçı da bu kültürü icra ederek kendisinden sonra bu kültürü miras bırakacağı çıraklar yetiştirmektedir.

Adıyaman yöresinde eğitim ve kültürün genç kuşaklara aktarılması işlevini yansıtan bir türkü örneği: Dinlersen Kardeşim Sözlerim Sana. (Türkü no: 68)

Dinlersen kardeşim sözlerim sana
Hatırdan gönülden geçme ha geçme
İnsan olan değer verir insana
Sakın eri erden seçme ha seçme

Kâmilin nişanı o güzel huyu
Ona ölçü olmaz bedeni boyu
Derde derman olsa namerdin suyu
Sakın bir damlayı içme ha içme

Derdin bedenini ağ gibi sarsa
Feryat ve figanın semaya varsa
O müşkül halini gelip de sorsa
Hal bilmeze sırrın açma ha açma

İnsan ol insana eyle ameli
Gerçek insanlığın budur temeli
Âşık Kederi de sevip sevmeli
Dost ile sohbetten kaçma ha kaçma

Bu türküde, kişinin toplumda nasıl davranması gerektiği anlatılmaktadır.

4.1.4. Toplumsal Baskılardan Ve Kişilerden Kurtulma İşlevi

İnsanoğlu, yaratılış itibariyle zayıf ve acizliğinden dolayı bebeklikten yetişkinliğe kadar gerek biyolojik gerek fizyolojik açıdan muhtaç bir konumdadır. İnsan, bu ihtiyaçlarını toplumsal alanda bulunarak toplum içinde karşılamaya çalışmaktadır. Sosyal gruplara üye olmak, aynı takımı tutmak, beraber müzik etkinliklerine katılmak, kültürel organizasyonlarda bulunmak gibi gruba ait olma duygusu insana aynı zamanda güven duyma hissini kazandırmaktadır. Sosyal gruplara üye olurken toplumsallaşma, aynı takımı tutmakla birlik ve beraberlik, müzik etkinliklerine ve kültürel etkinliklere katılmakla kültürel ve sosyal iletişim özelliklerini kazanmaktadır. Müzik, insana kültürel ve sosyal iletişim özelliklerini kazandırmakla kalmaz aynı zamanda insana ait olduğu toplumun gelenek ve göreneklerini de öğretir. Yaşadığı toplumun müzik kültüründe yer alan enstrümanlar, müziğin hareketli veya yavaş çalınması, müziğin içindeki konular, müzikte kullanılan motifler, insana kültürel aidiyet kavramını da kazandırır.

Diğer yandan sosyal gruplara üye olma, aynı takımı tutma, müzik etkinliklerine ve kültürel etkinliklere katılıp diğer insanlardan, toplumsal baskılardan uzaklaşarak kendi içinde küçük gruplar da meydana getirmekte ve toplumsal baskılarından, kişilerden uzaklaşarak yalnızlaşmasına da neden olmaktadır. Bu durum, onlar için bir kaçış, kurtuluş, rahatlama işlevi olarak görülebilir. İnsan, içinde yaşadığı toplumun kültürüne ters davranış biçimi sergileyebilir. Bu davranışları sebebiyle de toplum tarafından bireyler reddedilip toplum dışına atılabilir. Bireyler de toplumdan ve toplumun değer yargılarından, baskılarından, kişilerden uzaklaşarak kurtulmaya, rahatlamaya çalışır. Bu uzaklaşma, baskılardan kurtulma, rahatlama işlevi meslek türküleri, aşk ve sevda konulu türkülerde görülmektedir.

(Meslek)

Culfanın elinde nezzik
Golunda altın bilezik
Culfaya gız vermeyin yazzık
İyi ki culfa değilim
Çok şükür Hallaç değilim

Culfanıng defesine
Gül goxar nefesine
Altı ayda bir et alır
İt düşer ensesine
İyi ki culfa değilim
Çok şükür Hallaç değilim.

Bu türküde, kişi Culfa ve Hallaç mesleklerinin faydalı olmadığını söylemekte ve bu meslekleri yapmadığı için kendini şanslı görmektedir.

(Aşk ve Sevda)

Le le le sakine

Niye gittin tütüne

Gel beraber kaçalım

Bak gidiyor makine

Şu Nemrut a gelsinler

Güzelliği görsünler

Kurban olayım dostlar

Yâri bana versinler

Bu türküde, toplumsal nedenlerden dolayı âşık, sevdiği kızı alamadığı için beraber kaçmanın daha iyi olacağı kanısındadır.

4.1.5. Toplumsal Kurallara ve Törelere Destek Verme İşlevi

Türkülerin işlevlerinden bir tanesi de toplumsal kuralların türküler yoluyla topluma aktarılmasıdır. Toplum tarafından yapılması istenilen davranışlar veya yapılması istenilmeyen davranışlar türkülere yansımıştır. Toplum tarafından yapılması istenilen davranışlar bir yandan pekiştirilirken yapılması hoş karşılanmayan davranışlarda türküler yoluyla diğer yandan bastırılmaya çalışılmaktadır. Bu toplumsal kurallar, türkülere öğüt şeklinde yansıdığı görülmektedir. Toplumlar, kültürlerini törenler vasıtasıyla bireylere aktarırlar ve bu sayede bireyler kültürlerin içinde bizzat bulunarak kültürleri devam ettirirler. Toplumun var olan kültürel değerleri de nesilden nesile aktarılarak günümüze kadar gelmektedir. Bu kültürel değerler, hem toplumsal hem de dini törenler şeklinde devam ettirilmektedir. Kişi, çocukluktan beri, içinde yaşadığı toplumun sofra kültürü, misafirlik, saygı ve sevgi gibi toplumsal değerleri; dini bayramlar, taziye, kabir ziyareti, dini ibadetler vb. gibi dini değerleri görerek ve yaşayarak kazanır. Adıyaman türkülerinde bu işlevi yansıtan türküler bulunmaktadır.

Sürünüz gelir sürümüze karışır

Bayram denince kanlı inli barışır

Demedim sana bugün bayram günüdür?

Giyin alların karayla gezme karayla gezme

Ak alnına düşmüş sevdiğim karalı yazma

Aşkın mezarını kalbime kazma

Demedim sana bugün bayram günüdür?

Giyin alların karayla gezme karayla gezme

Bu türküde yer alan bayram geleneğinde kinli olanların barışması gerektiği, bayram günü gelince kıyafet olarak bayram gününe yakışır kıyafet giyilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu türküde, bayram törenlerinin yapısına uygun hareket edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Adıyaman türküleri, İşlevsel Halkbilimi açısından 4 başlıkta incelenmiştir. Adıyaman türkülerinde, İşlevsel Halkbilimi yöntemlerinden Eğlenme, eğlendirme, hoşça vakit geçirme, Eğitim ve kültürün genç kuşaklara aktarılması, Toplumsal baskılardan ve kişilerden kurtulma isteği, Toplumsal kurallara ve törelere destek verme işlevine yönelik türkü metinleri üzerinden incelenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SÖYLENDİKLERİ ORTAM VE KULLANILDIKLARI YERLERE GÖRE ADIYAMAN TÜRKÜLERİ

5.1. İŞ VE MESLEK HAYATIYLA İLGİLİ TÜRKÜLER

Türk toplumunda, geçmiş dönemlerde ve günümüzde önemli yeri olan iş ve mesleklere yönelik türküler yakılmış ve söylenmiştir. Bunların başında terzi, değirmenci, berber, hamamcı, keçeci, arabacı, balıkçı, oduncu, kahveci, demirci, kalaycı sobacı, boyacı, leblebici, bostancı, helvacı esnafına yönelik türküler gelmektedir.

Ayrıca gemici, kamyoncu, öğretmen, öğrenci, doktor vb. üzerine yakılan türküler de bu grupta değerlendirilebilir (Yakıcı, 2007, s.231).

Adıyaman türkülerinde iş ve meslek konulu türküye örnek: (Türkü no:13)

Culfanın elinde nezzik
Golunda altın bilezik
Culfaya gız vermeyin yazzık
İyi ki culfa değilim
Çok şükür Hallaç değilim

Culfanıng defesine
Gül goxar nefesine
Altı ayda bir et alır
İt düşer ensesine
İyi ki culfa değilim
Çok şükür Hallaç değilim.

Anonim

Adıyaman'ın Besni ilçesine ait olan bu türküde, bir zanaat olan ''Culfa'' halk ağzında ''Dokumacı'' mesleği yer almaktadır. Culfa, kelime manasıyla el tezgâhlarında kumaş dokumasıyla uğraşan kişi olarak geçmektedir.

5.1.1. El sanatları

Adıyaman'da el sanatları da önemli bir uğraş alanıdır. Adıyaman merkez ve ilçelerinde özellikle Halk Eğitim Merkezleri'ndeki kurslarla unutulmaya yüz tutan geleneksel el sanatları yaşatılmaya çalışılmaktadır. Aşağıda verilen türküde, Gergef ve nakış işinin türkülere yansıdığı görülmektedir. (Türkü no: 80)

Git gelemem işim var oy n'edem vay n'edem di gel gel

Gergefte nakışım var oy n'edem vay n'edem di gel gel

Adıyaman içinde oy n'edem vay n'edem di gel gel

Bir tane sevdiğim var oy n'edem vay n'edem di gel gel

Edip Ketencioğlu

5.1.2. Tütün

Adıyaman ili ekonomisi genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Adıyaman halkı, geçmişte olduğu gibi şimdi de zamanını tarla, bağ, bahçe ve bostanda çalışarak geçirir. Adıyaman'da geçim kaynaklarının başında tütün ve tütün üreticiliği gelmektedir. Özellikle, Çelikhan ilçesinde tütün üretimi yoğun bir iş alanıdır. Tütün işi, sabahın erken saatlerinde başlar ve akşam gün batımına kadar devam eder. Çiftçiler, bir yanda tütün işiyle uğraşırken bir yanda da sevinçli, hüzünlü türküler de dile getirir.

Tütün işinde söylenen türkü örneği aşağıda verilmiştir: (Türkü no:91)

Çıkam Nemrut Dağı'na

Kurbanam yanağına

Gel beraber bakalım

Güneşin doğuşuna

Le le le sakine

Niye gittin tütüne

Gel beraber kaçalım

Bak gidiyor makine

Şu Nemrut a gelsinler

Güzelliği görsünler

Kurban olayım dostlar

Yâri bana versinler

Le le le sakine

Niye gittin tütüne

Gel beraber kaçalım

Bak gidiyor makine

Nemrut dağı başında

Heykelleri karşımda

Adıyaman kokuyor

Toprağında taşında

Le le le sakine

Niye gittin tütüne

Gel beraber kaçalım

Bak gidiyor makine

Hamit Çelik

Bu türküde, Adıyaman'da halkın geçim kaynaklarından biri olan tütün işi yer almaktadır. Aşığın sevdiğini buluşacağı yerde beklerken sevdiğinin gelmediğini ve sözünde durmayıp tütüne gittiğini öğrendiğini sitemli bir şekilde dile getirmektedir.

5.1.3. Bağbozumu (Kerge)

Adıyaman il, ilçe, belde ve köylerinde üzüm toplama adı verilen yöre halkının deyişiyle **''Kerge''** (Bağbozumu) işi de oldukça yaygındır. Bağbozumu işi şöyledir:

Aralık ve ocak aylarında bağ köklerine gübre (zibil) atılır. Ve bağ kökleri kazılır. Şubat ayında bağ budanır ve bağlanır. Nisan ayında bağ filizlenip 10 cm olunca bağda oluşabilecek küflenme, böceklere karşı ilaçlama ve bakım yapılır. Nisan ayında yapraklara ilaçlama işi yapılır. Mayıs ayının başında ve sonunda toprağın hava alması için bir defaya mahsus tarla sürülür ve zararlı otlar imha edilir. Bu ayda bağ meyvesi kepeğe vurmadan sarmalık yemek için yaprakları koparılır ve salamura işlemi (Bağ yapraklarının bidona konup sirke, kaya tuzu ve su ile bekletilmesi) yapılır. Mayıs, haziran, temmuz aylarında, bağ kökünde oluşan yeni filizler ve 1 yaşında olan filizler bağın gücünü kendine almaması için koparılır. Haziran ayında, nohut büyüklüğüne ulaşan koruklar (üzümün ilk meyvesi, ekşi hali) için ilaçlama ve bakım yapılır. Temmuz ayında ilk meyvesini verir. Buna halk dilinde ilk meyve cinsi üzüm anlamına gelen ''Tahan Nebi' adı verilir. Sıcakların artmasıyla temmuz sonu ağustos başı üzümler tatlanmaya başlar. Tahan Nebi cinsi üzüm yenilebilir

seviyeye gelir. Bağda bulunan diğer üzümler cinsine göre şöyle adlandırılır: Besni üzümü, su üzümü, Antep siyahı(Antep siyahı, kuru üzüm için tercih edilir.) Ağustos ayında bağda yenilecek seviyeye gelen ilk üzüm meyvesi olan Tahan Nebi üzümü toplanmaya başlanır.

Bağbozumu yani yöre halkının deyişiyle ‘’Kerge’’ işlemi ağustos sonu ve eylülün ilk haftası başlar. İlk önce üzümü kaynatılacak yer olan ocak diye tabir edilen yer tamir edilir. Bu tamir esnasında bağda çalışanlarla beraber kahvaltı ve yemekler yenir. Üzüm kaynatılacak ocak iki bölümden oluşur. Ön tarafta daha az derinliği olan ve meyil olamayacak şekilde kazan (Teşt) yerleştirilir. Etrafı hiç hava almayacak şekilde toprakla sıvanır. Ocağın arka tarafına ateşin boşa gitmemesi, üzüm öncesi pekmez için kaynayacak olan fermantasyona uğramış üzüm suyunu aktarmak için bir ocak yakılır, daha geniş ve derin bir kazan oraya konur. Bağda toplanan üzümler ocağın yanına (Kerge) getirilir. Çürük ve sağlam olan üzümler ayıklanır. Sağlam üzümler sitillere konularak sıkma işlemi yapılacak alana götürülür. Bu üzümler ‘’telis’’ diye adlandırıla delikli çuvallara konulur. Burada sıkma işlemi yapılır. Bu sıkılan üzüm suyu bir sitile (Broş) aktarılır. Daha sonra kazanlara boşaltılır. Ve bu üzüm suyunun içine beyaz toprak atılır. Beyaz toprak atılır atılmaz mayalanma başlar ve su köpürmeye başlar. Hafif ateşte 1 buçuk saat kaynatılır sonra dinlenmeye alınır. Tam durulandıktan ve toprak alındıktan sonra kaynatılmak üzere kazana (Teşt) alınır. Kazanın içine doğadan topladığımız yöre insanının deyişiyle ’haşül’’ (Sütlük otu) kokusu güzel, sarıya çalan renkli, yapraklı ve uzun saplı bir bitki konulur. Bu otun katılmasının sebebi aroması ve hoş koku vermesi içindir. Yüksek ateşte 4-5 saat kaynatılarak fermantasyonlu üzüm suyunun 5/1’i kalıncaya kadar kaynatılır. Sonra soğutma işlem için bir leğene konulur. Soğuma işlemi bittikten sonra bidonlara konularak kaldırılır. İsteğe göre pekmez olarak saklanır. Bazen de bu pekmezle beraber yöre halkının deyişiyle kesme, sucuk, bastık, vb. yapılır. Bu ürünlerin içerisine isteğe göre ceviz, susam, fındık, fıstık katılabilir. (KK 6, KK 7)

(Türkü no: 91)

Adıyaman ufahdı

Bahcalıhdı bağlıhdı

Şire kaynadılırdı

Her sene kerge vahdı

La ne hoşdı esgiden

Aklıma geldı birden

Bağa kelle vurmaya

Gidilirdı geceden

5.1.4. Nar Toplama İşi

Nar, dikildikten 3 yıl sonra meyve verir. 5 yıl sonra tam verimli olmaya başlar. Şubat ve mart aylarında gübre nar ağacına atılır. Nisanda dibinde çımaya başlayan dip filizleri temizlenir ve dibi kazılır. Nisan ayında meyvelerin kurtlanmaması ve nar ağacına bulaşan katranı önlemek için ilaçlama işlemi yapılır. Ağaca şekil verilerek dallar budanır ve kuru dallar ayıklanır. Bu ayda çıkan filizler imha edilir. Önce 10 günde bir sonra haftada bir sulama (damlama) işlemi başlatılır. Haziran ayında kurtlanmaya karşı katran ilacı atılır. Temmuz ayında genel bakım yapılır. Ağustos ayında, aşırı sıcaklardan etkilenmemesi için sulama işlemine devam edilir. Eylül ayında, genel bakım yapılır.

Ekim sonu ya da kasım ayının başında nar toplama işi başlar. Toplanan narlar ‘’Kerge’’ denilen alana götürülür. Narlar, tahta çubuk ya da kaşık yardımıyla habbelerinin dökülme işlemi yapılır. Habbeler sitillere konularak sıkma işlemi yapılacak alana götürülür. Burada narlardan su çıkarılır. Bu su, pekmez için kazanlara konulur. Düşük ateşte kaynatılır. Giderek ateşin seviyesi arttırılır. Kazandaki su 5/1’ e düşünceye kadar kaynatılır. Bu işlemde, fermantasyon (mayalanma) yapılmaz. Bu su, kaynama işlemi bittikten sonra bir kazana konur ve soğumaya bırakılır. Soğuma işleminden sonra şişelere konularak kaldırılır.

Halk, eylül ayında nar toplama ve bağbozumu için çoluk çocuk kalabalık bir şekilde bağa gider. Nar toplama ve bağbozumu içi yaklaşık bir hafta devam eder. Bu işlerde imece usülü olarak çalışma yapılır. Kahvaltı ve diğer öğünler beraber bir sofra etrafında yenilir. Bu etkinliklerde aile büyüklerinin geçmişte anlattığı Adıyaman yöresinde yaşamış olan evliyalara (Abuzer Gaffari, Mahmut Ensari, Çıplak Baba, Hacı Yusuf türbesi vb.) ait menkıbeler anlatılır. Adıyaman ilinin daha önceki ismi olan Yedi Yaman adlı hikâyesi anlatılır. Bu bağbozumu için çalışmaya gelenler üzüm toplama esnasında, Adıyaman yöresine ait olan türküleri de söylerler. (KK.6 KK.7)

Üzüm ve nar toplama esnasında Adıyaman yöresine ait birçok türkü söylenmektedir. Adıyaman yöresinde, bağbozumu ve nar toplama esnasında söylenen bir türkü örneği: (Türkü no: 45)

Çelikhan'da bal alırım

Şu Gerger'de nar alırım

Döner Kâhta'da (Nemrut'ta) kalırım

…

Tarlaya nar ektim

Dibini dar ektim

Nemrut güzelini

Kendime yar ettim

Bağlarıyla ve üzümüyle meşhur Besni ilçesinde de bu uğraş, şiirlere de yansımıştır:

Dört mevsim yaşanır senin bağrında

Dünyaya ün salan üzüm bağınla

Yetişmeyen yok toprağında

Seni hor görenler utansın Besni. (Sucu 2006: 241).

…

Süt dibini, peynirini, torunu

Yoğurdunu, kaymağını özledim.

Bastığını, pekmezini, tehini

Helvasını kuymağını özledim. (Sucu 2006: 248).

…

Üzümleri curunlarda ezerdik

Şiresini eleklerde süzerdik

İpliklere ceviz, fıstık dizerdik

Nerde sucukların, Aşağı şehir? (Sucu 2006: 254).

…

Körkün dağının beyaz üzümü

Gönül ister Özbağın ballıbozumu

Şarkta meşhur peygamber üzümü

Otuz çeşit üzümü vardır Besni'nin. (Sucu 2006: 257).

Besni ilçesinde üzümden yapılan yiyecekler şunlardır:

1. Nişe bastığı
2. Küncülü kestirme bastık
3. Undan çapma bastık
4. Simit kırması
5. Nişe kırması
6. Kırmızı sucuk
7. Çarpma sucuk
8. Kara küncülü sucuk

9. Pekmez
10. Iravak pekmezi
11. Sirke
12. Hoşaf
13. Teh. (Sucu 2006, s. 220)

Adıyaman türkülerinde iş- meslek konulu türküler şunlardır: Türkü no: 13

5.2. TÖREN TÜRKÜLERİ

Tören türkülerinin birçoğu da iş türkülerinin niteliğindedir, yani içerikleri, bağlı oldukları törenle herhangi bir ilişki göstermezler. Bununla beraber düğün türkülerinin bir bölüğünde, örneğin kına yakma töreni sırasında söylenenlerde, törenle ilgili konular üzerinde durulur; türküyü söyleyen kadın, yakınlarının ağzından geline seslenir; kızın, evini bırakıp gitmesinden duyulan acıyı anlatır; kocasının evindekileri memnun etmek için neler yapması gerektiğini bildiren öğütler verir, vb. (Boratav, 2013, s.176)

Adıyaman'da düğün, kına, gelin olma, bayram gibi törenler de türkülere yansımıştır. Tören türküleri konusunda, Adıyaman türküleri, tören bağlamında 5 başlıkta ele alınacaktır.

- Adıyaman Düğün Törenleri:
- Düğün Türküleri
- Kına Türküleri
- Gelin Alma/ Gelin Karşılama
- Bayram Türküleri

5.2.1. Adıyaman Düğün Törenleri

5.2.1.1. Kız İsteme

Adıyaman'da evlilikler eskiden görücü usulüyle olmaktaydı. Aileden kızın istenmesi aracılar vasıtasıyla yapılırdı. Erkek, kızı beğendiğini bir büyüğü vasıtasıyla ailesine iletirdi. (Amca, dayı, gibi). Kız tarafı kabul ederse görüşmeyi erkek tarafı aracılarla beraber kızın ailesinin evine giderdi. Kız tarafına giderken hediye olarak şeker vb. götürülürdü. Kız tarafı gelen misafirlere sulu yemek, pilav, şillik tatlısı, haside, kadayıf ve ayran ikram ederdi. Erkek kıyafet olarak; Şalvar, gömlek, ceket, şapka kız kıyafet olarak; fistan giyer ve beyaz yazma takardı. Erkek tarafı, kız isteme töreninde halini arz eder kız, erkeği kabul ederse ''Siz bilirsiniz, der.'' Bu, kızın erkeği beğendiğinin işaretidir. Kabul etmezse sessiz kalır. Bu erkeği beğenmediğinin işaretidir. Aslında bu, erkek tarafına verilen dolaylı bir mesajdır. Kız, erkeği beğenirse aileler kısa bir zaman diliminde söz ve nişan töreni yapardı.(KK 3, KK 4, KK 8, KK 9)

Nişan töreninden önce erkek tarafı kız tarafını alışverişe götürürdü. Kız tarafının ailesi, amca ya da dayısı da gelirdi. Geline, gelinin anne ve babasına, kardeşine amca ya da dayısına da kıyafet alınırdı. Ailenin durumuna göre geline takı alınırdı. Nişan töreni bayram gününe denk gelirse erkek tarafı, kız tarafına bir koç gönderirdi. Kız tarafı evlerine gelen misafirlere sulu yemek, pilav, şillik tatlısı, haside, kadayıf ve ayran(süt) ikram ederdi. Nişan törenine aracılar da davet edilirdi. Aile arasında yüzükler takılırdı. (KK 3, KK 4, KK 8 KK 9)

5.2.1.2. Düğün Türküleri

Adıyaman düğünleri, nişan, sandık görme, gelin hamamı, çeyiz çıkarma, kına gecesi, güveyi tıraşı, güveyi hamamı, gelin çıkarma, kapı bıçağı, gelin yüzü, yastık çerezi, güveyi sahrası gibi safhalardan oluşur. Her safhasında oyun ve müzik vardır. Bu geleneklerden bazıları günümüzde çok fazla uygulanmamaktadır. Mesela eskiden düğün başlamadan bir gün önce su

kabağı yakılırdı ki hava ayaz olsun da düğünde yağmur yağmasın, düğün güzel geçsin. (Palancı, 2005, s.25).

Adıyaman'da eskiden düğünler yapılırken hasat zamanından sonra olmasına dikkat edilirdi. Genellikle, hasat zamanından sonra düğün hazırlıkları başlardı. Düğün olacağı belli olsun diye evin damına bir direk dikilip bayrak asılırdı. Ve direğin ucuna nar meyvesini asarlardı. (Eve bereket getirsin diye.) Soğan ve elma da asarlardı. Düğün bitince elma, bekâr bir gence evlensin, bahtı açık olsun diye verilirdi. Kız ve erkek tarafı çarşıya (Tüccara gitmek) alışverişe giderlerdi. (Bu düğün alışverişine Reel adı verilir.) Düğüne gelecek yakın akrabalara hediye (Halat: Düğünün olacağını haber vermek için yakın akrabaya ve komşulara dağıtılan hediye. Mendil, gömlek, yüz havlusu, 4 metre elbiselik, şeker vs.) verilirdi. Gelin ve damat için düğün kıyafetleri alınırdı. Düğün gününden önce büyük kazanlar kurulur, düğün yemekleri hazırlanırdı. Düğün töreni, 2 gün ve 1 hafta arasında değişirdi. Düğünden 2 gün önce düğün yemeği için ekmek yapılırdı. Düğün için ekmek yapıldığı gün millet toplanır, ekmek yapan genç kızlara bahşiş verilirdi. Düğün yemeği için damadın ailesi, gelin tarafına bir koç gönderirdi. Düğün yemeği olarak genellikle sulu yemek, karıştırmalı pilav, etli aş (Bulgur pilavı) ve ayran ikram edilirdi. Damat, kıyafet olarak şalvar, ceket, gömlek giyer, şapka takar; gelin kıyafet olarak beyaz gelinlik giyer ve kırmızı duvak takardı. Gelinin kuşağını genellikle erkek kardeşi bağlardı. Düğün olduktan 1 hafta sonra gelinin ailesi damat tarafına tatlı ve hediye gönderir. Damat, gelinle beraber gelinin ailesini ziyaret ederdi. Gelinin ailesi 2 hafta sonra damadın ailesine hediye götürüp ziyaret ederdi. (KK 3, KK 4, KK 8, KK 9)

Adıyaman düğünlerine ait gelenek göreneklere de türkülerde yer verilmektedir. (Türkü no: 38)

Sahana koydum pekmez

Bu pekmez bana yetmez

Adıyaman kızları

Başlıksız gelin gitmez

Düğünümüz şen ola

Davul zurna vurula

Biz gelini alacık

Darısı bekârlara

Şu kıza sini geldi

İçinde neler geldi

Bahtlı kız başına

İçinden tatlı geldi

Düğünümüz şen ola

Davul zurna vurula

Biz gelini alacık

Darısı bekârlara

Kaynana kazan kapağı

Oğlu şeker topağı

Kimse nazar etmesin

Yarım altın ufağı

Düğünümüz şen ola

Davul zurna vurula

Biz gelini alacık

Darısı bekârlara

Kaynak ve Derleyen: Mehmet İmir

Bu türküde, Adıyaman yöresine ait geleneksel bir unsur olan gelinin ailesine verilen başlık parası yer almaktadır. Davul, zurna gibi çalgı aletleri de düğünlerin vazgeçilmez aletlerindendir. Türküde geçen pekmez ve üzüm de Adıyaman'da özellikle Besni ilçesinde önemli bir uğraştır.

5.2.1.3. Kına Türküleri

Kına töreninde, aileler kız tarafının evinde toplanır. Kına töreninde, gelinin arkadaşları gelinin ellerine kına yakar. Gelinin kaynanası geline kına yakılırken gelenek olarak gelinin eline altın koyardı. Bu esnada, hüzünlü bir ortam oluştuğundan mani bilenler tarafından maniler okunur; türkü bilenler tarafından türküler okunurdu. (KK 3, KK 4, KK 5)

Kına töreni esnasında okunan manilerden bazıları şunlardır:

Kınayı getir aney *Kınayı getir aney* *Parmağın batır aney* *Parmağın batır aney* *Bu gece misafirem* *Bu gece misafirem* *Yanında yatır aney* *Yanında yatır aney* (KK 3, KK-4, KK 5) *İki tahta çaktılar*	*Çağırın gelinin annesi* *Kına yaksın kızın eline* *Annesi çok ağlasın* *Verir yavrusunu ellere* (KK-3,KK,4 KK 5) *Ağlama ana ağlama* *Bir gün gülersin ana* *Sakın üzülme ana* *Yüzün gülsün damadına* (KK-4) *Leblebi koydum tasa*

Arasından baktılar *Benim yaşım küçüktür.* *Bana nişan taktılar.* (KK-5)	*El vurdum basa basa* *Bizim gelin çok güzel* *Azıcık boydan kısa* (KK-5)
Çakmak çakmağa geldik *Kızın alamaya geldik* *Ayşe(*) teyze ağlama* *Kızın almaya geldik* .(KK-4, KK 5) *Masa üstünde pekmez* *Bu pekmez bize yetmez* *Adıyaman kızları* *Arabasız (Taksisiz) gelin gitmez* (KK-5)	*Çimene bak çimene* *Çimenin çiçeğine* *Yedi kız kurban olsun* *Abimin perçemine* (KK-5) *Mani mani demezler* *Seni bana vermezler* *Gel bu gece kaçalım* *Karanlıkta görmezler* (KK-5) *Yılana bak yılana* *Yılan kaçtı ormana* *Ben varmam* *Kravatsız olana*(KK-5)

Aşağıda verilen türkü örneğinde kına törenine yer verilmektedir. (Türkü no: 81)

Gelin hanım kınan mübarek olsun

Çalsın davul zurna halay kurulsun

Ahdı kalanların muradı olsun

Gel halay başına düğün şen olsun

Gelin hanım kınan mübarek olsun

Nazlı nazlı kalkar gelin oyuna

Kaynana hayrandır selvi boyuna

Nazarlık takılsın güzel boyuna

Gel halay başına düğün şen olsun

Gelin hanım kınan mübarek olsun

Mendili elinde halay başında

Noktadır benleri hilal kaşında

Taze gelin olmuş küçük yaşında

Gel halay başına düğün şen olsun

Gelin hanım kınan mübarek olsun

Söz: Mehmet İmir

Adıyaman yöresine ait diğer maniler şunlardır:

Duvar üstü pıtırak,

Gelin kızlar oturak,

Oturmaktan ne çıkar?

Gelin verin kurtulak.

Aşağıdan gelenlere,

Gaz koydum fenerlere,

Anam beni veriyor,

Askerden gelenlere.

Pencerede üzüm var,

O üzümde gözüm var,

Amcamın beş oğlu var,

Birisinde gözüm var.

Bahçelerde gezerim,

İncirleri ezerim,

Çok konuşma kaynana,

Ben oğlundan güzelim.

Anana yoktur yolumuz,

Engin akar suyumuz,

Kınamayın dotlar ha!

Böyle bizim huyuymuz.

Oğlan taşa oturma,

Şavarını batırma,

Sana kaç defa söyledim?

Arkadaşına takılma. (Topdemir, 1996, s.34-35)

5.2.1.4. Gelin Alma/ Gelin Karşılama Türküleri

(Türkü no:25)

Gelinin çardağına uy (ley) aman

Gül koydum bardağına uy (ley) aman

Kurban olsun kaynana (ley) aman

Gelinin dırnağına uy (ley) aman

Gelin çardaktan iner uy (ley) aman

Zilli paytona biner uy (ley) aman

Benim hayırsız (zalım) kaynanam uy (ley) aman

Bizi kapıda dinler uy (ley) aman

Maydanoz deste deste uy (ley) aman

Oğlan gel anan heste uy (ley) aman

Eğer anan ölürse uy (ley) aman

Benden canımı iste uy (ley) aman

Kaynak: Mustafa Aslan Derleyen: Mehmet İmir

Adıyaman türkülerinde yer alan düğün-kına-gelin konulu türküler şunlardır: Türkü no: 22-25-28-29-38-46-52-63-79

Adıyaman'da düğün, kız isteme, gelin alma ve gelin karşılama törenlerinde, bu türküler halen söylenmeye ve bu gelenek yaşatılmaya devam etmektedir. Bu geleneğin devam etmesiyle ve yaşatılmasıyla türküler de gelecek nesillere aktarılmakta ve yaşatılmaktadır.

5.3. BAYRAM TÜRKÜLERİ

Bayram törenleri, birçok ulusta olduğu gibi Anadolu coğrafyasında da önem arz eden törenlerin başında gelmektedir. Anadolu'da bayram demek sevinç, coşku demektir. Bayramlar çeşitli adlarla nitelendirilir. Kurban bayramı, Ramazan bayramı gibi dini bayramların yanı sıra diğer bayramlar da bu coğrafyada yıllardan beri kutlanmakta ve gelecek nesillere aktarılmaktadır. Adıyaman'da bayram telaşı, arife günü hatta günler öncesinden başlar diyebiliriz. Bayram öncesi ve bayram günü yapılan hazırlıklar şunlardır:

''Adıyaman'da bayram günü öncesi yerel deyişle Taplama (Bayram Taplaması) ve Beksimet yapılırdı. Bayram günü gelmeden önce ev temizliği yapılırdı. Evin varsa tamir ve boya işleri bayram günü gelmeden yaptırılırdı. Ailece, alışverişe gidilir ve kılık kıyafet, kolonya, lokum ve şeker alınırdı. Bayram için çocuklara alınan kıyafetler bayram günü gelmeden önce çocuklar tarafından giyilmezdi.

Ramazan Bayramı öncesi, Ramazan ayı sahur vaktinde davulcular mahalle mahalle dolaşır mani ve türküler söylerdi. Ramazan Bayramından bir gün önce de davulcular kapı kapı dolaşır bahşiş toplardı.

Bayram günü, önce aile büyükleri ziyaret edilir; bayramları kutlandıktan sonra diğer yerlere bayram ziyaretine gidilirdi. Adıyaman'da arife günü ve bayram günleri, özellikle, bayram namazından sonra kabristanlar (mezarlık) ziyaret edilip kabirdeki yakınları için dua edilirdi. Bayram gelenek ve göreneklerinde Ramazan ve Kurban bayramı ziyaretlerinde evlere gelen misafirler için yemek olarak; Karıştırmalı aş, Pirinç pilavı, Şehriyeli pilav, Dolma, Sarma, Kuru fasulye, Tirit, Tava, Et haşlama, yemekleri yapılırdı. Tatlı olarak; Şillik tatlısı, Pendirli helva (Peynirli helva) Kadayıf ve Beksimet, ikram edilirdi. İçecek olarak da çay, kahve, ayran ve gül suyu şerbetiyle

(Güllab) ikram edilirdi. Mahallenin çocukları mahallede evleri kapı kapı dolaşarak bayram kutlamasına çıkar mahalleli tarafından çocuklara şeker, lokum ve para verilirdi.(KK 4, KK 5)

(Türkü no:149)

Sürünüz gelir sürümüze karışır

Bayram denince kanlı kinli barışır

Demedim sana bugün bayram günüdür?

Giyin alların karayla gezme karayla gezme

Ak alnına düşmüş sevdiğim karalı yazma

Aşkın mezarını kalbime kazma

Demedim sana bugün bayram günüdür?

Giyin alların karayla gezme karayla gezme

Kaynak: Mahmut Özçiftçi

Adıyaman türkülerinde bayram konulu türküler şunlardır: 14-149

5.4. DİNİ TÖRENLERDE SÖYLENEN TÜRKÜLER

Cem'in belli yerinde okunan deyiş, buyruk ve nefesleri''sazandar''lar söylerler. Bazı köylerde cemler, dedenin saz çalması suretiyle başlar. Cemlerde, Bektaşi şairlerin şiirleri icra edilir. Bu şiirler, tarikatın düşünce, inanç ve dünya görüşünü yansıtan nutuk, devriye, nefes gibi şiirlerdir. Bektaşi şiirlerinde, konulardan şunlar ağırlıktadır: Hz. Ali On İki İmam ve menkabeleri, Bektaşi velileri ve menkabeleri, Bektaşiliğe ait inançlar, Bektaşi

erkân ve adetleri, dünyaya bağlılık şiirleri. Cem sırasında okunan ezgili parçaların hemen hemen hepsinin sahibi bellidir (Kaya, 2014, s.244) .

Aşağıda verilen örnekte de Cem ayinine ait dizeler yer almaktadır. (Türkü no:39)

Söyle be hey fani dünya

Zalimlerden yana dünya

Bunca emek boşa sanma

Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah

Hasan Hüseyin aşkına

Nurumuz Muhammed Ali

Adımız soyumuz belli

Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah

Hasan Hüseyin aşkına Hü Hü

Eller gülerken o ağlar

Pir Sultan'ım diye diye

Semah dönen canlar

Yanar Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah

Hasan Hüseyin aşkına

Dua

Aşk ola aşk ola

Hak için ola

Zevk için olmaya

Haktan yana pervaz Ali

Gurbancı Mahmut Gazali

Semahçı Abuzer Gaffari

Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah

Hasan Hüseyin aşkına

Yürütme

Şükür bizi bu meydana

Getirenin demine hu

Ceset içinde bu canı

Yürütenin demine hu

Hü hü izleyelim Ali izini

Uyaralım can gözünü

Kırklar ile bir üzümü

Yedirenin demine hu

Gafil olma hey erenler

Gelen Murtaza Ali'dir

Cahile bakır kılıcı

Çalan Murtaza Ali'dir

Pir Sultan'ım bu ne demek

Hiç cahile çekme emek

Hazır pişmiş nan u nemek

Getirenin demine hu

Hü hü

Yeldirme

Muhammed'i candan sev ki

Ali'ye Selman olasın

Ehl-i Beyt'e gönül ver ki

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Dem dem dem dem dem dem dem

Ali'ye Selman olasın

Muhammed'i hazır bil ki

Canın Hakk’a nazır bil ki

Her gördüğün Hızır bil ki

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Muhammed'e gönül kat ki

Hu deyip rehbere yet ki

Bir gerçekten etek tut ki

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Hasan ile girdim ceme

Hüseyin sırrımı deme

Müsahipsiz lokma yeme

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Dem dem dem dem dem dem dem

Ali'ye Selman olasın

Zeynel Bakır Cafer Kazım

Irıza'ya bağlı özüm

Hatırı kırma şahbazım

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Taki'ye Naki'ye eriş

Askeri'de biter her iş

Mehdi sıfatına karış

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Hatayi'm sözünü ırma

Bir gerçekten sözün kırma

Her âdeme sırrın verme

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Kaynak: Adıyaman Cem Töreni ***Derleyen: Neşe Ayışıt Onatça***

Adıyaman yöresinde, tören boyunca cem törenini genellikle ‘’Dede’’ ler yönetir. Dede; pir ya da mürşit olarak da nitelendirilir. Yılın belli zamanlarında bir araya gelinerek bu törenler icra edilir. Bu törenlerde, hem sohbetler edilir hem de bu törenler icra edilirken sazla deyişler, nefesler söylenir, semahlar yapılır. Hz Ali, On İki İmama bağlılık gibi şiirler okunur.

Adıyaman türkülerinde dini- tasavvufi konulu türküler şunlardır: 34-39-51-73.

Adıyaman türküleri incelendiği zaman düğünlerde, kına gecelerinde, gelin alma-gelin karşılama törenlerinde bayram ve dini törenlerde söylenen türkülerin yörenin gelenek ve göreneklerini yansıttığı tespit edilmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

TÜRKÜLERDE EZGİ

6.1. EZGİLERİNE GÖRE ADIYAMAN TÜRKÜLERİ

Günümüze kadar türkülerin şekil özelliklerini ortaya koyan birçok tasnif çalışması yapılmıştır. Türküler için yapılan bu tasnif çalışmalarından en önemlileri şunlardır:

Köprülü, diğer halk şiiri türleri gibi türkünün de en büyük ayrımının ezgisinde olduğunu, mani ve koşma tipindeki şiirlerin ezgilerin değişmesiyle türküleştiğini vurgulamaktadır (Dizdaroğlu, 1968, s. 258).

Ezgilerine göre türkülerimiz tipitibariyle iki kısma ayrılmaktadır; kırık hava, oyun havaları ile uzun hava yani resitatif türküler ki kayabaşı, bozlak vb.dir.

Özbek, ezgilerine göre türküleri, usulsüz ve usullü olmak üzere iki başlık altında vermektedir. Usulsüz olanlara uzun hava denildiğini, uzun havaların da ezgilerine göre Bozlak, Divan, Hoyrat, Koşma, Kayabaşı, Maya, Çukurova, Garip, Kerem, Kesik Kerem. Müstezat, Aydos, Eğin, Türkmani gibi değişik adlar aldığını ve halk sanatçılarının, uzun havanın bu özel adlarını kullandıklarını belirtmektedir. Usullü olanlar ise belli bir ölçü ve ritmi olan türkülerdir. Bunlara kırık hava denilmektedir. Kırık havalar da bölgeye, ezgiye ve ölçüye göre değişik adlar almaktadırlar (Özbek, 1975, s.67-69).

Dizdaroğlu, ezgilerine göre türküleri sınıflandırırken, özelikle Mahmut Ragıp Gazimihal ve Yusuf Ziya Demirci'nin görüşlerine yer vermektedir. Buna göre Gazimihal, ezgilerine göre türküleri, usulsüzler ve usullüler olmak üzere ikiye ayırmakta, usulsüzlerin uzun havalar olduğunu belirtmekte, bunların da çeşitlerinin divan, bozlak, koşma, hoyrat ve Çukurova olduğunu söylemektedir. Gazimihal'e göre usullü olanlar da genellikle oyun havalandır. Kaya, ezgileri bakımından türküleri, uzun havalar ve kırık havalar olmak üzere iki kısımda değerlendirir. Bu değerlendirmeye göre, uzun havalar usulsüz

ezgilerdir ve bunlar yörelere göre adlandırılırlar. Diğeri de kırık havalardır (Kaya,1999, s.212-2 13).

Ezgilerine göre türkülerin tasnifi konusunda bilim insanı ve araştırmacıların bilgi ve görüşleri örtüşmektedir. Bu bilgi ve görüşlerden çıkan sonuç şudur: Ezgilerine göre türküler, usullüler ve usulsüzler olmak üzere ikiye ayrılır. Usullüler, belli bir usul ile çalınan, ezgisi ve ritmi belli olan, belli bir düzen ve ölçüdeki türkülerdir. Oyun havaları olarak da bilinen bu türküler "kırık hava" biçiminde de adlandırılır ki şehir ve bölgelere göre "Bar, Dattiri, Horon, Karşılama, Kırık, Oturak, Şıkutım/Şıkıltım, Zeybek vb. adlar almaktadır.

Uzun havalar olarak da bilinen usulsüz türkülerin nota değerleri bakımından belli bir düzeni ve usulü yoktur. Belirli bir usul ile değil her sanatçının isteğine bağlı olarak çalınabilen, belirli bir şekil ve kararlılık göstermeyen bu türkülere icra edildikleri bölge ve şehirlere göre "Bozlak, Çukurova, Divan, Eğin, Hoyrat, Kayabaşı, Kerem, Kesik Kerem, Koşma, Maya, Müstezat, Türkmani" vb.adlar verilmektedir. (Yakıcı, 2007, s.240-242).

Türküler, Anadolu'da söylendikleri yörelerin dil ve ağız özelliklerine göre, Azeri ağzı, Urfa ağzı, Kırşehir ağzı, Yörük ağzı, vb. gibi çeşitli adlar alırlar (Aslan, 2010, s. 118-119).

Türkü hakkında yapılan tasniflerden hareketle bu sınıflandırmalara bakarak Adıyaman türkülerini ezgilerine göre şu şekilde tasnif edebiliriz. Adıyaman türkülerinde kırık havalar usullü türkü; uzun havalar ise usulsüz türküler içinde yer almaktadır.

Adıyaman Halk müziği incelendiği zaman yöredeki ezgilerin ortaya çıkmasında geleneksel motiflerin yanısıra Harfane kültürünün de etkisi vardır. Harfane kültürü, geçmişten günümüze bu ezgilerin değişmesinde ve gelişmesinde etkili olmaktadır.

6.1.1. Adıyaman Türkülerinde Usullü Türküler

Usül: Belirli düzümlerden oluşan, kalıp halinde tespit edilmiş ölçülerdir. Bir başka ifadeyle, düzümün özel kalıplar haline getirilmiş şeklidir (Emnalar 1998, s.110).

"Usullü türküler genellikle oyun havaları olup Konya'da oturak, Urfa'da kırık hava, Ege'de zeybek, Ordu, Giresun, Trakya ve Marmara'da karşılama, Harput'ta şıkıtım, Karadeniz kıyılarında horon, Isparta ve Eğridir'de datdiri, Kars ve Erzurum'da Sümmani ağzı adlarıyla da tanınmaktadırlar. Bunlar belli süre birimlerine bağlı kalınarak yakılmış türküler olduğundan ölçülü türküler de denir. Yukarıdaki oyun havalarından başka güzelleme, koşma, ninni, taşlama ve yiğitlemede bu bölüm içinde yer almaktadırlar (Yakıcı, 2007, s. 241).

Adıyaman türkülerinde yer alan usullü türküler şunlardır:

Türkü no: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 148, 153 numaralı türküler usullü türkülerdir.

Adıyaman türkülerinde usullü türküye örnek: (Türkü no:94)

Mendil almış eline (delalım le le)

Şal bağlamış beline (kibarım lel le)

Damat kurban olsun (delalım le le)

Öyle güzel geline (kibarım lel le)

Delalım delalım delalım le le

Kibarım kibarım kibarım le le

Adıyaman kızları (delalım le le)

Sanki acem dilberi (kibarım lel le)

Halay başı çekiyor (delalım le le)

Beni yaktı gözleri (kibarım lel le)

Delalım delalım delalım le le

Kibarım kibarım kibarım le le

Aziz Çelik

6.1.2. Adıyaman Türkülerinde Usulsüz Türküler

‘’Usulsüz olanlar, süre birimine bağlı kalmaksızın nota değerleri ile usulsüz olan türkülerdir. Uzun havalar şeklinde genel bir ad taşıyan bunların ayrıca ağıt, bozlak, Çukurova, divan, hoyrat, kayabaşı, koşma, maya, türkmani adlarını taşıyan çeşitleri de bulunmaktadır. Bunlardan divan kendine has ezgisi, ritmi ve ayak denilen sazlı bir bölümü içinde bulundurur (Yakıcı, 2007, s. 241).

Hoyrat, Doğu ve Güneydoğu anadolu’da, Erzurum, Erzincan, Diyarbakır, Elazığ, Şanlıurfa ve Irak türkler2nin yaşadığı Kerkük’te çok yaygın olan bir uzun hava türüdür. Halk arasında en yaygın adı ‘’hoyrat’’ olmasına karşılık bazı yörelerde’’horta, koyrat ve koryat’’ da denen bu türe verilen adın sözcük anlamı Türk dil Kurumu’nu Türkçe Sözlüğü’nde kaba ve hırpalayıcı,

Yeni Tarama Sözlüğü'nde huysuz ve kaba olarak açıklanırken Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nde ise bu kelimenin hepsi de olumsuz anlam taşıyan yakışıksız, çirkin, dikkatsiz, savruk, tutumsuz vb, çeşitli anlamlarda kullanıldığı belirtilmiş bu arada Kerkük, Urfa ve Erzurum'da ise bu sözcük için ''bir çeşit ezgi ve türkü'' dendiği kaydedilmiştir.

Bu türe verilen adın nereden geldiği henüz saptanamamıştır. Mayalar, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaygın olan bir uzun hava türüdür. Özellikle Erzurum, Harput, Eğin, Sivas, Diyarbakır, Erzincan'da birbirinden güzel mayalara rastlamaktayız. Mayaların sözlerinde '' yavri yavri, oğul, of, of, ağam'' gibi katma sözler kullanılmıştır (Emnalar, 1998 s. 579-81).

Adıyaman türkülerini incelediğimiz zaman usulsüz türküler olarak divan, hoyrat, gazel, ağıt ve maya yer almaktadır. Adıyaman türkülerinde usulsüz türküler şunlardır:

Türkü no: 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147,149, 150, 151,152.

Adıyaman türkülerinde usulsüz türküye örnek: (Türkü no:142)

Vallah ben seni zahiri gördüm

Oğul bugün ben yarı gördüm

Vallah benzini sarı gördüm

Oğul seni gören gözler kör olsun

Vallah ben seni zahiri gördüm

Oğul yine yarı yolda

Gördüm ben yâri yolda

Vallah eller muradın almış

Vallah oğul ben kaldım yarı yolda

Mahmut Çetinkaya

6.1.3. Adıyaman Türkülerinde Kullanılan Enstrümanlar

Türkler, var oluşlarından bugüne değin dünyanın hemen her yerine yayılmış ve bu yayılma sırasında diğer topluluklar ve uluslardan aldıkları kültür birikimleri sonucu kendi öz kültürlerini oluşturmuşlardır. Bu sayede Türk kültürünün, Altay dağlarının kuzeyine, Avrupa'ya hatta Afrika'ya kadar yayılmış olduğu görülür. Tek tip, tek şekil ve benzer akordla, Türk sazı, birçok yerde kendini göstermeye başlamış ''kopuz'' adı İslam dünyasına ve hatta Araplara bile geçmiştir. Bin yıldan fazla geçmişi olmasına rağmen Türk dünyasında saz ve çalgı kültürü bakımından fazla bir değişiklik görülmemiştir (Emnalar, 1998, s. 51).

Adıyaman müzik alanında çalgı aletlerini incelediğimiz zaman Adıyaman türküleri icra edilirken belli başlı çalgı aletleri vardır. Bunların başında bağlama, davul, zurna, keman ve ud adı verilen çalgı aletleri yer almaktadır. Özellikle, Harfane gecelerinde bir araya gelen sanatçılar, bu türkü söyleme ve türkü geleneğini yaşatma çabasını büyük bir özveriyle devam ettirmektedirler.

Adıyaman türküleri icra edilirken çalınan belli başlı çalgı aletleri vardır. Benim kullandığım ilk müzik aleti ağabeyimin bana aldığı 'Cura''dır. Bunun dışında 12 perdeli saz vardır. Ud, Bağlama, Cümbüş, Darbuka, Tef, Bateri, Gitar da kullandığım enstümanlardandır. Bando ekibinin kullandığı hemen hemen bütün enstrümanları da kullanabilmekteyim.

Adıyaman türküleri icra edilirken ve Harfane etkinliğinde çalınan müzik aletlerini şöyle sıralayabiliriz: (KK 1)

1. Bağlama
2. Davul
3. Zurna
4. Tambur
5. Ud
6. Cura

7. Keman
8. Kaval
9. Sazbüş
10. İnce sazlar
11. Def
12. Ney
13. Kanun
14. Darbuka

YEDİNCİ BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNİN MOTİF YAPISI

7.1. ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE YER ALAN MOTİFLER

Türkülerde yer alan motifler, bağlı bulunduğu yörenin özelliklerini yansıtan unsurlardır. Türkülerde yer alan motifler, türkülerde rasgele yer almayıp kendine özgü anlamları olan kelimelerdir. Adıyaman türküleri de incelendiğinde belli başlı motifler öne çıkmaktadır.

Adıyaman türkülerinde öne çıkan motifler şunlardır:

Kişi motifleri incelendiğinde zalim ve serhoş nitelemesi türkülerde daha çok yer almaktadır.

Güzellik motifleri incelendiğinde gül, gülüm nitelemesi türkülerde daha çok yer almaktadır.

Doğa motifleri incelendiğinde dağ, bağ, ova ve yağmur isimleri türkülerde sıklıkla yer almaktadır.

Renk motifleri incelendiğinde kara, sarı, al ve mor renk isimleri türkülerde daha çok yer almaktadır.

Meyve motifleri incelendiğinde üzüm ve portakal isimleri türkülerde daha çok yer almaktadır.

Hayvan motifleri incelendiğinde kuş, bülbül ve turna isimleri türkülerde daha çok yer almaktadır.

Çiçek ve Bitki motifleri incelendiğinde gül, sümbül, menekşe, tütün, şeker isimleri türkülerde daha çok yer almaktdaır.

Akrabalık adları incelendiğinde ana, baba, gelin, oğul, kız, kardeş isimleri türkülerde daha çok yer almaktadır.

Sayı motifleri incelendiğinde bir, iki, dört, beş sayıları türkülerde daha çok yer almaktadır.

Yer adları incelendiğinde Adıyaman, Gölbaşı, Kâhta isimleri türkülerde daha çok yer almaktadır.

Giyim-kuşam-takı motifleri incelendiğinde altın, fistan, mendil, şal, şalvar, yazma isimleri türkülerde daha çok yer almaktadır.

Yeme-içme motifleri incelendiğinde bal, bade, tatlı isimleri türkülerde daha çok yer almaktadır.

Adıyaman türkülerinde geçen motifler şunlardır:

7.1.1. Kişi Nitelemeleri

Türkülerde, kişilerin öne çıkan bazı özellikleri yer almaktadır. Bunlar, olumlu veya olumsuz özellikler olabileceği gibi yaşadığı yerin ismiyle anılması, yaptığı meslekle ilgili özellikler gibi nitelemelerle de kişiler türkülerde yer alabilmektedir. Bu, kişilerin cesareti, merhameti, mahzun oluşu gibi duygusal özelliklerle olabildiği gibi boyu, posu gibi fiziksel özellikleriyle de olabilmektedir. Gelin olmuş kızların nitelikleri de türkülerde yer alabilmektedir. Gelinlerin edalı olması gibi.

Adıyaman türkülerinde yer alan kişi isimleri ve nitelemelere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen kişi motifli mısralara örnekler.

Bakkal Mahmut'un kızı (1)	*Bakkal Mahmut'un kızı -27*
Boynu bükük (2)	*Boynu bükük kullar gibi-57* *Boynum bükük bıraktı-148*
Edası hoş Türkmen gelini (1)	*Edası hoş olur Türkmen gelini-32*
Garip âşık (2)	*Garip âşıklar n'eder-153* *Garip âşıklar n'eder-153*
Gözleri yaşlı (1)	*Gözleri yaşlı anamı-54*
Hanım kız (2)	*Suzan'ım Hanım kızı Suzan'ım yavrum-7* *Suzan'ım Hanım kızı Suzan'ım yavrum-7*
Serhoş (3)	*Bana serhoş diyorlar-6* *Nerde içtin serhoşum-93*

	Uy gine bu serhoş göynüme de-122
Şaşı (1)	*Gözlerimden şaşı oldum-57*
Yaşlı Göz (1)	*En sonunda bir çift yorgun diz bir çift yaşlı göz-143*
Yosma (1)	*Adıyaman yosması-1*
Zalim (25)	*Zalimlerin dilinden-1* *Zalımın kızı (anam) bakmaz yüzüme-11* *Ay zalım zalım zalım-14* *Vay zalım zalım zalım-14* *Ay zalım zalım zalım-14* *Vay zalım zalım zalım-14* *Benim hayırsız (zalım) kaynanam uy (ley) aman-25* *Zalim ana vermez kızı (huylarına hayran [kurban])-30* *Zalimlerden yana dünya-39* *De gidi de gidi zalım ey-57* *Aha senin zalimliğin-57* *De gidi de gidi zalım ey-57* *Zalım anan bana vermez-75* *O zalım anan oldu oy n'edem vay n'edem di gel gel-80* *O zalım annesine-86* *Çok zalım kardaşın var-86* *Zalım baban görürse-95* *Zalım anan görürse-95*

	Bıra bıra hey zalım-95 *Bıra bıra hey zalım-95* *Bıra bıra hey zalım-95* *Pencereye çıkmış zalımın kızı-102* *Zalimsin baba ne haldeyiz baba-115* *Zalimsin baba ne haldeyiz baba-115* *Zalımın kızı mısın?-150*

7.1.2. Güzellik Motifleri

Divan edebiyatında, en önemli kavramlardan bir tanesi de âşık ve maşuk kavramıdır. Âşık, sürekli sevgilinin aşkıyla biçare bir durumdadır**.** Maşuk ise aşığın bu hallerinden hoşnut ve aşığa yüz vermeyen bir görüntü oluşturmaktadır. Bu âşık ve maşuk kavramı, halk edebiyatında da görülmektedir. Divan edebiyatında, maşuk yani sevgili, selvi boylu, ince belli, kaşları yay, kirpikleri ok, siyah ve kıvırcık saçlı, bakışlarıyla bin can yakan bir tipte betimlenir. Âşık ise sevgiliden başka bir şey düşünmeyen, onun çektirdiği acıları ve eziyetlerin bitmesini istemeyen bir görüntü oluşturmaktadır. Bu özelliklere baktığımızda, Halk edebiyatında da şiirlerde âşık tarafından sevgili, bazı özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Âşık için sevgili de, ela gözlü, gözleri ceylan gibi veya mahmur, ay yüzlü veya gül yüzlü, hilal kaşlı, nokta benli, uzun boylu, güzel huylu, şirin dilli vb. gibi özelliklerle yer almaktadır. Âşık da sevgilinin peşinden koşan, sevgilinin aşkıyla yanıp kavrulan, sevgiliye kavuşma özlemiyle yanıp tutuşan bir motif olarak karşımıza çıkmaktadır.

Adıyaman türkülerinde yer alan güzellik betimlemelerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman Türkülerinde Geçen Güzellik Motifi Mısralara Örnekler.

Al kırmızı yanağı-(1)	*Al kırmızı yanağı*-1
Allı şallı mor şalvarlı (2)	*Allı şallı mor şalvarlı-47* *Allı şallı mor şalvarlı-47*
Beni var yanağında(1)	*Beni var yanağında-2*
Ela göz (4)	*O (Kız) ela gözlerin bendimi yıkar (diley)-24* *Ela göz üstüne kaş ben olaydım-32* *Gözleri ela yârim-67* *Ela gözlerini uyku bürümüş-138*
Fistanlı gelin (2)	*Fistanlı gelin aman-26* *Fistanlı gelin billah-26*
Gözleri ceylan (2)	*Gözleri ceylan gibi-12* *Gözlerin ceylana benzer-134*
Gözleri mahmur (2)	*Uykudan uyanmış gözleri mahmur-22*
Gül cemal (1)	*Gül cemalin bir gün solsa gerekdir-23*
Gülden güzel (2)	*Gülden güzel gülşende-9* *Saçları gülden güzel-67*
Gülüm (16)	*Gülüm uykuda kalmış-17* *Gülüm gel beni ara-17* *Gel gülüm gel canım-17* *Gel gülüm gel canım seni severem (diley)-24* *Gel otur benim gülüm-37* *Talan vurdu soldu gülüm-43*

	Gonca gülüm gurbet elde solacak-58 *Gülüme değdi nazar -89* *Gülüm nenni nenni nenni-117* *Gülüm aman aman aman-119* *Kaşların tığ-ı keman eyler gülüm aman aman-134* *Kadehleri nüş ederdik bir zaman gülüm aman-134* *Gülüm aman aman aman-136* *Gülüm aman aman aman-136* *Gülüm uyan uyan bu dünyanın sonu kaldı-143* *Amman amman… Benim gonca gülüm sensin-147*
Gülünden güzel (1)	*Kendi gülünden güzel-15*
İnce bel (1)	*İnce bellerim kırıldı-5*
Kalem kaş (1)	*O yar kalem kaşına-153*
Kınalı (2)	*Kınalı (Kıvırcık) saçlar görünsün-10* *Kınalı parmak ucu-16*
Kudret sürmesi(1)	*Kudret sürmesi çekmiş-153*
Mah yüz (1)	*Sıralı benleri o mah yüzünde-22*
Mahbub (1)	*Ah… Neyle meyle bir alay mahbub ile her dem gelin-119*
Nazlı (5)	*Nazlı yârim gel bana-17* *Yarey yarey yarey nazlı naz yarey-59* *Yarey yarey yarey nazlı naz yarey-59*

	Nazlı nazlı kalkar gelin oyuna-79 *Nazlı nazlı kalkar gelin oyuna-79*
Nokta ben-Hilal kaş (2)	*Beni var yanağında-2* *Noktadır benleri hilal kaşında-79*
Şalvarlı(3)	*Şalvarlı gelin aman-26* *Allı şallı mor şalvarlı-47* *Allı şallı mor şalvarlı-47*
Şeker kız kaymak kız (1)	*Şeker kız kaymak kız yaktın bizi-33* *Şeker kız kaymak kız yaktın bizi-33*
Şirin (5)	*Güzel kız şirin kız-33* *Güzel kız şirin kız-33* *Şirin dilli baldan tatlı-47* *Şirin dilli baldan tatlı-47* *Şirin olur dilleri-93*
Uzun boy-güzel huyn (3)	*Uzun boylu güzel huylu-47* *Uzun boylu güzel huylu-47* *Kâmilin nişanı o güzel huyu-68*

7.1.3. Doğa Motifleri

Türkülerde kullanılan doğa motiflerine baktığımız zaman genellikle türkünün ait olduğu yörenin coğrafi özellikleriyle ilişkilidir. Türkülerde kullanılan dağ motifi; büyüklük ve heybet, bağlar; gül ve bülbül mekânı, yağmur; gözyaşıyla, rüzgâr; hızıyla yer almaktadır.

Adıyaman türkülerinde yer alan doğada yer alan unsurların isimlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen doğa motifi mısralara örnekler.

Ay (7)	*Ay doğa Ayın şavkı düşende-9* *Ay doğar gecelere-19* *Ay karanlık görmezler-37* *Ortağız güneşe aya-61* *Ortağız güneşe aya-61* *Ortağız güneşe aya-61* *Gönlüme ay doğmuş gibide rında rında-104*
Ayaz (2)	*Havalar ayaz gelin hanım-28* *Havalar ayaz gelin hanım-29*
Bağ (18)	*Mor sümbüllü bağları-1* *Mor sümbüllü bağları-2* *Bahçaları bağları-2* *Bülbül öter bağında-2* *Bahça satar bağ alır (of)* *Sallandım girdim bağa-33* *Maraş'tadır bağlarımız-42* *Güneyinde bahça bağın-43* *Gazel dökmüş bağlar gibi-57* *Bahçalıktı bağlıktı-90* *Bağekenle hurmaya-90* *Aklımı bağ bozumu-93* *Salınıp gelir bağdan-94*

	Her tarafın bağı bostan-105 *Her tarafın bağı bostan-105* *Her tarafın bağı bostan-105* *Güller açar bağlarında-105* *Dertli bülbül figan et ki bağlarda-108*
Bahar(3)	*Yaz güze kış ise döner bahara-56* *Baharın müjdesi gül bana göre-56* *Geçti ömrümün baharı-78*
Boran (1)	*Dağlarında kar boranı-54*
Bulut (1)	*Kara bulutlar üstünde-47*
Dağ (51)	*Adıyaman dağları-1* *Adıyaman dağları-1* *Adıyaman dağları-2* *Adıyaman dağları-2* *Adıyaman dağında-2* *Kalk gidelim dağlara-4* *Çıktım Nemrut Dağına-14* *Çıktım Nemrut Dağına-14* *Aşar dağı, denizi-19* *Nemrut Dağı Duman Duman-35* *Nemrut dağı duman duman belalım-35* *Nemrut dağı duman duman bürümüş-35* *Ne hoştur dağı lalesi-42* *Kuzeyinde kara dağın-43* *Tarih dolu dağın taşın-43*

	Efsanedir Nemrut Dağı-45 *Anayurdum (Dağların Karı Boranı)-54* *Dağlarında kar boranı-54* *Dağlar köyümü özledim-54* *Dağlar köyümü özledim-54* *Dağlar ovalar yaylalar-5* *Dağlar köyümü özledim-54* *Dağlar köyümü özledim-54* *Dağlar dayanmaz halime-57* *Bırak gidem artık karlı dağlara-58* *Bırak gidem artık karlı dağlara-58* *Dağlarımız köyümüz var-61* *Her yanın çevrilmiş denizler dağlar-66* *Dolanır dağı taşı-77* *Dağa giderim dağa le le-81* *Çıkam Nemrut dağına-91* *Nemrut Dağı başında-91* *Canlı bir tarihsin Nemrut dağıynan-99* *Nemrut dağın karı mısın de rında rında-104* *Sümbül kokan dağlarında-105* *Sırtında Nemrut dağın-107* *Akşam olup gün batanda dağlarda-108* *Yüce dağdan kar havası esiyor-108* *Yüce dağ başında yağan kar olam-111* *Yüce dağ başında yağan kar olam-111*

	Çıkam dağlar başına-122 *Çıkam dağlara çıkam da vel vel vel-122* *Başı belalı dağlar da de vel vel vel-122* *Başı belalı dağlar da de vel vel vel-122* *Uy lımın gene gine gelemem yanına da dağlar-122* *Uy aman dağlara çıktım da bir daş bulamadım-122* *Dağdan İndim Düze Ben -115* *Dağdan İndim Düze Ben -115* *Karadağın boz yılanı-140* *Karadağın boz yılanı-140* *Oğul… Dağ daş yandı ahımdan-150* *Dilek Dağ'ı yücedir-153* *Dilek Dağ'ına gider-153*
Duman(5)	*Adıyaman yolu duman-4* *Nemrut Dağı duman duman belalım-35* *Nemrut Dağı duman duman bürümüş-35* *Gayri mezarımın başı dumandır-58* *Fabrikalar duman tütüyor-66*
Dünya (28)	*Kerem et dünyanın buhranı çoktur-4* *İstemem dünya malı-10* *Aldanma zevkine bakma dünyaya-23* *Dünya malı burda kalsa gerekdir-23* *Kız oğlanı sevmiş dünya malı neylesin-24* *Söyle be hey fani dünya-39* *Zalimlerden yana dünya-39*

	Dünya böyle kurulmuş-52 *Gayri dünyam boştur halim yamandır-58* *Gayri dünyam boştur halim yamandır-58* *Hepimize yeter dünya-61* *Hepimize yeter dünya-61* *Gelen göçer bu dünyadan-6* *Hepimize yeter dünya-61* *Dünyada gün göremedin-62* *Dünyada gün göremedin-62* *Dünya başıma yıkılsa-97* *Elim ayağımsın dünya malımsın-100* *Dünyayı verseler değişmeme sana-100* *Elim ayağımsın dünya malımsın-100* *Dünyayı verseler değişmeme sana-100* *Sen dünyanın güzeli-103* *Dünya gözü ile bir kere görsem-118* *Dünyayı kalbura koydum eledim-122* *Ne kâfir var bu dünyada bilen yok sade Haydar'dır-137* *Gülüm uyan uyan bu dünyanın sonu kaldı-143* *Dünyayı kalbura koysan elesen-151* *Aman dünya malını versem yine az olur-152*
Güneş(5)	*Çıkma güzel güneşe-9* *Ortağız güneşe aya-61* *Ortağız güneşe aya-61* *Ortağız güneşe aya-61*

	Güneşin doğuşuna-91
Kar (11)	*Kardan beyaz kolları-1* *Kardan beyaz kolları-2* *Kar yağıp eriyecek havar yavrum-7* *Dağlarında kar boranı-54* *Bırak gidem artık karlı dağlara-58* *Kınalar belemiş kardan elini-83* *Kar yağar sinesine-86* *Nemrut'a kar yağmış gibi de rında rında-104* *Nemrut dağın karı mısın de rında rında-104* *Yüce dağdan kar havası esiyor -108* *Yüce dağ başında yağan kar olam-111*
Kış(4)	*Çok güzeldir yazın kışın-43* *Yaz güze kış ise döner bahara-56* *Unuttuk yazı kışı-77* *Hayatım döndü le le eylül kışına-144*
Ova (13)	*Tütün kokan ovalara-4* *Gel seni kaçıram bizim ovaya (diley)-24* *Adıyaman düz ovadır-44* *Adıyaman düz ovadır-44* *Yemyeşildir düz ovada-45* *Dağlar ovalar yaylalar-54*

	Çukurova (Kurban Olam Toprağına)-66 *Verimli toprağın var Çukurova-66* *Gariplere mesken yer Çukurova-66* *Gönlümüze oldun yar Çukurova-66* *Eshab-ı Kehf sende sır Çukurova-66* *Al beni bağrına sar Çukurova-66* *Seyredelim ovaları de rında rında-104*
Şimşek (1)	*Bedenimde şimşek çakıp gidiyor-50*
Yağmur (6)	*Yağmur yağar yer yaş olur-41* *Yağmur yağar ufak ufak-41* *Yağmaya yağmurlar belki kurursun-76* *Hüzün dolu yağmurları-88* *Yağmurlar başladı mı?-90* *Yağmur yağar benim garip başıma-109*
Yaz(10)	*Gül açılır yaz olur-18* *Bu yıl da geçirdik yazı (boylarına gurban)-30* *Çok güzeldir yazın kışın-43* *Yaz güze kış ise döner bahara-56* *Yazlar geçip güz olsun-67* *Unuttuk yazı kışı-77* *Yazları çoh sıcahdı-90* *Bizim memleketin yazı gelmiş-99* *Yaz geldi sevdiğim yine yaz geldi-151* *Aç göğsünün düğmesini yaz geldi-151*
Yıldız	*Gökten yıldız derseler le le-81* *Asrısaadet yıldızı-84*

7.1.4. Renk Motifi

Türkülerde yer alan renk motiflerini incelediğimiz zaman siyah renk; karamsarlık ve kötüyü, beyaz renk; yaşlılık, saflık ve paklığı, kırmızı renk; aşk ve sevgiyi, mavi renk; gökyüzünün rengini, ela; genellikle göz rengini, yeşil renk; tabiatın rengini, bereketi ve ferahlığı, sarı renk; masumluğu ve hastalanmayı ve sararıp solmayı temsil etmektedir.

Adıyaman türkülerinde yer alan renk isimlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen renk motifi mısralara örnekler.

Ak (1)	*Ak alnına düşmüş sevdiğim karalı yazma -149*
Al (5)	*Al kırmızı yanağı-1* *Al hırkamı çul edeyim (hey)-5* *Al âlemin dilindeyiz -47* *Allı şallı mor şalvarlı -47* *Giyin allarını karayla gezme karayla gezme-149*
Beyaz (6)	*Kardan beyaz kolları-1* *Kardan beyaz kolları-2* *Yazması pembe gelinlik beyaz -29* *Beyaz bir çiçek olmuş sallanır düze gelir-46* *Beyaz atlı kır atlı-52* *Beyaz gelinlik yakışmış de rında rında-104*
Ela (4)	*O (Kız) ela gözlerin bendimi yıkar (diley) -24* *Ela göz üstüne kaş ben olaydım-32* *Gözleri ela yârim-67*

	Ela gözlerini uyku bürümüş-139
Gül (1)	*Rengini gülden almış -9*
Kara (28)	*Bahtım ezelden kara-9* *Bir mektup yazdırdım (anam) dört ucu kara -11* *Damın ardı kapkara-17* *Karşıda kara erik-33* *Girmem kara toprağa -33* *El değilsin benim bahtı karalım -35* *Ay karanlık görmezler-37* *Vesile Gözleri Kara-40* *Kuzeyinde kara dağın-43* *Kara bulutlar üstünde-47* *Benim bu kara günümde-47* *Eller al o kara bağlar-68* *Saramadım sarsın kara topraklar-60* *Derdim çok dermanım karalı yarey-59* *Kara saplı hançer ile-83* *Girmem kara toprağa-81* *Vefalım bir sendin bir kara toprak -91* *Barak ellerinden kara haber var -108* *Karakaşın üstüne de dökmüş kekili -113* *Karardı gözlerim sanki kör oldum-128* *Giyin allarını karayla gezme karayla gezme -138* *Ak alnına düşmüş sevdiğim karalı yazma -138* *Vefalım bir sendin bir kara toprak-100*

	Yas matem giyip karaları-114 *Barak ellerinden kara haber var-118* *Karardı gözlerim sanki kör oldum-138* *Karadağ'ın boz yılanı-140* *Ben bir bahtı karalıyam-151*
Kır (1)	*Beyaz atlı kır atlı-52*
Kırmızı (3)	*Al kırmızı yanağı -1* *Gine kızarmış hele-1* *Fistanı da kırmızı-96*
Mavi (1)	*Aman mavi yazma ne yakışmış başına-144*
Mor (7)	*Mor sümbüllü bağları-1* *Mor sümbüldür bağları-2* *Kokusu mor menekşe-9* *Allı şallı mor şalvarlı -47* *Bir bahçam var idi mor menevşe gül-59* *Mor kanatlı turnaları yar-88* *Mor fistanın moruna-94*
Pembe (2)	*Yazması pembe gelinlik beyaz -28* *Pembe sabahlığın ne de yakışmış günaydın oy-152*
Sarı (6)	*Otuzuma varmadan sarardım soldum-53* *Eridi vücudum sarardı tenim-85* *Saçının sarısına (Örgüsüne)-72*

	(Vallah) Benzini sarı sarı gördüm-121 *Yar senin derdinden sararıp solam-111* *Senin aşkın ile sarardım soldum le le soldum-144*
Yeşil (4)	*Yeşillenmiş bahçaları -3* *Yeşilin gülün yaprağın-43* *Yemyeşildir düz ovada -45* *Başı yeşil valalı (of)-31*

7.1.5. Meyve Motifleri

Adıyaman, Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. Bölgesel olarak iklimi yaz ayları sıcak ve kurak; kış aylarıysa ılık ve yağışlı geçmektedir. Bu iklime bağlı olarak yörede zeytin, incir, kiraz, şeftali, kayısı, erik, badem vb ürünler yetiştirilir. Meyve motifleri sadece türkülerde değil el sanatları, dokuma, nakış, seramik ve mimari alanlarda da kullanılmıştır. Ve bu ürünler, türkülere de yansımıştır. Türkülerde, meyvelerin kazandığı özel anlamlar vardır. Nar, tanelerinin çokluğundan dolayı bereketi, zeytin ağacı uzun yıllar yaşayabildiği için uzun ömrü, elma aşkın sembolü olması gibi. Adıyaman türkülerinde geçen meyve isimleri: Portakal, nar, üzüm, hurma, erik, dut, armut, alıç.

Adıyaman türkülerinde yer alan meyve isimlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen meyve motifi mısralara örnekler.

Alıç (2)	*Şu derenin alıcı-16* *Şu derenin alıcından burcundan-26*

Armut (3)	*Armudun dibi kuyu-6* *Armudun dibi kuyu-6* *Armudu daldan aldım-6*
Dut (1)	*Dut ağacı burulur-19*
Erik (2)	*Karşıda kara erik-33* *Karşıda kara erik-33*
Hurma (1)	*Bağekenle hurmaya-90*
Üzüm(4)	*Meşhurdur üzüm narın-107* *İçtiğim üzüm suyu-6* *Kırklar ile bir üzümü-39* *Baldan tatlı Besni'de üzüm-45*
Nar (2)	*Meşhurdur üzüm narın-107* *Şu Gerger'de nar alırım-45*
Portakal (4)	*Portakal dilim dilim-37* *Portakal dilim dilim-37* *Portakalın irisi-37* *Portakalı yemezler-37*

7.1.6. Hayvan Motifleri

Türkülerde, genellikle at, koyun, kuzu, kuş türleri (Turna, şahin, bülbül, atmaca, güvercin, baykuş, kaz vb.) hayvanlar yer almaktadır. Adıyaman yöresinde, turna yerine yerel deyişle ‘’durna’’ ifadesi de kullanılmaktadır. Yörede, yoğun olarak bulunan turna kuşu, türkülere de konu olmuştur. Bu türküde, turna kuşu, gurbetteki aşığın sılada bekleyen sevdiğine haber ve selam götürme yönüyle yer almıştır.

‘’Turna, sesi güzel, iri yapılı göçmen kuş. Bazılarının boyu uçması sonucu 1,5 metreye kadar olabilir. En meşhur olanı ‘’Telli Turna’’ dır. Telli Turna daha çok Anadolu’da, Cezayir’de, Avrupa’nın güneydoğusunda ve Orta Asya’da yaşar. Siyah göğüs tüyleri aşağıya doğrudur. Kulak püsküllleri uzun beyaz tüylüdür. Adını alması da bundan dolayıdır. Baş ve boyun bölgesinde kırmızılık bulunanlara da ‘’allı turna’’ denir. Bazılarının kanatları kırmızı, mavi ve yeşil renklidir. Eşi öldüğü zaman 7 sene kendisine ikinci bir eş tutmadığı bilinmektedir. Bu bakımdan edebiyatımızda barış, huzur, sevgi, dostluk, uğur, sadakat ve vefa örneği olarak değerlendirilmiştir. Gelin kızların başına turna teli takılmasının ardındaki düşünce budur. Turnanın üzerine konduğu tarlanın o sene bol mahsul vereceğine; alçaktan uçtuğunda o sene havaların soğuk, yüksekten uçtuğunda da sıcak geçeceğine inanılır. Sevgiliye turna ile selam gönderilir. Halkımız arasında turnayı öldürenin başına mutlaka bir bela geleceği inancı vardır. Alevi- Bektaşi inancında da turna sözüyle Hz. Ali, kast edilir. Turna sesini Hz. Ali’den almıştır. Türk kültüründe Ahmet Yesevi’nin turna donuna girmesi meşhurdur. Turna edebiyatımızda sılaya selam gönderilen bir kuş olarak yer almıştır (Kaya, 2014, s.796-797).

Adıyaman yöresinde bulunan diğer kuş tür de şahindir. Ve yörenin türkülerine de yansımıştır.

50-55 cm uzunluğunda, kartalgiller ailesinden olan yırtıcı kuş. ‘’Doğan’’ ve Baz’’ adlarıyla da bilinir. Ormanlarda ve çalılıklarda yaşar. Edebiyatımızda sevgili şahin, âşık da av olarak nitelendirilir (Kaya, 2014, s. 724).

Adıyaman türkülerinde hayvan isimlerinin yer aldığı türküler şunlardır:32-19

Adıyaman türkülerinde yer alan hayvan isimlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen hayvan motifi mısralara örnekler.

At (4)	*Atımın da nalı yoktur (hey)-5* *Çeksin düğünde atın başını-28* *Beyaz atlı kır atlı-52* *Gelini ata bindirin-63*
Balık (2)	*Suda yanar balıklar balıklar-150* *Takasa giderler balık yemeye-128*
Bülbül (12)	*Bülbül öter bağında-2* *O bahçamdır ben bülbülüm-43* *Bülbül olmuş öter ayrılık kuşu-53* *Gül için bülbüller başlıyor zara-56* *Pervane dönerdi aşkından bülbül-59* *Âşıkların bülbül olmuş ötüyor-66* *Dertli bülbül figan et ki bağlarda-108* *Bülbülüm bir gün uçacak demedim mi heyran-112* *Mihrican esti güle bülbülü hasrette kodu-113* *Al beni sinen üstüne şakıyan bülbül gibi-117* *Bülbülün çektiği nale-119* *Yar… Bülbülün âdetidir vah-150*
Ceylan (2)	*Gözleri ceylan gibi-12* *Gözlerin ceylana benzer-134*
Deve (1)	*Yayılır develeri-8*
Gögerçin (Güvercin) (2)	*Bir çift gögerçin gördüm (can) sana kurbanım-21* *Gögerçini neyleyim ammanın ammanın-21*
Koyun (4)	*Oturmuş koyun sağar-8*

	Karşıda koyun kuzu-8 *Koyuna verin tuzu-8* *Koyun neylesin tuzu-8*
Kuş (5)	*Uçan kuşlar bir hoş olur-41* *Garip kuşa bir yuvadır-44* *Bülbül olmuş öter ayrılık kuşu-53* *Kuş olup biteyim yârin yanında-111* *Kuşlar döndü yuvasına-140*
Kuzu (2)	*Karşıda koyun kuzu-8* *Kuzumu kaptırdım kurt sürüsüne-124*
Şahin (2)	*Kaleden kaleye şahin uçurdum-32* *Kaleden kaleye şahin uçurdum-32*
Turna(6)	*Durnalar dizi dizi-19* *Durnalar dizi dizi-19* *Yâd avcılar vurmuş telli turnamı-69* *Yâd avcılar vurmuş telli turnamı-69* *Mor kanatlı turnaları yar-88* *Turnalar selam getirir yollarda-108*

7.1.7. Çiçek ve Bitki Motifleri

Adıyaman türkülerinde, sözün gücünü arttırmak ve sanat yapmak amaçlı bitki ve çiçek motifleri kullanılabilmektedir. Örneğin gül motifi, türkülerde sevgiliye benzetilmektedir. Gül; sevgilinin kokusu, güzelliği ve yüzünün rengi olarak türkülerde geçmektedir. Yöre halkı tarafından ‘’Güllap’’ diye adlandırılan gül şerbeti de türkülerde geçmektedir. Ayrıca yöre halkının geçim kaynaklarından biri olan tütün bitkisi de türkülerde yer almıştır. Ayrıca Adıyaman ilinde, dağların yüksek yerlerinde yetişen lalelerin bir çeşidi olan

ters laleler ‘’Ağlayan gelin’’ olarak adlandırılmaktadır. Bu ters laleler, yöre halkı tarafından ‘’Hüznün sembolü’’ olarak nitelendirilmektedir.

Adıyaman türkülerinde yer alan çiçek ve bitki isimlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen çiçek ve bitki motifi mısralara örnekler.

Çiçek (1)	*Beyaz bir çiçek olmuş sallanır düze gelir-46*
Gül (71)	*Koklamadım gülünden-1* *Her tarafı gül demettir-3* *Gülden güzel gülşende-9* *Gül dibinde uyumuş-9* *İçinde güller döşeli-12* *Gül goxar nefesine-13* *Elinde bir deste gül-15* *Kendi gülünden güzel-15* *Gülüm uykuda kalmış-17* *Di gel di gel güllü can-17* *Di gel di gel güllücan-17* *Gülüm gel beni ara-17* *Gül açılır yaz olur-18* *Ben yârime gül demem-18* *Gülün ömrü az olur-18* *Eyvanında elvan güller açıyor-22* *Gül cemalin birgün solsa gerektir-23* *Gel gülüm gel canım seni severem (diley)-24* *Gül koydum bardağına uy (ley) aman-25* *Gölbaşı'na vardım gülleri çoktur-26* *Gel otur benim gülüm-37*

	Talan vurdu soldu gülüm-43 *Yeşilin gülün yaprağın-43* *Gül yüzlü sevdiğim bir hayal oldu-50* *Etrafında güller kokar-51* *Gonca gülüm gurbet elde solacak-58* *Gül için bülbüller başlıyor zara-56* *Baharın müjdesi gül bana göre-56* *Bir bahçam var idi mor menevşe gül-59* *Kan gülleri derdim yanaklarından-59* *Mansur eli gül çiçeğe boyanmış-60* *Saçına gül takıyor-67* *Saçları gülden güzel-67* *Muhabbet gülünü derdik erenler-73* *Gül yüzlü tazem sensin-81* *Sana ne elin gülünden-82* *Gül deste gül deste yârim gül deste-83* *Deste güller elinde-86* *Senin için ey karagül-88* *Gül yüzüne hasretim 89* *Gülüme değdi nazar -89* *Yar gül eyle gül eyle-89* *Hüsn-ü Mansur gülleri-93* *Gonca gülleri dererdim-97* *Gamzesinde açılan gülleri solmaz-102* *Güller açar bağlarında-105*

	Şalvar giyer güllüdür oy oy-110 *Mihrican esti güle bülbülü hasrette kodu-113* *(aman aman) Tane tane gül yüzünde şol açan nedir dedim-113* *Gül gibi güldü dedi güldür güllap andan çıkar-113* *Dökülen güle dönmüşsün-116* *As beni zülfün telinde sallanayım gül gibi-117* *(gülüm aman aman aman)-119* *Güle damlar-119* *Gözyaşlarım güle damlar-119* *Her seher gözyaşı güle damlar-119* *Kaşların tığ-ı keman eyler gülüm aman aman-134* *Kadehleri nüş ederdik bir zaman gülüm aman-134* *Gülüm aman aman aman-136* *Gülüm uyan uyan bu dünyanın sonu kaldı-143* *Cihanın gülşenine gelmemiş hüsnün gibi bir gül-145* *Amman amman… Sabahtan gül yüzün solmuş-147* *Amman amman… Benim gonca gülüm sensin-147* *Senin gonca gülün kimdir-147* *Yar… Güle damlar-150* *Gözyaşım güle damlar-150* *Oğul… Güle damlar güle damlar-150* *Gözyaşım güle damlar-150* *Gözyaşları her seher güle damlar-150* *Güle damlar güle damlar kölenim yar-151*

	Aman aç pencereni de gül yüzünü göreyim-152
Güllap (1)	*Gül gibi güldü dedi güldür güllap andan çıkar-113*
Keven (1)	*Bu dere keven gibi-16*
Lale (2)	*Ne hoştur dağı lalesi-42* *Ayrı düştüm Lale'mden-70*
Maydanoz (1)	*Maydanoz deste deste uy (ley) aman-25*
Menekşe (3)	*Kokusu mor menekşe-9* *Etrafı da menekşeli-12* *Bir bahçam var idi mor menevşe gül-59*
Mercimek (1)	*Mercimekten aşım var-86*
Sümbül (4)	*Mor sümbüllü bağları-1* *Mor sümbüldür bağları-2* *Sümbül kokan dağlarında-105* *Soldurdular ağlar dalında sünbül-59*
Şeker (5)	*Yâre şeker ezdim şerbet içirdim-32* *Şeker kız kaymak kız yaktın bizi-33* *Oğlu şeker topağı-38* *Şekeri Şam'dan-46* *Damat şekerden tatlı-52*
Tütün (5)	*Tütün kokan ovalara-4* *Tarlada tütünüm-48* *Niye gittin tütüne-91* *Babam tütünleri artık dermiştir-99* *Tütünün tereyağın-107*

7.1.8. Akrabalık Adları

Adıyaman türkülerinde yer alan akrabalık isimlerine bakıldığında bazı ağız özelikleri göze çarpmaktadır. Bunlar, amca yerine emmi; anne yerine ana, aney; kardeş yerine kardaş; kız yerine gız; nine yerine nene gibi ifadeler yer almaktadır.

Adıyaman türkülerinde yer alan aile, akraba isimlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen akrabalık motifi mısralara örnekler.

Ana (75)	*Hem anamdır hem babamdır-3* *Bir mektup yazdırdım (anam) urfalı kızına-11* *Anam duyar ise (anam) bakmaz yüzüme-11* *Doktorlar geliyor (anam) eli şişeli-11* *Üç gün oldu ben bu (anam) derde düşeli-11* *Bir mektup yazdırdım (anam) dört ucu kara-11* *Künyemiz verildi (anam) karakollara-11* *Anam duyar ise (anam) düşer yollara-11* *Anam duyar ise (anam) vurur dizine-11* *Anam duyar ise (anam) düşer yollara-11* *Vermezse anan hanım-19* *Saramadım aney gel gör halimi-22* *Oğlan gel anan heste uy (ley) aman-25* *Eğer anan ölürse uy (ley) aman-25* *Anam beni gurbet ele yolluyor-26* *Anası silsin gözün yaşını-28* *Kör olası anaları (boylarına gurban)-30* *Vermiyor ki sevdiğine (huylarına hayran)-30* *Zalım ana vermez kızı (huylarına hayran)-30*

	Çekilmiyor ana nazı (huylarına hayran)-30 *Ana ölem ben ben gidiyorum-41* *Anamı babamı terkediyorum-41* *Gidiyorum ben ben gidiyorum41* *Anamı babamı terk ediyorum-41* *Anasına ne mutlu-52* *Ağla anam ağla garibin oğlun-53* *Ağla anam ağla garibin oğlun-53* *Ağla anam ağla garibin oğlun-53* *Ağla anam ağla garibin oğlun-53* *Gözleri yaşlı anamı-54* *Anayurdum baba yurdum-54* *Benim anam canım anam -62* *Şimdi neredesin anam -62* *Kulağımda sesin anam-62* *Cennette göresin anam -62* *Benim anam canım anam -62* *Şimdi neredesin anam -62* *Kulağımda sesin anam-62* *Cennette göresin anam -62* *Dağdan indim anam düze ben-67* *Diken oldum anam göze ben-67* *Su gelir anam meste gider-67* *Dolanır anam dosta gider-67* *Zalım anan bana vermez-77*

	O zalım anan oldu oy n'edem vay n'edem di gel gel-82 *Hazret-i Ayşe anayı -87* *Zalım anan görürse-98* *Anam yatakları dama sermiştir-101* *İnan çok özledim anam babamı-108* *Anan baban duymadan oy oy-112* *Di gel anam di gel başın için olsun-116* *Bana diyorlar ki baban Almayandan dönemez-117* *Dağdan indim anam düze ben-127* *Diken oldum anam göze ben-127* *Su gelir anam meste gider-127* *Dolanır anam dosta gider-127* *Yandım aney öldüm aney-140* *Yağlı kurşun yedim aney-140* *Yağlı kurşun yedim aney-140* *Saramadım aney gel gör halimi vay-22 (Verem oldum aney gel gör halimi vay)* *Saramadım aney gel gör halimi vay-22 (Verem oldum aney gel gör halimi vay)* *Saramadım aney gel gör halimi vay-22 (Verem oldum aney gel gör halimi vay)* *Oğlan gel anan heste uy (ley) aman-25* *Eğer anan ölürse uy (ley) aman-25* *Anası silsin gözün yaşını-28*

	Anası silsin gözün yaşını-29 *Zalim ana vermez kızı (huylarına hayran [kurban]-30* *Çekilmiyor ana nazı (huylarına hayran [kurban])-30* *Ana ölem ben ben gidiyorum-41* *Anam yatakları dama sermiştir-92*
Baba (25)	*Hem anamdır hem babamdır-3* *Kin güderim babana-17* *Anamı babamı terk ediyorum-41* *Anayurdum baba yurdum-54* *Baban hayrına yârim-69* *Babam damı loğlardı-92* *Zalım baban görürse-97* *Babam tütünleri artık dermiştir-101* *İnan çok özledim anam babamı-109* *Anan baban duymadan oy oy-112* *Talihsiz babamı alıp gitmesin-143* *Talihsiz babamı suda yitirdim-143* *Olmayasıca bu Almanya nereden çıktı-117* *Nice fakirlerin evini başına yıktı.-117* *Ana babam gitti yavrular öksüz kaldı-117* *Allah'ın seversen dön de gel baba özledik baba-117* *Zalimsin baba ne haldeyiz baba-117*

	Kısmet birdir baba iki olmaz-117 *Bana diyorlar ki baban Almayandan dönemez-117* *Allah'ın seversen dön de gel baba özledik baba-117* *Zalimsin baba ne haldeyiz baba-117* *Babasız yavrunun yüzü gülmüyor-117* *Kokun bize yeter dön de gel baba özledik baba-117* *Ne haldeyiz gel de gör baba gel de gör baba-117* *Küçüktür yavrular babası ister-130*
Damat (2)	*Damat şekerden tatlı-52* *Damat kurban olsun (delalım le le)-94*
Emmi (2)	*Git gelemem emmim gızı-5* *Selam emmi halaya-105*
Gelin (42)	*Duydum gelin olmuşsun-6* *Hora da gelin ne diyon-8* *Ömrümde görmedim böyle gelini-22* *Gelini gelini türkmen gelini-22* *Gelinin çardağına uy (ley) aman-25* *Gelinin dırnağına uy (ley) aman-25* *Gelin çardaktan iner uy (ley) aman-25* *Şalvarlı gelin yallah-26* *Fistanlı gelin billah-26* *Havalar ayaz (gelin hanım)-28* *Bu da bir muraz (gelin hanım)-28* *Git güle güle gelin olasın-28*

	Çağırın gelinin kardaşını-28 *Havalar ayaz gelin hanım-29* *Git güle güle güle gelin olasın-29* *Çağırın gelinin kardaşını-29* *Git güle güle güle gelin olasın-29* *Edası hoş olur türkmen gelini-32* *Başlıksız gelin gitmez-39* *Biz gelini alacık-39* *Gelin olan ne hoş olur-41* *Adıyaman illerinde bize bir gelin gelir-46* *Görülmüş duyulmuş değil bu gelin yüze gelir-46* *Kızı gelin gidiyor-52* *Gelini ata bindirin-63* *Gelin hanım kınan mübarek olsun-81* *Taze gelin olmuş küçük yaşında-81* *Gelin hanım kınan mübarek olsun-81* *Gülendam Gülendam Avşar gelini-85* *Öyle güzel geline (kibarım le le)-94* *Al yazmalı küçük gelin -118* *Al yazmalı küçük gelin-118* *Aman aman küçük gelin-118* *Taktın beni kibar gelin-118* *Dertli dertli bakma gelin-118* *Derdime dert katma gelin-118* *Bir dertte sen katma gelin-118* *Aman aman küçük gelin-118*

	Taktın beni küçük gelin-118 *Aman ne kötü kaderim varmış kibar gelin-146* *Güzeli çirkine gelin mi etmeli-146* *Gelin oldun olalı gün gördün mü-153* *Gelin oldun yaktın beni-153*
Hala (1)	*Selam emmi halaya-105*
Kardaş (7)	*Çağırın gelinin kardaşını-28* *Hani kardeş idik güya-61* *Dinlersen kardeşim sözlerim sana-68* *Çok zalım kardaşın var-88* *Koklandı beni de nasıl edim gardaş ben oy-137* *Biter mi gardaş bu gam tasa-148* *Oy gardaşım oy gardaşım-148*
Kaynana(5)	*Çok nazlanma kaynana-8* *Kurban olsun kaynana uy (ley) aman-25* *Benim hayırsız (zalım) kaynanam uy (ley) aman-25* *Kaynana kazan kapağı-38* *Kaynana hayrandır selvi boyuna-81*
Kız (Gız) (43)	*Git gelemem emmim gızı-5* *Ben gelemem emmim kızı-5* *Suzan'ım Hanım kızı Suzan'ım yavrum-8* *Suzan'ım Hanım kızı Suzan'ım yavrum-8* *Bekâra verin kızı-8* *Kızın da bana âşıktır-8*

	Bir mektup yazdırdım (anam) urfalı kızına-11 *Zalımın kızı (anam) bakmaz yüzüme-11* *Gelin kızlar yaylamıza vay-12* *Cilvelenme komşu kızı-12* *Çulfaya gız vermeyin yazzık-13* *Kız oğlanı sevmiştir yabanı neylesin-24* *Kız oğlanı sevmiş dünya malı neylesin-24* *Kız ela gözlerin bendimi yakar (diley)-24* *Bakkal Mahmut'un kızı-27* *İki kız gider düğüne (boylarına gurban)-30* *Zalım ana vermez kızı (huylarına hayran)-30* *Bir kız gördüm yağ alır-31* *Ben (Her) o kızı görende-31* *Güzel kız şirin kız-33* *Şeker kız kaymak kız yaktın bizi-33* *Kız ben seni almazsam-33* *Geçti kızlar sürüsü-37* *Adıyaman kızları-38* *Şu kıza sini geldi-38* *Bahtılı kız başına-38* *El oğlu el kızıyla-53* *Kızını dövmeyenler-53* *Kızı gelin gidiyor53* *Yine gönlüm kızdadır-72* *Kız sen benim olsan n'olur-77* *Kız ey gözlerime bakıp bakıp yüzünü dönme-146* *Zalımın kızı mısın?-152* *Kız yanında ölmezsem-83*

	Adıyaman kızları (delalım le le)-94 *Kız ben sana aşığım-96* *Ben o kızı beğendim-98* *Hele sorkimin kızı-98* *Kız ben seni alamazsam-99* *Pencereye çıkmış zalımın kızı-104* *Yar (Kız) beni görmek için-107* *Kız ey gözlerime bakıp bakıp yüzünü dönme-146* *Zalımın kızı mısın?-152*
Nene (1)	*Nenem haket sölerken-92*
Oğul (18)	*Oğul… Bugün ben yarı gördüm-123* *Oğul… Keşke görmez olaydım-123* *Oğul… Yarı yolda yarı yolda-123* *Oğul… Eller muradın almış-123* *Oğul. Bu gençlik çağı geçti bizden-133* *Oğul. Hep döner tersine mi?-133* *Oğul. Sevdayı muhabbet yar gör başıma neler açtı-135* *Oğul. Şu benim halı perişanıma-135* *Oğul. Dost değil düşman bile şaştı-135* *Oğul. Şu benim halı perişanıma dost değil-135* *(oğul gurban) yandı ciğer gözlerin sevdasından-137* *Oğul Bugün ben yarı gördüm-144* *Oğul seni gören gözler kör olsun-144*

	Oğul yine yarı yolda-144 *Vallah oğul ben kaldım yarı yolda-144* *Oğul… Yatıklar uyanıklar-152* *Oğul… Dağ daş yandı ahımdan-152* *Oğul… Güle damlar güle damlar-152*

7.1.9. Sayı Motifleri

Adıyaman türkülerini icelediğimiz zaman en çok kullanılan sayı motifinin bir sayısı olduğu göze çarpmaktadır. Bir sayısı, tasavvufta Allah'ın birliğini temsil etmektedir. Yedi sayısı, Adıyaman'ın daha önceki ismi olan Yedi Yaman isminden dolayı türkülerde geçmektedir. Türkülerde, yer alan bir diğer sayı, kırk sayısıdır. Bu sayı, tasavvufla ilgili bir sayıdır. Alevilik inancında, bu yolun kurucularından olan kırk kişiyi temsil ettiği bilinmektedir. Alevilikteki cem ayinleri bu kırk kişinin düsturları doğrultusunda icra edilmektedir.

Adıyaman türkülerinde yer alan sayı isimlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen sayı motifi mısralara örnekler.

Altı (2)	*Altı ayda bir et alır-13* *Altı ahbap toplandılar kahveye-130*
Beş (2)	*Yürekte yarası beşimiş meğer-4* *Beş çocukla koydun yasa-137* *Entarisi beş yama-97* *Beş çocukla koydun yasa-148*
Beş Yüz (1)	*Beş yüz altın vermişler-88*
Bir (120)	*Adıyaman bir cennettir*

	Bir elim yar koynunda-8 *Bir elim boşa gider-8* *Yardan bir name gelmiş-8* *Bir görüşte vuruldum-9* *Bir mektup yazdırdım Urfalı kızına-11* *Altı ayda bir et alır-13* *Dama çıkmış bir güzel-15* *Elinde bir deste gül-15* *Yanıma gelmez bir görem-15* *İkimiz bir can gibi-16* *Bir mektup yazdırdım (anam) dört ucu kara-17* *Bir kere güldüğümü?-17* *İki öptüm bir sevdim-20* *Bir çift gögerçin gördüm (can) sana kurbanım-21* *Kokusunu dört bir yana saçıyor-22* *Fırsat elde iken bir amel kazan-23* *Gül cemalin bir gün solsa gerekdir-23* *Bir gün olur gelir Mevla'dan hitap-23* *Bir sigara iç oğlan-27* *Bu da bir muraz gelin hanım-28* *Bir güzelin hatırına (boylarına kurban)-30* *Her bir dert çekilir ama (boylarına kurban)-30* *Bir kız gördüm yağ alır-31* *Bir kuluna kul oldum-36* *Bir gece eyle beni-37* *Kırklar ile bir üzümü-39* *Bir gerçekten etek tut ki-39* *Bir gerçekten sözün kırma-39* *Sevdim bir heves ile-40* *Uçan kuşlar bir hoş olur-41*

	Garip kuşa bir yuvadır-44 *Bir tarihtir dört tarafı-45* *Adıyaman illerinde bize bir gelin gelir-46* *Beyaz bir çiçek olmuş sallanır düze gelir-46* *Bin bir sevda işindeyiz-47* *Uzanmadı bir dost eli-47* *Gül yüzlü sevdiğim bir hayal oldu-48* *Ne zorumuş yılda bir görüşmesi-50* *Yiğit dolu her bir yanı-51* *Birer birer hayal oldu-52* *Birer birer yalan-52* *İnsan bir ummandır bilmek istersen-53* *Düzgün bir karakter temiz bir ahlak-53* *Bir dilim ekmeğin var ise mutlak-53* *Onu bir kâmile böl bana göre-53* *Bir kere de sor halımı-54* *Ekinci'ye bir sor bu ne-54* *Bir sen kaldın bana ey yar olacak-55* *Bir bahçam var idi mor menevşe gül-56* *Bir güzele yandım Mansur elinde-57* *Bir nesneden yaratıldık-58* *Bir insanız huyumuz var-58* *Fedai'm birse Yaradan-59* *Bir o yana bir bu yana-59* *Bu nasıl bir yerdir-62* *Yiğit dolu her bir yanı-63* *Bir öpücük ver bana-64*

	Bir sel geldi derinden-64 *Öyle bir of çektim ki-64* *Bir de sen vur yüz olsun-64* *Sakın bir damlayı içme ha içme-65* *Bir yar sevdim kaleden-67* *Söz verdim birisine-69* *Dostlar ile cem olduk bir arada-70* *Bir tane sevdiğim var oy n'edem vay n'edem di gel gel-77* *Bir hayli zaman oldu oy n'edem vay n'edem di gel gel-77* *Bir yerde kararım yok-78* *Sen yanarken bir köşede-79* *Bir daha göreydim melek yüzünü-81* *Bir acı kahve pişir-84* *Bir yanıp bir sönüyor-84* *Kırkında bir yar sevdim-89* *Bir yar sevdim adı Nazar-91* *Canlı bir tarihsin Nemrut dağıynan-92* *Vefalım bir sendin bir kara toprak-93* *Bir kere yüzüme gülsen ne olur-94* *Yüreğime bıraktı derin bir sızı-95* *Bana bir busecik (öpücük) vermezsen olmaz-95* *Seni bir başına koyar giderim-95* *Bana bir busecik (öpücük) vermezsen olmaz-95* *Seni bir başına koyar giderim-95* *Yıllar oldu gelmez bir tek selamı-99*

Bir yalana gitti ömrüm ağlarım-102

Dostlarım bir selam getirin yardan-104

Bir ulu çınarım pınar başında-104

Bir peri gördüm oturmuş kuşe-i meyhanede-105

Bülbülüm bir gün uçacak demedim mi heyran-105

Sana şahım münacaatım değil bir rızk için haşa-105

Kısmet birdir baba iki olmaz-107

Bir dertte sen katma gelin-108

Dünya gözü ile bir kere görsem-110

Mezarı nerede bir bilebilsem-110

Yıkayın meyle beni bir mezhebi cad eyleyin-111

Ah… Türbeme kandil için bir köhne sağer vakfedin-111

Uy aman dağlara çıktım da bir daş bulamadım-114

Bu nasıl bir yerdir-117

Sardı içerimi amansız bir dert-118

Götür bir kenarda vur beni beni-119

Bir pazar günüydü akşama yakın-120

Gel beni bir hal eyle-123

Koy bir zaman böyle gitsin ikimizin aresi-124

Ah… Gine gönlüm bir afeti hicrana dolaştı yar yar-125

Bir kömür gözlüye kul ettin beni yeri vah-125

Bir zeman meclis içinde-126

Kadehleri nüş ederdik bir zaman gülüm aman-126

Bu halı ta'n eden insan değil bir alenet-i şerdir aman aman-129

	Biri gizli günah etse olur mu gözleri mahmur-129 *Bu halı ta'n eden insan değil bir alenet-i şerdir aman aman-129* *Çekerim bir kadeh bade günahkârım benim sade-129* *En muhtaç günümde beni bir kenara ittiler-134* *En sonunda bir çift yorgun diz bir çift yaşlı göz-134* *Bir de bin bir gam gasavet dolu sine kaldı-134* *Cihanın gülşenine gelmemiş hüsnün gibi bir gül-136* *Ki ömrüm serfüm serfürü bir şehi Ali-cenab ettim-136* *Götür bir kenarda vur beni beni-139* *Yar… Bir ah çeksem-142* *Bir öpücük verdin bana az geldi-143* *Bir öpücük verdin bana-143* *Ben bir bahtı karalıyam-143*
Doksan dokuz (1)	*Doksan dokuz yaram var-69*
Dört (4)	*Bir mektup yazdırdım (anam) dört ucu kara -11* *Bir mektup yazdırdım (anam) dört ucu kara-17* *Kokusunu dört bir yana saçıyor-22* *Bir tarihtir dört tarafı-45*
İki (8)	*İkimiz bir can gibi-16* *İki öptüm bir sevdim-20* *İki kız gider düğüne (boylarına kurban)-30* *İki kız gider düğüne (boylarına kurban)-30* *Akar iki çeşme ağlıyor gözüm-87* *Yaz iki kelam eyle-91* *Koy bir zaman böyle gitsin ikimizin aresi-134*

	Kısmet birdir baba iki olmaz-117
Kırk (3)	*Kırkında bir yar sevdim-95* *Hazret-i Ali'dir Kırklar'ın başı-34* *Kırklar ile bir üzümü-39*
Üç (1)	*Üç gün oldu ben bu (anam) derde düşeli-11*
Yedi (3)	*Yedi yaman Adıyaman vay-43* *Yedi mendil yaşı dökmüş gözünden-60* *Yedi yaman içinde-95*
Yüz (2)	*Bir de sen vur yüz olsun-69* *Sen açtırdın yüz yara-72*
Yüz bin (1)	*Ne bileyim beyefendi günde yüz bin can gelir-131*

7.1.10. Yer Adları

Adıyaman türkülerinde, en çok kullanılan yer isimlerine baktığımız zaman Adıyaman isminin çoğunlukla kullanıldığı görülmektedir. Buradan bu türkülerin Adıyaman türküleri olduğu gerçeği güçlenmektedir. Bir diğer yer adları da Adıyaman yöresinin ilçeleri (Besni, Gölbaşı, Kâhta, Sincik, Samsat, Gerger, Tut, Çelikhan) ve komşu illerine (Şanlıurfa, Kahramanmaraş) ait isimlerdir. Hısn-ı Mansur ve Yedi Yaman isimleri de Adıyaman yöresinin eski isimleri olduğu için türkülerde yer almıştır.

Adıyaman türkülerinde Adıyaman ilinde yer alan yer adlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen yer adları motifi mısralara örnekler.

Acem (2)	*Belinde Acem şalı-10* *Sanki Acem dilberi (kibarım le le-)-94*

Adıyaman	*Adıyaman dağları-1* *Adıyaman yolları-1* *Adıyaman elinden-1* *Adıyaman yosması-1* *Adıyaman dağları-2* *Adıyaman yolları-2* *Adıyaman dağında-2* *Adıyaman vatanımdır-3* *Adıyaman her şeyimdir-3* *Adıyaman bir cennettir-3* *Sana hayran (kurban) Adıyaman* *Adıyaman hangi yanda-45* *Güzel yurdum Adıyaman-44* *Adıyaman illerinde bize bir gelin gelir-46* *Adıyaman şehrindeyiz-47* *Bu gelen Adıyamanlı-47* *Burası bizim Adıyaman-48* *Çok özledim seni Adıyaman'ım-60* *Burası Adıyaman-72* *Adıyaman içinde oy n'edem vay n'edem di gel gel-82* *Yaktın Adıyaman ey-89* *Adıyaman kızları (delalım le le)-94* *Adıyaman ufaktı-92* *Adıyaman kokuyor-93* *Ne güzeldir şimdi şu Adıyaman-101*

	Aman aman aman ah Adıyaman-101 *Gözümde tütersin sen Adıyaman-101* *Dilimde türküsün sen Adıyaman-101* *Aman aman aman ah Adıyaman-101* *Ta Adıyaman'a geldim-106* *Şen olasın Adıyaman-107* *Helal eyle Adıyaman vay-107* *Durmak olmaz Adıyaman vay-107* *Gezer idim Adıyaman-107* *Adın Adıyaman'dır-109* *Adıyaman içinde Guley-112* *Adıyaman içinde oy oy-112*
Besni (1)	*Baldan tatlı Besni'de üzüm-45*
Çelikhan (1)	*Çelikhan'da bal alırım-45*
Gölbaşı (4)	*Gölbaşı'nda yolu yoktur-5* *Gölbaşı'nı yol edeyim-5* *Gölbaşına vardım gölleri çoktur-26* *Gölbaşı'na yoktur sözüm-45*
Hacıpınarı (1)	*Hacıpınar'ın düzü-27*
Kâhta (5)	*Sağ olası Kâhta'dan-36* *Şu Nemrut'u Kâhta'yı da-45* *Döner Kâhta'da (Nemrut'ta) kalırım-45* *Kâhta çayında durdum-83* *Kâhta'nın çayı serin-84*
Karadağ (1)	*Kuzeyinde Karadağın-43*

Kirman (1)	*Yazması Kirman'dan gelir-46*
Maraş (4)	*Gızlar Maraş'a gider-8* *Yıkılsın Maraş Kalesi-42* *Maraş'tadır bağlarımız-42* *Maraş'ın suları serin-42*
Şam (1)	*Şekeri Şam'dan-46*
Şambayat (1)	*Şambayat'ta Tut'tadır gözüm-45*
Tut (1)	*Şambayat'ta Tut'tadır gözüm-45*
Türkiye (1)	*Türkiye'nin simgesi-79*
Urfa (1)	*Bir mektup yazdırdım Urfalı kızına-11* *Urfa elinde duydum-88*
Yedi Yaman (2)	*Yedi yaman Adıyaman vay-43* *Yedi yaman içinde-95*
Yemen (1)	*Kahvesi Yemen'den-46*
Hüsnü Mansur (1)	*Hüsnü Mansur adın senin-43*

7.1.11. Giyim–Kuşam–Takı

Türkülerde yer alan bir diğer motif de giyim-kuşam ve takılarla ilgili unsurlardır. Adıyaman yöresi türkülerine baktığımız zaman Adıyaman yöresine ait giyim-kuşam ve takılar türkülere yansımıştır. Bu unsurların daha çok kadınlara ait giyim-kuşam ve takılar olduğu (Entari, Duvak, Şal, Fistan, Altın, Yazma vb.) ve yörenin özelliklerine uygun motiflerle türkülere aktarıldığı görülmektedir.

Adıyaman iline ait giyim-kuşam ve takı isimlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde giyim-kuşam-takı motifi mısralara örnekler.

Aba (1)	*Abamı yere vurdum-88*
Altın (9)	*Altın yüzüğüm kırıldı (hey)-5* *Altınlarım nal edeyim (hey)-5* *Golunda altın bilezik-13* *Yarım altın ufağı-38* *Altın kemer belinde-88* *Beş yüz altın vermişler-88* *Altın dakam koluna-96* *Uy aman yüzüğüme de altın kaş bulamadım ey-124* *Altın ahbap ölmüş le le ağıtlar yakın-130*
Basma (1)	*Sümerbank'ın basması-1*
Duvak (1)	*Elleri kınalı yüzünde duvak-41*
Entari (1)	*Entarisi ipekten-97*
Eşarp (1)	*Eşarbını yan bağlama-77*
Fistan (3)	*Fistanlı gelin aman-26* *Mor fistanın moruna-96* *Fistanı da kırmızı-98*
Gelinlik (3)	*Yazması pembe gelinlik beyaz-28* *Yazması pembe gelinlik beyaz-29* *Beyaz gelinlik yakışmış de rında rında-106*
Hırka (1)	*Al hırkamı çul edeyim (hey)-5*

İpek (2)	*Köynek giymiş ipekten-20* *Entarisi ipekten-97*
Kemer (2)	*Altın kemer belinde-88* *İnce kemer belinde-89*
Köynek (2)	*Köynek giymiş ipekten-20* *İpek köynek giymiş ayna dizinde-22*
Mendil (4)	*Yedi mendil yaşı dökmüş gözünden-60* *Mendili elinde halay başında-81* *Mendil almış eline (delalım le le)-94* *Halayda mendil sallar-105*
Mintan (1)	*Zabitler getirmiş kanlı mintanı-120*
Nazarlık (1)	*Nazarlık takılsın güzel boyuna-81*
Puşu (1)	*Puşu bağlar tellidir vay vay-112*
Şal (3)	*Belinde Acem şalı-10* *Allı şallı mor şalvarlı-47* *Şal bağlamış beline (delalım le le)-94*
Şalvar (4)	*Şalvarında düğümü-19* *Şalvarlı gelin aman-26* *Allı şallı mor şalvarlı-47* *Şalvar giyer güllüdür oy oy-112*
Yazma (5)	*Yazması pembe gelinlik beyaz-28* *Yazması Kirman'dan gelir-46* *Al yazmalı küçük gelin -118* *Aman mavi yazma ne yakışmış başına-146*

	Ak alnına düşmüş sevdiğim karalı yazma-151
Yüzük (2)	*Altın yüzüğüm kırıldı (hey)-5* *Uy aman yüzüğüme de altın kaş bulamadım ey-124*

7.1.12. Yeme-İçme

Adıyaman türkülerinde, yörenin beslenme kültürüne paralel olarak yiyecek ve içecekler türkülerde yer almıştır. Yöre, tarım ve hayvancılıkla geçimini sağladığı için bulgur, süt, ayran, pekmez, üzüm, kaymak vb. ürünler türkülerde geçmektedir.

Adıyaman yöresine ait geleneksel yiyecekler şunlardır:

Mercimekli Aş, Bulgur Pilavı, Domatesli Pilav, Şehriyeli Pilav, Karıştırmalı Pilav, Mercimek Lapası, Dövme Aşı, Tevlevı Aşı, Kabak Aşı, Tavuklu Aş, Ciğerli Aş, Kel Köfte, Çullu Köfte, İçli Köfte, Dolmalı Köfte, Pe'nik, Kollottık, Çiğköfte, Şapalah, Mercimekli Köfte, Ekşili Köfte, Yarpızlı Köfte, Ör Köfte, Sıcak Köfte, Kuzu Sümüdü Köftesi, Patlıcanlı Köfte, Pissik Yumacı, Yumurtalı Köfte, Bumbar, Kelle, Kızartma, Hedik, Sarma-Dolma, Çılbır (Menemen), Kaburga Dolması Tevenk, Tava, Güveç, Arap Tavası, Tırşik, Yahni, Dövmeç, Kuru Domates Kavurması, Semiz Otu, Mıkla, Kayğana, Bakla Yemeği, Alaca Çorbası, Pıtı Pıtı Çorbası, Yoğurtlu Şorba, Erişte, Karabalcan Şorbası, Un Çorbası, Eşşi Çorbası (Aşure) Bekmezli Taplama, Taplama, Katmer, Hıtap, Semsek, Hevşirik, Külünce, Kehge, Ev Ekmeği, Tophana, Pendırlı Ekmek, Besmet, Eşgili Taplama, Kıllor, Şillik, Bulambaç, Kadı Lokması, Tene Helvası, Topah Helvası, Dolamya, Paklavya, Kesme, Bastıh, Sucıh, Heside, Cemile, Pendırlı Helva, Akıt, Ördımot, Vici Vici, Manca, Yımırtalı Manca, Pirpirim Mancası, Patatıs Mancası (Yağınlı, 2004, s. 92-113).

Adıyaman türkülerinde yer alan yemek ve içecek adları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Adıyaman türkülerinde geçen yeme-içme motifli mısralara örnekler.

Ayran (1)	*Tuluh dolu ayranlar-92*
Bal (4)	*Çelikhan'da bal alırım-45* *Baldan tatlı Besni'de üzüm-45* *Şirin dilli baldan tatlı-47* *Petek petek bal olaydım-77*
Bade (4)	*Şimdi ağ yar meclisinde nuş edersin badeyi-136* *Nuş edersin badeyi-136* *Çekerim bir kadeh bade günahkârım benim sade-140* *Ah… Ben şehid-i badeyem dostlar demim yâd eyleyin-121*
Bulgur (1)	*Sokuda bulgur döver-90*
Kahve (3)	*Kahvesi Yemen'den-46* *Bir acı kahve pişir-89* *Altı ahbap toplandılar kahveye-130*
Kavurma (1)	*Kavurma sepetini-92*
Kaymak (2)	*Süt kaymağı tatlı olur-12* *Şeker kız kaymak kız yaktın bizi-33*
Kelle (1)	Bağa kelle vurmaya-90
Pekmez (1)	*Sahana koydum pekmez-38* *Bu pekmez bana yetmez-38*
Süt (2)	*Sütleri sağılırdı-92* *Süt kaymağı tatlı olur-12*
Şarap (3)	*Nemrut'ta içtim şarap-36*

	Şarab-ı nab-ı germe meylimi mazuru tut zahid-147 *Anınçün ilmimi meyhanede rehne-i şarab ettim-147*
Şerbet (1)	*Yâre şeker ezdim şerbet içirdim-32*
Şillik (1)	*Sahanda şillik yirdik-92*
Tatlı (4)	*Süt kaymağı tatlı olur-12* *İçinden tatlı geldi-38* *Baldan tatlı Besni'de üzüm-45* *Şirin dilli baldan tatlı-47*
Tava (1)	*Fırında bişer tavamız-63*
Tereyağı (1)	*Tütünün tereyağın-109*

Adıyaman türkülerinde yer alan kişi, güzellik, doğa, renk, meyve, hayvan, çiçek ve bitki, akrabalık, sayı, yer adları, giyim-kuşam takı ve yeme içme motifleri tablodan hareketle belirtilmiştir. Bu motifler, türkülerde işlenirken yörenin coğrafi özellikleriyle birlikte yörenin kültürüne özgü ve ağız özelliklerini yansıtır şekilde türkülerde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

HALK OYUNLARI

8.1. ADIYAMAN HALK OYUNLARI

Adıyaman ili halk oyunları bakımından çok zengin bir yapıya sahiptir. Adıyaman halk oyunları yurt içinde ve yurt dışında önemli dereceler elde etmiştir. Oyunların özünü Fırat nehri, tarımsal faaliyetlerde karşılaşılan olaylar ve diğer destanlaşmış hadiseler teşkil eder (Sucu, 1985, s.40).

Adıyaman yöresine ait oyun havaları, yörenin müzik zenginliğine ve halk kültürüne paralel olarak ortaya çıkarılmıştır. Oyunların konusuna baktığımız zaman yörenin kültürel, sosyal ve ekonomik zenginlikleri halk oyunlarının konularına da yansımıştır.

Yörenin gelenek görenekleri, inanışları, yaşayışları, sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri ve coğrafi yapısının halk oyunlarının şemasını belirlemede etkili olduğu görülmektedir. Adıyaman ili sınırları içerisinde yer alan Fırat Nehri'nin, yöre insanının geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılığın, bu oyunlara yansıdığını görebilmekteyiz. Halk oyunlarında ortaya konulan figürler de yörenin bütün özellikleri içinde barındırmaktadır. Aynı zamanda Adıyaman Halk oyunları ekibi ulusal ve uluslararası alanlarda da önemli başarılar elde etmiştir.

Adıyaman halk oyunları konularına göre şöyle sınıflandırılmaktadır: Sal Oyunu, Düz Oyunu, Oyuna Davet, Hasat Oyunu, Kımıl Oyunu, Göçer Oyunu, Helli Can, Ağırlama, Hallaç Oyunu, Türkan, Dingi, Barış, Kaynana Oyunu.

Oyun çeşitleri.

Sal Oyunu: Fırat Nehri'nde salla geçen düğün alayını konu alır.

Düz Oyun: Fırat Nehri'nde adamın kızına âşık olan; fakat kızı alamayan, sevdasından hastalanan bir gencin serüvenlerini konu alır.

Oyuna Davet: Düğünlerde gençlerin birbirini oyuna davet etmelerini konu alır.

Hasat Oyunu: Ailece ekip biçen ve hasattan sonra yakınlarını ziyaret eden ve şölen düzenleyen çiftçi ailesini konu alır.

Kımıl Oyunu: Kımıl (Süne) haşerenin ekinlere zarar vermesi sonucu meydana gelen kıtlığı ve halkın kımıl ile mücadelesini canlandırır.

Göçer Oyunu: Hayvancılıkla uğraşan bazı köylülerin yaz aylarında yaylalara göç etmelerini ve burada başlarında geçenleri canlandırır.

Helli Can: Helli adlı bir bey kızıyla rüyasında gördüğü ve daha sonra var olduğunu öğrendiği Can adlı gencin evelenerek mutlu olmalarını konu alır.

Ağırlama: Düğünlerde yaşlı, ağırbaşlı ve hatrı sayılı kimselerin ağır ve gösterişli bir tempoyla oynadıkları oyun.

Hallaç Oyunu: Pamuk atmaya gittiği evin kızına âşık olan bir hallacın serüvenini anlatır.

Türkan: Sevdiği gencin dışında birine verilen Türkan adlı bir kızın müsaade alarak iki rekât namaz kılıp ölmesi olayını canlandırır.

Dingi: Güzel ve güçlü bir kızın ding ding şeklinde ses çıkararak bulgur dövmesi sırasında âşık olan gencin hikâyesi canlandırırlır.

Barış: birbirlerine düşman aile ya da aşiretlerin barışmaları canlandırırlır.

Kaynana Oyunu: Düğünde, kaynananın gelinin önünde eline çömçe (kepçe) ve ayna alarak oynamasını canlandırır (Palancı, 2005/1, s. 38-39).

- Ağır Çep
- Ağır Govend -1
- Ağır Govend -2
- Ağırlama
- Beş Ayak
- Boz eşek (Keri Boz)
- Çeçen Kızı
- Çep (Tek Ayak)
- Dik
- Dinge
- Düz (Ayşe Düze)
- Fatmalı
- Galuç (Orak)
- Gımıl
- Goçari
- Goftan -1
- Goftan -2
- Halay
- Hellecan
- Hezal
- Hızzım
- Kartal
- Koçkiri
- Pehlivan

- Rişko
- Sal (Gemi)
- Sevda
- Sımsıma (Sımsımi)
- Teşi
- Tirge (Türkan)
- Topalli
- Veyşo (Akbıyık ve Turhan, 2012, s. 217-37).

DOKUZUNCU BÖLÜM

ADIYAMAN TÜRKÜLERİNDE DİL VE ÜSLUP

9.1. DİL VE ÜSLUP

Bu bölümde, Adıyaman türkülerini dil ve üslup bakımından ele alırken türkülerin dil açısından yapısal özellikleri, alkış ve kargışlar, atasözleri ve deyimler, edebi sanatlar, tekrarlanan kelimeler, yerel söyleyişler, türkülerde geçen kelimelerin yapısal özellikleri, varyantlaşmış türküler incelenmiştir.

9.1.1. Alkış ve Kargışlar

Türkülerin bazılarında dua ve beddualara yer verilmektedir. Halkbilimi yöntemlerinden olan işlevsel yönteminin protesto işlevinin öne çıktığı bu türkülerde kavuşamamaktan dolayı bazen kaynanaya, bazen de geline edilen beddualar yer almaktadır. Adıyaman türkülerinde yer alan alkışların kargışlardan daha fazla yer aldığı belirlenmiştir. Alkış ve kargışlar, yörenin ağız özelliklerini yansıtmaktadır.

Adıyaman türkülerinde geçen alkış ve kargışlar tespit edilerek mısraların geçtiği türkü numaraları yanında gösterilmiştir.

Adıyaman eline yuva kurasın-28

Ahdı kalanların muradı olsun-79

Akan suların göllere dolsun-77

Al canım fedadır senin yoluna-24

Aman ben ölem yar yar-122

Aşkının kölesiyim, al kapına kul eyle-89

Bana da dua edin, sevip de kavuşanlar-148

Ben bir bahtı karalıyam-151

Bir kere yüzüme gülsen n'olur?-101

Bu gönlüme melhem olsan n'olur?-101

Çok zalim kardeşin var-86

Daha gelmem size ben-125

Damat kurban olsun, öyle güzel geline-92

Dar yerin geniş olsun-152

De gidi de gidi zalımey-57

Dostlarım bir selam getirin yardan-111

Dön gel dayanamam-4

Dünya başıma yıkılsa-97

Dünyada gün görmedin, cennette göresin anam-62

Etrafına taşıp yakıp yıkmasın-141

Evimi başıma yıktın-57

Eyvah yavum benim başıma-118

Fırat bereketin az olsun-77

Gelin hanım kınan mübarek olsun-79

Git güle güle gelin olasın-28

Gönlüm seni ateşlerde cayır cayır yakacağım-82

Gözlerin benim olsun-10

Hainsin Fırat dertliyim Fırat-141

Her yanım senin olsun-7

Hiç hakkımı helal etmem-57

Hiç kimsenin muradı, bu mecliste kalmasın-46

Hiçbir şeyde gözüm yok, seni bana verseler-81

İki elim yakandadır-57

İyi ki Çulfa değilim-13

İyi ki Hallaç değilim-13

Kaynana beni biçara-103

Kaynana kazan kapağı-38

Kes dilimi lal eyle, hakkını helal eyle-131

Kesin şu Fırat'ı bu yıl akmasın-141

Keşke görmez olaydım-121

Kırılsın kemanımın telleri yavrum-7

Kız sen benim olsan n'olur-75

Kör olası anaları-30

Kurban olayım dotlar, yâri bana versinler-91

Kurban olsun kaynana-25

Küller benim benim başıma-118

Lal olsun benim dilim-37

Meded ey gönül ey (aman aman)-147

Ne biz büyüseydik ne bu şehir?-98

Nerden çıktın karşıma?-95

O zalim annesine-86

Olmayasıca bu almanya nereden çıktı?-115

Oy aman Fırat zalimsin Fırat-141

Öyle bir of çektim ki, dam oynadı yerinden-67

Sağ olası Kâhta'dan-36

Seni sineme saram-9

Senle aramıza girenleri, Allah'a havale etmeli-144

Talihsiz babamı alıp gitmesin-141

Yağmaya yağmurlar belki kurursun-77

Yalınız kalana eş ben olaydım-32

Yandım aney öldüm aney-140

Yar bir ah çeksem, suda yanar balıklar-150

Yar sen benim olsan n'olur-75

Yıkılsın Maraş Kalesi-42

Yoluna canım kurban-103

Zalımın kızı mısın?-150

Zalim ana vermez kızı-30

Zalim anan bana vermez-75

Zalim gurbet koymaz ben sana varam-99

Zalimsin baba ne haldeyiz baba?-115

9.1.2. Atasözleri

Atasözü, ataların uzun denemelere, gözlemlere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak dile getiren, kalıplaşmış bir biçimi olan, toplumca benimsenmiş kısa özlü sözdür (Püsküllüoğlu, 2010, s.6).

Uzun deneyimlerin, gözlemlerin, yaşantıların verileriyle yoğrulan atasözleri genel kural niteliği taşırlar. Her zaman, her yerde geçerlidirler. Ayrıca bir öğüt ya da yargıya dayanırlar (Topdemir, 1996, s.25).

Atasözleri ait olduğu toplumun gelenek göreneklerini, kültürünü binlerce yıldan bugünlere taşıyan sözlerdir. Atasözleri belli bir birikimin ve yaşantının ürünleridir. Adıyaman türkülerinde, az da olsa atasözleri yer almaktadır. Adıyaman türkülerinde yer alan atasözleri, atasözlerinin anlamları ve atasözlerinin geçtiği türkü numaraları yanında verilmiştir.

Herkes ettiğini bulsa gerektir (Eden bulur)-23: Yapılan işlerin karşılığının eninde sonunda görülmesi.

Kişinin ettiği, yanına kalmaz-23: Yapılan işlerin karşılığının eninde sonunda görülmesi.

Dünya malı, burda kalsa gerekdir-23: Kişi, bu dünyada ölüp gittiği zaman ahirete bir şey götüremez.

Kızını dövmeyenler; vallah dizini döver (Kızını dövmeyen dizini döver)-52: Kişinin çocuğuna zamanında vermediği eğitimden dolayı pişman olması.

Aza şükretmeyen; çoğu bulamaz-115: Her zaman daha fazlasını isteyen ve elindekiyle yetinmeyen kişilerin umduğunu bulamaması.

Kısmet birdir; iki olmaz-115: Kişinin kısmetinde ne varsa kısmetinin ona ulaşması.

9.1.3. Deyimler

Bir kavramı dile getirmek için bulunmuş, özgün bir anlatım kalıbıdır. Anlatıma akıcılık, çekicilik katan çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan, genellikle de birden çok sözcüklü dil ögesi, kalıplaşmış sözcük topluluğudur. Deyim, bir kavramı kendine özgü bir kalıp içinde, çekici ve hoş bir anlatımla dile getirir. Söze akıcılık olduğu kadar, etkililik, güzellik de katar (Püsküllüoğlu, 2010, s.7).

Deyimler, yörenin ağız özelliklerini, kelime hazinesini, hayata bakışını yansıtan kalıplaşmış ifadelerdir. Adıyaman türkülerinde, 196'ya yakın deyim bulunmaktadır. Adıyaman yöresine ait deyimlerin anlamları ve deyimlerin geçtiği türkü numaraları aşağıda belirtilmiştir.

Adı kötüye çıkmak-86: Şöhreti kötü yayılmak

Ağıt yakmak-128: Bir ölümün ardından söylenen acıklı sözler.

Ağzını yaslamak-122: Bir kişinin konuşmasını taklit etmek.

Ah etmek-124: Bir olayın ardından üzülmek.

Akıp gitmek-98: Hızla, çabuk geçmek.

Aklına gelmek-90: Hatırlamak.

Alın teri-65: Bir işin emek verilerek, çalışılarak kazanılması.

Ar eylemek-132: Utanmak.

Ayrı düşmek-70: Ayrılmak, uzak kalmak.

Bağrına hançer vurmak-108: Yaralamak, zarar vermek.

Bağrına sarmak(basmak)-66: Sevmek, içtenlik göstermek.

Bağrını delmek-134: Yaralayıp geçmek, yaralamak.

Bahtı kara olmak-9: Yaşamı zorluklarla geçmek.

Bahtı kara-35: Yaşamı zorluklarla geçen kişi.

Bahtı karalı-151: Yaşamı zorluklarla geçen kişi.

Başı belaya girmek-103: Zor duruma düşmek.

Başı göğe yetmek-31: Çok sevinmek.

Başına yıkmak-57: Zor durumda bırakmak.

Başını alıp gitmek-6: Terk etmek, uzaklaşmak.

Başını belaya salmak-6: Zor duruma düşmek.

Başını vermek-34: Feda etmek.

Bedeninde şimşek çakmak-50: Şok olmak, şaşırmak.

Biçara koymak(Çaresiz bırakmak)-103: Çaresiz durumda bırakmak.

Bir başına-102: Tek başına, yalnız.

Bir görüşte vurulmak-9: Aniden âşık olmak, şıpsevdi.

Boşa emek tüketmek-39: Boş yere çaba harcamak.

Boşa gitmek-143: Emeklerin ziyan olması.

Boynu bükük kalmak-148: Çaresiz, üzgün kalmak.

Boynunu bükmek-62: Üzülmek. Çaresiz kalmak.

Bozguna uğramak-57: Yenilmek, tarumar olmak.

Bütünü kalmamak-48: Eksik kalmak. Huzuru olmamak.

Can (Canını) almak-75: Öldürmek.

Can katmak-143: Hayat vermek.

Can vermek-136: Ölmek.

Canım feda-106: Uğruna feda olmak.

Canına tak etmek-95: Bıkmak, usanmak.

Canından bezmek-101: Bıkmak, usanmak.

Canını vermek-152: Uğruna feda olmak.

Çalım etmek (atmak)-57: Fiyaka atmak, böbürlenmek.

Çarşaftan kol atmak-16: Birine, sevdiğine cilve yapmak

Değer vermek-68: Önem vermek, kıymetini bilmek.

Derde düşmek-11: Kaygı duymak, tasalanmak.

Derdine derman olmak-39: Zor durumda olana yardım etmek.

Derdine dert eklemek-40: Sıkıntıların daha da çoğalması durumu.

Dizini dövmek-52: Pişmanlık duymak.

Dost eli -47: Zor durumda olana yardım etme durumu.

Dua etmek-153: Bir isteği için Allah'a yalvarmak.

Dünyaları vermek-100: Çok mutlu etmek.

Düşman kesilmek-70: Birine karşı kin beslemek.

Düşman olmak-61: Kin beslemek.

El âlem-40: Başkaları. Diğer insanlar.

Eloğlu elkızı-52: Başkalarının çocukları. El âlem.

El sözü-102: Başkalarının sözleri.

El etmek-15: Uzaktan el sallamak, selam vermek.

Elinde büyümek-62: Yetişmek.

Etek tutmak-39: Tarikata girip mürşide bağlanmak.

Evi barkı terk etmek-6: Uzaklaşıp gitmek.

Evini başına yıkmak-115: Zarar vermek, çaresiz bırakmak.

Faş eylemek-132: Ortaya çıkarmak. Belli etmek.

Feda olmak-51: Bir şeyin uğruna canını vermek.

Gafil olmak-39: Bilmemek. Farkında olmamak.

Gönül bağlamak-107: Birine âşık olmak. Sevdalanmak.

Gönül katmak-39: Birine bağlanmak, birinin yolundan gitmek.

Gönül vermek-82: Âşık olmak.

Gönül yakmak-64: Kişinin kendinden geçmesine sebep olmak.

Göz koymak-108: Bir şeyi elde etmeyi talep etmek.

Gözleri dolmak-99: Ağlayacak duruma gelmek. Etkilenmek.

Gözleri şaşı olmak-57: Gözleri bozulmak.

Gözü aydın olmak-136: Mutlu olmak.

Gözü yaşlı olmak-54: Üzülmek, dertlenmek.

Gözünde tütmek-99: Hasret çekmek. Özlem duymak.

Gözünden ayırmamak-4: Bir şeyi sakınmak, korumak.

Gözünden yaş akmak-34: Dert çekmek, üzülmek.

Gözyaşı dinmemek-53: Dert çekmek, üzülmek.

Gurban olmak-135: Bir şeye kendini feda etmek. Değer vermek.

Gurbet elde çürümek-35: Çaresiz duruma düşmek. Aciz kalmak.

Gün geçirmek-32: Zamanını boş şeylerle geçirmek.

Gün görmemek-62: Mutlu bir an görmemek.

Haber almak-105: Bir yerden bir şey duymak.

Hakkını helal etmek-57: Geçen emeğini bağışlamak.

Harap etmek-83: Bozmak, yıkıma uğratmak.

Harap olmak -36: Çaresiz duruma düşmek, yıkılmak.

Hasret çekmek-78: Özlem duymak.

Hasret kalmak-106: Kavuşamama durumu.

Hatır kırmak-39: Söz ve eylemleriyle kalp kırmak.

Havale etmek-144: Bir işi veya olayı Allah'a bırakmak.

Hayat vermek-77: Yeniden canlandırmak. Canlılık vermek.

Hayal kumak-106: Ulaşmak istenilen şeyin zihinde canlandırılması.

Hayal olmak-50: Bir işin ulaşılamaycak dereceye gelmesi.

Helal eylemek-105: Hakkını ve emeğini bağışlamak.

Heveslik eylemek-4: Bir iş veya olaya ulaşma isteği.

Hisse almak-56: Bir işte payına düşeni almak.

Hoş olmak-63: Mutlu olmak**.**

İftiraya uğramak-84: Bir iş veya olayda haksızlığa uğramak.

İki eli yakasında olmak-57: Davacı olamk, hakkını talep etmek.

İnkâr eylemek-132: Yaptığı bir işi veya olayı kabul etmemek.

Kalbine kazmak-149: Bir kişiyi veya olayı unutmamak.

Kapısına dayanmak-60: Bir şeyi elde etmek için sınırları zorlamak. Son noktaya gelmek.

Kar etmek-40: Bir işten istenileni elde etmek.

Kara gün-47: Zor ve sıkıntılı gün.

Kara toprağa girmek-33: Ölmeden ölmek.

Kara toprak-60: Mezar, ölüm.

Karalar bağlamak-114: Yas tutmak, üzülmek.

Kaş göz etmek-64: Birine beden diliyle birşeyler anlatmak.

Kenara itmek-143: Değer vermemek, önemsememek.

Kin gütmek-17: Düşmanlık beslemek.

Kör olası-30:Gözleri görmez olsun anlamında beddua.

Kör olmak-138: Dünyası kararmak.

Kudret kalemi çekmek-144: Kaderin önceden belli olması ve başa gelmesi.

Kul eylemek-89: Kendisine bağlı duruma getirmek.

Kul olmak-36: Birine ve bir şeye bağlanmak.

Kulak vermek-56: Bir kişiyi veya olayı iyice anlamaya çalışmak.

Kurban olmak-14: Bir kişinin yoluna feda olma durumu.

Kül eylemek(etmek)-89: Birinin varını ve yoğunu ortadan kaldırmak, eritmek.

Lal eylemek-131: Bir olay karşısında konuşamayacak duruma gelmek.

Lal olmak-37: Bir olay karşısında konuşamamak.

Malı mülkü kalmamak-14: Sahip olduğu her şeyi yitirmek.

Menzile girmek-48: Bir yola veya tarikate bağlanmak.

Merhem tutmak(olmak)-58: Derdine derman olmak.

Meyil vermek-64: Bir kişiye veya olaya yönelme durumu. Sevmek.

Murad almak-121: Amacına ulaşma isteği.

Mürvet'e gelmek-34: Kişinin güzel huylarının ortaya çıkarılması.

Nazar etmek(eylemek)-38: Bir şeye ona zarar verecek derecede bakış atmak. Bakmak.

Nazar değmek-97: Bir şeyin zarar vermesi.

Nüş etmek-134: İçmek, keyif sürmek.

Of çekmek-67: Bir olay karşısında dertlenmek.

Pak etmek-145: Temizlemek, aydınlığa çıkarmak.

Pervane gibi dönmek-59: Bir kimsenin etrafından ayrılmamak.

Peşinden koşmak-101: Bir olayın veya bir kimsenin ardından gitmek.

Pişman etmek-49: Bir kişiyi yaptığı işte utanç duymasını sağlamak

Rengi solmak-116: Hastalanmak, yüzünün rengini değişmesi.

Sabır taşı-57: Olaylar karşısında metanet göstermek, dayanmak.

Sabırla katlanmak(sabır göstermek)-51: Tahammül etmek

Safa gelmek-46: Mutluluklar, iyilikler, güzellikler getirme durumu.

Sararıp solmak-109: Hastalanmak, günden güne erimek.

Selam getirmek-107: Birinden bir haber ve selam getirmek.

Sevdasına düşmek-58: Âşık olmak, bağlanmak.

Sır açmak-68: Gizli şeyleri açığa çıkarmak.

Sır vermek-39: Gizli bir olayı biriyle paylaşmak.

Sırdaş olma-100: Gizli bir olaya ortak olma durumu.

Sineye sarmak-9: Sarıp sarmalamak, bağrına basmak.

Sitem eylemek-127: Bir kişiye yaptığı işten dolayı kırılmak.

Sözünü ırmak(atmak)-39: Kişinin verdiği sözü tutmaması.

Sözünü kırmak(kesmek)-39: Kişinin konuşması esnasında araya girmek.

Ta'n etmek-137: Ayıplamak, kınamak.

Talan vurmak-43: Yağma etmek. Zarara uğramak.

Terk etmek-100: Bir kişiyi bırakmak, bir kişiden ayrılmak.

Teselli olmak-100: Bir olay veye durum karşısında yardımcı olmak.

Toprak olmak-56: Ölüp gitmek.

Umudunu kesmek-74: Kişinin beklenti içine girdiği durumdan vazgeçmesi.

Veda etmek-105: Ayrılmak.

Viran etmek-114: Yıkmak, harap etmek.

Yanıp kavrulmak-50: Birini veye bir şeyi elde etme isteği. Kendinden geçmek.

Yar etmek-48: Bir şeye sahip olma isteği.

Yara açmak-40: Çaresiz duruma getrimek. Yaralamak.

Yaraları sağalmak-31: Dertlerini arttırmak.

Yaraya tuz ekmek-50: Dertlerin daha da arttırmak.

Yarı yolda kalmak-121: Terk edilmek, zor durumda kalmak.

Yemin bozmak-88: Bir işi yapmamak için verilen sözün bozulması.

Yerden yere vurmak-82: Bir kimseyi fean duruma getirmek. Zorda bırakmak.

Yola düşmek-11: Yola çıkma durumu. Yola koyulmak.

Yoluna bakmak(yolunu gözlemek)-57: Hasret duyulan birini beklemek.

Yoluna girmek-34: İşlerin düzene girme durumu.

Yüreği parçalanmak-18: Çok üzülmek.

Yüreği yanmak-99: Çok üzülmek.

Yüreğini yakmak-12: Kişinin çok fazla acı duymasına neden olmak.

Yüzü kalmamak-124: Bir kimseye karşı mahcup olmak.

Yüzünü sürmek-34: Birinin önünde saygıyla durmak.

Ziyan olmak-106: Bir işin boşa gitmesi. Yok olmak.

9.1.4. Tekrarlar

Adıyaman türküleri, tekrar eden kelime ve cümleleler bakımından zengin bir yapıya sahiptir. Birçok türküde, tekrarlar yer almaktadır. Türkülerde yer alan tekrarlar, kelimenin etkisini güçlendirmek ve mısrada ahenk sağlamak için kullanılmaktadır. Aşağıda, türkülerde yer alan tekrarları olan kelimlere ve yanında da geçtiği türkü numaralarına yer verilmiştir.

(aman aman ah aman aman)-119

(aman aman aman aman yandım aman aman)-120

(aman aman aman aman)-119

(aman aman aman aman)-120

(aman aman aman)-113

(aman aman aman)-113

(aman aman aman)-119

(aman aman aman)-120

(aman aman) tane tane gül yüzünde şol açan nedir dedim?-113

(aman aman…)-113

(aman yandım aman aman aman)-120

(ey aman aman aman)-113

(ey aman aman aman)-113

(gülüm aman aman aman)-119

(Öpem öpem uyaram)-9

Ağlamanın zamanı geldi (vah vah)-114

Ah le amman vah le amman-49

Ah ölem mi ölem mi Guley?-110

Ah… Bilirsin ki vefa yoktur âlem içre güzellerde aman aman aman-130

Ah… Ferağet gel behi gönlüm ah ümid-i vasi güzellerden aman
aman aman- 130

Ah… Gine gönlüm bir afet-i hicrana dolaştı yar yar-133

Ah… Gün geldi gün geldi-136

Ah… Kalender olmayan âşık çekerler çark-ı çemberden aman aman aman-130

Ah… Yârim aldı yârim aldı-136

Allah Allah Allah Allah-39

Allah'ın seversen dön de gel baba özledik baba-115

Allah'ın seversen dön de gel baba özledik baba-115

Altın ahbap ölmüş le le ağıtlar yakın-128

Aman aman aman ah Adıyaman-99

Aman aman aman aman aman aman…-137

Aman aman aman-117

Aman aman aman-130

Aman aman küçük gelin-116

Aman aman yavrucağım-4

Aman ben ölüm yar yar-122

Aman de yar yar yar yar yar-122

Aman doktor canım doktor-138

Aman n'etmeli n'etmeli?-144

Amman amman… Benim gonca gülüm sensin-147

Amman amman… Sabahtan gül yüzün solmuş-147

Amman amman…-137

Arkamdan ah çekip ağlayan kimdir? (aman aman)-147

Aşk ola aşk ola-39

Ay lımın aman aman aman aman aman-112

Ay zalım zalım zalım-14

Aylar yıllar, damla-damla biriken zehir-98

Berhem elinden yar yar-133

Bıra bıra hey zalım-95

Bir o yana bir bu yana-63

Boşumuş meğer boşumuş meğer-4

Bu dere derin dere-140

Bu halı ta'n eden insan değil bir alenet-i şerdir aman aman-137

Bu halı ta'n eden insan değil bir alenet-i şerdir aman aman-137

Canımdan can kattığım canı sağ olasılar-143

Cano can cano can can kurban vay vay-16
Di gel di gel güllü can-17
Çeker giderim oy oy çeker giderim-102
Çıkam dağlara da vel vel vel-12
Dem dem dem dem dem dem dem-39
Derdo mıra mırım mırım-42
Di nenni nenni esmerim nenni askerim nenni-11
Di yeri yeri yeri-133
Diley ley ley di ley ley di ley ley-35
Düşman bile şaştı yar yar-133
Düz dara yar düz dara-70
Düzdedir yar düzdedir-70
Eski yardan eski yardan-74
Eski yara eski yara-74
Ederim havar havar-14
Etme felek etme alma canları-128
Ey ey aman-134
Ey ey aman-134
Eymeli yar eymeli-94
Işıl ışıl düymeli-94
Eyvah Dümme canım Dümme-20
Fadime'm Fadime'm Fadime'm benim Fadime'm-100
Git gelemem işim var oy n'edem vay n'edem di gel gel-80
Git güle güle gelin olasın-28
Git güle güle gelin olasın-29
Giyin alların karayla gezme karayla gezme-149

Gör gör yavrucağım-4

Görmediniz mi görmediniz mi?-45

Gurban kibar gurban ciğerim yanar-135

Gülendam Gülendam Avşar gelini-83
Devrana devrana bak şu devrana-83
Bu devran bu devran zalım bu devran-83
Gül deste gül deste yârim gül deste-83
Devrana devrana bak şu devrana-83
Bu devran bu devran zalım bu devran-83
Ciran Ciran Ciran ey-87

Gülüm aman aman aman-136

Gülüm aman aman aman-136

Gülüm nenni nenni nenni-117

Gülüm uyan uyan bu dünyanın sonu kaldı-143

Hainsin Fırat dertliyim Fırat-141

Harık ince yol ince oy oy-110

Haydar Haydar Haydar Haydar-39

Hazal hazal-18
Hele n'olur n'olur n'olur?-75

Hele onların oy oy-128

Hem canansın hem canım-107

Hezal hezalli hezalli-36

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost-39

Kalaylıyım kalaylı-31
Kaşların tığ-ı keman eyler gülüm aman aman-134

Kıt kıtı sineğinden-90
Küller benim benim başıma-118

Le le le le le le Vesile-40

Le le le sakine-91

Mahpuslarda yata yata-146

Meded ey gönül ey (aman aman)-147

Medet ey ey gönül ey (aman aman)-147

Mendil almış eline (delalım le le)-92

Mırım mırım mırım mırım-42

Naza gelmiş naza gelmiş-97

Nazar değmiş nazar değmiş-97

Ne hanlarım kaldı ne saraylar-100

Oğul… Güle damlar güle damlar-150

Oğul… Yarı yolda yarı yolda-121

Ooo ak sahabe ooo hak sahabe-51

Oy aman aman aman-3

Oy aman aman aman-70

Oy aman Fırat zalimsin Fırat-141

Oy dilberi dilberi-93

Oy gardaşım oy gardaşım-146

Oy havara havara-103

Oy oy oy güzelim oy-139

Oy oy oy hayatım oy-139

Oy oy oy sebebim oy-139

Oy vay n'edim n'edim-6

Öldüm aman yandım aman behrem aman-130

Öldüm elinden güzelim vah vah-133

Ölem ölem ölem ben nasıl edem-99

Portakal dilim dilim-37

Sanırsın ki gelmiş cehennemden beratıyla aman aman-130

Seni doğurana hayran de rınde rınde-104

Senin aşkın ile sarardım soldum le le soldum-144

Senin yüzün yârim aldı-136

Sukara zümre-i sofi mürai hep beraberdir aman aman-137

Suzan'ım Hanım kızı Suzan'ım yavrum-7

Şal bağlamış beline (kibarım lel le)-92

Şefiü'l müznibin affettin emri mükerrerdir aman aman-137

Tay tay yavrucağım-4

Tel tel tellerine-5

Tulıh tulıh ayranlar-90

Uyu sevdiğim uyu-6

Vay aman aman aman-134

Vay aman aman aman-134

Vay vay vay vay vay vay-42

Vay vay yavrucağım-4

Vay vay yavrucağım-4

Vay zalım zalım zalım-14

Vur davulcu vur davulu güm güm gümlesin (diley)-25

Vur davulcu vur oynasın-63

Ya katlime ferman aman aman-134

Ya katlime ferman aman aman-134

Ya önünde ya sonunda sen benimsin ben senin-132

Yaban ellerine sür beni beni-127

Yanağı gamzelidir vay vay-110

Yandım aney öldüm aney-140

Yar di ley ley diley ley-35

Yar gül eyle gül eyle-89

Yar… Güle damar güle damlar-150

Yaram kanar azar azar-97

Yarey yarey yarey nazlı naz yarey-59

Yârim çifte benlidir oy oy-110

Yaz geldi sevdiğim yine yaz geldi-151

Zalimsin baba ne haldeyiz baba?-115

Zalimsin baba ne haldeyiz baba?-115

9.1.5. Yerel Dille Anlatım

‘’Ağız’’ kelimesinin Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından çeşitli manalarda tanımlandığı görülecektir. Terim öncelikle anatomik yapımızda ‘’Yüzde, avurtumuzla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ’’ şeklinde tanımlanmıştır. Kelimeye dilbilim yöntemiyle bakılacak olursa ‘’Aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılık gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine ve sınıflara özgü olan konuşma dili’’ şeklinde bir ifadeyle karşılaşılacaktır ki bizim araştırmamızda kullanmak istediğimiz manası da budur (İmik, 2020, s.36).

Bu durum kültürel zenginliğimizin bir yanıması olarak kabul edilebilir. Zira bir toplumun kökleri ne kadar derin ve ne kadar yerleşik olursa kültürel varlıkları da o derece zengin ve çeşitli olabilmektedir (İmik 2020, s.44).

Bir dilin sınırları içinde, bölgelere ve sınıflara göre değişen söyleşi özelliği. Rumeli ağzı, İstanbul ağzı. Bir bölgede, ezgilerinde görülen özelliklerin tümü (Emnalar 1998, s. 571).

Adıyaman türkülerinde yöre halkının günlük hayatta kullandığı kelime ve cümleler bulunmaktadır. Bu kelime ve cümleler, kültür hazinesi olduğu için türküler vasıtasıyla nesilden nesile aktarılmaktadır. Türküler, bu yönden hem bu kültürün koruyucusu hem de taşyıcısı konumundadır.

Adıyaman türkülerinde yer alan ve yörenin ağız özelliğini yansıtan kelime ve cümleler şunlardır:

Adıyamanlı'yık (Adıyamanlı'yız)-33

Anam (annem) -11

Anan (annen) -80

Arısdağ (topraktan yapılmış evlerin ağaçla döşenen tavanı)-90

Asardıh (asardık)-90

Aşhana (yemek pişirilen yer) -17

Bağlıhdı (bağlıktı) -90

Bahcalıhdı (bahçelikti) -90

Bakıysen(bakıyorsun)-64

Bıra (kardeş)-95

Bi tene (bir tane) -90

Biçara (biçare, çaresiz)-103

Boşumuş (boşmuş)-4

Böyl'olur (böyle olur) -32

Cano (sevgilim)-16

Ciran (komşu) -87

Çevırırdıh (çevirirdik) -90

Çoh (çok) -90

Çörten (çeşme oluğu) -90

Çulfa (dokumacı) -11

Dam (çatı)-8

Dara (tara) -70

Daş (taş) -122

Daş (taş) -8

Delal (güzel, sevgili) -92

Deleme (topaç) -90

Dellal (çarşıda ve pazarda duyuru yapan kimse) -90

Derdo (benim derdim) -42

Dırnak (tırnak) -25

Di gel (artık gel) -17

Di yeri (haydi yürü, git) -133

Diyon (diyorsun) -8

Dorğıdip (doğrultup) -90

Döyme (dövme) -94

Durna (bir kuş türü) -19

Dümme (kız ismi)-20

Düyme (düğme) -94

Eğerik (eğeriz) -33

Emmim (amcam) -5

Esgiden (eskiden) -90

Eyvan (Teras, sundurma, balkon) -22

Gardaş (kardeş) -146

Gedim (gideyim) -6

Gene (yine) -122

Gene (yine)-1

Gızı (kızı)-5

Giderdıh (giderdik) -90

Gol (kol) -13

Goxar (kokar)-11

Göğerçin-(güvercin) 21

Guley (gül, kız ismi)-110

Hadı (haydi)-96

Haket (hikâye) -90

Halımı (halimi) -57

Harık (su yolu, arık) -96

Havar (yeter)-7

Hayalınan (hayalle)-4

Haydin (haydi) -153

Hazırlardıh (hazırlardık) -90

Heste (hasta) -25

Hezal (ceylan, sevgiliye hitap)-36

İkindin (ikindiye doğru) -90

Kardaş (kardeş) -86

Kaynadılırdı (kaynatılırdı) -90

Kelle vurma (üzüm bağında kelle pişirme)-90

Kerge (üzüm toplama yeri) -90

Keyboldı (kayboldu) -90

Kıt kıtı sineg (topaçta bir oyun türü) -90

Köynek (gömlek) -20

Kudara (neresi, nereye)-103

Kurbanam (kurbanım) -91

La ne hoşdı (yav ne güzeldi) -90

Loğlardı (toprak damı düzleyen silindir araç)-90

Mahle(mahalle) -90

Mahpus (hapishane) -146

Makine (tren) -91

Manca (salata) -96

Menevşe (menekşe, bir çiçek türü)-59

Mivan (misafir) -87

Muraz (murat, istek) -28

N'edem (ne edeyim?) -80

N'edim? (ne edeyim?)-6

Nahır (sığır sürüsü) -90

Nanecük (nane) -96

Ne duron?(ne duruyorsun) -96

Nezzik (nazik) -11

Oturak (oturalım)-18

Ölem (öleyim) -41

Öyl'olur (öyle olur) -32

Payton (fayton) -25

Pıtırak (dikenli bir bitki) -18

Pirpirim (semizotu) -96

Sağ olası (samimi ve candan hitap)-36

Sağalır (iyileşir) -31

Sahre (çöl) -96

Sehen (tabak) -90

Sepetını (sepetini)-90

Serhoş (sarhoş) -6

Severem (severim) -24

Sıcahdı (sıcaktı) -90

Sokuda (bulgur dövülen içi oyuk taş) -90

Sölerken (söylerken) -90

Söylemiyon (söylemiyorsun)-8

Söylüyom (söylüyorum) -8

Süvig (dam saçağı) -90

Şıllık (Adıyaman yöresine ait bir tatlı çeşidi) -90

Şire (şerbet) -90

Tandır (ekmek pişirilen yer, ocak)-17

Tiren (tren) -26

Tokkaç (toprak damın saçaklarının sertleşmesi için kullanılan yassı tahta tokmak)-90

Tulıh (yiyecek ve içeceklerin konulduğu araç) -90

Ufahdı (ufaktı) -90

Ufahdı (ufaktı) -90

Uy (oy) -122

Vahdı (vakti) -90

Vahdı (vakti) -90

Varam (varayım) -9

Yağmır (yağmur) -90

Yakıysen (yakıyorsun) -64

Yarey (ey sevgili) -59

Yazzık (yazık) -11

Yidim (yedim)-96

Yirdıh (yerdik) -90

Yosma (genç, güzel, şen, baştan çıkaran)-1

Zalım (zalim) -14

Zarha (ihtiyaç anında kullanmak için saklanan tahıl) -90

Zorunan (zorla)-94

9.1.6. Adıyaman Türkülerinin Yapısal Özellikleri

Adıyaman türkülerini incelediğimiz zaman yöreye has bazı söyleyiş, kelime ve ses değişmeleri bulunmaktadır.

Ses değişmeleri;

- **k>g, k>h, t>d şeklinde olmaktadır.**

Kız>gız, tuluk>tulıh, tara->dara-, tut>dut

- **Şimdiki zaman eki olan ‘’yor’’ eki ‘’o’’ veya ‘’or’’ şeklinde görülmektedir.**

Söylüyorum > Söylüyom, Diyorsun > Diyon, Duruyorsun > Duron

- **İlk heceden sonra ki yuvarlak ünlüler (Şimdiki zaman hariç) düzleşmektedir.**

Tuluh > Tulıh, Hoştu > Hoştı

- **Sözcük başında ve ortasında yer alan ‘’k’’ sesi ‘’h’’ sesine dönüşmektedir.**

Uyku> yuhı

- **Bazı sözcüklerde metatez(Göçüşme) olmaktadır.**

Doğru> Dorğı

- **Bazı alıntı sözcüklerde hece düşmesi olmaktadır.**

Mahalle > Mehle

- **İlk hecedeki ünlü, son hecedeki ünlüyü kendine benzetmiştir. İlerleyici benzeşme görülmektedir.**

Bahçe>Bahça

- **Bazı kelimelerde, kalın ünlüler, ince ünlüye dönüşmektedir.**

Sarhoş> serhoş

9.1.7. Adıyaman Türkülerinin Varyantlaşması

Adıyaman türkülerini kitap kaynaklarından, internet kaynaklarından alıp incelerken bu türkülerle ilgili yapılan derlemelerde yer alan hikâyeler, işlevsel yöntem ve varyantlaşma süreci de göz önüne alınmıştır. Yöreye ait türküler zaman geçtikçe farklılaşmakta ve varyantlaşmaktadır.

Adıyaman türkülerini derleme aşamasında yöreye ait 8 adet türkünün varyantlaştığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu türküler şunlardır:

1.Adıyaman Dağları – 1-2

2. Bakkal Mahmut'un Kızı

3.Ben Şehid-i Badeyim

4. Dağdan İndim Düze Ben

5. Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan

6. Havalar Ayaz Gelin Hanım

7. Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum

8. Maya- Bugün Ben Yâri Gördüm

Adıyaman dağları -1 ve Adıyaman Dağları -2 isimli türkülerin hece ölçülerinin (7'li) ve ezgilerinin aynı olduğu; fakat sözlerinin değiştiği tespit edilmiştir. Adıyaman Dağları-1 türküsü 4 dörtlükten kuruluyken Adıyaman

Dağları-2 türküsü 3 dörtlükten kurulmuştur. Her iki türkü de Adıyaman yöresine aittir.

(Adıyaman Dağları-1)

Adıyaman dağları

Mor sümbüllü bağları

Gene kızarmış hele

Al kırmızı yanağı

Adıyaman yolları

Kardan beyaz kolları

Bak dedim yar geliyor

Çok bekledim yolları

Adıyaman elinden

Zalimlerin dilinden

Beni usandırdı yar

Koklamadım gülünden

Sümerbankın basması

Adıyaman yosması

Beni usandırdı yar

Her gün gidip tozması

Mehmet Kızılyaprak

Adıyaman

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=23983)

(Adıyaman Dağları-2)

Adıyaman dağları

Mor sümbüldür bağları

Gine gölgelendi yar

Bahçaları bağları

Adıyaman yolları

Kardan beyaz kolları

Gözledim yar gelmiyor

Çok bekledim yolları

Adıyaman dağında

Bülbül öter bağında

Ben yârimi tanırım

Beni var yanağında

Mehmet Mihmat

Adıyaman

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=23984)

Bakkal Mahmut'un Kızı isimli türkünün Adıyaman yöresinde 1 tane, Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde 2 tane, 1 tane de kaynağı bilinmeyen varyantı vardır.

Bakkal Mahmut'un kızı isimli türkünün Adıyaman yöresi varyantında 7'li hece ölçüsüyle yazıldığı görülmektedir. 3 dörtlükten oluştuğu tespit edilmiştir.

Bakkal Mahmut'un Kızı-2 Bakkal Mahmut'un Kızı -3 isimli türkünün Şanlıurfa'nın Siverek yöresi varyantında 7'li hece ölçüsüyle yazıldığı ve yöreye has ağız özelliklerinin türküye yansıdığı görülmektedir. (Di gel gel, siye, seviyem, demiyem, edemiyem, cigara)

Bakkal Mahmut'un Kızı-2 isimli türkünün 3 dörtlükten oluştuğu, Bakkal Mahmut'un Kızı -3 isimli türkünün 4 dörtlükten oluştuğu tespit edilmiştir.

Bakkal Mahmut'un kızı isimli türkünün kaynağı bilinmeyen varyantında 3 dörtlükten oluştuğu ve 7'li hece ölçüsüyle yazıldığı görülmektedir.

Bakkal Mahmut'un Kızı isimli türkülerin yörelere göre sözlerinin ve dörtük sayılarının da değiştiği görülmektedir.

(Bakkal Mahmut'un Kızı 1)

Hacıpınar'ın düzü
Mevlam ayırdı bizi
Bakkal Mahmut'un kızı
Yaktı yandırdı bizi (di gel gel)
Al güzel bu da sana
İpliğin dolasana
Güzel darılma bana
Kanım kaynadı sana (di gel gel)

Bir sigara iç oğlan
Gel kapıdan geç oğlan
Beni sana vermezler
Bu sevdadan geç oğlan (di gel gel)

Adıyaman

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=23997)

(Bakkal Mahmut'un Kızı-2-Siverek/Şanlıurfa)

Bir sigara iç oğlan
Gel kapıdan geç oğlan
Beni siye vermezler
Bu sevdadan geç oğlan di gel gel

Hacı pınarın düzü
Mevlam ayırdı bizi
Bakkal Mahmud'un kızı
Yaktı yandırdı bizi di gel gel

Al oğlan bu da sana
İpliğin dolasana
Oğlan darılma bana
Kanım kaynadı sana di gel gel
Abdurrahman Şenokuyan
Siverek

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=7148)

(Bakkal Mahmut'un Kızı -3 Siverek/Şanlıurfa))

Bir cigara iç oğlan
Gel kapıdan geç oğlan
Beni sene vermezler de
Bu sevdadan geç oğlan di gel gel

Oğlan seni seviyem
Kimselere demiyem

Anam babam vermiyor da
Onlara edemiyem di gel gel

Hacı Pınar'ın düzü
Felek ayırdı bizi
Bakkal Mahmud'un kızı da
Yaktı yandırdı bizi di gel gel

Kekliğim avla beni
Dağlara salma beni
Gece yanında uyut
Gündüzler bağla beni di gel gel

Ramazan Özgültekin
Siverek
(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=1869)

(Bakkal Mahmut'un Kızı -4)
Bir sigara iç oğlan
Gel kapıdan geç oğlan
Beni sana vermezler
Bu sevdadan geç oğlan
Di gel gel

Hacı Pınarın kızı
İnzibat sardı bizi
Sultan Mahmud'un kızı
Yaktı yandırdı bizi
Di gel gel

Kekliğim alma beni
Dağlara salma beni

Gece yanında uyut
Gündüzleri bağla beni
Di gel gel

Kaynak: Bilinmiyor

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=28951)

Ben Şehid-i Badeyim isimli türkünün Diyarbakır, Adıyaman ve Harput yörelerine ait varyantları vardır. Diyarbakır yöresi ve Harput yöresi varyantında hoyrat kısmı yer almazken Adıyaman yöresi varyantında hoyrat kısmı vardır. Harput yöresi varyantında yörenin ağız özellikleri yansıtılmıştır.(ah balam) Diyarbakır, Adıyaman ve Harput yörelerine ait bu türküler uzun havalar kısmında yer değerlendirilmektedir. Diyarbakır yöresine ait varyant Nevruz-i Divan makamında, Harput yöresi varyantında Hüseyni makamında okunmaktadır.

Ben Şehid-i Badeyim 1

Ben şehid-i badeyim dostlar demim yad eyleyin
Kabrimi meyhane enkazı ile bünyad eyleyin aman aman
(ah) Kabrime kandil için bir köhne sağar vakf edin
(aman aman aman aman)
Şule-i nar-ı arakla ruhumu şad eyleyin aman aman

(ah ah) Ney'le mey'le bir alay mahbub ile her dem gelin
(aman aman)
Bezm-i cem ayinini kabrimde mutad eyleyin
(aman aman) ah (aman aman)

Celal Güzelses
Diyarbakır
(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=17433)

Ben Şehid-i Badeyim 2

(ah) Ben şehid-i badeyem dostlar demim yad eyleyin
(aman aman aman aman)
Kabrimi meyhane enkazı ile bünyad eyleyin
(gülüm aman aman aman)

(ah) Gasl olunmaz ma ile gerçi şehidan-ı vaga
Yıkayın meyle beni bir mezhebi cad eyleyin
(aman aman ah aman aman)

(ah) Türbeme kandil için bir köhne sağer vakfedin
Şule-i nar-ı arakla ruhumu şad eyleyin
(aman aman maman)

(ah) Neyle meyle bir alay mahbub ile her dem gelin
Bezm-i cem ayinini kabrimde mü'tad eyleyin (aman aman)
***

Hoyrat

Güle damlar
Gözyaşlarım güle damlar
Bülbülün çektiği nale
Her seher gözyaşı güle damlar

***

(ah) Yadigâr olsun bu nazmım evliyay-ı sağare
Gitti Rıf'at per açıp ardınca feryad eyleyin

Sait Hafız
Adıyaman

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=24050)

Ben Şehid-i Badeyim 3

Ben şehid-i badeyem dostlar demim yâd eyleyin
(ah) Türbemi meyhane enkaziyle bünyad eyleyin (vah)
Gaslolunmaz ma ile gerçi şehidan-ı vega
Yıkayın meyle beni bir mezheb icad eyleyin (ağam)
Yıkayın meyle beni bir mezheb icad eyleyin (vah)

(ah balam) Kabrime kandil için bir köhne
Sağer vakfeyleyin (aman aman aman)
(ah ağam) Şö'le-i nar-ı arakle ruhumu
Şad eyleyin (ağam ey ey ey balam ey)
(ah) Şö'le-i nar-ı arakle ruhumu şad eyleyin (vah)

Neyle meyle bir alay mahbub ile
Her dem gelin (vah diley vah)
(ah ağam) Bezm-i cem ayinini kabrimde
Mutad eyleyin (vah)
Bezm-i cem ayinini kabrimde mutad eyleyin (vah)

(ah balam) Yadigâr olsun bu nazmım
Evliyayı sağere (aman aman aman aman)
(ah) Per açup gitti Rıfat ardınca
Feryad eyledi (ey ey ey balam ey)
Per açup gitti Rıfat ardınca feryad eyleyin (vah)

Enver Demirbağ

Harput

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=26364)

Dağdan İndim Düze Ben isimli türkünün Malatya ve Adıyaman yöresine ait varyantları vardır. Malatya ve Adıyaman yöresine ait bu türkülerin hece ölçüsü 7'li hece ölçüsüdür. Malatya yöresi varyantında 3 dörtlük, Adıyaman yöresi varyantında 2 dörtlük yer almaktadır ve türkülerin sözleri değişmektedir.

(Dağdan İndim Düze Ben 1)

Dağdan indim düze ben
Diken oldum göze ben
Dar yerin geniş olsun
Daha gelmem size ben

Su gelir meste gider
Dolanır dosta gider
Yıkılasın memleket
Sağ gelen hasta gider

Bu gelin maya gelin
Benziyor aya gelin
Gel suyunu bizden al
Yorulma çaya gelin

Sami Kasap
Malatya

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=19013)

(Dağdan İndim Düze Ben 2)

Dağdan indim anam düze ben

Diken oldum anam göze ben

Dar yerin geniş olsun

Daha gelmem size ben

Su gelir anam meste gider

Dolanır anam dosta gider

Bu nasıl bir yerdir

Sağ gelen hasta gider

Mamoş Saygılı

Adıyaman

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=24055)

Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan isimli türkünün Çorum ve Adıyaman yörelerine ait varyantları vardır. Çorum yöresine ait türkü 3 dörtlükten oluşurken Adıyaman yöresine ait türkü varyantı 4 dörtlükten oluşmaktadır. Her iki türkü varyantı da 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Çorum yöresine ait türkünün mısra sonlarına (oy oy) gibi tekrarlı kelimeler varken Adıyaman yöresine ait türküde tekrarlar yoktur. TRT arşivinde yer alan türkü varyantı, Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan-2 isimli Adıyaman yöresine ait türküyle benzer özellikler taşımaktadır.

(Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan 1)

Fırsat elde iken bir amel kazan (oy oy)

Gül cemalin bir gün solsa gerektir (oy oy)

Zevkine aldanma kanma dünyaya (oy oy)

Dünya malı burda kalsa gerektir (oy oy oy gerektir)

Yarın Hakk'ın divanına varılır (oy oy)

Ruz-ı mahşer günü sual sorulur (olunur) (oy oy)

Günahın tartarlar nizam (mizan) kurulur (oy oy)

Orda haklı hakkın alsa gerektir (oy oy oy gerektir)

Genç Abdal'ım hakka yanık olana (oy oy)

İtikadı bütün sadık olana (oy oy)

Hakikatten hakka âşık olana (oy oy)

Divanda şefaat olsa gerektir (oy oy oy gerektir)

Ali Çakmak

Çorum

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=2272)

(Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan 2)

Fırsat elde iken bir amel kazan

Gül cemalin bir gün solsa gerekdir

Aldanma zevkine bakma dünyaya

Dünya malı burda kalsa gerekdir

Yarın Hakk'ın divanına varılır

Ruz-ı mahşer günü sual sorulur

Günahın tartarlar mizan kurulur

Anda haklı hakkın alsa gerekdir

Cahil bildiğinden hiç geri kalmaz

Bin nasihat etsen sözüne uymaz

Kişinin ettiği yanına kalmaz

Herkes ettiğini bulsa gerekdir

Bir gün olur gelir Mevla'dan hitap

Sorulur sualler verilir cevap

Kimine lutfeder kimine azap

Cennet tamu haktır dolsa gerekdir

Rıza Bozkurt

Adıyaman

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=13278)

(Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan-TRT Arşivi)

Fırsat elde iken bir amel kazan

Gül cemalin bir gün solsa gerektir

Aldanma zevkine bakma dünyaya

Dünya malı burda kalsa gerekdir

Cahil bildiğinden hiç geri kalmaz

Bin nasihat etsen sözüne uymaz

Kişinin ettiği yanına kalmaz

Herkes ettiğini bulsa gerektir

Yarın hakkın divanına varılır

Ruz-ı mahşer günü sual sorulur

Günahın tartarlar mizan kurulur

Orda haklı hakkın alsa gerektir

Bir gün olur gelir Mevla'dan hitap

Sorulur sualler verilir cevap

Kimine lütfeder kimine azap

Cennet tamu haktır

Kaynak: Rıza Bozkuzu Derleyen: TRT Ankara Radyosu THM. MD.

(https://www.repertukul.com/fırsat-elde-ıken-bır-amel-kazan-2191)

Havalar Ayaz Gelin Hanım 1 ve Havalar Ayaz Gelin Hanım-2 isimli her iki türkünün Adıyaman yöresine ait olduğu ve türkülerin bentlerinin 9'lu hece ölçüsüyle bağlantılarının ise 12'li hece ölçüsüyle oluşturulduğu belirlenmiştir. Her iki türkü varyantında da bentlerin 3 bağlantıların 2 mısradan oluşturulduğu ve dize sayılarının eşit olduğu tespit edilmiştir. Havalar Ayaz Gelin Hanım-2 isimli türkü varyantının sözlerinin değiştiği ve her iki türkünün kına havası şeklinde olduğu belirlenmiştir. TRT arşivinde yer alan türkü varyantı, bentleri ve bağlantıları 2 adettir. Bentleri 3 mısra bağlantılarıysa 2 mısradan oluşmaktadır. 9'lu hece ölçüsüyle oluşturulmuştur.

Havalar Ayaz Gelin Hanım 1

Havalar ayaz gelin hanım

Bu da bir muraz gelin hanım

Yazması pembe gelinlik beyaz

Git güle güle güle gelin olasın

Adıyaman eline yuva kurasın

Çağırın gelinin gardaşını

Çeksin düğün atın başını

Anası silsin gözün yaşını

Git güle güle güle gelin olasın

Adıyaman iline yuva kurasın

Duvağı telli kınası tasta

Gelin oluyor gönlü havasta

Gelin alayı gidiyor dostlar

Git güle güle güle gelin olasın

Adıyaman iline yuva kurasın

Mahmut Çetinkaya

Adıyaman

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=2398)

(Havalar Ayaz Gelin Hanım 2)

Havalar ayaz gelin hanım

Bu da bir muraz gelin hanım

Yazması pembe gelinlik beyaz

Git güle güle güle gelin olasın

Adıyaman eline yuva kurasın

Kapı pıçağı adettir bizde

Dillili çalınır oğlanda kızda

Çiftetelli meşhurdur çalınır sazda

Git güle güle güle gelin olasın

Adıyaman eline yuva kurasın

Çağırın gelinin kardaşını

Çeksin düğünde atın başını

Anası silsin gözün yaşını

Git güle güle güle gelin olasın

Adıyaman eline yuva kurasın

Mahmut Çetinkaya

Adıyaman

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=23998)

Havalar Ayaz Gelin Hanım (TRT arşivi)

Havalar ayaz (gelin hanım)

Bu da bir muraz (gelin hanım)

Yazması pembe gelinlik beyaz

Bağlantı:

Git güle güle gelin olasın

Adıyaman eline yuva kurasın

Çağırın gelinin kardaşını

Çeksin düğün atın başını

Anası silsin gözün yaşını

Bağlantı

Kaynak: Mahmut Çetinkaya Derleyen: Mehmet Seske

(https://www.repertukul.com/havalar-ayaz-2630)

Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum isimli türkünün Adıyaman, Bigadiç ve Kerkük yörelerine ait varyantlarının olduğu tespit edilmiştir.

Adıyaman yöresi varyantında, bentlerin 3 adet ve 3 mısra şeklinde olduğu bağlantıların ise 2 adet ve 2 mısra şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Bentleri 11'li hece ölçüsüyle oluşturulmuş olup bağlantılarının ise hece ölçüsü değişmektedir. Yörenin ağız özellikleri türküye yansımıştır.(yalınız)

Balıkesir ilinin Bigadiç ilçesine ait türkü varyantı, bentleri 2 bağlantılarıysa 3 mısradan oluşmaktadır. Bentleri ve bağlantıları 6 adettir. Bentleri ve bağlantıları 11'li hece ölçüsüyle oluşturulmuştur. Yörenin ağız özellikleri türküye yansımıştır.(kalle, daru, kocakaru, yetüm)

Kerkük yöresine ait türkü varyantında, bent ve bağlantıları 2 adettir. Bentler 4 mısradan bağlantılarıysa 2 mısradan oluşmaktadır. Bent ve bağlantıların hece ölçüsü değişmektedir. Yörenin ağız özellikleri türküye yansımıştır.(kala, gözel, geyri, oluptı, çara, yarıma)

TRT arşivinde yer alan Adıyaman yöresine ait türkü varyantı, bentleri ve bağlantıları 2 adettir. Bentleri 3 mısra, bağlantılarıysa 2 mısradan

oluşmaktadır.11'li hece ölçüsüyle oluşturulmuştur. Yörenin ağız özellikleri türküye yansımıştır.(yalınız, öyl'olur, böyl'olur)

(***Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum-1)***

Kaleden kaleye şahin uçurdum

Ah ile vah ile ömrüm geçirdim

Ben yare şekerli şerbet içirdim

Öyle olur böyle olur Türkmen güzeli

Edası çok olur Türkmen gelini

Kalenin burcuna taş ben olaydım

Ela göz üstüne kaş ben olaydım

Yalınız yatana eş ben olaydım

Öyle olur böyle olur Türkmen güzeli

Edası çok olur Türkmen gelini

Kapının önünden gelir geçersin

Karanfil kokulu tütün içersin

Ne candan seversin ne vazgeçersin

Öyle olur böyle olur Türkmen güzeli

Edası çok olur Türkmen gelini

Abdül Kadir

Adıyaman

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=645)

(Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum 2- Balıkesir/Bigadiç)

Kalleden kalleye şahin uçurdum

Ah ilen vah ilen ömür geçirdim

Yelpaze yelpaze yelpazelensin

Bugün ben yâri gördüm can tazelensin

(Bugünkü gün yâri gördüm yar tazelensin)

Kalleden kalleye ben gördüm onu

Mavidir şalvarı beyazdır donu

Yelpaze yelpaze yelpazelensin

Bugün ben yâri gördüm can tazelensin

(Bugünkü gün yâri gördüm yar tazelensin)

Kallenin burcuna taş ben olaydım

Yalnız yatana eş ben olaydım

Yelpaze yelpaze yelpazelensin

Bugün ben yâri gördüm can tazelensin

(Bugünkü gün yâri gördüm yar tazelensin)

Kalleden kalleye taş ben olaydım

Şu güzelin koynunda eş ben olaydım

Yelpaze yelpaze yelpazelensin

Bugün ben yâri gördüm can tazelensin

(Bugünkü gün yâri gördüm yar tazelensin)

Kallenin başında bir sarı daru

Darının sabısı bir kocakaru

Yelpaze yelpaze yelpazelensin

Bugün ben yâri gördüm can tazelensin

(Bugünkü gün yâri gördüm yar tazelensin)

Kallenin dibinde bir kalbur tütün

Aldılar yârimi koydular yetüm

Yelpaze yelpaze yelpazelensin

Bugün ben yâri gördüm can tazelensin

(Bugünkü gün yâri gördüm yar tazelensin)

Mustafa Salman

Bigadiç

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=17131)

(Kaladan Kalaya Şahin Uçurdum-3)

Kaladan kalaya şahin uçurdum

Aşk şerbetini gözelim yara içirdim

Ah ile vah ile ömrüm geçirdim

Sevmiş bulundum gözelim geyri ne çara

Gel gözel geçme yarından merhamet eyle

Geceler uzun oluptı yarıma söyle

Öpsem öldürürler öpmesem öllem

Sevmiş bulundum gözelim terk edebilmem

Koy aksın gözyaşım vallahi (billahi) silmem

Sevmiş bulundum gözelim geyri ne çara

Gel gözel geçme yarından merhamet eyle

Geceler uzun oluptı yarıma söyle

Suphi Saatçi

Kerkük

(https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=28763)

(Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum-4)

Kaleden kaleye şahin uçurdum

Ah ilen vah ilen günüm geçirdim

Yâre şeker ezdim şerbet içirdim

Bağlantı:

Öyl'olur böyl'olur Türkmen güzeli

Edası hoş olur Türkmen gelini

Kaleden kaleye taş ben olaydım

Ela göz üstüne kaş ben olaydım

Yalınız kalana eş ben olaydım

Bağlantı

Kaynak: Abdulkadir Derleyen: Muzaffer Sarısözen

(https://www.repertukul.com/kaleden-kaleye-sahın-ucurdum-691)

Maya ve Bugün Ben Yâri Gördüm isimli her iki türkü Adıyaman yöresine aittir. Maya isimli türkünün ilk bendi 5 mısradan son bendi 4 mısradan oluşmaktadır. Maya isimli türkünün hece ölçüsü 10 hecelidir. Bugün Ben Yâri Gördüm isimli türkü dörtlüklerden kuruludur. Türkünün hece ölçüsü 9'lu hece ölçüsüdür.

(Maya)

Vallah ben seni zahiri gördüm

Oğul bugün ben yarı gördüm

Vallah benzini sarı gördüm

Oğul seni gören gözler kör olsun

Vallah ben seni zahiri gördüm

Oğul yine yarı yolda

Gördüm ben yâri yolda

Vallah eller muradın almış

Vallah oğul ben kaldım yarı yolda

Kaynak: Mahmut Çetinkaya

(Palancı 2005, s. 148)

(Bugün Ben Yâri Gördüm)

Oğul… Bugün ben yâri gördüm

(Vallah) Yatakta yâdı gördüm

Oğul… Keşke görmez olaydım

(Vallah) Benzini sarı sarı gördüm

Oğul… Yarı yolda yarı yolda

(Vallah) Kim görmüş yarı yolda

Oğul… Eller muradın almış

(Vallah) Ben kaldım yarı yolda

Kaynak ve Derleyen: Mahmut Çetinkaya

(Turhan ve Akbıyık 2012, s.189*)*

ONUNCU BÖLÜM

TÜRKÜ METİNLERİ

10.1. ADIYAMAN YÖRESİ TÜRKÜ METİNLERİ

Bu bölümde, Adıyaman yöresine ait 153 adet türküye yer verilmiştir. Hülya Temel Palancı'nın ''Adıyaman Halk Müziği'' adlı eserinden, Salih Turhan ve Abuzer Akbıyık'ın ''Adıyaman Türküleri Ve Oyun Havaları'' adlı eserinden, Mustafa Sucu'nun ''Tarih, Kültür, Medeniyet Diyarı Besni'' adlı eserinden, türkü sitelerinden ve TRT Repertuarında yer alan Adıyaman türkü metinleri esas alınarak alınarak bu çalışma yapılmıştır. Türkü metinleri alınırken Adıyaman yöresine has ağız özellikleri muhafaza edilmeye çalışılmıştır.

Türkü metinlerinin başlığı koyu olarak verilmiş olup metinler de koyu ve italik olmadan sıra numaraları belirtilerek verilmiştir. Türkü metinlerinin alt bölümünde türkülerin nereden alındığı (Kaynak bilgisi) belirtilmiştir.

Türkü metinleri, alfabetik olarak verilmiş olup kaynak kişi ve derleyen bilgisi metinlerde yer almıştır. Kaynak kişi ve derleyen kişi bilgisi koyu ve italik olarak belirtilmiştir

Ekler kısmında, TRT Repertuarında yer alan Adıyaman yöresine ait bazı türkü metinleri ve oyun havalarının nota bilgisi ve fotoğraflara yer verilmiştir.

Türkü metinlerinin alt kısmında kaynak kişi ve derleyen kişi bilgisine yer verilmiş olup kaynak kişi ve derleyeni beli olmayan türküler anonim olarak belirtilmiştir. TRT repertuarında yer alan Adıyaman yöresine ait türküler, metinlerde yer almakta bu metinlerin alt kısmında türkü sitesinin adı ve kaynak kişi-derleyen kişi bilgisine de yer verilmiştir.

1. Adıyaman Dağları

Adıyaman dağları
Mor sümbüllü bağları
Gene kızarmış hele
Al kırmızı yanağı

Adıyaman yolları
Kardan beyaz kolları
Bak dedim yar geliyor
Çok bekledim yolları

Adıyaman elinden
Zalimlerin dilinden
Beni usandırdı yar
Koklamadım gülünden

Sümerbankın basması
Adıyaman yosması
Beni usandırdı yar
Her gün gidip tozması

Kaynak: Mehmet Kızılyaprak (Kiraz Emmi)

Derleyen: Mehmet İMİR

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.55).

2. Adıyaman Dağları-2

Adıyaman dağları

Mor sümbüldür bağları

Gine gölgelendi yar

Bahçaları bağları

Adıyaman yolları

Kardan beyaz kolları

Gözledim yar gelmiyor

Çok bekledim yolları

Adıyaman dağında

Bülbül öter bağında

Ben yârimi tanırım

Beni var yanağında

Kaynak: Mehmet Mihmat Derleyen: Mehmet İMİR

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.56).

3. Adıyaman Vatanımdır

Adıyaman vatanımdır

Hem anamdır hem babamdır

Orda doğdum orda kaldım

Adıyaman her şeyimdir

Oy aman aman aman
Sana hayran (kurban) Adıyaman

Adıyaman bir cennettir
Her tarafı gül demettir
Yeşillenmiş bahçaları
Gölgelenmiş kayaları

Oy aman aman aman
Sana hayran (kurban) Adıyaman

Kaynak: Mahmut Nedim İde ***Derleyen: Mahmut Nedim İde***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.57).

4. Adıyaman Yolu Yaman

Heveslik eyledim yavru yitirdim
O da hayalınan (hayal ile) düşümüş meğer
Yavrumu gözümden ayırmam derdim (Ahh derdim)
Kurduğum hayaller boşumuş meğer (boşumuş meğer)

Bunu böyle yazan elbette haktır
Kerem et dünyanın buhranı çoktur
Yokladım yavrumu yarası yoktur

Yürekte yarası beşimiş meğer

Adıyaman yolu yaman

Vay vay yavrucağım

Aman aman yavrucağım

Dön gel dayanamam

Sesimi duy ver elini

Kalk gidelim dağlara

Tütün kokan ovalara

Dön gel dayanamam

Adıyaman yolu duman

Vay vay yavrucağım

Tay tay yavrucağım

Dön gel dayanamam

Gözlerin nereye bakar

Gör gör yavrucağım

Sana neler alacağım

Dön gel dayanamam

Kaynak: Yaşar Aydın

(https://www.sarkisozlerihd.com)

5. Altın Yüzüğüm Kırıldı

Altın yüzüğüm kırıldı hey
Suya düştü su duruldu hey
Dediler yârin geliyor
İnce bellerim kırıldı

Bağlantı:
Tel tel tellerine
Kurban olam dillerine vay

Atımın da nalı yoktur hey
Üzerinde çulu yoktur hey
Gölbaşında yolu yoktur
Git gelemem emmim gızı

Bağlantı

Tel tel tellerine
Kurban olam dillerine vay

Altınlarım nal edeyim hey
Al hırkamı çul edeyim hey
Gölbaşını yol edeyim
Ben gelemem emmim kızı

Kaynak: Ragıp Binzet Derleyen: Emin Aldemir

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/altın-yuzugum-kırıldı-2460.URL

6. Armudun Dibi Kuyu

Armudun dibi kuyu

Uyu sevdiğim uyu

Bana serhoş diyorlar

İçtiğim üzüm suyu

Oy vay n'edim n'edim

Evi barkı terk edim

Başım alıp ben gedim

Armudu daldan aldım

Haberi yardan aldım

Duydum gelin olmuşsun

Başım belaya saldın

Oy vay n'edim n'edim

Evi barkı terk edim

Başım alıp ben gedim

Kaynak: Mehmet Mihmat ***Derleyen: Salih Turhan***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.59).

7. Ata Vurdum Belleme

Ata vurdum belleme havar yavrum

Gir koynuma terleme havar yavrum

Her yanım senin olsun

Saçlarımı elleme yavrum

Suzan'ım Hanım kızı Suzan'ım yavrum

Kırılsın kemanımın (cümbüşümün) telleri yavrum

Kar yağıp eriyecek havar yavrum

Fermanım yürüyecek yavrum

Şu benim naçiz ömrüm havar yavrum

Toprakta çürüyecek yavrum

Suzan'ım Hanım kızı Suzan'ım yavrum

Kırılsın kemanımın(cümbüşümün) telleri yavrum

Kaynak: Aziz Çelik ***Derleyen: Aziz Çelik***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.61).

8. Ay Doğar Aşar Gider

Ay doğar aşar gider
Gızlar Maraş'a gider
Bir elim yar koynunda
Bir elim boşa gider
Hora da gelin ne diyon

Bağlantı:
Hora da gelin ne diyon

Söylüyom söylemiyon
Daha da bana ne diyon

Karşıdadır evleri
Yayılır develeri
Oturmuş koyun sağar
Terlemiş sineleri
Hora da gelin ne diyon

Bağlantı

Su gelir daşa değer
Kirpikler kaşa değer
Yardan bir name gelmiş
Azizdir başa değer
Hora da gelin ne diyon

Bağlantı

Karşıda koyun kuzu
Koyuna verin tuzu
Koyun neylesin tuzu
Bekâra verin kızı
Hora da gelin ne diyon

Bağlantı

Han ışıktır ışıktır
Dam dama dolaşıktır
Çok nazlanma kaynana
Kızın da bana âşıktır
Horada gelin ne diyon

Bağlantı

Kaynak: Mehmet Seske ***Derleyen: Mehmet Seske***

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/ay-dogar-asar-gıder-2859. URL

9. Ayın Şavkı Düşende

Ayın şavkı düşende

Gülden güzel gülşende

Bir görüşte vuruldum

Hiç vicdan yok mu sende?

(Merhamet yok mu sende?)

Varam yar yanına varam

Seni sineme saram

Gül dibinde uyumuş

Kıyamadım uyaram

(Öpem öpem uyaram)

Rengini gülden almış

Kokusu mor menekşe

Mevlam övmüş yaratmış

Çıkma güzel güneşe

Varam yar yanına varam

Seni sineme saram

Gül dibinde uyumuş

Kıyamadım uyaram

(Öpem öpem uyaram)

Bahtım ezelden kara

İntizarım yok yara

Öldüm bittim çürüdüm

Sineme vura vura

Varam yar yanına varam

Seni sineme saram

Gül dibinde uyumuş

Kıyamadım uyaram

(Öpem öpem uyaram)

Kaynak: Abdurrahman Filik- M.Sadık Doğan Derleyen: M.Sadık Doğan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.63).

10. Belinde Acem Şalı

Belinde acem şalı

Gel sevdalı sevdalı

Gözlerin benim olsun

İstemem dünya malı

Oğlan artık gel yeter sevdalım

Aşkından oldum beter sevdalım

Bu can yoluna gider sevdalım

Aşkın ölümden beter sevdalım

(Aşkından oldum beter sevdalım)

At poşuyu başından

Kınalı (Kıvırcık) saçlar görünsün

Elini at göğsüme

Düğmelerim çözülsün

Oğlan artık gel yeter sevdalım

Aşkından oldum beter sevdalım

Bu can yoluna gider sevdalım

Aşkın ölümden beter sevdalım

(Aşkından oldum beter sevdalım)

Kaynak: Ragıp Binzet Hasan Duymaz ***Derleyen: Hasan Ekinci***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.65).

11. Bir Mektup Yazdırdım Urfalı Kızına

Bir mektup yazdırdım (anam) Urfalı kızına
Zalımın kızı (anam) bakmaz yüzüme
Anam duyar ise (anam) bakmaz yüzüme
Di nenni nenni esmerim nenni askerim nenni

Hastahane önü (anam) mermer döşeli

Doktorlar geliyor (anam) eli şişeli
Üç gün oldu ben bu (anam) derde düşeli
Di nenni nenni esmerim nenni askerim nenni

Bir mektup yazdırdım (anam) dört ucu kara
Künyemiz verildi (anam) karakollara
Anam duyar ise (anam) düşer yollara
Di nenni nenni esmerim nenni askerim neni

Kaynak: Ragıp Binzet Derleyen: Nida Tüfekçi

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/bır-mektup-yazdırdım-urfa-lı-kızına-2272.URL

12. Bizim Yaylamız Meşeli

Bizim yaylamız meşeli
İçinde güller döşeli
Etrafı da menekşeli
Gelin kızlar yaylamıza vay

Bu sular akar gider
Güzeller bakar gider
Gözleri ceylan gibi
Yüreğim yakar gider

Gelin kızlar yaylamıza vay
Bizim yayla otlu olur
Süt kaymağı tatlı olur

Cilvelenme komşu kızı

Gelin kızlar yaylamıza vay

Bu sular akar gider

Güzeller bakar gider

Gözleri ceylan gibi

Yüreğim yakar gider

Gelin kızlar yaylamıza vay

Kaynak: Yusuf Aksoy Derleyen: Salih Turhan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.68).

13. Culfa Türküsü

Culfanın elinde nezzik
Golunda altın bilezik
Culfaya gız vermeyin yazzık
İyi ki culfa değilim
Çok şükür Hallaç değilim

Culfanıng defesine
Gül goxar nefesine
Altı ayda bir et alır
İt düşer ensesine
İyi ki culfa değilim
Çok şükür Hallaç değilim.

Kaynak: Anonim

(Sucu, 2006, s.200).

14. Çıktım Nemrut Dağına

Çıktım Nemrut dağına

Baktım yar otağına

Acep o var mıdır?

Gelmiş on dört çağına

Ay zalım zalım zalım

Vay zalım zalım zalım

Hiç kalmadı mülküm malım

Ederim havar havar

Geldi Kurban Bayramı

Kurbanın olsam ne var

Çıktım pınar başına

Yanum verdım taşına

O yarı tanıram

Çok yalvardım boşuna

Ay zalım zalım zalım

Vay zalım zalım zalım

Hiç kalmadı mülküm malım

Ederim havar havar

Geldi Kurban Bayramı

Kurbanın olsam ne var

Kaynak ve Derleyen: Salih Turhan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.69).

15. Dama Çıkmış Bir Güzel

Dama çıkmış bir güzel

Damın etrafın gezer

Yanıma gelmez bir görem

Elinde bir deste gül

Kendi gülünden güzel

Yanıma gelmez bir görem

Dama çıkmış el eder

Kaşları gel gel eder

Yanıma gelmez bir görem

O yârin bakışları

Yakar beni kül eder

Yanıma gelmez bir görem

Dama çıkma üşürsün

Güzellikte meşhursun

Yanıma gelmez bir görem

Diş benden dudak senden

Üstelik ne veririsin

Yanıma gelmez bir görem

Evleri görünüyor

Gönüldür yeriniyor

Yanıma gelmez bir görem

Çekilecek dert değil

Mevla'm sabır veriyor

Yanıma gelmez bir görem

Kaynak: Mehmet Mihmat ***Derleyen: Mehmet İmir***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.70).

16. Dama Kurdum Çatmayı

Dama kurdum çatmayı
Cano can cano can can kurban vay vay
Çağır gelsin Fatma'yı
Cano can can kurban vay vay
Fatma nerden alıştı?
Cano can cano can can kurban vay vay
Çarşaftan kol atmayı
Cano can can kurban vay vay

Şu derenin alıcı
Cano can cano can can kurban vay vay
Kınalı parmak ucu
Cano can can kurban vay vay
Ramazanda yar seven
Cano can cano can can kurban vay vay

Kabul olmaz orucu
Cano can can kurban vay vay

Bu dere keven gibi
Cano can cano can can kurban vay vay
Boynunu eğen gibi
Cano can can kurban vay vay
Eğil eğil öpeyim
Cano can cano can can kurban vay vay
İkimiz bir can gibi
Cano can can kurban vay vay

Kaynak: Gazioğlu Mustafa Derleyen: Salih Turhan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.71).

17. Damın Ardı Tandıram

Damın ardı tandıram
Maşa vuram yandıram
Gülüm uykuda kalmış
Kalmıyam uyandıram

Bağlantı:

Di gel di gel güllü can
Sana kurbandır bu can
Di gel di gel güllücan
Sana hayrandır bu can

Damın ardı kapkara
Gülüm gel beni ara

Saçına kumlar dolmuş
Tarak getirem tara

Bağlantı

Damın ardı aşhana
Nazlı yârim gel bana
Eğer seni vermezse
Kin güderim babana

Bağlantı

Tandır: Ekmek yapılan ocak
Kalmıyam: Durmayayım
Aşhana: Aşhane, aş evi, yemek pişirilen yer.

Kaynak: Bilal Ercan ***Derleyen: Işık Başel***

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/damın-ardı-tandıram-2918.URL

18. Dere Boyu Saz Olur (Hazal)

Dere boyu saz olur
Gül açılır yaz olur
Ben yârime gül demem
Gülün ömrü az olur

Bağlantı:
Hazal hazal
Sen ettin dilimi lal
Hazal hazal

Gel kırık gönlümü al

Dere boyu bahçalar
Yar oturmuş saz çalar
O yârin kaşı gözü
Yüreğimi parçalar

Bağlantı

Dere boyu pıtırak
Minder getir oturak
Sen beni al ben seni
Bu sevdadan kurtulak

Bağlantı

Lal: dilsiz
Pıtırak: dikenli bir bitki türü

Kaynak ve Derleyen: Mehmet Seske

Repertükül.(11.06.2022).https://www.repertukul.com/dere-boyu-saz-olur-2858**.**URL

19. Durnalar Dizi Dizi

Durnalar dizi dizi
Aşar dağı denizi
Uçun sılama doğru
Dilan'ım bekler sizi

Bağlantı:

Gel gel dedim Dilan'ım
Ben yoluna gurbanım
Seni alır gaçarım
Vermezse anan hanım

Şalvarında düğümü
Elindeki güğümü
Dilan'ım nerde gördün
Bir kere güldüğümü

Bağlantı

Ay doğar gecelere
Gün doğar yücelere
Ayrılık çok sürerse
Halımız nicelere

Bağlantı

Dut ağacı burulur
Dibinde su durulur
Eller Dilan dedikçe
Benim boynum burulur

Bağlantı

Turna, Durna: Tarih boyunca sadakat, gurur, sevgi, barış, umut, mutluluk sembolü olmuş, yaklaşık 100 yıl yaşadıkları söylenen, tek eşli yaşayan ve eşleri ölünce bir daha eşleşmeyen, çiftler halinde yaşasalar da

büyük katarlar halinde uçan, Alevi - Bektaşi inancında kutsal sayılan bir kuştur.

Kaynak: Mustafa Ercan ***Derleyen: Bilal Ercan***

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/durnalar-dızı-dızı-3406.URL

20. Dümme Gelir Mektepten

Dümme gelir mektepten

Köynek giymiş ipekten

Gel seni alıp kaçam

Kurtulasın gezmekten

Eyvah Dümme canım Dümme

Adıyaman elinde

Var mı sen gibi Dümme?

Dümme'yi çayda gördüm

Elini suda gördüm

İki öptüm bir sevdim

Kendim rüyada gördüm

Eyvah Dümme canım Dümme

Adıyaman elinde

Var mı sen gibi Dümme?

Kaynak: Pıtte Zeynep Derleyen: Anonim

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.76).

21. Evleri Görünüyor

Evleri görünüyor ammanın ammanın

Gönüldür yeriniyor yar (can) sana kurbanım

Çekilecek dert değil ammanın ammanın

Mevla'm sabır veriyor (can) sana kurbanım

Yendim bahçada durdum ammanın ammanın

Bir çift göğerçin gördüm (can)sana kurbanım

Göğerçini n'eyleyim ammanın ammanın

Ben sana yar vuruldum (can) sana kurbanım

Kaynak: Mehmet Mihmat Derleyen: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık 2012, s.77).

22. Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur

Eyvanına vardım eyvanı çamur
Odasına vardım elleri hamur
Uykudan uyanmış gözleri mahmur

Bağlantı:

Ömrümde görmedim böyle gelini
Gelini gelini Türkmen gelini
Saramadım aney gel gör halimi

İpek köynek giymiş ayna dizinde
Sıralı benleri o mah yüzünde
Sevem dedim vaz geçmiyor nazından

Bağlantı

Eyvanında elvan güller açıyor
Kokusunu dört bir yana saçıyor
Ne dedim de o yar benden kaçıyor

Bağlantı

Mah: Ay
Eyvan: Ayvan: 1- Teras, sundurma, balkon
2- Bir tarafı dışarıya açık olan oda
3- Açık balkon, havuz başı

Kaynak: Aziz Çelik Derleyen: Mehmet Seske

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/eyvanına-vardım-eyvanı-camur-3269. URL

23. Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan

Fırsat elde iken bir amel kazan
Gül cemalin bir gün solsa gerektir
Aldanma zevkine bakma dünyaya

Dünya malı burda kalsa gerekdir

Cahil bildiğinden hiç geri kalmaz
Bin nasihat etsen sözüne uymaz
Kişinin ettiği yanına kalmaz
Herkes ettiğini bulsa gerektir

Yarın hakkın divanına varılır
Ruz-ı mahşer günü sual sorulur
Günahın tartarlar mizan kurulur
Orda haklı hakkın alsa gerektir

Bir gün olur gelir Mevla'dan hitap
Sorulur sualler verilir cevap
Kimine lütfeder kimine azap
Cennet tamu haktır

Kaynak: Rıza Bozkuzu Derleyen: TRT Ankara Radyosu THM. MD.

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/fırsat-elde-ıken-bır-amel-kazan-2191.URL'den erişim.

24. Gel Gülüm Gel Canım

Gel gülüm gel canım seni severem (diley)
Saram kollarıma sensiz giderem
Al canım fedadır senin yoluna (diley)
Ağlama sil gözün vallah ölürem

Bağlantı:
Vur davulcu vur davulu güm güm gümlesin (diley)
Kız oğlanı sevmiştir yabanı neylesin

Kız oğlanı sevmiş dünya malı neylesin

Kız ela gözlerin bendimi yakar (diley)
Sevdiğin almayan canından bıkar
Gel seni kaçıram bizim ovaya (diley)
Ben sevem el alsın bana kim bakar

Bağlantı

Kaynak: Doğan Yılmaztürk Derleyen: İlhan Erten

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/gel-gulum-gel-canım-vur-davulcu-2884. URL'den erişim.

25. Gelinin Çardağına

Gelinin çardağına uy (ley) aman
Gül koydum bardağına uy (ley) aman
Kurban olsun kaynana (ley) aman
Gelinin dırnağına uy (ley) aman

Gelin çardaktan iner uy (ley) aman
Zilli paytona biner uy (ley) aman
Benim hayırsız (zalım) kaynanam uy (ley) aman
Bizi kapıda dinler uy (ley) aman

Maydanoz deste deste uy (ley) aman
Oğlan gel anan heste uy (ley) aman
Eğer anan ölürse uy (ley) aman

Benden canımı iste uy (ley) aman

Kaynak: Mustafa Aslan Derleyen: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.85).

26. Gölbaşına Vardım Gölleri Çoktur

Gölbaşı'na vardım gülleri çoktur
Güzeller geliyor sevdiğim yoktur

Bağlantı:
Şalvarlı gelin yallah
Fistanlı gelin billah
Öldürdün beni

Şu derenin alıcından burcundan
Bana gelsen ölür müydün acından

Bağlantı

Gölbaşı'na vardım tiren duruyor
Anam beni gurbet ele yolluyor

Bağlantı

Alıç: Bir tür yabani meyve

Kaynak: Ragıp Binzet Derleyen: Mehmet Seske

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/GOLBASI-NA-VARDIM-GULLERI-COKTUR-3485.URL'den erişim.

27. Hacıpınar'ın Düzü

Hacıpınar'ın düzü

Mevla'm ayırdı bizi

Bakkal Mahmut'un kızı

Yaktı yandırdı bizi di gel gel

Al güzel bu da sana

İpliğin dolasana

Güzel darılma bana

Kanım kaynadı sana di gel gel

Bi sigara iç oğlan

Gel kapıdan geç oğlan

Beni sana vermezler

Bu sevdadan geç oğlan di gel gel

Kaynak: Anonim ***Yöre: Adıyaman-Şanlıurfa***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.87).

28. Havalar Ayaz Gelin Hanım -1

Havalar ayaz (gelin hanım)
Bu da bir muraz (gelin hanım)
Yazması pembe gelinlik beyaz

Bağlantı:
Git güle güle gelin olasın

Adıyaman eline yuva kurasın

Çağırın gelinin kardaşını
Çeksin düğün atın başını
Anası silsin gözün yaşını

Bağlantı

Muraz: murat, istek

Kaynak: Mahmut Çetinkaya Derleyen: Mehmet Seske

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/havalar-ayaz-*2630.URL'den* erişim.

29. Havalar Ayaz Gelin Hanım-2

Havalar ayaz gelin hanım

Bu da bir muraz gelin hanım

Yazması pembe gelinlik beyaz

Git güle güle gelin olasın

Adıyaman iline yuva kurasın

Çağırın gelinin kardaşını

Çeksin düğün atın başını

Anası silsin gözün yaşını

Git güle güle gelin olasın

Adıyaman iline yuva kurasın

Kaynak: Mahmut Çetinkaya Derleyen: Mehmet Seske

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.89).

30. İki Kız Gider Düğüne

İki kız gider düğüne (boylarına gurban)
Ben vurgunam büyüğüne (huylarına hayran)
Kör olası anaları (boylarına gurban)
Vermiyor ki sevdiğine (huylarına hayran)

Halay başında güzeller (boylarına gurban)
Yârime bakıyor eller (huylarına hayran)
Bir güzelin hatırına (boylarına gurban)
Başa geldi türlü haller (huylarına hayran)

Bu yıl da geçirdik yazı (boylarına gurban)
Zalım ana vermez kızı (huylarına hayran)
Her bir dert çekilir ama (boylarına gurban)
Çekilmiyor ana nazı (huylarına hayran)

Kaynak: Bilal Ercan Derleyen: Işık Başel

Repertükül.(11.06.2022). https://www.repertukul.com/ıkı-kız-gıder-dugune-2945.URL'den erişim.

31. Kalaylıyım Kalaylı

Kalaylıyım kalaylı
Başı yeşil valalı of
Başın göğe yetti güzel

Beni bu dert alalı

Bir kız gördüm yağ alır
Bahça satar bağ alır
Ben (her) o kızı görende
Yaralarım sağalır

Kaynak: Delikanlı Mehmet ***Derleyen: Mehmet İmir***
(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.92).

32. Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum

Kaleden kaleye şahin uçurdum

Ah ilen vah ilen günüm geçirdim

Yâre şeker ezdim şerbet içirdim

Bağlantı:

Öyl'olur böyl'olur Türkmen güzeli

Edası hoş olur Türkmen gelini

Kaleden kaleye taş ben olaydım

Ela göz üstüne kaş ben olaydım

Yalınız kalana eş ben olaydım

Bağlantı

Kaynak: Abdulkadir ***Derleyen: Muzaffer Sarısözen***

Repertükül.(11.06.2022). (https://www.repertukul.com/kaleden-kaleye-sahın-ucurdum-691).URL'den erişim.

33. Karşıda Kara Erik

Karşıda kara erik

Dallarını eğerik

Biz Adıyamanlı 'yık

Ölenecek (ölene dek) severik

Güzel kız şirin kız

Şeker kız kaymak kız yaktın bizi

Sallandım girdim bağa

Başım değdi yaprağa

Kız ben seni almazsam

Girmem kara toprağa

Güzel kız şirin kız

Şeker kız kaymak kız yaktın bizi

Kaynak: Hasan Hüzeyin Orhan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.94).

34. Mürvet'e Geldim (Yetiş Ya Allah)

Yetiş Allah Ya Muhammed Ya Ali

Ey sultanım sana mürvete geldim

Pirim Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli

Ey cananım sana mürvete geldim

Girdim yolunuza cemaller gördüm

Gelip didarına yüzümü sürdüm

Aradım her şeyi özümde buldum

Ey cananım sana mürvete geldim

Garip Kâmil akar gözünden yaşı

Bu yola veririz ser ile başı

Hz. Ali'dir Kırklar'ın başı

Ey mihmanlar size mürvete geldim

Kaynak: Kazım Tezerdi Derleyen: Melih Duygulu

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.96).

35. Nemrut Dağı Duman Duman

Nemrut Dağı duman duman belalım

Derdini ben çekiyorum helalım

El değilsin benim bahtı karalım

Diley ley ley di ley ley di ley ley

Yar di ley ley diley ley

Nemrut Dağı duman duman bürümüş

Benim sevdam gurbet elde çürümüş

Haber aldım o yar beni unutmuş

Diley ley ley di ley ley di ley ley

Yar di ley ley diley ley

Kaynak ve Derleyen: Aziz Çelik

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.97).

36. Nemrut'ta İçtim Şarap

Nemrut'ta içtim şarap

Aşkından oldum harap

Bir kuluna kul oldum

Affetsin beni Ya Rab

Hezal hezalli hezalli

Nemrut'ta gün batar mı?

Sevda çeken ağlar mı?

Sağ olası Kâhta'dan

Böyle güzel çıkar mı?

Hezal hezalli hezalli

Kaynak: Abdurrahman Filik ***Derleyen: M.Sadık Doğan***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.98).

37. Portakal Dilim Dilim

Portakal dilim dilim

Gel otur benim gülüm

Ne dedim ne söyledim

Lal olsun benim dilim

Dola kolların boynuma

Sok ellerin koynuma

Bir gece eyle beni

Her zaman eyle beni

Portakalın irisi

Geçti kızlar sürüsü

Sürüsünden fayda yok

Yaktı beni birisi

Dola kolların boynuma

Sok ellerin koynuma

Bir gece eyle beni

Her zaman eyle beni

Portakalı yemezler

Seni de bana vermezler

Gel beraber gezelim

Ay karanlık görmezler

Dola kolların boynuma

Sok ellerin koynuma

Bir gece eyle beni

Her zaman eyle beni

Kaynak ve Derleyen: Mehmet Mihmat

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.99).

38. Sahana Koydum Pekmez

Sahana koydum pekmez

Bu pekmez bana yetmez

Adıyaman kızları

Başlıksız gelin gitmez

Düğünümüz şen ola

Davul zurna vurula

Biz gelini alacık

Darısı bekârlara

Şu kıza sini geldi

İçinde neler geldi

Bahtlı kız başına

İçinden tatlı geldi

Düğünümüz şen ola

Davul zurna vurula

Biz gelini alacık

Darısı bekârlara

Kaynana kazan kapağı

Oğlu şeker topağı

Kimse nazar etmesin

Yarım altın ufağı

Düğünümüz şen ola

Davul zurna vurula

Biz gelini alacık

Darısı bekârlara

Kaynak ve Derleyen: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.100).

39. Semahlar Döndük Bu Yolda
(Ağırlama)

Semahlar döndük bu yolda

Pirimiz Ali aşkına

Derdimize derman ola

Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah

Hasan Hüseyin aşkına

Söyle be hey fani dünya

Zalimlerden yana dünya

Bunca emek boşa sanma

Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah

Hasan Hüseyin aşkına

Nurumuz Muhammed Ali

Adımız soyumuz belli

Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah

Hasan Hüseyin aşkına Hü Hü

Eller gülerken o ağlar

Pir Sultan'ım diye diye

Semah dönen canlar

Yanar Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah

Hasan Hüseyin aşkına

Dua

Aşk ola aşk ola

Hak için ola

Zevk için olmaya

Haktan yana pervaz Ali

Gurbancı Mahmut Gazali

Semahçı Abuzer Gaffari

Hasan Hüseyin aşkına

Allah Allah Allah Allah

Hasan Hüseyin aşkına

Yürütme

Şükür bizi bu meydana

Getirenin demine hu

Ceset içinde bu canı

Yürütenin demine hu

Hü hü izleyelim Ali izini

Uyaralım can gözünü

Kırklar ile bir üzümü

Yedirenin demine hu

Gafil olma hey erenler

Gelen Murtaza Ali'dir

Cahile bakır kılıcı

Çalan Murtaza Ali'dir

Pir Sultan'ım bu ne demek

Hiç cahile çekme emek

Hazır pişmiş nan u nemek

Getirenin demine hu

Hü hü

Yeldirme

Muhammed'i candan sev ki

Ali'ye Selman olasın

Ehl-i Beyt'e gönül ver ki

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Dem dem dem dem dem dem dem

Ali'ye Selman olasın

Muhammed'i hazır bil ki

Canın Hakk’a nazır bil ki

Her gördüğün Hızır bil ki

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Muhammed'e gönül kat ki

Hu deyip rehbere yet ki

Bir gerçekten etek tut ki

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Hasan ile girdim ceme

Hüseyin sırrımı deme

Müsahipsiz lokma yeme

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Dem dem dem dem dem dem dem

Ali'ye Selman olasın

Zeynel Bakır Cafer Kazım

Irıza'ya bağlı özüm

Hatırı kırma şahbazım

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Taki'ye Naki'ye eriş

Askeri'de biter her iş

Mehdi sıfatına karış

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Hatayi'm sözünü ırma

Bir gerçekten sözün kırma

Her âdeme sırrın verme

Ali'ye Selman olasın

Haydar Haydar Haydar Haydar

Ali'ye Selman olasın

Hu dost Hu dost Hu dost Hu dost

Ali'ye Selman olasın

Kaynak: Adıyaman Cem Töreni Derleyen: Neşe Ayışıt Onatça

Türküdostları.(15.07.2022).https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=24005.URL'den erişim.

40. Vesile Gözleri Kara

Vesile gözleri kara

Bağrıma açtı yara

Doktor tabip kar etmez

Vesile derdime çara

Le le le le le Vesile

Sevdim bir heves ile

Vesile'm yola saldım

Gözyaşım sile sile

Vesile'm etme eyleme

Derdime dert ekleme

Ben seni gizli sevdim

El âleme söyleme

Le le le le le le Vesile

Sevdim bir heves ile

Vesile'm yola saldım

Gözyaşım sile sile

Söz: Mahmut Özçiftçi Müzik: Anonim

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.115).

41. Yağmur Yağar Yer Yaş Olur

Yağmur yağar yer yaş olur

Uçan kuşlar bir hoş olur

Gelin olan ne hoş olur

Bağlantı:

Ana ölem ben ben gidiyorum

Anamı babamı terk ediyorum

Gidiyorum ben ben gidiyorum

Anamı babamı terk ediyorum

Yağmur yağar ufak ufak

Elim kına yüzüm duvak

Nerden çıktı ayrılmak

Bağlantı

Kaynak: Aziz Çelik ***Derleyen: Mehmet Seske***

*Repertükül.(*11.06.2022). (https://www.repertukul.com/yagmur-yagar-yer-yas-olur-3023).URL'den erişim.

42. Yıkılsın Maraş Kalesi

Yıkılsın Maraş kalesi

Ne hoştur dağı lalesi

Mırım mırım mırım mırım

Derdo mıra mırım mırım

Vay vay vay vay vay vay

Maraş'tadır bağlarımız

Geçti ömür çağlarımız

Mırım mırım mırım mırım

Derdo mıra mırım mırım

Vay vay vay vay vay vay

Maraş'ın suları serin

O yarın sevdası derin

Mırım mırım mırım mırım

Derdo mıra mırım mırım

Vay vay vay vay vay vay

Kaynak: Anonim ***Derleyen: Salih Turhan***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.118).

43. Adıyaman Benim İlim

Adıyaman benim ilim

O bahçamdır ben bülbülüm

Talan vurdu soldu gülüm

Hüsnü Mansur adın senin

Yedi yaman Adıyaman vay

Kuzeyinde Karadağ'ın

Güneyinde bahça bağın

Yeşilin gülün yaprağın

Hüsnü Mansur adın senin

Yedi yaman Adıyaman vay

Tarih dolu dağın taşın

Hayli eski senin yaşın

Çok güzeldir yazın kışın

Hüsnü Mansur adın senin

Yedi yaman Adıyaman vay

Kaynak: Yusuf Sever ***Derleyen: Salih Turhan***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.121).

44. Adıyaman Düz Ovadır

Adıyaman düz ovadır

Garip kuşa bir yuvadır

Toprağında petrol vardır

Güzel yurdum Adıyaman

Aman aman aman aman

Güzel yurdum Adıyaman

Derdim çoktur derman yoktur

Derdimizi bilen yoktur

Her şeyi çok bilen yoktur

Gelen yoktur giden yoktur

Aman aman aman aman

Güzel yurdum Adıyaman

Kaynak: Hamit Çelik ***Derleyen: Salih Turhan***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.122).

45. Adıyaman Hangi Yanda?

Adıyaman hangi yanda?

Yemyeşildir düz ovada

Şu Nemrut'u Kâhta'yı da

Görmediniz mi görmediniz mi?

Görmediniz mi gelmediniz mi?

Çelikhan'a bal alırım

Şu Gerger'de nar alırım

Döner Kâhta'da (Nemrut'ta) kalırım

Görmediniz mi görmediniz mi?

Görmediniz mi gelmediniz mi?

Baldan tatlı Besni'de üzüm

Şambayat'tadır Tut'tadır gözüm

Gölbaşı'na yoktur sözüm

Görmediniz mi görmediniz mi?

Görmediniz mi gelmediniz mi?

Gelin görün Adıyaman'ı

Efsanedir Nemrut dağı

Bir tarihtir dört tarafı

Görmediniz mi görmediniz mi?

Görmediniz mi gelmediniz mi?

Söz: Abdullah Eryılmaz

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.123).

46. Adıyaman İllerinde Bize Bir Gelin Gelir

Adıyaman illerinde bize bir gelin gelir

Gören gelir duyan gelir safalar gelir hoş gelir

Beyaz bir çiçek olmuş sallanır düze gelir

Görülmüş duyulmuş değil bu gelin yüze gelir

Kahvesi Yemen'den

Şekeri Şam'dan

Yazması Kirman'dan gelir

Safalar gelir

Vur davulcu davula vur güm güm inlesin

Dost düşmanlar halay çeksin eğlensin

Hiç kimsenin muradı bu mecliste kalmasın

Hısım gelsin akran gelsin safa gelsin hoş gelsin

Kahvesi Yemen'den

Şekeri Şam'dan

Yazması Kirman'dan gelir

Safalar gelir

Söz ve Müzik: Nurettin Rençber

*Türkü dostları.(*15.07.2022).

https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=24011.URL'den erişim.

47. Adıyaman Şehrindeyiz

Adıyaman şehrindeyiz
Bin bir sevda işindeyiz
Ne rüyada ne düşteyiz
Al âlemin dilindeyiz

Uzun boylu güzel huylu

Şirin dilli baldan tatlı

Allı şallı mor şalvarlı

Bu gelen Adıyamanlı

Kara bulutlar üstünde

Türlü dertler var içinde

Uzanmadı bir dost eli

Benim bu kara günümde

Uzun boylu güzel huylu

Şirin dilli baldan tatlı

Allı şallı mor şalvarlı

Bu gelen Adıyamanlı

Söz: Cahit Çiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.126).

48. Adıyaman Türküsü

Tarlaya nar ektim

Dibini dar ektim

Nemrut güzelini

Kendime yar ettim

Ah le amman vah le amman

Burası bizim Adıyaman

Tarlada tütünüm

Kalmadı bütünüm

Nemrut güzelini

Nereye götürüm?

Ah le amman vah le amman

Burası bizim Adıyaman

Kapıda bastım zile

Açmıyor bak hele

Yeter ki bana var

Girerim menzile

Ah le amman vah le amman

Burası bizim Adıyaman

Söz: Mustafa Aslan

*Urfanews.(*31.05.2022). (https://urfanews.com/kahtali-mice-adiyaman-turkusu-sarkisi-dinle,).URL'den erişim.

49. Ağladırlar Adamı

Adıyaman da bir kere

Sevdalandın mı yandın?

Sen bu diyarda sevdayı (2)

Öyle kolay mı sandın?

Ağlatırlar adamı (2)

Sızlatırlar adamı

Sevdiğine pişman eder

Kahrederler adamı

Adıyaman da sevdalar

Ölümüne yaşanır

Aşk acısı kurşun gibi (2)

Yüreğine saplanır

Ağlatırlar adamı

Sızlatırlar adamı

Sevdiğine pişman eder (2)

Kahrederler adamı

Kaynak: İdris Nebi Açıl

50. Ağlarım (Garip Gurbet Elde)

Garip gurbet elde perişan halde
Derbeder olmuşum gezer ağlarım
Defterim kalemim düşmüyor elde
Ben kendi derdimi yazar ağlarım

On altı yaşımda dert beni buldu
Gül yüzlü sevdiğim bir hayal oldu
Dost elinde gönül yanıp kavruldu
Derdin deryasında yüzer ağlarım

Kederi der ömrüm akıp gidiyor
Yar yarama tuzu ekip gidiyor
Bedenimde şimşek çakıp gidiyor
Perişan halime kızar ağlarım

Kaynak: Âşık Kederi

*Urfanews.(*29.05.2022). (https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman/).URL'den erişim.

51. Ak Sahabe

Adıyaman’da bir türbe var

Etrafında güller kokar

Orada bir sahabe yatar (2)

Hazret-i Safvan Bin Muattal

Ooo ak sahabe ooo hak sahabe

Ooo ak sahabe ooo hak sahabe

İftira atılan sahabe

Sabırla katlanan sahabe

Kur’an’da aklanan sahabe (2)

Hazret-i Savan Bin Muattal

Ooh ak sahabe. ooh hak sahabe

Ooh ak sahabe. ooh hak sahabe

Aşk ile varın huzuruna

Canlar feda onun yoluna

Binlerce selam olsun ona (2)

Hazreti Savan Bin Muattal

Ooh ak sahabe. ooh hak sahabe

Ooh ak sahabe. ooh hak sahabe

Kaynak: İdris Nebi Açıl

Safvan Bin Muattal: Sahabeden ve Fil vakasına adı karışan Safvan'ın da bu zat olduğu rivayeti var. İran'ı fethe gelen islam ordusuyla geldiği ve burada şehit düştüğü rivayet edilir. Samsat ilçemizin Birik (Taşkuyu) köyü sınırları içinde bulunmaktadır. (Yağınlı, 2004, s.18-19)

52. Allah'ın Emri İle

Allah'ın emriyle

Peygamber'in kavliyle

Dünya böyle kurulmuş

Eloğlu elkızıyla

Âşık sazını döver

Doğru sözünü över

Kızını dövmeyenler

Vallah dizini döver

Beyaz atlı kır atlı

Damat şekerden tatlı

Kızı gelin gidiyor

Anasına ne mutlu

Âşık sazını döver

Doğru sözünü över

Kızını dövmeyenler

Vallah dizini döver

Söz: Mahmut Özçiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.127).

53. Almanya Yolları Karşıma Karşı

Adıyaman yollarıma karşı

Almanya yolları karşıma karşı

Akıyor dinmiyor gözümün yaşı

Bülbül olmuş öter ayrılık kuşu

Ağla anam ağla garibin oğlun

Otuzuma varmadan sarardım soldum

Ağla anam ağla garibin oğlun

Seni eller içinde seçemez oldum

Göğerdi mi bizim köyün meşesi?

Büyüdü mü ocağımın neşesi?

Ne zorumuş yılda bir görüşmesi

Ağla anam ağla garibin oğlun

Otuzuma varmadan sarardım soldum

Ağla anam ağla garibin oğlun

Seni eller içinde seçemez oldum

Kaynak: Nurettin Rençber

*Türkü dostları.(*15.07.2022). https://www.Turkudostlari.Net/Ara.Asp. .URL'den erişim.

54. Anayurdum (Dağların Karı Boranı)

Dağlarında kar boranı
Yiğit dolu her bir yanı
Gözleri yaşlı anamı
Dağlar köyümü özledim

Anayurdum baba yurdum
Bin kere rüyamda gördüm
Uğruna canımı verdim
Dağlar köyümü özledim

Dağlar ovalar yaylalar
Sılada sevdiğim ağlar
Eller al o kara bağlar
Dağlar köyümü özledim

Anayurdum baba yurdum
Bin kere rüyamda gördüm
Uğruna canımı verdim
Dağlar köyümü özledim

Kaynak: Bilal Ercan

*Türkü dostları.(*15.07.2022). https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.URL'den erişim

55. Ayrılık Vakti

Vakti geldi ayrılığın ne yapsak boş

Kurtulamaz bu sevda bu amansız rüzgârdan

Anla beni geçmişteki günlerimiz

Birer birer yalan

Gözlerindeki yaşı sil canım benim

Beni burada bırak git

Gereksiz artık anlamı yok sözlerin

Bu aşk gömülmeli

Oysa senle ne çok zamanlar paylaşırdık

Acıları, umutları hiç usanmadan

Yüreğimde saklı kalan anılarla

Gidiyorum bu şehirden sevgilim hoşça kal

Gözlerindeki yaşı sil canım benim

Beni burada bırak git

Gereksiz artık anlamı yok sözlerin

Bu aşk gömülmeli

Kaynak: Nurettin Rençber

*Türküdostları.(*15.07.2022).https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=4012 .URL'den erişim

56. Bana Göre (İnsan Bir Ummandır)

İnsan bir ummandır bilmek istersen
Katredir denizler göl bana göre
Hakkın cemalini görmek istersen
Ölmeden evveli öl bana göre

Düzgün bir karakter temiz bir ahlak
Edebinle otur edebinle kalk
Bir dilim ekmeğin var ise mutlak
Onu bir kâmile böl bana göre

Kavga ve gıybete sen olma yakın
Cahil ile sohbet etme ha sakın
Aynayı alıp da kendine bakın
Sıratı surette bul bana göre

Yaz güze kış ise döner bahara
Açılır sinemde bin türlü yara
Gül için bülbüller başlıyor zara
Baharın müjdesi gül bana göre

Kederi sözümden alınsa hisse
Kulak vermek lazım çıkan nefese
Türap olmak lazım cümle herkese
Bunu gösterecek hal bana göre

Kaynak: Âşık Kederi

*Türkü sitesi.(*29.05.2022). https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman/. URL'den erişim

57. Ben Senin Yaptığın Gibi

Ben senin yaptığın gibi

Terk edip de hemen gitmem

İki elim yakandadır

Hiç hakkımı helal etmem

Öyle bozguna uğradım

Gazel dökmüş bağlar gibi

Tek başıma yaşıyorum

Boynu bükük kullar gibi

De gidi de gidi zalım ey

Yeter etme çalım ey

Evimi başıma yıktın

Bir kere de sor halımı

Ekinci'ye bir sor bu ne?

Dağlar dayanmaz halime

Aha senin zalimliğin

Bilmem ömrümün suçu ne?

Yollarına baka baka

Gözlerimden şaşı oldum

Hasretin döktüm yollara

İnan sabır taşı oldum

De gidi de gidi zalım ey

Yeter etme çalım ey

Evimi başıma yıktın

Bir kere de sor halımı

Söz: Hüseyin Ekinci

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.129).

58. Bırak Gidem Artık Karlı Dağlara

Bırak artık gidem karlı dağlara

Merhem tutmaz yaram kimler bağlaya?

Gurbet ellerinde düştüm sevdaya

Gayrı dönmem artık ey halım yaman

Bir sen kaldın ban ey yar olacak

Gonca gülüm gurbet elde solacak

Kimim var ki benim kimden soracak?

Gayri dünyam boştur halim yamandır

Günü güne bağlar dururum

Ziyan oldu gitti bütün umudum

Ölür gurbet elde unutulurum

Gayri mezarımın başı dumandır

Söz: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.130).

59. Bir Bahçam Var İdi

Bir bahçam var idi mor menevşe gül
Pervane dönerdi aşkından bülbül
Soldurdular ağlar dalında sümbül
Gel sen bana derman olsana yarey

Yarey yarey yarey nazlı naz yarey
Bu ne hal bu ne gam tükenmez yarey
Derdim çok dermanım bulunmaz yarey
Kim ölür kim kalır bilinmez yarey

Yarey yarey yarey maralı yarey
Bu ne hal bu ne gam sıralı yarey
Derdim çok dermanım karalı yarey
Kim ölür kim kalır yaralı yarey

Haberini aldım turaçlarından
Kan gülleri derdim yanaklarından
Bana ne lokmanın ilaçlarından
Gel sen bana derman olsana yarey

Yarey yarey yarey nazlı naz yarey
Bu ne hal bu ne gam tükenmez yarey

Derdim çok dermanım bulunmaz yarey
Kim ölür kim kalır bilinmez yarey

Yarey yarey yarey maralı yarey
Bu ne hal bu ne gam sıralı yarey
Derdim çok dermanım karalı yarey
Kim ölür kim kalır yaralı yarey

Kaynak: Nurettin Rençber

*Türkü sitesi.(*29.05.2022). *Http://Www.Turkudostlari.Net/Ara.Asp*.URL'den erişim

60. Bir Güzele Yandım Mansur Elinde

Bir güzele yandım Mansur elinde
Sevdamız dolaşır elin dilinde oy
Yedi mendil yaşı dökmüş gözünden

Vakti geldi artık dönmek zamanı
Çok özledim seni Adıyaman'ım

Mansur eli gül çiçeğe boyanmış
Zalım Fırat kapımıza dayanmış
Yârim ellerine kınalar yakmış

Vakti geldi artık dönmek zamanı
Çok özledim seni Adıyaman'ım

Mansur eli daracıktır sokaklar

Yârim rüyasında beni sayıklar

Saramadım sarsın kara topraklar

Vakti geldi artık dönmek zamanı

Çok özledim seni Adıyaman'ım

Söz: Sedat Reşper

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.132).

61. Bir Nesneden Yaratıldık

Bir nesneden yaratıldık

Ayrı gayrı olmak niye?

Âdem ile vücut bulduk

Türlü ırka bölmek niye?

Hepimize yeter dünya

Ortağız güneşe aya

Hani kardeş idik güya?

Ya öldürmek ölmek niye?

Bir insanız huyumuz var

Toprağımız suyumuz var

Dağlarımız köyümüz var

Sınır sınır bölmek niye?

Hepimize yeter dünya

Ortağız güneşe aya

Hani kardeş idik güya?

Ya öldürmek ölmek niye?

Fedai'm birse Yaradan

İkilik kalksın aradan

Gelen göçer bu dünyadan

Cana düşman olmak niye?

Hepimize yeter dünya

Ortağız güneşe aya

Hani kardeş idik güya?

Ya öldürmek ölmek niye?

Söz: Âşık Fedai

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.134).

62. Canım Anam

Ellerinde büyüdüğüm

Dizlerinde uyuduğum

Her an yanımda bulduğum

Benim anam canım anam(2)

Şimdi neredesin anam (2)

Kulağımda sesin anam

Dünyada gün göremedin

Cennette göresin anam

Senelerce çile çekti

Boynunu büktü sabretti

Saçını süpürge etti

Benim anam canım anam (2)

Şimdi neredesin anam (2)

Kulağımda sesin anam

Dünyada gün göremedin

Cennette göresin anam

Kaynak: İdris Nebi Açıl

63. Çalınsın Düğün Havamız

Çalınsın düğün havamız

Fırında bişer tavamız

Saki doldur kadehleri

Hoş olsun bizim sefamız

Vur davulcu vur oynasın

Çal kemancı meclis dinlesin

Bir o yana bir bu yana

Meclis türkü söylesin

Ahbaplar bizi dinlesin

Gelini ata bindirin

Adettir biraz gezdirin

Davul zurna çala çala

Alın damada götürün

Vur davulcu vur oynasın

Çal kemancı meclis dinlesin

Bir o yana bir bu yana

Meclis türkü söylesin

Ahbaplar bizi dinlesin

Söz: Aziz Çelik

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.137).

64. Çekme Halay Başını

Çekme halay başını
Etme gözün kaşını
Ben annene danıştım
Hesab ettim yaşını

Alttan alttan bakıysen
Şu gönlümü yakıysen
Bırahıp beni gittin

Ettiğini bilirsen

Halaya girme dedim
Boyun gösterme dedim
Benden gayrı kimseye
Meylini verme dedim

Kaynak: Sadık Doğan

(https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman/)

65. Çiğ Köfte Hoş Acıdır

Çiğ köfte derler adına
Köftelerin şahına
Ustası yoğurursa
Doyum olmaz tadına

Çiğ köfte hoş acıdır
Her derdin ilacıdır
Adıyaman elinde
Sofranın baş tacıdır

Yoğuranı severler
Alın terin silerler
Bir lüllük ver bakalım
Hele olmuş mu derler

Çiğ köfte hoş acıdır

Her derdin ilacıdır

Adıyaman elinde

Sofranın baş tacıdır

Zeytinyağına banılır

Lavaş ekmeğe sarılır

Yemeyenler bilmez ama

Yiyen tadına bayılır

Çiğ köfte hoş acıdır

Her derdin ilacıdır

Adıyaman elinde

Sofranın baş tacıdır

Kaynak: İdris Nebi Açıl

66. Çukurova (Kurban Olam Toprağına)

Kurban olam toprağına taşına

Verimli toprağın var Çukurova

Az rastlanır benzerine eşine

Gariplere mesken yer Çukurova

Fabrikalar duman tütüyor

Âşıkların bülbül olmuş ötüyor

Ürünün bol şu âleme yetiyor

Gönlümüze oldun yar Çukurova

Her yanın çevrilmiş denizler dağlar

Seyhan Ceyhan nehrin akıp da çağlar

Şeyh Muhittin Arap' derde devalar

Eshab-ı Kehf sende sır Çukurova

Karacaoğlan'ın âşıklar piri
Dadaloğlu'nun başımda var yeri
Seninle övünür Âşık Kederi
Al beni bağrına sar Çukurova

Karacaoğlan'ın âşıklar piri

Dadaloğlu'nun başımda var yeri

Seninle övünür Âşık kederi

Al beni bağrına sar Çukurova

Kaynak: Âşık Kederi

*Türkü sitesi.(*29.05.2022).https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.URL'den erişim

67. Dama Çıkmış Bakıyor

Dama çıkmış bakıyor

Saçına gül takıyor

Saçları gülden güzel

Yel estikçe kokuyor

Gözleri ele yârim

Elleri kına yârim

Bir öpücük ver bana

Baban hayrına yârim

Rüzgâr esti serinden

Bir sel geldi derinden

Öyle bir of çektim ki

Yer (Dam) oynadı yerinden

Gözleri ele yârim

Elleri kına yârim

Bir öpücük ver bana

Baban hayrına yârim

Yazlar geçip güz olsun

Sür harmanı (vur çapayı) düz olsun

Doksan dokuz yaram var

Bir de sen vur yüz olsun

Gözleri ele yârim

Elleri kına yârim

Bir öpücük ver bana

Baban hayrına yârim

Kaynak: M. Sadık Doğan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.140).

68. Dinlersen Kardeşim Sözlerim Sana

Dinlersen kardeşim sözlerim sana
Hatırdan gönülden geçme ha geçme
İnsan olan değer verir insana
Sakın eri erden seçme ha seçme

Kâmilin nişanı o güzel huyu
Ona ölçü olmaz bedeni boyu
Derde derman olsa namerdin suyu
Sakın bir damlayı içme ha içme

Derdin bedenini ağ gibi sarsa
Feryat ve figanın semaya varsa
O müşkül halini gelip de sorsa
Hal bilmeze sırrın açma ha açma

İnsan ol insana eyle ameli
Gerçek insanlığın budur temeli
Âşık Kederi de sevip sevmeli
Dost ile sohbetten kaçma ha kaçma

Kaynak: Âşık Kederi

*Türküsitesi.(*29.05.2022).https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.URL'den erişim

69. Dün Mü Buradaydın?

Dün mü buradaydın bugün mü geldin?
Ötme garip garip sinemi deldin
Eşimden ayrıldım ben burda kaldım
Yâd avcılar vurmuş telli turnamı

Aşk sevdası geldi kaynadım coştum
Yüksekten uçarken engine düştüm
Eşimden ayrıldım ben burda şaştım
Yâd avcılar vurmuş telli turnamı

Kaynak: Âşık Hasan Hüseyin

*Türküsitesi.(*29.05.2022).https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.

URL'den erişim

70. Düz Dara Yar Düz Dara

Düz dara yar düz dara
Yar zülüfün düz dara
Doksan dokuz yaram var
Sen açtırdın yüz yara
Oy aman aman aman
Burası Adıyaman
Âlem düşman kesildi
Seni sevdiğim zaman

Düzdedir yar düzdedir
Yar zülüfün düzdedir
Nice güzeller sevdim

Yine gönlüm kızdadır

Oy aman aman aman

Burası Adıyaman

Âlem düşman kesildi

Seni sevdiğim zaman

Bir yar sevdim kaleden

Ayrı düştüm Lale'mden

Eller ayırdı bizi

Nefret ettim âlemden

Oy aman aman aman

Burası Adıyaman

Âlem düşman kesildi

Seni sevdiğim zaman

Söz: Aziz Çelik

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.141).

71. Ektim Biçemem Harmanı

Ektim biçemem harmanı

Bugün ayrılık zamanı

Dostlarım yazsın fermanı

Bugün ayrılık zamanı

Kem ayrılıp neye yanam?

Kullar olam dosta yanam

Kahr ile derde salan

Kelam bilmez tele yanam

Gidem gidem tan zamanı

Yârim bağlasın yaramı

Kim bilir külde yananı?

Bugün ayrılık zamanı

Kem ayrılıp neye yanam?

Kullar olam dosta yanam

Kahr ile derde salan

Kelam bilmez tele yanam

Söz: Mustafa Çiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.143).

72. Elmacı Güzel

Elmanın irisine

Söz verdim birisine

Kurban olayım yârim (Le le)

Saçının sarısına (Örgüsüne)

Amman elmacı güzel

Başımın tacı güzel

Amman elmacı güzel

Sen bana acı güzel

Gönlümdeki yaranın (Le le)

Sensin ilacı güzel

Kaynak: Nurettin Rençber

*Türkü dostları.(*15.07.2022).Https://Www.Turkudostlari.Net/Ara.Asp .URL'den erişim

73. Erenler (Hak Nasip Eyledi)

Hak nasip eyledi geldik buraya
Şükür cemalini gördük erenler
Merhem olduk gönüldeki yaraya
Muhabbet gülünü derdik erenler

Dostlar ile cem olduk birarada
Hak Muhammet Ali mihman burada
Deli gönül coşar ara sırada
Sevgi ile hakka erdik erenler

Dost cemali gördü coştu Kederi
Aşkın deryasından alır gevheri
Güzel dosttan bugün aldık haberi
Pir himmet eyledi vardık erenler

Kaynak: Âşık Kederi

*Türkü sitesi.(*29.05.2022).https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.

URL'den erişim

74. Eski Yar Eski Yara

Eski yar eski yara
Sızlıyor eski yara
Yenisinden fayda yok
Varıp gidem eski yara

Eski yardan eski yardan
Geçilmez eski yardan
Yenisiyle gönül eyle
Yâre kalsın eski yardan

Eski yara eski yara
Kapanmaz eski yara
Sinesine sürer mi
Geri dönsem eski yara

Eski yardan eski yardan
Gerçek sözler eski yardan
Ben yareyim sen derman
Kes umudu eski yardan

Eski yar eski yara

Kalbimde eski yara
Yüzlerce güzel var da
Hasretim ben eski yara

Kaynak: Nurettin Rençber

*Türkü dostları.(*15.07.2022).
*(Https://Www.Turkudostlari.Net/Ara.Asp.).*URL'den erişim

75. Eşarbını Yan Bağlama

Eşarbını yan bağlama
Ben söyleyim sen ağlama
Zalım anan ban vermez
Oturup da sen ağlama
Boyun büküp sen ağlama

Hele n'olur n'olur n'olur?
Yar sen benim olsan n'olur?
Kız sen benim olsan n'olur?

Arık ince geçilmiyor
Su bulanık içilmiyor
Bana yardan geç diyorlar
Yar şirindir geçilmiyor

Hele n'olur n'olur n'olur?
Yar sen benim olsan n'olur?

Kız sen benim olsan n’olur?

Arık ince geçilmiyor

Su bulanık içilmiyor

Bana yardan geç diyorlar

Yar şirindir geçilmiyor

Ağaçlarda dal olaydım

Petek petek bal olaydım

Ban göre yar mı yoktu?

İstedim ki sen olaydın

Hele n’olur n’olur n’olur?

Yar sen benim olsan n’olur?

Kız sen benim olsan n’olur?

Söz: Sadık Beydilli

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.145).

76. Fırat Yine Deli Deli Akıyor

Fırat yine deli deli akıyor

Taşı toprağını sele katıyor

Nice canlar aldı daha doymuyor

Yol ver Fırat köyüme varam

Yol ver Fırat evime varam

Fırat bu akışın hiç dinmez oldu

Acılar içime dert ile doldu

Aldı küçük yavrum geri vermez oldu

Yol ver Fırat köyüme varam

Yol ver Fırat evime varam

Fırat bereketin al senin olsun

Akmaya suların göllere dolsun

Yağmaya yağmurlar belki kurursun

Yol ver Fırat yol ver köyüme varam

Yol ver Fırat yol ver evime varam

Söz: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.146**).**

77. Fırat'a Bent Vuruldu

Fırat'a bent vuruldu

Barajımız kuruldu

Azgın sular duruldu

Atatürk Barajıyla

Doğuda birincisin
Milletin sevincisin

Batı'ya sen öncüsün

Atatürk Barajıyla

Sulandı toprağımız

Övünmekle haklıyız

Gerçek oldu rüyamız

Atatürk Barajıyla

Kuru çöle can verdi

Hayat verdi kan verdi

Umut verdi şan verdi

Atatürk Barajıyla

Dolanır dağı taşı

Milletin umut taşı

Unuttuk yazı kışı

Atatürk Barajıyla

Atatürk'ün ilkesi

Türkiye'nin simgesi

GAP'a dönüştü sesi

Atatürk Barajıyla

Söz: Mahmut Özçiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.148).

78. Geçti Ömrümün Baharı

Geçti ömrümün baharı
Gülemedim gülemedim
Ben o yar ile ağyarı
Bilemedim bilemedim

Gurbette garip mi ölek
Yârimi çok gördü felek
Hasret çekmek için dilek
Dilemedim dilemedim

Ben gezerdim diyar diyar
Dertler beni renk renk boyar
Şu gönlüme göre ayar
Bulamadım bulamadım

Varmak istiyorum ama
Başım girer gamdan gama
Yar gönlüme vurdun kama
Ölemedim ölemedim

Kederi der bu mu yazı
Sen ettin bana hep nazı
Yar dizinde dertli sazı
Çalamadım çalamadım

Kaynak: Âşık Kederi

*Türkü sitesi.(*29.05.2022).https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.

URL’den erişim

79. Gelin Hanım Kınan Mübarek Olsun

Gelin hanım kınan mübarek olsun

Çalsın davul zurna halay kurulsun

Ahdı kalanların muradı olsun

Gel halay başına düğün şen olsun

Gelin hanım kınan mübarek olsun

Nazlı nazlı kalkar gelin oyuna

Kaynana hayrandır selvi boyuna

Nazarlık takılsın güzel boyuna

Gel halay başına düğün şen olsun

Gelin hanım kınan mübarek olsun

Mendili elinde halay başında

Noktadır benleri hilal kaşında

Taze gelin olmuş küçük yaşında

Gel halay başına düğün şen olsun

Gelin hanım kınan mübarek olsun

Söz: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.150).

80. Git Gelemem İşim var

Git gelemem işim var oy n'edem vay n'edem di gel gel
Gergefte nakışım var oy n'edem vay n'edem di gel gel
Adıyaman içinde oy n'edem vay n'edem di gel gel
Bir tane sevdiğim var oy n'edem vay n'edem di gel gel

Görmeyeli yar seni oy n'edem vay n'edem di gel gel
Bir hayli zaman oldu oy n'edem vay n'edem di gel gel
Ayrılmamıza sebep oy n'edem vay n'edem di gel gel
O zalım anan oldu oy n'edem vay n'edem di gel gel

Söz: Edip Ketencioğlu

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.152).

81. Gökten Yıldız Derseler

Gökten yıldız derseler le le
Ayağıma serseler
Hiç bir şeyde gözüm yok le le
Seni bana verseler

Efendim ezel sensin le le
Gül yüzlü tazem sensin
Kurana el basarım le le

Gönülde gezen sensin

Dağa giderim dağa le le
Başım değdi yaprağa
Kız yanında ölmezsem
Girmem kara toprağa

Ben aşığım aram yok le le
Bir yerde kararım yok
Ben yanam ben ağlarım le le
Kimseye zararım yok

Kaynak: Bilal Ercan

*Türkü sitesi.(*29.05.2022).https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.

URL'den erişim

82. Gönlüm Seni Ateşlerde Cayır Cayır Yakacağım

Gönlüm seni ateşlerde

Cayır cayır yakacağım

Sen yanarken bir köşede

Kader gibi bakacağım

Sevdan ile aşkın ile

Yandım yandım döndüm küle

Kara saplı hançer ile

Sağdan soldan yaracağım

Sana ne elin gülünden

Usandım artık elinden

Atabilsem yüreğimden

Yerden yere vuracağım

Sevdan ile aşkın ile

Yandım yandım döndüm küle

Kara saplı hançer ile

Sağdan soldan yaracağım

Gönül verme her güzele

Dönersin sen de gazele

Seni ezile ezile

Elden ele atacağım

Sevdan ile aşkın ile

Yandım yandım döndüm küle

Kara saplı hançer ile

Sağdan soldan yaracağım

Söz: Abdurrahman Filik

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.154).

83. Gülendam (Bu Devran)

Gülendam Gülendam Avşar gelini
Kınalar belemiş kardan elini
Bir daha göreydim melek yüzünü
Devrana devrana bak şu devrana

Bu devran bu devran zalım bu devran
Taşımaz yükümü bu garip kervan
Harab etti beni eyledi viran

Gül deste gül deste yârim gül deste
İçerim yanıyor yüreğim hasta
Diyemem derdimi düşmana dosta
Devrana devrana bak şu devrana

Bu devran bu devran zalım bu devran
Taşımaz yükümü bu garip kervan
Harab etti beni eyledi viran

Kaynak: Bilal Ercan

*Türkü dostları.(*15.07.2022).*Https://Www.Turkudostlari.Net/Ara.Asp*.

URL'den erişim

84. Hazret-i Safvan

Yiğitlerin yiğidiydi

Ordunun artçı eriydi

Asrısaadet yıldızı (2)

Sahabelerden biriydi

Hazreti Safvan’dır adı(nakarat)

Resulullah’ın ashabı

Hak uğruna savaştığı (2)

Adıyaman’da makamı

Uğradığı iftirayı

Kimseler anlayamadı

Hazreti Ayşe anayı (2)

Çöllerde mi bırakaydı?

Hazreti Safvan’dır adı (nakarat)

Resulullah’ın ashabı

Hak uğruna savaştığı (2)

Adıyaman’da makamı

Kuran ile hadis ile

Aklanan yüce sahabe

Bizlere şefaat eyle (2)

Layık olamasak bile

Hazreti Safvan’dır adı (nakarat)

Resulullah’ın ashabı

Hak uğruna savaştığı (2)

Adıyaman’da makamı

Kaynak: İdris Nebi Açıl

85. Hiç Kimse Sormasın Halimi

Hiç kimse sormasın halimi benim
Kerem'in düştüğü yollara düştüm
Sevda ateşiyle eridi tenim
Mecnun gibi yanan kullara döndüm

Akar iki çeşme ağlıyor gözüm
Değil hiç kimseye sitemim sözüm
Eridi vücudum sarardı tenim
Dalında kuruyan dallara döndüm

Söz: Aziz Sezai Ağın

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.156).

86. Kâhta Çayında Durdum

Kâhta çayında durdum
Abamı yere vurdum
Sevdiğimi vermişler
Urfa elinde duydum

Altın kemer belinde
Deste güller elinde

Adı kötüye çıkmış

El âlemin dilinde

Kar yağar sinesine

Vuruldum cilvesine

Beş yüz altın vermişler

O zalım annesine

Altın kemer belinde

Deste güller elinde

Adı kötüye çıkmış

El âlemin dilinde

Mercimekten aşım var

Çok belalı başım var

Seni alır kaçardım

Çok zalım kardaşın var

Altın kemer belinde

Deste güller elinde

Adı kötüye çıkmış

El âlemin dilinde

Söz: Abdurrahman Filik

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.157).

87. Kâhta'nın Çayı Serin

Kâhta'nı çayı serin
Değmeyin yaram derin
Ciran burdan giderse
Ya ben ne hal eylerim

Ciran Ciran Ciran ey
Yaktın Adıyaman ey
Bir acı kahve pişir
Olam sana mivan ey

Sinemde yaram sızlar
Yarama banın közler
Bir yanıp bir sönüyor
Çıra misali gözler

Ciran Ciran Ciran ey
Yaktın Adıyaman ey
Bir acı kahve pişir
Olam sana mivan ey

Eyleşir dam üstünde
İnce kemer belinde
Ölürüm Allah vekil
Saramazsam vaktinde

Ciran Ciran Ciran ey

Yaktın Adıyaman ey

Bir acı kahve pişir

Olam sana mivan ey

Söz: Nurettin Rençber

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.159).

88. Karagül (Ben Sende)

Ben sende ülkemi sevdim
Hüzün dolu yağmurları
Mor kanatlı turnaları yar
Ben sende rüzgârı sevdim
Alıp götüren yılları
Saklı kalan umutları

Ne yeminler bozdum
Geceler büyürken sensiz
Ne yeminler bozdum
Yıllar geçerken sitemsiz
Ne yeminler bozdum
Tarifi bile imkânsız
Senin için ey karagül

Ben sende yolları sevdim
Yüreğimden gelip geçen

Sevda yüklü katarları yar

Ben sende sevdim

Avuçlarken yüzümü

Yahut dokunurken sessiz yar

Kaynak: Nurettin Rençber

*Türkü dostları.(*15.07.2022).Https://Www.Turkudostlari.Net/Ara.Asp.

URL'den erişim

89. Kurşunu Kalem Eyle

Kurşunu kalem eyle (2)

Yaz iki kelam eyle

(İkinci tekrarda) "O" Gül yüzüne hasretim (2)

Bari bir selam eyle

Yar gül eyle gül eyle

Yak gönlümü kül eyle (2)

Aşkının kölesiyim

Al kapına kul eyle

Kurşunu kara yazar (2)

Gülüme değdi nazar

(İkinci tekrarda) "Ben" O yardan ayrılalı (2)

Tükendim azar-azar

Yar gül eyle gül eyle

Yak gönlümü kül eyle (2)

Aşkının kölesiyim

Al kapına kul eyle

Kaynak: İdris Nebi Açıl

90. La Ne Hoşdi Esgiden

Adıyaman ufahdı
Yazları çoh sıcahdı
Buz almaya giderdıh
Her gün ikindin vahdı

La ne hoşdı esgiden
Aklıma geldı birden
Tulıh tulıh ayranlar
Satılırdı mahlede

Kavurma sepetını
Arısdağa asardıh
Sokuda bulğur döver
Zarhalıh hazırlardıh

La ne hoşdı esgiden
Aklıma geldı birden
Deleme çevırırdıh
Kıt kıtı sineginden

Yağmırlar başladı mı?
Babam damı loğlardı

Çörtenleri dorğıdip
Süvigi tokkaçlardı

La ne hoşdı esgiden
Aklıma geldı birden
Sehende şıllik yirdıh
Nenem haket sölerken

Nahırlar dağılırdı
Sütleri sağılırdı
Bi tene keyboldı mı?
Dellallar bağırırdı

La ne hoşdı esgiden
Aklıma geldı birden
Deleme çevırırdıh
Kıt kıtı sineginden

Adıyaman ufahdı
Bahcalıhdı bağlıhdı
Şire kaynadılırdı
Her sene kerge vahdı

La ne hoşdı esgiden
Aklıma geldı birden
Bağa kelle vurmaya
Gidilirdı geceden

Kaynak: İdris Nebi Açıl

91. Le Le Sakine

Çıkam Nemrut Dağı'na

Kurbanam yanağına

Gel beraber bakalım

Güneşin doğuşuna

Le le le sakine

Niye gittin tütüne

Gel beraber kaçalım

Bak gidiyor makine

Şu Nemrut a gelsinler

Güzelliği görsünler

Kurban olayım dostlar

Yâri bana versinler

Le le le sakine

Niye gittin tütüne

Gel beraber kaçalım

Bak gidiyor makine

Nemrut dağı başında

Heykelleri karşımda

Adıyaman kokuyor

Toprağında taşında

Le le le sakine

Niye gittin tütüne

Gel beraber kaçalım

Bak gidiyor makine

Söz: Hamit Çelik

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.138).

92. Mendil Almış Eline

Mendil almış eline (delalım le le)

Şal bağlamış beline (kibarım lel le)

Damat kurban olsun (delalım le le)

Öyle güzel geline (kibarım lel le)

Delalım delalım delalım le le

Kibarım kibarım kibarım le le

Adıyaman kızları (delalım le le)

Sanki acem dilberi (kibarım lel le)

Halay başı çekiyor (delalım le le)

Beni yaktı gözleri (kibarım lel le)

Delalım delalım delalım le le

Kibarım kibarım kibarım le le

Söz: Aziz Çelik

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.161).

93. Minarenin Minberi

Minarenin minberi

Getir benim teberi

Gözlerim yol çekiyor

Nerde kaldı dilberi?

Oy dilberi dilberi

Kaçma benden gel beri

Kırkında bir yar sevdim

O da gitti gelmedi

Hüsn-ü Mansur gülleri

Şirin olur dilleri

Yedi yaman içinde

Sevdim ben o dilberi

Oy dilberi dilberi

Kaçma benden gel beri

Kırkında bir yar sevdim

O da gitti gelmedi

Minarenin uzunu

Yolda koydu gözümü

Gönlümü talan ettin

Aklımı bağ bozumu

Oy dilberi dilberi

Kaçma benden gel beri

Kırkında bir yar sevdim

O da gitti gelmedi

Tım tım tım tım mahmurum

Nerde içtin serhoşum

Hal Ahmed'in düzünde

Ben o dilbere vuruldum

Oy dilberi dilberi

Kaçma benden gel beri

Kırkında bir yar sevdim

O da gitti gelmedi

Göksu çayı bulanır

Gam bayat dolanır

Kız ben sana aşığım

El beni deli sanır

Oy dilberi dilberi

Kaçma benden gel beri

Kırkında bir yar sevdim

O da gitti gelmedi

Söz: Cahit Çiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.163).

94. Mor Fistanın Moruna

Mor fistanın moruna
Altın dakam koluna
Alır seni kaçarım ben
Vermezlerse zorunan

Eymeli yar eymeli
Işıl ışıl düymeli
Benim yârim güzeldir lo
Yanakları (bilekleri) döymeli

Salınıp gelir bağdan
Saman dolanır saptan
Vallahi korkmaz oldum ben
Ne ağadan ne beyden

Eymeli yar eymeli
Işıl ışıl düymeli

Benim yârim güzeldir lo
Yanakları (bilekleri) döymeli

Tüfeğim dolu saçma
Doğru yolundan şaşma
Ben yabancı değilem lo
Kaçma sevdiğim kaçma

Eymeli yar eymeli
Işıl ışıl düymeli
Benim yârim güzeldir lo
Yanakları (bilekleri) döymeli

Kaynak: Sıddık Doğan

*Türküsitesi.(*27.05.2022).https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.

URL'den erişim

95. Müzmin Bekâr

Entarisi ipekten

Sevdim seni yürekten

Zalım baban görürse

Vurur beni tüfekden

Bıra bıra hey zalım

Ne olacak bu halım

Eller düğün ederken

Ben bir müzmin bekârım

Entarisi başıma

Nerden çıktın karşıma

Zalım anan görürse

Zehir katar aşıma

Bıra bıra hey zalım

Ne olacak bu halım

Eller düğün ederken

Ben bir müzmin bekârım

Entarisi beş yama

Bu gece gel yanıma

Alır seni kaçarım

Tak etti bu canıma

Bıra bıra hey zalım

Ne olacak bu halım

Eller düğün ederken

Ben bir müzmin bekârım

Kaynak: İdris Nebi Açıl

96. Nanecükle Pirpirim

Saçları omuzunda

Daha on dokuz unda

Bir güzele rastladım

Nakıb'ın havuzunda

Nanecük le pirpirim

Manca yaptılar yidim

Koca sahre içinde

Ben o kızı beğendim

Çıldırım toplar gelir

Çıkını katlar gelir

Eteğini toplamış

Harıktan atlar gelir

Nanecük le pirpirim

Manca yaptılar yidim

Koca sahre içinde

Ben o kızı beğendim

Yakasında Nevruz u

Fistanı da kırmızı

Ane hadı ne duron

Hele sor kimin kızı?

Nanecük le pirpirim

Manca yaptılar yidim

Koca sahre içinde

Ben o kızı beğendim

Kaynak: İdris Nebi Açıl

97. Naza Gelmiş (Nazar Değmiş)

Naza gelmiş naza gelmiş

Dertlerini yazagelmiş

Bu gidişin hali böyle

Sevdiğime nazar değmiş

Nazar değmiş nazar değmiş

Sevdiğime nazar değmiş

Yar ben seni alamadım

Nasipte kader böyleymiş

Nazar'ımı hep bekledim

Gonca gülleri dererdim

Dünya başıma yıkılsa

Ben yine Nazar'ım derdim

Nazar değmiş nazar değmiş

Sevdiğime nazar değmiş

Yar ben seni alamadım

Nasipte kader böyleymiş

Bir yar sevdim adı nazar

Görmeyince yaram azar

Kız ben seni alamazsam

Yaram kanar azar azar

Nazar değmiş nazar değmiş

Sevdiğime nazar değmiş

Yar ben seni alamadım

Nasipte kader böyleymiş

Söz: Yusuf Sever

(Turhan ve Akbıyık 2012, s.164).

98. Ne Biz Büyüseydik Ne De Bu Şehir

Ömrümüz akıp gider, sanki bir nehir
Aylar yıllar, damla-damla biriken zehir
Büyüdükçe azaldı mutluluğumuz
Ne biz büyüseydik, ne de bu şehir

Tükeniyor ne varsa umuda dair
Böylemi düşlemiştik, bu nasıl ahir
Büyüdükçe azaldı umutlarımız

Ne biz büyüseydik, ne de bu şehir

Medeniyet masalı avuntu, sihir
Ne varsa eskilerde, gerisi kahır
Birer-birer eksildi sevdiklerimiz
Ne biz büyüseydik, ne de bu şehir

Kaynak: İdris Nebi Açıl

99. Ne Güzeldir Adıyaman

Bizim memleketin yazı gelmiş

Babam tütünleri artık dermiştir

Anama yatakları dama sermiştir

Ne güzeldir şimdi şu Adıyaman

Aman aman aman ah Adıyaman

Zalım gurbet koymaz ben sana varam

Ölem ölem ölem ben nasıl edem

Zalım gurbet koymaz ben sana varam

Gurbetteyim ama gönlümde yerin

İsmini duydukça dolar gözlerim

Senin hasretinle yanar yüreğim

Gözümde tütersin sen Adıyaman

Aman aman aman ah Adıyaman

Zalım gurbet koymaz ben sana varam

Ölem ölem ölem ben nasıl edem

Zalım gurbet koymaz ben sana varam

Bulunmaz nimettir suyunla havan

Sana sevdalıyım ben Adıyaman

Canlı bir tarihsin Nemrut dağıynan

Dilimde türküsün sen Adıyaman

Aman aman aman ah Adıyaman

Zalım gurbet koymaz ben sana varam

Ölem ölem ölem ben nasıl edem

Zalım gurbet koymaz ben sana varam

Söz: Cahit Çiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.166).

100. Ne Hanlarım Kaldı Ne Saraylar

Ne hanlarım kaldı ne saraylar

Terk etti dar günde dostum olanlar

Vefalım bir sendin bir kara toprak

Fadime'm Fadime'm Fadime'm benim Fadime'm

Fadime'm Fadime'm Fadime'm canım Fadime'm

Elim ayağımsın dünya malımsın

Damarımda akan benim kanımsın

Dünyayı verseler değişmeme sana

Fadime'm Fadime'm Fadime'm benim Fadim'm

Fadime'm Fadime'm Fadime'm canım Fadime'm

İçtiğim kadehte tesellim oldun

Efkârım tutunca neşem sen oldun

Kötü kaderimin sırdaşı oldun

Fadime'm Fadime'm Fadime'm benim Fadime'm

Fadime'm Fadime'm Fadime'm canım Fadime'm

Elim ayağımsın dünya malımsın

Damarımda akan benim kanımsın

Dünyayı verseler değişmeme sana

Fadime'm Fadime'm Fadime'm benim Fadim'm

Fadime'm Fadime'm Fadime'm canım Fadime'm

Söz: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.168).

101. Ne Olur (Gece Gündüz Hayalinle)

Gece gündüz hayalinle gezdiğim
Seni sevdiğimi bilsen ne olur?
Aşkın ile bu canımdan bezdiğim
Akan gözyaşımı silsen ne olur?

Seni sevdim diye suç mu işledim
Bana geleceğin günü düşledim
Günden güne erimeye başladım
Bir kere yüzüme gülsen ne olur?

Gönül sevdi bunda günahım yoktur
Kalbime vurduğun zehirli oktur
Aşk yarası dedi yarama doktor
Bu gönlüme melhem olsan ne olur?

Kederi'yim sevdan ile yaşarım
Aşkın ile kaynayı ben coşarım
Nere gitsen hep peşinden koşarım
İnsaf edip bana gelsen ne olur?

Kaynak: Âşık Kederi

*Türkü sitesi.(*27.05.2022).https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.URL'den erişim

102. Pencereye Çıkmış Zalımın Kızı

Pencereye çıkmış zalımın kızı

Yüreğime bıraktı derin bir sızı

Bana bir busecik(öpücük) vermezsen olmaz

Seni bir başına koyar giderim

Çeker giderim oy oy çeker giderim

Seni bir başına koyar giderim

Pencereye çıkmış hiç bana bakmaz

Gamzesinde açılan gülleri solmaz

Bana bir busecik(öpücük) vermezsen olmaz

Seni bir başına koyar giderim

Çeker giderim oy oy çeker giderim

Seni bir başına koyar giderim

Söz: Zeynel Tanrıverdi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.169).

103. Salınır Salınırsın

Salınır salınırsın

Ne desem alınırsın

Sen dünyanın güzeli

Selvinin dalı mısın?

Oy havara havara

Lo memleket kudara

Yoluna canım kurban

Koyma beni bi çara

Gel halaya halaya

Selam emmi halaya

Bakma eller sözüne

Başın girer belaya

Oy havara havara

Lo memleket kudara

Yoluna canım kurban

Koyma beni bi çara

Endamı boyu güzel

Duruşu huyu güzel

Halayda mendil sallar

Düğünü toyu güzel

Oy havara havara

Lo memleket kudara

Yoluna canım kurban

Koyma beni bi çara

Söz: Bilal Ercan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.170).

104. Seni Doğurana Hayran

Seni doğurana hayran de rında rında

Gönlüme ay doğmuş gibide rında rında

Beyaz gelinlik yakışmış de rında rında

Nemrut'a kar yağmış gibi de rında rında

Yar (Kız) beni görmek için

Ta Adıyaman'a geldim

Nemrut Dağın karı mısın? De rında rında

Şu gönlümün yarı mısın? De rında rında

Yanakların al al olmuş de rında rında

Şu Gerger'in narı mısın? De rında rında

Yar (Kız) beni görmek için

Ta Adıyaman'a geldim

Yukarı gel yukarı de rında rında

Seyredelim ovaları de rında rında

Böyle güzeli görmedim de rında rında

Şu Fırat burdan akalı de rında rında

Yar (Kız) beni görmek için

Ta Adıyaman'a geldim

Söz: Hüseyin Akar

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.171).

105. Şen Olasın Adıyaman

İşte geldim gidiyorum

Şen olasın Adıyaman

Sana veda ediyorum

Helel eyle Adıyaman vay

Güzelliğin dile destan

Her tarafın bağı bostan

Haber aldım bugün dosttan

Durmak olmaz Adıyaman vay

Güller açar bağlarında

Sümbül kokan dağlarında

On üç on dört çağlarında

Gezer idim Adıyaman

Güzelliğin dile destan

Her tarafın bağı bostan

Haber aldım bugün dosttan

Durmak olmaz Adıyaman vay

Özçiftçi derler adıma

Gelen yoktur imdadıma

Kurban ismine adına

Canım feda Adıyaman vay

Güzelliğin dile destan

Her tarafın bağı bostan

Haber aldım bugün dosttan

Durmak olmaz Adıyaman vay

Söz: Mahmut Özçiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.172).

106. Taşına Toprağına Hasret Kaldığım

Taşına toprağına hasret kaldığım

Özlemiyle yanıp hayal kurduğum

Yeter artık bunca hep yalvardığım

Beni doğduğum yere götürün

Çok özledim beni yâre götürün

İnan çok özledim anam babamı

Yıllar oldu gelmez bir tek selamı

Şu feleğin kastı yalnız bana mı?

Beni doğduğum yere götürün

Çok özledim beni yâre götürün

Gözümde tütüyor tüm sevdiklerim

Doğduğum topraklar geçen günlerim

Ziyan oldu gitti tüm umutlarım

Beni doğduğum yere götürün

Çok özledim beni yâre götürün

Söz: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.173).

107. Toprağın Bol Bereket

Toprağın bol bereket

Petrolün yurda servet

Evliyalar diyarı

Hem yamansın hem de mert

Adın Adıyaman'dır

Sevdaların yamandır

Kimse sormaz derdini

İnsanın mert yamandır

Sırtında Nemrut Dağ'ın

Meşhurdur üzümün narın

Tütünün tereyağın

Güzeldir Adıyaman

Adın Adıyaman'dır

Sevdaların yamandır

Kimse sormaz derdini

İnsanın mert yamandır

Güzelliktir her yanın

Sana fedadır canım

Benim güzel vatanım

Hem canansın hem canım

Adın Adıyaman'dır

Sevdaların yamandır

Kimse sormaz derdini

İnsanın mert yamandır

Söz: Ramazan Garipses

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.174).

108. Türkülere Gönlümü Bağlamışım

Türkülere gönlümü bağlamışım

Kimi gün ağlamış kimi gün gülmüşem

Ben derdimi ummanlara dökmüşem

Memleketim kokar türkülerimde

(Sılamın hasreti var gözlerimde)

Akşam olup gün batanda dağlarda

Turnalar selam getirir yollarda

Dertli bülbül figan et ki bağlarda

Memleketim kokar türkülerimde

(Sılamın hasreti var gözlerimde)

Yüce dağdan kar havası geliyor

Perişan halimi kimse bilmiyor

Şu gurbetin derdi zor çekilmiyor

Memleketim kokar türkülerimde

(Sılamın hasreti var gözlerimde)

Söz: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.175*).*

109. Yağmur Yağar Benim Garip Başıma

Yağmur yağar benim garip başıma
Göz koydular ekmeğime aşıma
Doyamadan dolu dolu yaşıma
Bir yalana gitti ömrüm ağlarım

Dostlar vurdu bu bağrıma hançeri

Neler gördüm neler çektim neleri
Kimse bilmez bağrımdaki dertleri
Bir yalana gitti ömrüm ağlarım

Kaynak: Bilal Ercan

Türkü sitesi.(27.05.2022).https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.

URL'den erişim

110. Yârim Çifte Benlidir

Yârim çifte benlidir oy oy
Yanağı gamzelidir vay vay
Güzellerin içinde oy oy
Benim yârim bellidir vay vay

Ah ölem mi ölem mi Guley?
Seven böyle eder mi Guley?
Adıyaman içinde Guley
Var mı senden güzeli Guley?

Harık ince yol ince oy oy
Nerde kaldın dün gece vay vay?
Anan bana duymandan oy oy
Gelsen bana gizlice vay vay

Ah ölem mi ölem mi Guley?

Seven böyle eder mi Guley?

Adıyaman içinde Guley

Var mı senden güzeli Guley?

Şalvar giyer güllüdür oy oy

Puşu bağlar tellidir vay vay

Adıyaman içinde oy oy

(Ayağında nalını oy oy)

Benim yârim bellidr vay vay

(Gelişinden bellidir vay vay)

Ah ölem mi ölem mi Guley?

Seven böyle eder mi Guley?

Adıyaman içinde Guley

Var mı senden güzeli Guley?

Söz: Cahit Çiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.176).

111. Yüce Dağ Başında Yağan Kar Olam

Yüce dağ başında yağan kar olam

Yar senin derdinden sararıp solam

Takatim yoktur ki arayıp da bulam

Dostlarım bir selam getirin yardan

Kan damlar oldu kurşun yaramdan

Bir ulu çınarım pınar başında

Kuş olup biteyim yârin yanında

Daha otuzun bu genç yaşında

Dostlarım bir selam getirin yardan

Kan damlar oldu kurşun yaramdan

Söz: Sedat Reşper

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.177*).*

112. Adıyaman Divanı

Bir peri gördüm oturmuş kuşe-i meyhanede

Şarkı söyler mey içer ey suret-i rindanede

Ellerim peymanede kaldı gözlerim sakide kaldı

Demedim mi uçacak göksümün kafesinden

Bülbülüm bir gün uçacak demedim mi heyran?

Aman Allah aman Allah ne temaşadır

Bu senin dürr-i kudretin esrarın senin heyran

Sana şahım münacaatım değil bir rızk için

Huda Rızık-ı âlem'dir rızıksız kul yaratmaz ya

Ay lımın aman aman aman aman aman

Kaynak: Mehmet Kızılyaprak ***Derleyen: Mehmet Kızılyaprak***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.183*).*

113. Acaba Hastalanır Mı Gözü Dilber Görenin?

(Müfred gazel)

(aman aman…)

Acaba hastalanır mı gözü dilber görenin?

Gözüne uyku girer mi zülfüne berdar olanın?

(aman aman aman)

(ah…)

Hâsılı devr-i felek bizi mihnette kodu

Mihr-i can esti güle bülbülü hasrette kodu

(ey aman aman aman)

(aman aman) tane tane gül yüzünde şol açan nedir dedim?

Gül gibi dedi güldür güllap andan çıkar

(aman aman aman)

(Ah…) Kendini bahr-ı beladan kurtaran kesi nadir

Gel yetiş imdadıma Ya baz-ı Abdulkadir

(ey aman aman aman)

Kaynak ve Derleyen: Mehmet Mihmat

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.184*).*

114. Ağla Gönül Yine Bugün Ağlamanın

Ağla gönül yine bugün

Ağlamanın zamanı geldi (vah vah)

Yas matem giyip karaları

Bağlamanın zamanı geldi (yar aman)

Bağlantı:

Di gel anam di gel başın için olsun

Ağlatma beni ah garalara bağlatma beni

Felek bahtıma gara dedi

Viran etti ömrümü (vah vah)

Gel kurtar ecel

Gitmek zamanı geldi (yar aman)

Bağlantı

Viran: Virane: Yıkık, terkedilmiş yer, harabe, ören

Kaynak: M.Ali Erdem Derleyen: TRT MÜZİK DAİRE BAŞK. THM. MD.

*Repertükül.(*11.06.2022). (https://www.repertukul.com/agla-gonul-yıne-bugun-aglamanın-10*).*URL'den erişim

115. Almanya Hoyradı (Hoyrat)

Olmayasıca bu Almanya nereden çıktı?

Nice fakirlerin evini başına yıktı

Ana babam gitti yavrular öksüz kaldı

Allah'ın seversen dön de gel baba özledik baba

Zalimsin baba ne haldeyiz baba?

Kısmet birdir baba iki olmaz

Aza şükretmeyen çoğu bulamaz

Bana diyorlar ki baban Almanya'dan dönemez

Allah'ın seversen dön de gel baba özledik baba

Zalimsin baba ne haldeyiz baba?

Babasız yavrunun yüzü gülmüyor

Hiç kimseler yavrum deyip elimizden tutmuyor

Bu zalim ayrılık niye bitmiyor?

Allah'ın seversen dön de gel baba özledik baba

Zalimsin baba ne haldeyiz baba?

Kaynak: Mahmut Özçiftçi

(Palancı, 2005, s. 130).

116. Al Yazmalı Küçük Gelin

Al yazmalı küçük gelin

Al yazmalı küçük gelin

Dökülen güle dönmüşsün

Senin rengin bugün solmuş

Aman aman küçük gelin

Taktın beni kibar gelin

Dertli dertli bakma gelin

Derdime dert katma gelin

Benim derdim bana yeter

Bir dertte sen katma gelin

Aman aman küçük gelin

Taktın beni kibar gelin

Kaynak: Nuri Büyükyolcu

(Palancı, 2005, s. 129).

117. As Beni Zülfün Telinde Sallanayım

Giriş Sazı

As beni zülfün telinde sallanayım gül gibi

Al beni sinen üstüne şakıyan bülbül gibi

Ara Sazı

Sevdiğim hamamdan gelir cilveyinen nazınan

Gülüm nenni nenni nenni

Aman aman aman

Bitiriş Sazı

Kaynak: Gazioğlu Mustafa-Malatya'lı Necati Derleyen: Salih Turhan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.185*).*

118. Barak Ellerinde Kara Haber Var

Barak ellerinde kara haber var

İbo'm mapusta ölmüş diyorlar

Zabitler getirmiş kanlı mintanı

Eyvah yavrum benim başıma

Küller benim benim başıma

Dünya gözü ile bir kere görsem

İbo'nun yüzüne yüzüme sürsem

Mezarı nerde bir bilebilsem?

Eyvah yavrum benim başıma

Küller benim benim başıma

Evimiz barkımız virana döndü

Gurbet ellerinde sana ne oldu?

Garip mezarlığı sana yurt oldu

Eyvah yavrum benim başıma

Küller benim benim başıma

Kaynak: Naifa Kadın Derleyen: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.186*).*

119. Ben Şehid-i Badeyim

Ah… Ben şehid-i badeyem dostlar demim yâd eyleyin

(aman aman aman aman)

Kabrimi meyhane enkazı ile bünyad eyleyin

(gülüm aman aman aman)

Ah… Gasl olunmaz ma ile gerçi şehidan-ı vaga

Yıkayın meyle beni bir mezhebi cad eyleyin

(aman aman ah aman aman)

Ah… Türbeme kandil için bir köhne sağer vakfedin

Şule-i nar-ı arakla ruhumu şad eyleyin

(aman aman aman)

Ah… Neyle meyle bir alay mahbub ile her dem gelin

Bezm-i cem ayinini kabrimde mü'tad eyleyin (aman aman)

Hoyrat

Güle damlar

Gözyaşlarım güle damlar

Bülbülün çektiği nale

Her seher gözyaşı güle damlar

Ah… Yadigâr olsun bu nazmım evliyay-ı sağare

Gitti Rıf'at per açıp ardınca feryad eyleyin

Kaynak: Sait Hafız Derleyen: Salih Turhan – Mahmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.187*).*

120. Bilirsin Vefa Yoktur Âlem İçre Güzellerde

Ah…

Bilirsin ki vefa yoktur âlem içre güzellerde

(aman aman aman)

Kurban…

(...) Müberradır mekânı ferikatten

Ah…

Kalender olmayan âşık silerler anı defterden

(aman aman aman aman yandım aman aman)

Ah…

Kalender olmayan âşık çekerler çark-ı çemberden

(aman yandım aman aman aman)

Kurban…

Oturmuş cahil-i nadan bizi korkuturlar öyle

Sanırsın ki kendisi gelmiş beratiyle cehennemden

Ah… Oturmuş cahil-i nadan bizi korkuturlar öyle

Sanarsın ki kendisi gelmiş beratiyle cehennemden

(aman aman aman aman)

Gitti Rıf'at per açıp ardınca feryad eyleyin

Kaynak: Yusuf Aksoy (Harputluoğlu) ***Derleyen: Mehmet İmir***

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.188*).*

121. Bugün Ben Yarı Gördüm

Oğul… Bugün ben yarigördüm

(Vallah) Yatakta yâdı gördüm

Oğul… Keşke görmez olaydım

(Vallah) Benzini sarı sarı gördüm

Oğul… Yarı yolda yarı yolda

(Vallah) Kim görmüş yarı yolda

Oğul… Eller muradın almış

(Vallah) Ben kaldım yarı yolda

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.189*).*

122. Çıkam Dağlar Başına Da

Çıkam dağlara da vel vel vel
Aman de yar yar yar yar yar
Aman de vel vel vel
Aman gine yar gelmedi de vel vel vel
Başı belalı dağlar da vel vel vel
Başı belalı dağlar de vel vel vel
Aman ben ölüm yar yar

Uy lımın gene gine gelemem yanına da dağlar

Yar gelmedi de vel vel vel

Aman de yar yar yar

Uy aman dağlara çıktım da bir daş bulamadım

Uy aman yüzüğüme de altın kaş bulamamdım ey

Dünyayı kalbura koydum eledim

Uy gine bu serhoş göynüme de

Yar bulamamdım de vel vel vel

Bu deli gönlüme de yar bulamadım de vel vel vel

Vay aman geyinmiş de Berhem

Daramış zülfünü de kibar yar vermiş düzene

O yarın yanağı da dostlar yaylanın pınarı

Ağzımı yaslasam da kandırır m'la de vel vel vel

Aman de yar yar (belalı başım)

Kaynak Ve Derleyen: Yusuf Aksoy (Harputluoğlu)

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.190*).*

123. Çıkam Yücelere Çıkam Oturam

Çıkam yücelere de çıkam oturam

Var mı benim gibi de yarı yitiren?

Yolunu bilmem de gidem getirem

Söyle dert ortağım yol nerden gider?

Evlerinin önü de bostan sekili

Sekisinde de pünhan dikili

Karakaşın üstüne de dökmüş kekili

Söyle ben ölürsem de kimler vekili?

Kaynak ve Derleyen: Latif Doğan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.191*).*

124. Çoban Oldum Dert Sürüsü Güderim

Çoban oldum dert sürüsü güderim

Kimseye kahrım yok buymuş kaderim

Eller güler oynar ben ah ederim

Beni teselliye lüzum mu kaldı?

Sürüler içinde sürü mü kaldı?

Dostların yanında yüzüm mü kaldı?

Kuzumu kaptırdım kurt sürüsüne

Beni teselliye lüzum mu kaldı?

Kaynak: Mahmut Özçiftçi

(Palancı, 2005, s. 135).

125. Dağdan İndim Düze Ben

Dağdan indim düze ben

Diken oldum aman göze ben

Dar yerin geniş olsun

Daha gelmem size ben

Su gelir anam meste gider

Dolanır anam dosta gider

Bu nasıl bir yerdir?

Sağ gelen hasta gider

Kaynak ve Derleyen: Mamoş Saygılı

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.192*).*

126. Derdimi Denk Ettim

Derdimi denk ettim çıktım pazara

Beleş beleş dedim alan olmadı

Sardı içerimi amansız bir dert

Tabip tabip gezdim bilen olmadı

Derdimi deryalara döksem doldurur

Bu dert beni iflah etmez öldürür

Dostumu ağlatır düşmanımı güldürür

Benim bu derdimden kurtaran olmadı

Kaynak ve Derleyen: Mahmut Özçiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.193*).*

127. Ellerin Yanında Sitem Eyleme

Ellerin yanında sitem eyleme

Götür bir kenarda vur beni beni

İstersen vur öldür acı söyleme

Yeter ki sev beni yolunda ölüm

Yaban ellerine sür beni beni

İstersen kulun de istersen köle

İster zincire vur iplere dola

İstersen vur öldür acı söyleme

Yeter ki sev beni yolunda ölüm

Yaban ellerine sür beni beni

Kaynak Ve Derleyen: Nuri Büyükyolcu

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.194*).*

128. Etme Felek Etme Etme

Bir pazar günüydü akşama yakın

İndim karalı dereye ne olmuş bakın?

Altın ahbap ölmüş le le ağıtlar yakın

Etme felek etme alma canları

Daha yaşı kaçtı? Hele onların oy oy

Etme felek etme kıyma canlara

Küçüktür yavrular babalar ister

Altı ahbap toplandılar kahveye

Takas'a giderler balık yemeye

Çabacak ailesi görmeden gitti ecele

Etme felek etme alma canları

Daha yaşı kaçtı? Hele onların oy oy

Etme felek etme kıyma canlara

Küçüktür yavrular babalar ister

Kaynak: Latif Doğan

(Palancı, 2005, s.139).

129. Ey Hamamcı Bu Hamama Güzellerden Kim Gelir?

Ey hamamcı bu hamama güzellerden kim gelir?

Ne bileyim beyefendi günde yüz bin can gelir

Önünde halayıklar en sonunda sultan gelir

Aşk için dolanırım ben de bu gurbet elleri

Kaynak: Sait Hafız Derleyen: Salih Turhan - Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.195).

130. Ferağet Gel Behi Gönlüm

Aman aman aman
Öldüm aman yandım aman behrem aman
Ah… Ferağet gel behi gönlüm ah ümid-i vasi güzellerden aman aman aman
Ah… Bilirsin ki vefa yoktur âlem içre güzellerde aman aman aman
Gurban… Peykan-ı berikatten ah kalender olmayan âşık
Silerler anı defterden yandım aman
Ah… Kalender olmayan âşık çekerler çark-ı çemberden aman aman aman
Gurban… Oturmuş cahil-i âdem bizi korkuturlar
Sanırsın ki gelmiş cehennemden beratıyla aman aman

Kaynak: ve Derleyen: Yusuf Aksoy (Harputluoğlu)

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.196).

131. Geçti Bizden

Ah! Geçti bizden

Gençlik çağı geçti bizden

Yaş döndü ömür bitti

Oğul. Bu gençlik çağı geçti bizden

Gel beni bir hal eyle

Kes dilimi lal eyle

Araya ayrılık verdi

Hakkını helal eyle

Ah… Tersine mi?

Çürüttü ter sinemi

Kahpe feleğin çarkı

Oğul. Hep tersine döner mi?

Gel beni bir hal eyle

Kes dilimi lal eyle

Araya ayrılık verdi

Hakkını helal eyle

Kaynak ve Derleyen: Mahmut Özçiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.197*).*

132. Gel Benim Tenim İçinde

Gel benim tenim içinde gizli sırrım paresi

Gece gündüz ah ederim nedir bunun çaresi?

Koy bir zaman böyle gitsin ikimizin aresi

Ya önünde ya sonunda sen benimsin ben senin

Ta kıyamet aşrolunca efendim sensin benim

Ben sana canım dedikçe gizli sırrın bendedir

Ta geceler nısf olunca yuhu girmez gözüme

Geçer bu güzellik çağı son gelirsin sözüme

Ya önünde ya sonunda sen benimsin ben senin

Ta kıyamet aşrolunca efendim sensin benim

A efendim a sultanım gizli sırrın bendedir

Benim gönlüm sende iken ya seninki kimdedir?

Ölürüm ayrılmam senden nice canım tendedir

Ya önünde ya sonunda sen benimsin ben senin

Ta kıyamet aşrolunca efendim sensin benim

A efendim a sultanım sırrımı faş eyleme

Evvel gönlümü alıp sonra inkâr eyleme

Severler güzeli sen onu ar eyleme

Ya önünde ya sonunda sen benimsin ben senin

Ta kıyamet aşrolunca efendim sensin benim

Kaynak: Basılı Yayın Derleyen: Salih Turhan

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.198*).*

133. Gel Erkan-ı Devlet Gör

Gel Erkan-ı Devlet gör bizde Mürvet kalmadı hayran kurban
Ah… Kimseden kimseye hayran takat-ı devran kalmadı
Berhem elinden yar yar
Ah… Gine gönlüm bir afet-i hicrana dolaştı yar yar
Oğul sevda-yı muhabbet yar gör başıma neler açtı?
Yandım elinden öldüm elinden vah

Oğul şu benim hal-i perişanıma

Oğul. Dost değil düşman bile şaştı

Öldüm elinden güzelim vah vah

Oğul. Şu benim hal-i perişanıma dost değil

Düşman bile şaştı yar yar

Di yeri yeri yeri

Bir kömür gözlüye kul ettin beni yeri vah

Kaynak: Yusuf Aksoy

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.199*).*

134. Gözlerin Ceylana Benzer

Gözlerin ceylana benzer

Kaşların tığ-ı keman eyler gülüm aman aman

Gamzelerin deldi bağrımı

Halimiz oldu pek yaman

Ey ey aman

Vay aman aman aman

Ya derdime derman aman

Ya katlime ferman aman aman

Bir zeman meclis içinde

Kadehleri nüş ederdik bir zaman gülüm aman

Şimdi ağyar meclisinde nüş edersin badeyi

Nüş edersin badeyi

Ey ey aman

Vay aman aman aman

Ya derdime derman aman

Ya katlime ferman aman aman

Kaynak ve Derleyen: Mehmet Mihmat

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.200*).*

135. Gurban Kibar Gurban

Gurban kibar gurban ciğerim yanar

Gurbanın olum el belalıdır gelemem

Yıl oldu (güzel) içerim yanar

El belalıdır dedim aldı beni

Gam sılada buldu beni vah

(Oğul gurban) yandı ciğer gözlerin sevdasından

Ben ne'dim el belalıdır gelemedim sana ben yar

Gözlerin sürmeli de gözlerin sürmeli

Koklandı beni de nasıl edim gardaş ben oy

Kaynak: Berber Dursun Derleyen: Deniz Şener

*Repertükül.(*11.06.2022).https://www.repertukul.com/gurban-kıbar-gurban-cıgerım-yanar-araban-635.URL'den erişim

136. Gün Geldi Gün Geldi

Ah… Gün geldi gün geldi

Gölge döndü gün geldi

Yıllar gözünüz aydın olsun

Dediğiniz gün geldi

Gülüm aman aman aman

Ah… Yârim aldı yârim aldı

Senin yüzün yârim aldı

Ezraile can vermezken

Hakk verdiği canı yârim aldı

Gülüm aman aman aman

Kaynak ve Derleyen: Mahmut Özçiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.203*).*

137. Günahım İşret Olsun

Amman amman…

Günahım işret olsun affeden Allah-ı Ekber'dir

Bu halı ta'n eden insan değil bir alenet-i şerdir aman aman

Biri gizli günah etse olur mu gözleri mahmur

Bu halı ta'n eden insan değil bir alenet-i şerdir aman aman

Benim bu işretimde kıl kadar hakku'l-abd yoktur

Şefiü'l müznibin affettin emri mükerrerdir aman aman

Kıyamet kopsa da görsek ibadullahı seyretsek

Sukara zümre-i sofi mürai hep beraberdir aman aman

Çekerim bir kadeh bade günahkârım benim sade

Ne kâfir var bu dünyada bilen yok sade Haydar'dır

Aman aman aman aman aman aman…

Kaynak ve Derleyen: Mustafa Aslan (Kâhtalı Mıçe)

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.204*).*

138. Hastaneye Giderken Yolda Yoruldum

Hastaneye giderken yolda yoruldum

Karardı gözlerim sanki kör oldum

Ben bu zalim derdi kendim mi buldum

Aman doktor canım doktor

Çarem nerde derman yoktur

Aman doktor canım doktor

Derdime tez derman doktor

Hastane derler yüzü soğuktur

Kapılardan içeri girenim yoktur

Gelip de halimi soranım yoktur

Aman doktor canım doktor

Çarem nerde derman yoktur

Aman doktor canım doktor

Derdime tez derman doktor

Hastabakıcılar geldi başıma

Kaldırıp yorganı baktı halıma

Kimsem yok ki gele benim yanıma

Aman doktor canım doktor

Çarem nerde derman yoktur

Aman doktor canım doktor

Derdime tez derman doktor

Kaynak: Mehmet Kaş Derleyen: Mehmet İmir

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.205).

139. Kaleden İndim Aşağı

Kaleden indim aşağı

Belinde lahor kuşağı

Beni vuran Türk uşağı

Oy oy oy sebebim oy

Oy oy oy hayatım oy

Oy oy oy güzelim oy

Kalanın başında yatmış uyumuş

Ela gözlerini uyku bürümüş

Evvel küçüğüdü şimdi büyümüş

Oy oy oy sebebim oy

Oy oy oy hayatım oy

Oy oy oy güzelim oy

Kaynak ve Derleyen: Gazioğlu Mustafa

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.206).

140. Kara Dağın Boz Yılanı

Kara dağın boz yılanı

Gelir dolanı dolanı

On beş sene mapus yatsam

Bulurum seni vuranı

Bağlantı:

Yandım aney öldüm aney

Yağlı kurşun yedim aney

Bu dere derin dere

Gölgeleri serin dere

Kuşlar döndü yuvasına

Ben beklerim o yar gele

Bağlantı

Kaynak: Seyfettin Sucu Derleyen: Esat Kabaklı

*Repertükül.(*11.06.2022).https://www.repertukul.com/kara-dagın-boz-yılanı-983.URL'den erişim

141. Kesin Şu Fırat'ı Bu Yıl Akmasın

Kesin şu Fırat'ı bu yıl akmasın

Etrafına taşıp yakıp yıkmasın

Talihsiz babamı alıp gitmesin

Oy aman Fırat zalimsin Fırat

Hainsin Fırat dertliyim Fırat

Talihsiz babamı suda yitirdim

Zalim Fırat bize ölüm getirdin

Taşımı toprağımı alıp götürdün

Oy aman Fırat zalimsin Fırat

Hainsin Fırat dertliyim Fırat

Kaynak ve Derleyen: Aziz Çelik

*AdıyamanKTB.(*11.06.2022).

https://adiyaman.ktb.gov.tr/TR61356/muzik.html.URL'den erişim

142. Maya

Vallah ben seni zahiri gördüm

Oğul bugün ben yarı gördüm

Vallah benzini sarı gördüm

Oğul seni gören gözler kör olsun

Vallah ben seni zahiri gördüm

Oğul yine yarı yolda

Gördüm ben yâri yolda

Vallah eller muradın almış

Vallah oğul ben kaldım yarı yolda

Kaynak: Mahmut Çetinkaya

(Palancı, 2005, s. 148).

143. Ne Kaldı?

Ne kaldı o gençlikten Şah'a Sultan'a ne kaldı?

Süleymanlar sarayın terk edip gitti

Harun Reşid tabutunda elleri açık boş gitti

Gülüm uyan uyan bu dünyanın sonu kaldı

Canımdan can kattığım canı sağ olasılar

En muhtaç günümde beni bir kenara ittiler

Em sonunda bir çift yorgun diz bir çift yaşlı göz

Bir de bin gam gasavet dolu sine kaldı

Kaynak: Mahmut Özçiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.208).

144. N'etmeli?

Kız ey gözlerine bakıp bakıp yüzünü dönme

Senin aşkın ile sarardım soldum le le soldum

Aman ne kötü kaderim varmış kibar gelin

Aman n'etmeli n'etmeli?

Güzeli çirkine gelin mi etmeli?

Senin ile aramıza girenleri

Allah' havale etmeli

Aman mavi yazma ne yakışmış başına

Hele kudret kalemi çekmiş başına

Hayatım döndü le le eylül kışına

Aman n'etmeli n'etmeli?

Güzeli çirkine gelin mi etmeli?

Senin ile aramıza girenleri

Allah' havale etmeli

Kaynak: Mehmet Karataş

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.209).

145. Nigara Mülk-ü Cismim

Nigara mülk-ü cismim kenz-i aşıkım çün harab ettim

Anı canım yerine kalbden naib menab ettim

Derun-i sinemi pak eyledim ağyarı nakşimden

Gönül kaşenesin şebk-i ruhun için müsteteb ettim

Cihanın gülşenine gelmemiş hüsnün gibi bir gül

Anınçün âlem içre mülkü hüsnün intihab ettim

Şarab-ı nab-ı germe meylimi mazur tut zahid

Ki hep ihlas ile pir-i mügane intisab ettim

Cenab-ı safı gerdune irişse himmetin ne ola?

Ki ömrüm serfüm serfürü bir şeh-i Ali- cenab ettim

Medaris içre Halis görmedim ben aşkı sevdasın

Anınçün ilmimi meyhanede rahne-i şarab ettim

Kaynak: Darakçı Şeyho

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.210).

146. Oy Gardaşım (Barak)

Mahpuslarda yata yata

Biter mi gardaş bu gam tasa?

Beş çocukla koydun yasa

Nak gözümde akan yaşa

Oy gardaşım oy gardaşım

Mahpusane olmuş evin

Ağlıyor bak anan senin

Yoktur derdine derman

Dostların bak vermiyor selam

Oy gardaşım oy gardaşım

Kaynak: Mehmet Aslan

(Palancı, 2005, s. 153).

147. Sabahtan Gül Yüzün Solmuş

Amman amman… Sabahtan gül yüzün solmuş
Senin dilde gamın kimdir?
Bugünlerde neden bana küstün
Seni teşvik eden kimdir?
Medet ey ey gönül ey (aman aman)

Amman amman… Benim gonca gülüm sensin

Senin gonca gülün kimdir?

Arsalar zülfün telini boynuma

Arkamdan ah çekip ağlayan kimdir? (aman aman)

Meded ey gönül ey (aman aman)

Kaynak: Mehmet Mihmat

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.211).

148. Gene Oldu Akşamlar

Gene oldu akşamlar

Yaş gözümde akşamlar

Bana da dua edin

Sevip de kavuşanlar

Her akşamın dar vakti

Gözüm yollara baktı

Bir hayırsız yar sevdim

Boynum bükük bıraktı

Akşam oldu ağlarım

Geçti güzel çağlarım

Mesut bir çift görünce

Erir yürek ağlarım

Kaynak: Mahmut Özçiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.150).

149. Sürünüz Gelir Sürümüze Karışır

Sürünüz gelir sürümüze karışır

Bayram denince kanlı inli barışır

Demedim sana bugün bayram günüdür?

Giyin alların karayla gezme karayla gezme

Ak alnına düşmüş sevdiğim karalı yazma

Aşkın mezarını kalbime kazma

Demedim sana bugün bayram günüdür?

Giyin alların karayla gezme karayla gezme

Kaynak: Mahmut Özçiftçi

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.212).

150. Yatıklar Uyanıklar

Oğul… Yatıklar uyanıklar

Uyanır ey bağrı yanıklar

Yar… Yatıklar uyanıklar

Uyanır bağrı yanıklar

Yar… Bir ah çeksem

Suda yanar balıklar balıklar

Rüzgârın hızı mısın?

Kalbimde sızı mısın?

Oğul… .Dağ daş yandı ahımdan

Sen yaktın beni

Zalımın kızı mısın?

Yar… Güle damar güle damlar

Gözyaşım güle damlar

Oğul… Güle damlar güle damlar

Gözyaşım güle damlar

Yar… Bülbülün âdetidir vah

Gözyaşları her seher güle damlar

Güle damlar güle damlar kölenim yar

Ağam elinden elinden

Kaynak: Yusuf Aksoy

(Turhan ve Akbıyık, 2012, s.213).

151. Yaz Geldi Sevdiğim Yine Yaz Geldi

Yaz geldi sevdiğim yine yaz geldi

Aç göğsünün düğmesini yaz geldi

Aç göğsünün düğmesini

Sürmeli gözüne kurban

Ey sevdiğim ben canımı verirdim

Bir öpücük verdin bana az geldi

Bir öpücük verdin bana

Yar kaşına gözüne kurban

Dış kapının sürmesini sürdün mü?

Gelin oldun olalı gün gördün mü?

Gelin oldun yaktın beni

Sürmeli gözüne kurban

Dünyayı kalbura koysan elesen

Böyle bahtı karalıyı gördün mü?

Ben bir bahtı karalıyam

Yar kaşına gözüne kurban

Kaynak: Aziz Çelik

Türkü Dostları.(15.07.2022). *Https://www.Turkudostlari.net/Ara.Asp.*

URL'den erişim

152. Yeni Mi Uyandın Mahmur Yârim Günaydın?

Yeni mi uyandın mahmur yârim günaydın?

Pembe sabahlığın ne de yakışmış günaydın oy

Ayağında halı pabucu belinde kuşak

Kurban sabahlığını ne de yakışmış günaydın oy

Aman aç pencereni de gül yüzünü göreyim

Hele gel yanıma dağılmış saçlarını öreyim oy

Aman dünya malını versem yine az olur

Dile bu canımı da sana vereyim günaydın oy

Kaynak: Mahmut Özçiftçi

(Palancı, 2005, s.157).

153. Dilek Dağı

Dilek Dağ'ın başında

Yâri gördüm karşımda

Kudret sürmesi çekmiş

O yar kalem kaşına

Haydin âşıklar n'eder

Dilek Dağı'na gider

Ona kavuşmak için

Allah'a dua eder

Dilek Dağı yücedir

Evliya dolu nicedir

Yârinden ayrılmışa

Her şey ona acıdır.

Garip âşıklar n'eder

Dilek Dağı'na gider

Yâre kavuşmak için

Mevla'ya dua eder.

Kaynak: Bilinmiyor

(Topdemir, 1996, s.34).

SONUÇ

Adıyaman türkülerinin kültürel zenginliği, içinde barındırdığı folklorik unsurlarda ortaya çıkmaktadır. Halkın bu kültürel zenginliğinin taşıyıcısı olan türküler, bu kültürel zenginliklerin gelecek nesillere taşınması açısından da önemli bir rol üstlenmektedir. Bu türkülerin toplum hayatında ve hafızasında kaybolmaması için türkülerin kayıt altına alınması ayrıca çok önemlidir. Bu amaç ve bilinçle basılı kaynaklarda yer alan türküler, dijital kaynaklarda yer alan türküler ve TRT repertuarında yer alan türküler, incelenip tasnif edilmiştir.

Adıyaman türküleri incelenerek yapılan tasnif çalışmalarında, çalışmada yer alan 153 türkü incelenmiş yazım yanlışları ve noktalama hataları düzeltilmiş olup TRT repertuarında yer alan türküler de incelenmiş olup yazım hataları tespit edilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. TRT Repertuarında yer alan Adıyaman türküleriyle ilgili olarak repertuar numarası, kaynak kişi, derleyen kişi, notaya alan kişi, makamsal dizi, konu, karar ve notasal özelliklerle ilgili bilgiler çalışmaya eklenmiştir. TRT repertuarında yer alan Adıyaman türkülerinin konu olarak aşk ve sevda konularının ağırlıkta olduğu; makam olarak; Hüseyni, Uşşak ve Hicaz makamlarının daha çok kullanıldığı, ses genişliğinin 7 sesten oluştuğu ve karar seslerinin ‘’La’’ sesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Adıyaman türkülerinin daha çok hece vezni kullanılarak oluşturulduğu, dörtlük ve mani kıtalarından oluştuğu belirlenmiştir. Adıyaman türküleri; anonim türküler, beste türküler ve uzun havalar şeklindedir.

Adıyaman türküleri, konu olarak incelendiğinde aşk ve sevda konulu türkülerin sıklıkla işlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Adıyaman Harfane kültürünün kökeninin Ahilik kültürüne dayandığı, usta-çırak ilişkisi içerisinde geçmişten günümüze halen devam ettiği, Harfane kültürünün sanatçılarla birlikte Adıyaman iline ait türkülerin ve ilin kültürünün taşıyıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Adıyaman türküleri dil ve üslup açısından incelenmiş yöreye ait ağız özelliklerinin türkülere yansıdığı tespit edilmiştir: (Kız>gız, mahalle>mahle, Hoştu>hoştı, Sinek> sineg, Tane>tene, Yerdim>yirdim, Düğme>düyme,

Zalim> zalım, Sahra>sahre, Anne> anne, Öleyim>ölem, Amca>emmi, Tanırım> tanıram, Hiç>heç, Kurtulalım>kurtulak, Cilveylen >cilveynen, Gömlek>köynek.)

Adıyaman türkülerinde, yer ismi olarak en çok ‘’Adıyaman’’ isminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Adıyaman türkülerinde, sayı olarak en çok da bir sayısının geçtiği tespit edilmiştir.

Adıyaman türküleri şekil bakımından genellikle dötlüklerden kurulu olduğu ve 7-8-11 li hece hece ölçüsünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Aruz ölçüsüyle yazılan türkülerin de mevcutt olduğu belirlenmiştir.

Adıyaman türküleri; konu, yapı, ezgi, türkülerin icra edildiği ortam, türkülerde yer alan motifler ve sanatçılar hakkında bilgilere çalışmada yer verilmiş olup kaynak kişilerden alınan bilgiler de çalışmaya aktarılmıştır. Kaynak kişilerle yapılan görüşmeler neticesinde, Adıyaman ilinin gelenek ve görenekleri, tören türküleri; nişan, kına, düğün gibi, iş türküleri; bağbozumu, tütün, nar gibi işlerin türkülere yansıdığı görülmüştür.

Adıyaman türküleri motif açısından incelenmiş yöreye has özelliklerin türkülere yansıtıldığı tespit edilmiştir: Kişi motifi olarak; Türkmen gelini, şalvarlı gelin; giyim kuşam olarak; şalvar, basma, yazma, fistan, köynek; akrabalık olarak Emmi, aney, ana, kardaş, gız; Yiyecek ve içecek olarak bulgur, pekmez, tava gibi.

Adıyaman türkülerinde, alkış-kargış, atasözü, deyim, tekrarlar ve yerel dilde kullanılan kelime ve cümlelerin türkülere yansıdığı tespit edilmiştir. Türkülerin başında ve sonunda vurgu ve tonlamayı zengin kılmak için ünlemlere ve tekrarlı kelimelere rastlanmıştır.

Adıyaman türkülerini derleme aşamasında yöreye ait 8 adet türkünün varyantlaştığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Adıyaman türküleri, halkbilimi yöntemlerinden olan işlevsel yöntem açısından incelenmiş ve işlevsel yöntemin dört özelliğinin Adıyaman türkülerinde mevcut olduğu belirlenmiştir.

Adıyaman yöresi halk oyunlarının yurt içinde ve yurt dışında başarılı bir şekilde tanıtıldığı ve bu kültürel unsurun yörenin gelenek ve göreneklerini yansıtarak günümüz koşullarına adapte olup devam ettiği belirlenmiştir.

Ekler kısmında, dizin, sözlük, kaynak kişilerle yapılan röportajlar, kaynak kişi bilgisi, TRT Repertuarında yer alan Adıyaman yöresine ait bazı türkü metinleri ve oyun havalarının nota bilgisi ve fotoğraflara yer verilmiştir.

Adıyaman türküleriyle ilgili elde ettiğimiz sonuçlar, Adıyaman yöresine ait 153 türkü ile sınırlı olmuştur. Bu alanda, ileride yapılacak olan başka bir çalışmayla ortaya çıkarılan sonuçlar, yapılan bu çalışmadan farklı olabilir.

KAYNAKÇA

Acarindex. Adıyaman Türkülerinin Klasifikasyonu. Erişim: 28.05.2022. https://www.acarindex.com/pdfs/446883.

Acarindex. Adıyaman Türkülerinin Müzikal Analizi, Erişim: 28.05.2022. https://www.acarindex.com/pdfs/446883.

Adıyaman Belediyesi. Adıyaman Belediyesi Ramazan Etkinliği Harfane. Erişim: 06.08.2022. https://www.02nethaber.com/sehr-i-yaman-da-ramazan-etkinlikleri-nde-harfane-ruzgari/21442/.

Adıyaman İl Kültür Turizm Müdürlüğü. Müzik. Erişim: 28.05.2022.

Adıyaman Türkü Sitesi. Adıyaman Türküleri. Erişim: https://adiyaman.ktb.gov.tr/TR-61356/muzik.html.

Adıyaman Valiliği. Adıyaman Valiliği Haberler. Erişim: 06.08.2022. http://www.adiyaman.gov.tr/tarihi-tuz-haninda-harfane-geceleri-basladi

Adıyamanlılar Vakfı. Adıyamanlılar Vakfı Harfane. Erişim: 25.07.2022. http://www.adiyamanlilarvakfi.org.tr/icerik/529.

Aslan, Ensar.(2010). *Türk Halk Edebiyatı.* Ankara: Maya Akademi Yayınları.

Boratav, Pertev Naili.(2013). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı.* Ankara: Bilgesu Yayınları.

Çevik, Mehmet.(2013). *Türkü Ve Algı- Türk Kültüründe Değişim Süreci.* Ankara: Ürün Yayınları.

Dilçin, Cem.(2003). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi.* Ankara: TDK Yayınları.

Doğan, Mehmet Sadık. (2012). *Adıyaman Türkülerinin Geleneksel Türk Halk Müziği Bakımından Müzikal Analizi Ve Klasifikasyonu,* Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Emnalar, Atınç.(1998). *Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı.* İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Güleç, İsmail.(2015). *Anonim Halk Edebiyatı.* İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Güven, Merdan.(2009). *Türküler Dile Geldi.* İstanbul: Ötüken Yayınları.

Güzel, Abdurrahman., ve Torun, A.(2010). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı.* Ankara: Akçağ Yayınları.

İmik, Ünal.(2020). *Sosyal, Kültürel, Tarihi ve Coğrafik İçerikleriyle Türkülerimiz.* Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Karataş Turan.(2018). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü.* İstanbul: İz Yayınları.

Kaya, Doğan.(2014). *Anonim Halk Şiiri.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Kaya, Doğan.(2014). *Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları Ve Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Köksal, Hasan.(2002). *Milli Destanlarımız Ve Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Toker Yayınları.

Kurnaz, Cemal.(2013). *Türkülerin Gücü.* Ankara: Berikan Yayınları.

Kurnaz, Cemal.(2003). *Türküden Şiire*. Ankara: Bizim Büro Yayınları.

Oğuz. M., Ekici M., Aça M.(2017). *Türk Halk Edebiyatı.* Ankara: Grafiker Yayınları.

Öztelli, Cahit.(2002). *Evlerinin Önü Türküler.* İstanbul: Özgür Yayınları.

Palancı, Temel Hülya.(2005). *Adıyaman Halk Müziği.* Ankara: Adıyaman Valiliği Kültür Yayınları.

Püsküllüoğlu, Ali.(2010). *İlköğretim için Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü.* Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Repertükül. Adıyaman Türküleri. Erişim:11.06.2022. https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.

Sucu, Mustafa.(1985). *Adıyaman İli ve İlçeleri Yakın Çevre İncelemeleri.* Adana: Önder Matbaası.

Sucu, Mustafa.(2006). *Tarih, Kültür, Medeniyet Diyarı Besni.* Ankara: Besni Kaymakamlığı Yayınları.

Sucu, Mustafa.(2008). *Kültürel Ve Turistik Değerleriyle Adıyaman.* İstanbul: Adıyaman Belediyesi Kültür Yayınları.

Şarkı Sözleri. İlkay Akkaya Adıyaman. Erişim:16.06.2022. https://www.sarkisozlerihd.com/sarki-sozu/ilkay-akkaya-adiyaman-turkusu.

Topdemir, Ramazan(1996). *Adıyaman Yöresinin Atasözleri Ve Deyimleri.* Adıyaman: Özdal Ofset Yayınları.

Topdemir, Ramazan.(1996). *Adıyaman Folkloru (Halkbilimi).*Adıyaman: Adıyaman Belediyesi Yayınları(1).

Turhan S., ve Akbıyık A.(2012). *Adıyaman Türküleri Ve Oyun Havaları.* Ankara: Adıyaman Belediyesi Yayınları.

Türkü Dostları. Adıyaman. Türküleri. Erişim:15.07.2022. https://www.turkudostlari.net/ara.asp.

Türkü Sitesi. Adıyaman Türküleri. Erişim: 29.05.2022. https://turku.sitesi.web.tr/adiyaman.

Uğurlu, Nurer. (2009). *Folklor Ve Etnografya - Halk Türkülerimiz.* İstanbul: Örgün Yayınevi.

Urfanews. Adıyaman Türküsü Kâhtalı Mıçe Urfanews.

Erişim: 31.05.2022. https://urfanews.com/kahtali-mice-adiyaman-turkusu-sarkisi-dinle.

Yağımlı, Ahmet Akil.(2004). *Adıyaman Ağzı Ve Kültürü.* Adıyaman: Adıyaman Belediyesi Yayınları.

Yakıcı, Ali.(2007). *Halk Şiirinde Türkü.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Yıldırım, Ali. (2003). *Halk Türkülerimiz Ve Halk Türkülerimize Hayat Verenler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Yöktez. Modern Kent Ortamında Üretilen Türkülerin Ve Bunların İcra Ortamlarından Türkü Barların İşlev Kuramı Açısından İncelenmesi. Erişim: 28.05.2022. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=zN3s-4YDCpW2TZ99kUWmqg&no=7ANlzSzZZcmrhwrM81hMNA.

EKLER

Ek-1 DİZİN

Acaba Hastalanır Mı Gözü Dilber Görenin? 384
Adıyaman Benim İlim 309
Adıyaman Dağları 265
Adıyaman Dağları-2 266
Adıyaman Divanı 383
Adıyaman Düz Ovadır 310
Adıyaman Hangi Yanda? 311
Adıyaman İllerinde Bize Bir Gelin Gelir 312
Adıyaman Şehrindeyiz 313
Adıyaman Türküsü 314
Adıyaman Vatanımdır 266
Adıyaman Yolu Yaman 267
Ağla Gönül Yine Bugün Ağlamanın 385
Ağladırlar Adamı 315
Ağlarım (Garip Gurbet Elde) 316
Ak Sahabe 317
Al Yazmalı Küçük Gelin 386
Allah'ın Emri İle 318
Almanya Hoyradı (Hoyrat) 386
Almanya Yolları Karşıma Karşı 319
Altın Yüzüğüm Kırıldı 269
Anayurdum (Dağların Karı Boranı) 320
Armudun Dibi Kuyu 270

As Beni Zülfün Telinde Sallanayım 387
Ata Vurdum Belleme 270
Ay Doğar Aşar Gider 271
Ayın Şavkı Düşende 273
Ayrılık Vakti 321
Bana Göre (İnsan Bir Ummandır) 322
Barak Ellerinde Kara Haber Var 388
Belinde Acem Şalı 274
Ben Senin Yaptığın Gibi 323
Ben Şehid-i Badeyim 389
Bırak Gidem Artık Karlı Dağlara 324
Bilirsin Vefa Yoktur Âlem İçre Güzellerde 390
Bir Bahçam Var İdi 325
Bir Güzele Yandım Mansur Elinde 326
Bir Mektup Yazdırdım Urfalı Kızına 275
Bir Nesneden Yaratıldık 327
Bizim Yaylamız Meşeli 276
Bugün Ben Yarı Gördüm 391
Canım Anam 328
Culfa Türküsü 277
Çalınsın Düğün Havamız 329
Çekme Halay Başını 330
Çıkam Dağlar Başına Da 392
Çıkam Yücelere Çıkam Oturam 393
Çıktım Nemrut Dağına 278

Çiğ Köfte Hoş Acıdır 331
Çoban Oldum Dert Sürüsü Güderim 393
Çukurova (Kurban Olam Toprağına) 332
Dağdan İndim Düze Ben 394
Dama Çıkmış Bakıyor 333
Dama Çıkmış Bir Güzel 279
Dama Kurdum Çatmayı 280
Damın Ardı Tandıram 281
Derdimi Denk Ettim 394
Dere Boyu Saz Olur (Hazal) 282
Dinlersen Kardeşim Sözlerim Sana 335
Durnalar Dizi Dizi 283
Dümme Gelir Mektepten 285
Dün Mü Buradaydın? 335
Düz Dara Yar Düz Dara 336
Ektim Biçemem Harmanı 337
Ellerin Yanında Sitem Eyleme 395
Elmacı Güzel 338
Erenler (Hak Nasip Eyledi) 339
Eski Yar Eski Yara 340
Eşarbını Yan Bağlama 341
Etme Felek Etme Etme 396
Evleri Görünüyor 286
Ey Hamamcı Bu Hamama Güzellerden Kim Gelir? 397
Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur 286

Ferağet Gel Behi Gönlüm 397
Fırat Yine Deli Deli Akıyor 342
Fırat'a Bent Vuruldu 343
Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan 287
Geçti Bizden 398
Geçti Ömrümün Baharı 345
Gel Benim Tenim İçinde 398
Gel Erkan-ı Devlet Gör 400
Gel Gülüm Gel Canım 288
Gelin Hanım Kınan Mübarek Olsun 346
Gelinin Çardağına 289
Gene Oldu Akşamlar 411
Git Gelemem İşim var 347
Gökten Yıldız Derseler 347
Gölbaşına Vardım Gölleri Çoktur 290
Gönlüm Seni Ateşlerde Cayır Cayır Yakacağım 342
Gözlerin Ceylana Benzer 400
Gurban Kibar Gurban 401
Gülendam (Bu Devran) 349
Gün Geldi Gün Geldi 402
Günahım İşret Olsun 403
Hacıpınar'ın Düzü 291
Hastaneye Giderken Yolda Yoruldum 403
Havalar Ayaz Gelin Hanım -1 291
Havalar Ayaz Gelin Hanım-2 292

Hazret-i Safvan 350
Hiç Kimse Sormasın Halimi 352
İki Kız Gider Düğüne 293
Kâhta Çayında Durdum 352
Kâhta'nın Çayı Serin 354
Kalaylıyım Kalaylı 293
Kaleden İndim Aşağı 405
Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum 294
Kara Dağın Boz Yılanı 406
Karagül (Ben Sende) 355
Karşıda Kara Erik 295
Kesin Şu Fırat'ı Bu Yıl Akmasın 406
Kurşunu Kalem Eyle 356
La Ne Hoşdi Esgiden 357
Le Le Sakine 359
Maya 407
Mendil Almış Eline 360
Minarenin Minberi 361
Mor Fistanın Moruna 363
Mürvet'e Geldim (Yetiş Ya Allah) 295
Müzmin Bekâr 364
N'etmeli? 408
Nanecükle Pirpirim 365
Naza Gelmiş (Nazar Değmiş) 367
Ne Biz Büyüseydik Ne De Bu Şehir 368

Ne Güzeldir Adıyaman 369
Ne Hanlarım Kaldı Ne Saraylar 370
Ne Kaldı? 408
Ne Olur (Gece Gündüz Hayalinle) 371
Nemrut Dağı Duman Duman 296
Nemrut'ta İçtim Şarap 297
Nigara Mülk-ü Cismim 409
Oy Gardaşım (Barak) 410
Pencereye Çıkmış Zalımın Kızı 372
Portakal Dilim Dilim 298
Sabahtan Gül Yüzün Solmuş 411
Sahana Koydum Pekmez 299
Salınır Salınırsın 373
Semahlar Döndük Bu Yolda 300
Seni Doğurana Hayran 374
Sürünüz Gelir Sürümüze Karışır 412
Şen Olasın Adıyaman 376
Taşına Toprağına Hasret Kaldığım 377
Toprağın Bol Bereket 378
Türkülere Gönlümü Bağlamışım 379
Vesile Gözleri Kara 306
Yağmur Yağar Benim Garip Başıma 380
Yağmur Yağar Yer Yaş Olur 307
Yârim Çifte Benlidir 381
Yatıklar Uyanıklar 413

Yaz Geldi Sevdiğim Yine Yaz Geldi 414

Yeni Mi Uyandın Mahmur Yârim Günaydın? 415

Yıkılsın Maraş Kalesi 308

Yüce Dağ Başında Yağan Kar Olam 382

Ek-2 SÖZLÜK

Acem :	İran ülkesi
Ağyar :	Yabancı, el.
Ahd :	Söz, yemin.
Âlem :	Dünya, cihan.
Alamet-i şer:	Kötülük belirtisi
Alıç:	Akdeniz'de yetişen gülgillerden bir ağaç çeşidi.
Amel:	İş.
Anı:	Onu.
Anınçün:	Onun için.
Harık:	Su yolu. Arık.
Arisdağ:	Topraktan yapılmış evlerin ağaçla döşenen tavanı.
Aşhana:	Mutfak.
Aşr olunca:	Haşrolmak, Öldükten sonra dirilme.
Avşar:	Anadolu'da bir Türkmen boyu.
Bade:	İçki.
Bağ:	Üzüm tarlası.
Bağır:	Göğüs.
Bahça:	Bahçe.
Bahr-ı bela:	Bela denizi.
Baht:	Şans, talih, kısmet.
Barak:	Gaziantep sınırları içinden Suriye'ye kadar uzanan ovanın ismi.
Basma:	Desenli kumaş.

Başlık : Damadın ailesi tarafından gelin tarafına ödenen para.

Baz-ıl Abdulkadir: Abdulkadir Geylani hazretlerinin lakabı.

Belleme: Toprağı işlemek.

Ben : Yüzde bulunan siyah nokta.

Beniz: Yüzün rengi.

Berdar: Asılan.

Berhem: Eser, ürün. Erkek ismi.

Bezm-i cem: Sultan meclisi.

Bişmek: Pişmek.

Boran: Sağanakla ortaya çıkan hava olaylarından biri.

Burç: Kale duvarlarında yer alan bir kule.

Bünyad: Bina, yapı.

Cahil-i nadan: Görgüsüz

Cem: Toplantı.

Cenab-ı safı: Şifa veren. Allah.

Ceset: Naaş, ölü bedeni.

Ceylan : Ahu.

Cihan-ı gülşen: Dünya bahçesi.

Cilve: Naz.

Cilveyinen: Nazla.

Ciran: Komşu.

Culfa: Dokuma

Culfacı: Bezlerden savan ve yolluk yapan dokumacı

Culfanıng: Dokumanın

Cümbüş: Eğlence.

Çabacak: Çabucak.

Çardak: Tarla, Merdiven. Bahçelerde üstü örtülü gölgelik yapı.

Çark-ı çember: Hayat düzeni.

Çatma : Ağaçların birbirine geçirilmesiyle oluşan yapı.

Çıra: Tutuşturma, aydınlatma parçası.

Çiftetelli: Gerdan kırarak oynanan müzikli bir oyun türü

Çire: Şire, şerbet.

Çörten: Çeşmedeki oluk.

Çün: İçin

Daramış: Taramak

Daş: Taş

Delal: Halka duyuru yapan kişi.

Deleme: İple oynanan tahtadan oluşan araç, topaç.

Dem: Zaman, nefes.

Derbeder: Yıkılmış, bitik.

Derdo: Benim derdim.

Derun: Gönül

Devri felek: Çağ, zaman.

Didar: Güzel yüz.

Dorğı: Doğru.

Durna: Turna kuşu.

Dut: Tut meyvesi.

Dürr: İnci

Eda: İşve, naz.

Ehli beyt: Peygamberimizin soyundan gelenlere verilen isim.

Emmi: Amca

Endam: Boy, pos.

Eren: Akıllı kişi.

Erkan-ı devlet: Devlet usülü

Eshab-ı Kehf: Kur'anda, Kehf suresinde geçen ve yedi uyurlar olarak bilinen kıssa.

Etek tutmak: Tarikata girmek**,** bir mürşide bağlanmak

Eyvan: Evin avluya bakan tarafı açık, üç tarafı kapalı yüksekçe zeminli yer.

Ezel: Sonsuz.

Ezrail: Azrail. Can alan ölüm meleği.

Faş eylemek: Açığa çıkarmak.

Felek: Dünya, âlem

Ferman: Padişah buyruğu.

Fırat : Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan bir nehir.

Figan: Acı, bağırış, inleme.

Fistan: Kadınların giydiği geniş, uzun kıyafet.

Gap : Güneydoğu Anadolu Projesi

Gasavet: Kasavet; keder

Gayrı: Başka

Gazel dökmek: Ağaçta sararıp kuruyan yaprağın düşmesi.

Gerdun: Burç

Gergef: Üzerine kumaş işlenen, içiçe geçmiş iki çerçeveli araç

Gız: Kız.

Gine: Yine.

Goxar: Kokar

Gol : Kol

Gögerçin: Güvercin.

Gögerdi : Yükseldi.

Göksüm : Göğsüm.

Gönül Kaşenesi: Gönül sarayı

Gurban: Kurban.

Gülendam: Gül gibi nazik, gül endamı olan

Güllap: Gül şerbeti.

Gülşen: Gül bahçesi.

Haket: Hikâye, kıssa.

Hakk: Allah.

Hakk-ul abd: Allah'ın kulu.

Halayık : Cariye.

Halis : Saf, temiz.

Hallaç: Pamuk ve yünü tokmakla veya yayla kabartan kimse. Keçe ile uğraşan kimse.

Han: Konaklama yeri.

Hançer: İki yanı bilenmiş bir bıçak türü.

Harab : Yıkık, bitik.

Harık: Su yolu.

Harman : Ürünler biçildikten sonra tanelerin başaklarından ayrılması.

Hatayi : Şah İsmail

Havar: Vah, Eyvah

Haydar : Hz Ali'nin lakabı

Heste : Hasta

Hazal: Kuruyarak dökülen yaprak.

Heyran : Hayran.

Hezal: Sevilen insan

Hırka: Derviş elbisesi

Hısn-ı Mansur: Adıyaman'ın eski ismi.

Himmet : Çaba, çalışma

Hora : Beğenilen, sevilen

Hu : Derviş zikri. Allah'ı zikretmek için kullanılan ifade.

Hünkâr: Hükümdar, Efendi.

Irıza: Rıza.

İbadallah : Allah'ın kulları.

İçre : İçeri.

İhlas : Samimiyet hali.

İntihab: Seçim

intisab ettim: Bağlanmak.

İrişse : Erişse.

İşret: İçki

Kala : Kale.

Kalbur: Tahılı ayırmak için kullanılan elek

Kalender: Alçakgönüllü kimse.

Kamil: Olgun insan.

Katre: Damla.

Kavl : Söz.

Kekil: Kâkül, alına düşen saç, perçem.

Kerem: Bağış, bağışlama.

Kerge: Bağ bozumu işi. Üzüm toplama.

Keven: Baklagiller ailesinden olan çalı, ot.

Kırklar: Tasavvufta kırk kişiden oluştuğu söylenen erenler.

Kıt kıtı sinek: Deleme **(**Topaç) oyununda oynanan bir oyun çeşidi.

Kirman: İran'da bir eyalet.

Köhne: Yıpranmış, eski.

Köynek: Gömlek

Kudara: Nereye

Kudret kalemi: Allah'ın her şeyi önceden bilmesi.

Kuşe-i meyhane: Aşk ehli olanların eğlendiği mekân

Künye: Kişisel bilgileri gösteren resmi belge.

Lal: Dilsiz.

Lımın: Vay bana.

Loğ: Evlerde toprak damı düzeltmeye yarayan silindirik araç.

Lokma: Rızık

Lütuf: İhsan, kerem.

Mah: Ay

Mahbub: Sevgili.

Mahle: Mahalle

Mahmur: Süzgün bakış

Mahpusane : Hapisane.

Mapus: Hapisane.

Maşa: Sobada bulunan kor ateşleri karıştırmaya yarayan iki kollu kıskaç

Mazur: Özür.

Meclis: Toplantı yeri.

Mecnun: Deli. Aşktan aklını yitiren kişi.

Medaris : Okullar

Medet: İmdat. Yardım dileme.

Mektep: Okul.

Menevşe : Menekşe, güzel kokulu bir bitki.

Merhem: İlaç, deva.

Meşe: Kayıngiller ailesinden bir ağaç türü.

Mevla: Yüce Allah.

Mey : İçki, şarap

Meyhane: Aşkın öğrenildiği yer. (Tasavvufi)

Meyil: Yönelme, heves.

Mırım: Öldüm

Mihman : Misafir

Mihnet: Sıkıntı.

Mihrican: Sonbahar. İran'da bir bayram günü.

Minder: Yerde oturmak için bezden yapılmış eşya.

Mizan: Ölçü.

Muraz: İstek, talep.

Müberra: Temize çıkmış, aklanmış.

Mülkü hüsn: Güzellik ülkesi

Münacaat: Yalvarma, yakarış.

Mürvet : Cömert

Müsahip : Arkadaş, dost.

Müt'ad: Adet olunmuş, geleneksel.

N’edim: Ne yapayım.

Naib menab: Vekil, yardımcı.

Naki: Temiz, pak

Nakşim: Benim nakışım

Name: Mektup

Nan : Ekmek

Nazınan : Nazla, cilveyle.

Nefes: Bektaşi’lerde ilahiye verilen isim.

Nemek : Lezzet.

Nısf : Yarım

Nigara : Ey sevgili.

Nüş ederdik: Eğlenmek

Otağ : Büyük çadır.

Ölenecek: Ölene kadar

Pak eyledim : Temiz hale getirmek.

Pare: Parça

Payton: Fayton

Peri : Çok güzel kadın.

Peymane : Büyük şarap kadehi.

Pıçak: Bıçak

Pıtırak : Ağaç dallarında dikenleşen budaklar.

Pir: Yaşlı, Tecrübeli kişi

Pir-i mügane: Meyhanelerde aşk dağıtan yaşlı kişi. Mürşid.

Poşu : Başa bağlanan sarık.

Pünhan: Gizli.

Rehne-i şarab: Şarap için en kıymetli eşyayı rehin verme.

Rında: Güzel

Ruz-ı mahşer: Mahşer, toplanma günü.

Safa : Rahatlık

Safvan Bin Muattal: Beni Süleym kabilesine mensup bir sahabedir.

Sağer : İçki bardağı, kadeh.

Sahabe: Hz**.** Muhammed'in meclisinde bulunmuş ve O'nun davranışlarına tanık olan müslümanlar.

Sahan: İçinde yemek yenen kap

Saki : Meclislerde içki dağıtan kişi.

Seki : Dağ başında yer alan düzlük alan. Evlerin önüne oturmak için yapılmış set.

Semah : Alevi ve Bektaşilerde cemlerde yapılan tören.

Ser: Baş, reis.

Serhoş: Sarhoş.

Sevda: Aşk

Sıla: Gurbetteki için doğup büyüdüğü yer.

Sırat: Ahirette dar ve geçilmesi zor köprü.

Sine: Göğüs, yürek**.**

Sini: Büyük tepsi.

Siret: Karakter

Soku: Buğdayın dövüldüğü taş.

Sual: Soru

Sukara: Sarhoş

Suret-i Rindane: Gönül ehlinn yüzü

Sümerbank: Adıyaman'da 1960'lı yıllarda kurulan fabrika

Süviğ: Dam saçağı

Şahbaz: Mert, yürekli.

Şahin: Avcı bir kuş türü

Şakımak: Hoşa giden birşekilde ötmek

Şal : Kadınların omuzlarını örtmek için taktığı örtü

Şam: Suriye'nin başkenti.

Şarab-ı nab-ı germ: Sıcak katkısz şarap.

Şarap: Bir tür içki.

Şavk: Işık

Şefi-i müznibin: Günaha girenlere şefaat eden.

Şeh-i Ali-cenab: Yüce gönüllü kişi

Şehid-i Bade: Harput divanında bir gazel

Şevk-i ruh: Ruhun neşe kaynağı.

Şillik: Adıyaman yöresine özgü olup pekmezle yapılan bir tatlı.

Şol: Şu.

Ta'n eden: Kötüleyen, kınayan.

Talan: Yağma.

Tamu: Cehennem

Tandır: Ekmek pişirilen ocak.

Tava: Adıyaman yöresinde güveçte pişirilen bir yemek çeşidi.

Teber: Balta

Telli turna: Turnagillerden bir kuş türü.

Temaşa: Hoşlanarak bakma.

Tığ-ı keman: Keman teli

Tokaç: Toprak damın saçaklarının sertleşmesi için kullanılan yassı tahta tokmak

Toy: Acemi.

Tuluh: Peynir, pekmez, yağ vs. koyulan deri tulum.

Turab: Toprak

Turaç: Sülüngillerden bir kuş türü.

Umman: Okyanus

Vel vel: Vaveyla, çığlık

Viran: Harap olmuş.

Yâd: Yabancı, el.

Yar: Sevgili.

Yedi yaman: Adıyaman'ın eski ismi.

Yemen: Orta Doğu'da bir ülke

Yerinmek: Acınmak, pişman olmak

Yosma: Şen, fettan, genç kadın

Yuhu: Uyku

Zabit: Rütbesi teğmenden binbaşıya kadar giden er.

Zahid: Dünya işlerini terk edip Allaha'a yönelen kişi.

Zerhalıh: Zahirelik

Ziyan: Zarar

Zülüf: Sevgilinin saçı

Zümre-i sofi: Tasavvuf ehlinden olan

Ek- 3 KAYNAK KİŞİLER

Adı ve Soyadı		D.Yeri	Meslek	D.Tarihi
Kaynak Kişi:1:	Aziz ÇELİK	Adıyaman	Bestekâr	1947
Kaynak Kişi 2:	İdris Nebi AÇIL	Adıyaman	Yazar Bestekar	1970
Kaynak Kişi 3:	Fatma TAŞKIN	Adıyaman	Ev Hanımı	10.03.1941
Kaynak Kişi 4:	Emine KARAKUŞ	Adıyaman	Ev Hanımı	01.01.1950
Kaynak Kişi 5:	Emine DOĞAN	Adıyaman	Ev Hanımı	13.09.1976
Kaynak Kişi 6:	Yıldız DEMİR	Adıyaman	Ev Hanımı	28.12.1972
Kaynak Kişi 7:	Hasan DEMİR	Adıyaman	Avukat	15.03.1964
Kaynak Kişi 8:	Mahmut DEMİR	Adıyaman	Emekli İşçi	01.02.1957
Kaynak Kişi 9:	Fatma DEMİR	Patnos/Ağrı	Ev Hanımı	01.01.1965

Ek-4 Aziz Çelik Biyografisi Ve Adıyaman Türküleri Hakkında Görüşme

1947 yılında, Adıyaman Merkez'e bağlı olan Terman köyünde doğdum. Ailem de müzikle uğraştığı için müzikle içiçeydim. 14 yaşındayken ailemin ısrarlarıyla evlendim. Şu anda, evliyim ve 6 çocuk babasıyım. Ailemde, benden başka müzik sanatıyla uğraşan olmadı. Daha 9 yaşındayken babamı kaybetmenin üzüntüsünü yaşadım. 14 yaşımdan beri müzik ve türkülerle iç içeydim. Lise eğitimine ekonomik sıkıntılar nedeniyle devam edemesem de müzikle hiçbir zaman bağımı koparmadım. Ağabeyimin şiirle uğraşması hasebiyle sanatla uğraşmamdaki ısrarı ve teşvikleriyle müzik hayatıma devam etme kararı aldım. Müzikle uğraşmamda ağabeyimin büyük emekleri vardır. Daha sonra ağabeyimin bana hediye olarak aldığı ''Cura'' çalgı aleti ilk kullandığım müzik aletidir. Köyden şehre gelince musikiyle tanıştım ve burada musiki derneklerine gidip gelerek söz ve beste çalışmalarım başlamış oldu. Bu beste çalışmalarımıza 1960'lı yıllarda Halk Eğitim Merkezlerinde devam ettim. Halk oyunları ekibinin hazırlanmasında bizzat görev aldım. Halk oyunları müziklerinin derleme çalışmalarını bizzat kendim başlattım.

Bu derleme ve kayıt çalışmalarımız hem TRT hem de Kültür Bakanlığı arşivlerinde mevcuttur. Halk Oyunları ekibinin yurtiçi ve yurtdışında temsil çalışmalarına katılarak birçok başarı elde ettik. Polonya'da ve Fransa'nın Dijon kentinde Halk oyunları alanında önemli başarılar elde ettik.

Beynelmilel filminin konusu benim gerçek hayat hikâyemi konu almaktadır. Belediye Bando takımında çalıştığım yıllarda yaşanan olayları konu almaktadır. Bu filmle beraber birçok ödül aldım. ''Kesin Şu Fırat'ı Bu Yıl Akmasın'' adlı türkünün sözleri bana aittir. Bu türkü gerçek bir hayat hikâyesinden alınmıştır. Adıyaman'ın ilçesi olan Samsat'ın bir köyünden diğer köyüne eskiden sal adı verilen araçla geçilirdi. Yine bir gün Fırat Nehri salla geçilirken sal devrilir ve salın içindekilerden biri hayatını kaybeder. Ben de yöre halkından bu hikâyeyi dinledikten sonra bu türküyü yazdım. Aynı zamanda bana ait olan ''Düz Dara Yar Düz Dara'' adlı türküyle MESAM tarafından ödüllendirildim. Ayrıca ''Eyvanına Vardım'' adlı bana ait olan

türkü çok beğenildi. Bu türkü, 1990 yılında TRT tarafından yılın türküsü seçildi. Ve en çok beğenilen eser olarak ödüller kazandım. Yazmış olduğum beste ve eserler birçok sanatçı tarafından seslendirilmiştir. Kâhtalı Mıçe, Kâhtalı Hamido, Mahmut Tuncer, Selda Bağcan, Zara, Mehmet Seske, İbrahim Tatlıses bunlardan bazılarıdır. Sanat hayatım boyunca birçok ülke gezdim ve bu gezilerimdeki temel amaçlardan bir tanesi de Adıyaman kültürünü tanıtmak ve yaşatmak yönünde oldu.

Aziz Çelik olarak Adıyaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde müzik alanında Usta Öğretici olarak çalıştım. MESAM'da Denetleme Kurulunda halen görev yapmaktayım. MESAM Adıyaman il ve ilçe temsilcisiyim. Bestekâr ve söz yazarı olarak sanat hayatıma devam etmekteyim. Adıyaman türkülerinin derlenmesi ve tanıtılması çalışmalarına devam etmekteyim.

Aziz Çelik, bir sanatçı olarak türküyü nasıl tanımlamaktadır?

Türkü, insanın duygularını, düşüncelerini sanata uygun bir şekilde kendine özgü bir ezgiyle anlattığı bir türdür.

Sanat hayatınızda bir ustanız var mıydı?

Sanat hayatımda bir ustam olmadı ve bir çırak da yetiştirmedim. Sanat hayatımda akademik eğitim almadan bu camiada yetiştim. Söz ve beste yazarak sanat hayatıma devam etmekteyim.

Kaç tane eseriniz bulunmaktadır?

80'e yakın eserim vardır. Bunlardan 28 tanesi TRT' repertuarında kayıtlıdır.

Adıyaman türkülerinde ağırlıklı olarak hangi konular işlenmektedir?

Adıyaman türkülerine baktığımız zaman konu olarak en çok işlenen konu aşk ve sevda konulu türkülerdir. Daha sonra ayrılık, gurbet, düğün, kına, iş ve dini içerikli türküler gelir. Yörede halkın geçim kaynaklarından olan tütün

işi, nar toplama, üzüm toplama ve bağ işleri türkülerde kendine yer bulmuştur. Ayrıca düğün, kına gibi halkın gelenek ve göreneklerini yansıtan unsurlar da türkülere yansımıştır. Bunun yanında ölüm, hastalık gibi acıklı olaylar da türkülerde konu olarak yer almıştır; fakat aşk ve sevda konulu türküler daha çok işlenmiştir. Adıyaman türkülerinde, konu olarak iş ve meslek türküleri çok azdır.

Adıyaman türküleri konu olarak şöyle sıralanabilir:

Aşk Ve Sevda Türküleri

Gurbet, Ayrılık Ve Hasret Türküleri

Tabiat (Doğa) Ve Mekân (Yer) İsimleriyle İlgili Türküler

Ölüm Üzerine Söylenmiş Türküler (Ağıtlar)

Askerlik Üzerine Söylenmiş Türküler

Kişiler Üzerine Söylenmiş Türküler

Hikâyesi Olan Türküler

İş ve Meslek Hayatıyla İlgili Türküler

Tören Türküleri (Düğün-Gelin-Kına-Bayram)

Adıyaman türkülerinin yapısal özellikleri nasıldır?

Adıyaman türküleri, genellikle hece ölçüsü formatındadır. 2 dörtlük veya 4 dörtlük biçiminde yazılır. Türkülerde kullanılan makam, uzun havalarda Hüseyni makamı kullanılır. Gazeller; rast ve saba makamında okunur. Ağıtlar ve yanık havalar; hicaz makamında okunur. Hareketli türküler; uşşak makamında dile getirilir. Eserler icra edilirken örneğin uzun havalardan sonra çifte geçmek diye tabir edilen ritme geçilir.

Adıyaman türkülerinin diğer yörelerden ayrılan özelliği nedir?

Adıyaman türküleri, diğer yörelerdeki türkülerden sadece ağız özellikleri yönüyle ayrılmaktadır.

Adıyaman türkülerinin icra ortamları neresidir?

Adıyaman türkülerinin icra ortamları önceleri birkaç yerle sınırlıyken günümüzde bu ortamlar artmıştır. Harfane topluluğuyla beraber icra edilen bu ortamlar şunlardır:

Bağ evleri

Abuzer Gaffar Çayı

Adıyaman Keleş Konağı

Adıyaman Beşpınar Mesire Alanı

Adıyaman Kalesi

Adıyaman Orman Alanı (Karadağ)

Adıyaman Seyir Tepesi

Adıyaman Demokrasi Parkı Etkinlik Alanı

Adıyaman Nemrut Dağı Festivalleri

Adıyaman İl Oluşu Etkinlikleri

Kültürel Etkinlik Alanları

Harfane nedir? Harfane Topluluğu hakkında bilgi verir misiniz?

Harfane, sıra gecesi demektir. Sözlü ve müzikli toplantı da denir. Diğer yörelerde, buna benzer müzik toplulukları mevcuttur. Adıyaman'da biz bu topluluğa Harfane adını vermişiz. Haftada bir veya ayda bir mekân olarak seçilen bir yerde bir araya gelinir ve toplu olarak Adıyaman yöresine ait türküler söylenir. Harfane toplantılarında aynı zamanda günlük hayatla ilgili sohbetler de edilirdi. Bunun yanında Adıyaman yöresinin mutfağından olan çiğköfte ikram edilir bazen de mangal yakılır. Adıyaman türkü geleneği, Harfane diye adlandırdığımız halkın deyişiyle koro şeklinde devam ettirilmeye çalışılmaktadır. Bu Harfane etkinlikleri, Adıyaman müziğinin gelecek nesillere tanıtılması ve yaşatılması açısından önem arz etmektedir.

Harfane etkinliklerinde hangi çalgı aletleri vardır?

Cümbüş, keman, darbukab, bağlama, saz, tambur, ud, davul, zurna, tef.

Aziz Çelik olarak kullandığınız çalgı aletleri nelerdir?

Benim kullandığım ilk müzik aleti ağabeyimin bana aldığı 'Cura''dır. Bunun dışında 12 perdeli saz vardır. Ud, Bağlama, Cümbüş, Darbuka, Tef, Bateri, Gitar da kullandığım enstrümanlardandır. Bando ekibinin kullandığı hemen hemen bütün enstrümanları da kullanabilmekteyim.

Adıyaman türkülerinde öne çıkan özellikler sizce nelerdir?

Adıyaman türkülerine baktığımız zaman Adıyaman yöresine ait gelenek ve görenekler türkülere yansıtılmaya çalışılmıştır. Konu olarak aşk ve sevda konulu türküler daha çok ön plandadır. Genellikle 2-4 dörtlük biçiminde hece ölçüsüne dayalı olarak kaleme alınmıştır. Makam olarak Rast, Hüseyni, Uşşak, Hicaz ve Saba makamları öne çıkmaktadır. Adıyaman türkülerinde uzun hava, gazeller, ağıtlar, yanık türküler ve hareketli türküler yer almaktadır. Uzun havalarda ritim olmadığı için notalarda sınır yoktur. İstediği kadar uzatılabilir. Adıyaman yöresi düğünlerinde genellikle hareketli 2 dörtlüklü parçalar davul ve zurna eşliğinde icra edilir. Adıyaman yöresinde eskiden 12 perdeli bağlama da çalınırdı. Günümüzde ise Cümbüş, Keman, Darbuka, Bağlama vs. gibi çalgı aletleri yer almaktadır. Hareketli türkülerin yansıra hüzünlü türküler de yer almaktadır. Adıyaman'ın önemli tarihi mekânlarından olan Nemrut Dağı gibi yerler de türkülerde yer alarak tanıtılmaya çalışılmıştır.

Aziz Çelik olarak sanat hayatınızdaki asıl amacınız nedir?

Bir sanatçı olarak bugüne kadar Adıyaman halkının duygu ve düşüncelerini, kültürünü yöreye has bir üslupla aktarmaya çalıştım. Bizim sanatçı olarak amacımız ve temennimiz, Adıyaman müziğinin ve kültürünün 7'den 70'e herkese ulaşması ve onların türkülerle kendi kültürünü tanıması ve yaşatmasıdır; çünkü türküler genele ulaştığı ölçüde başarılı ve kalıcı olur. (KK-1)

Ek-5 İdris Nebi Açıl Biyografisi ve Adıyaman Türküleri Hakkında Görüşme

Adıyaman Merkez, 1970 doğumluyum. Adıyaman Merkeze bağlı Sıratut Mahallesinde ikamet etmekteyim. 27 yıllık evli olup 4 çocuk babasıyım. 1995 yılından bu yana Adıyaman Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünde halen çalışmaktayım. Yazar, besteci ve fotoğrafçı olarak meslek hayatıma devam etmekteyim. 2011 yılında çıkarmış olduğum ‘’Geçmiş Olsun’’ adlı bir kitabım vardır.

İdris Nebi Açıl’a göre türkü nedir?

Türkü, insanın duygu ve düşüncelerini, hissettiklerini ezgili olarak, dörtlük biçiminde oluşturduğu bir türdür, diyebiliriz.

Kaç tane türkü eseriniz bulunmaktadır?

Benim 20 tane türkü eserim vardır.

Ne zamandan beri türkü yazmaktasınız?

Çocukluğumdan beri Adıyaman ilinin kültürünü yaşatmak ve tanıtmak için eserler yazmaktayım.

Türküleriniz hakkında bilgi verir misiniz?

‘’Adıyaman’da ikamet ettiğim için Adıyaman ilinin gelenek ve görenekleri, kültürünü iyi bilmekteyim. Eskiden beri Adıyaman ilinin kültürünü yaşatmak ve tanıtmak için eserler yazmaktayım. Türküleri yazarken aynı zamanda çocukluğumda çevremde gördüğüm ve bizzat içinde bulunduğum Adıyaman ilinin gelenek ve göreneklerini de derinden hissetmekte ve bunu gelecek nesillere aktarmak için çaba harcamaktayım. Türküleri yazarken de hep bu minvalde eserlerimi oluşturmaktayım; çünkü türküleri kalıcı kılan en önemli unsur onları gelecek nesillere aktarabilmekle mümkün olabilmektedir. ‘’ La Ne Hoştu Eskiden’’ adlı türkü Adıyamanlı sanatçılardan Kâhtalı Mıçe ve Mahmut Karadağ tarafından seslendirildi. Yine ‘’Ağlatırlar Adamı’’ adlı türküye Mahmut Karadağ klip çekti. Sözleri bana ait olan ‘’La Ne Hoştu Eskiden’’ türküsüne baktığınız zaman orada Adıyaman ilinin kültürünü, gelenek ve göreneklerini daha iyi görebilirsiniz. Bu türküde,

eskiden mahallelerde tuluhlarda satılan ayranlar, mahallelerde çocukların oynadığı topaç (Deleme) oyunu, tellalların çarşıda dolaşıp bağırması, Adıyaman yöresinin ‘’Şillik’’ tatlısı, Adıyaman’da bir geçim kaynağı olan üzüm toplama ve bağcılık gibi kültürel özellikler göze çarpmaktadır.’’ Benim de asıl amacım bu kültürel özelliklerin daima canlı kalabilmesi ve hafızalarda yer edinmesidir. 20 tane türkü eserim şu an mevcut olup ileride bu türkülere yenilerini eklemek için çaba göstermekteyim.

İdris Nebi Açıl olarak yazar, fotoğrafçı ve bestekâr olarak asıl amacınız nedir?

Adıyaman ilinin gelenek ve göreneklerini, kültürünü gelecek nesillere aktarmak için çaba harcamaktayım; çünkü türküleri kalıcı kılan en önemli unsur onları gelecek nesillere aktarabilmekle mümkün olabilmektedir. (KK-2)

Ek-6 TRT Repertuarında Yer Alan Altın Yüzüğüm Kırıldı Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

Ek-7 TRT Repertuarında Yer alan Ay Doğar Aşar Gider Türküsü Nota Düzeni.

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

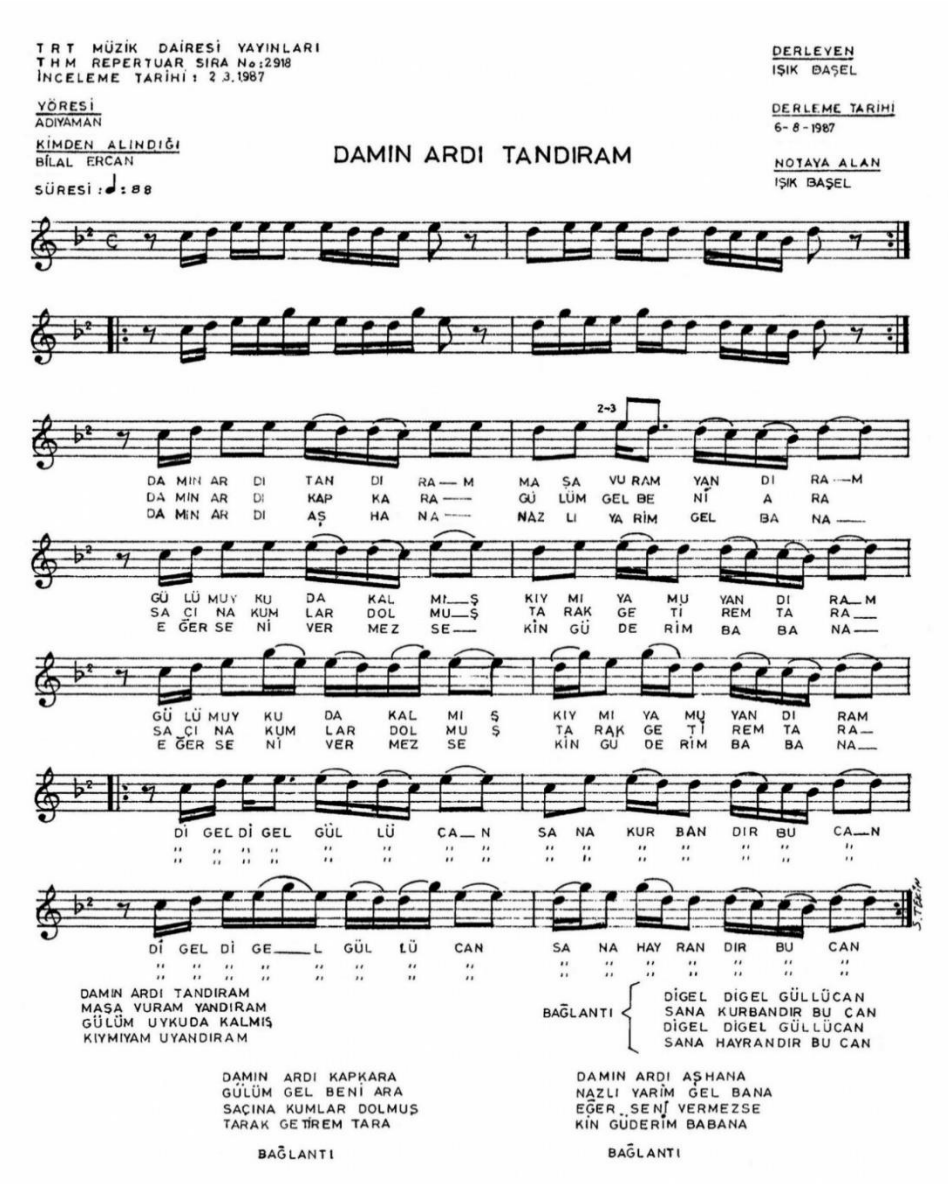
Ek-8 TRT Repertuarında Yer Alan Bir Mektup Yazdırdım Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

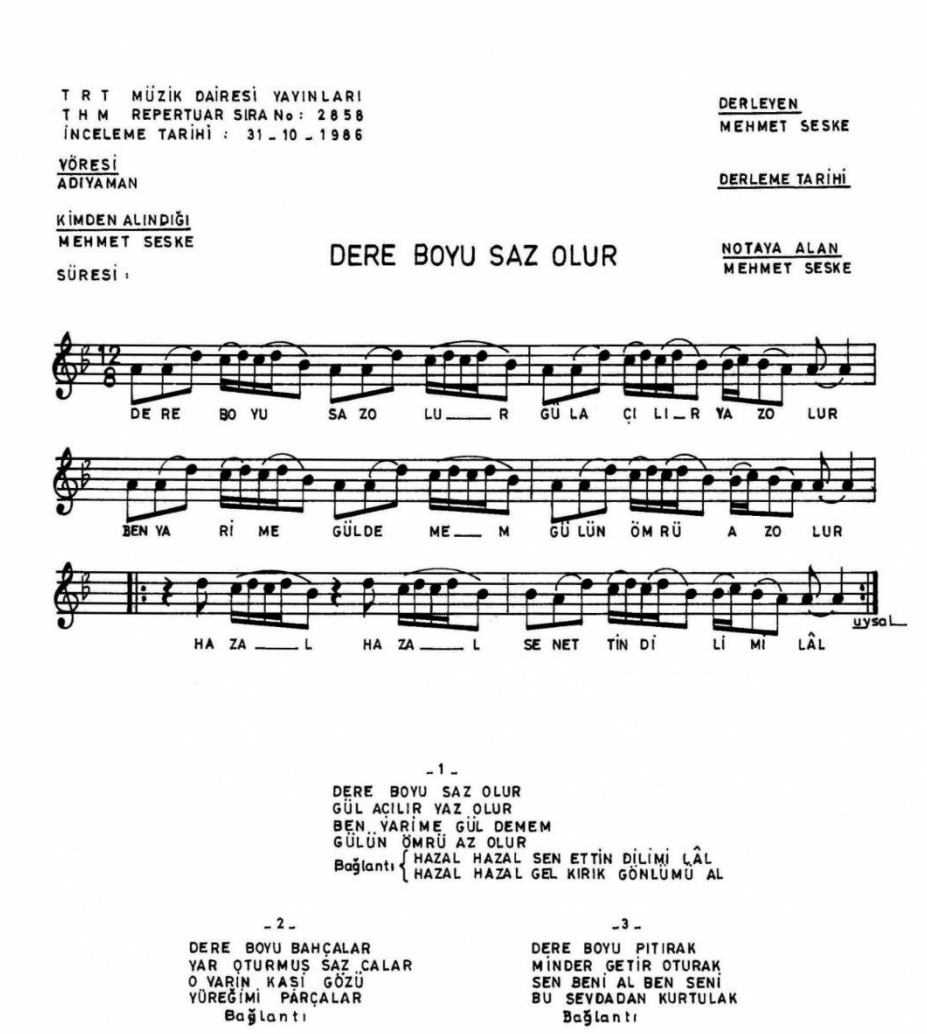
Ek-9 TRT Repertuarında Yer Alan Damın Ardı Tandıram Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

Ek-10 TRT Repertuarında Yer Alan Dere Boyu Saz Olur Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2858
İNCELEME TARİHİ : 31_10_1986

YÖRESİ
ADIYAMAN

KİMDEN ALINDIĞI
MEHMET SESKE

SÜRESİ :

DERLEYEN
MEHMET SESKE

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
MEHMET SESKE

DERE BOYU SAZ OLUR

DE RE BO YU SA ZO LU_____R GÜ LA ÇI LI_R YA ZO LUR

BEN YA Rİ ME GÜLDE ME___M GÜ LÜN ÖM RÜ A ZO LUR

HA ZA_____L HA ZA_____L SE NET TİN Dİ Lİ Mİ LÂL

uysal

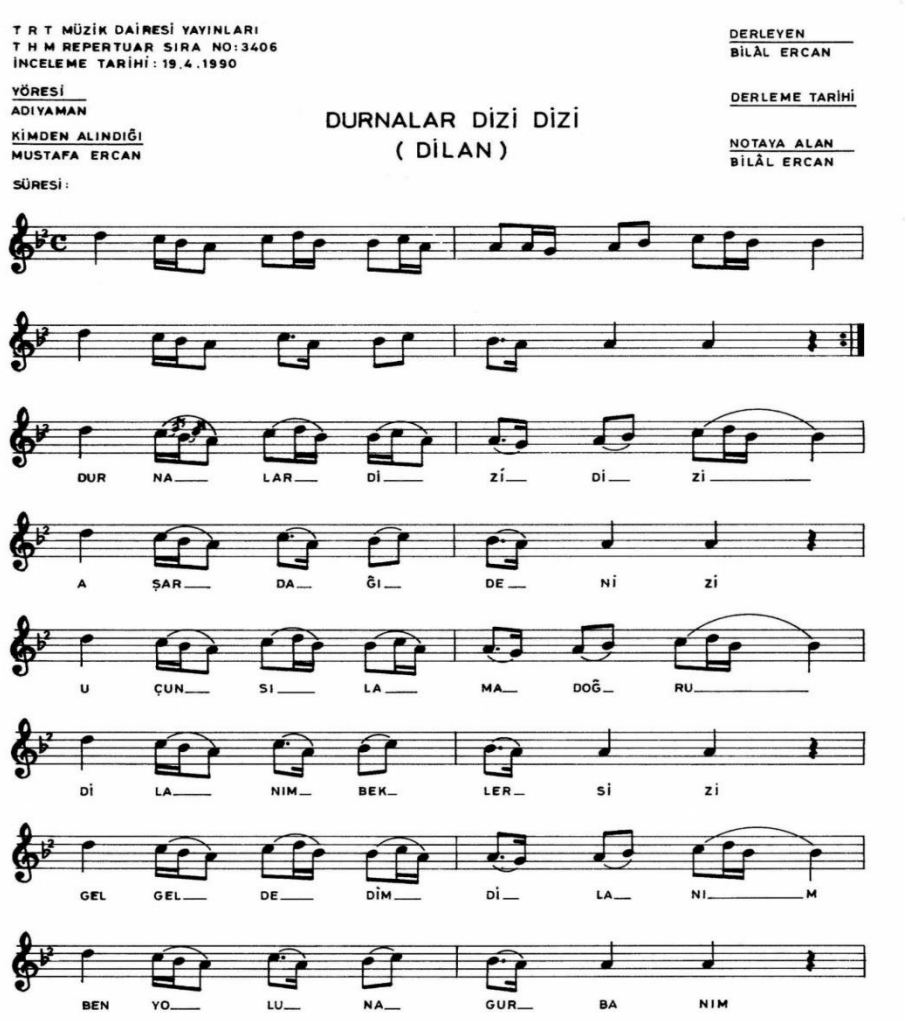
-1-
DERE BOYU SAZ OLUR
GÜL AÇILIR YAZ OLUR
BEN YARİME GÜL DEMEM
GÜLÜN ÖMRÜ AZ OLUR
Bağlantı { HAZAL HAZAL SEN ETTİN DİLİMİ LÂL
HAZAL HAZAL GEL KIRIK GÖNLÜMÜ AL

-2-
DERE BOYU BAHÇALAR
YAR OTURMUŞ SAZ ÇALAR
O YARİN KAŞI GÖZÜ
YÜREĞİMİ PARÇALAR
Bağlantı

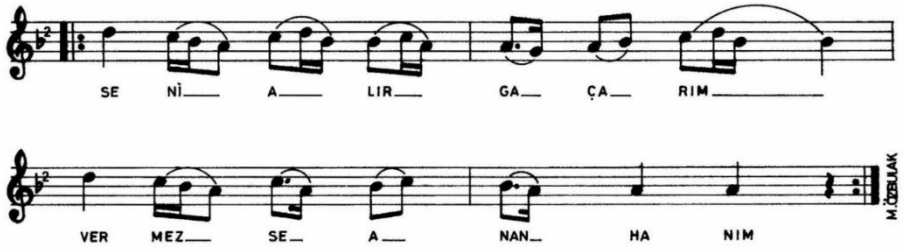
-3-
DERE BOYU PITIRAK
MİNDER GETİR OTURAK
SEN BENİ AL BEN SENİ
BU SEVDADAN KURTULAK
Bağlantı

Ek-11 TRT Repertuarında Yer Alan Durnalar Dizi Dizi Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

DURNALAR DİZİ DİZİ
(SAYFA_2)

—1—
DURNALAR DİZİ DİZİ
AŞAR DAĞI DENİZİ
UÇUN SILAMA DOĞRU
DİLANIM BEKLER SİZİ
—BAĞLANTI—

—2—
ŞALVARINDA DÜĞÜMÜ
ELİNDEKİ DÜĞÜMÜ
DİLANIM NERDE GÖRDÜN
BİR KERE GÜLDÜĞÜMÜ
—BAĞLANTI—

—3—
AY DOĞAR YÜCELERE
GÜN DOĞAR GECELERE
AYRILIK ÇOK SÜRERSE
HALIMIZ NİCELERE
—BAĞLANTI—

—4—
DUT AĞACI BURULUR
DİBİNDE SU DURULUR
ELLER DİLAN DEDİKÇE
BENİM BOYNUM BURULUR
—BAĞLANTI—

—BAĞLANTI—
GEL GEL DEDİM DİLANIM
BEN YOLUNA GURBANIM
SENİ ALIR GAÇARIM
VERMEZSE ANAN HANIM

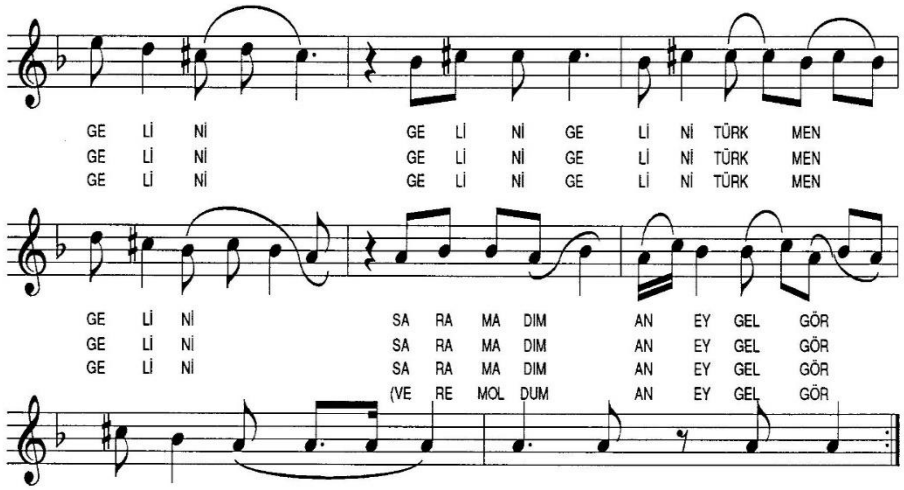
Ek-12 TRT Repertuarında Yer Alan Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

EYVANINA VARDIM EYVANI ÇAMUR

- 2 -

GE Lİ Nİ GE Lİ Nİ GE Lİ Nİ TÜRK MEN
GE Lİ Nİ GE Lİ Nİ GE Lİ Nİ TÜRK MEN
GE Lİ Nİ GE Lİ Nİ GE Lİ Nİ TÜRK MEN
GE Lİ Nİ SA RA MA DIM AN EY GEL GÖR
GE Lİ Nİ SA RA MA DIM AN EY GEL GÖR
GE Lİ Nİ SA RA MA DIM AN EY GEL GÖR
(VE RE MOL DUM AN EY GEL GÖR
HA Lİ Mİ
HA Lİ Mİ
HA Lİ Mİ
HA Lİ Mİ)
(SAZ _ _ _

Ek-13 TRT Repertuarında Yer alan Fırsat Elde İken Bir Amel Kazan Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

_2_

FIRSAT ELDE İKEN
BİR AMEL KAZAN

1

FIRSAT ELDE İKEN BİR AMEL KAZAN
GÜL CEMALİN BİR GÜN SOLSA GEREKDİR
ALDANMA ZEVKİNE BAKMA DÜNYAYA
DÜNYA MALI BUNDA KALSA GEREKDİR

CAHİL BİLDİĞİNDEN HİÇ GERİ KALMAZ
BİN NASİHAT ETSEN SÖZÜNE UYMAZ
KİŞİNİN ETTİĞİ YANINA KALMAZ
HERKES ETTİĞİNİ BULSA GEREKDİR

2

YARIN HAKKIN DİVANINA VARILIR
RUZI MAHŞER GÜNÜ SUAL SORULUR
GÜNAHIN DARTARLAR MİZAN KURULUR
ANDA HAKLI HAKKIN ALSA GEREKDİR

BİRGÜN OLUR GELİR MEVLADAN HİTAP
SORULUR SUALLER VERİLİR CEVAP
KİMİNE LUTFEDER KİMİNE AZAP
CENNET TAMU HAKDIR DOLSA GEREKDİR

Ek-14 TRT Repertuarında Yer Alan Gel Gülüm Gel Canım Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

Ek-15 TRT Repertuarında Yer Alan Gölbaşı'na Vardım Gülleri Çoktur Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA NO:3485
İNCELEME TARİHİ:15.4.1990

YÖRESİ
ADIYAMAN-GÖLBAŞI

KİMDEN ALINDIĞI
RAGIP BİNZET

DERLEYEN
TRT MÜZ.DAİ.BŞK.
THM.MD.

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
MEHMET SESKE

GÖLBAŞINA VARDIM GÜLLERİ ÇOKTUR

SÜRESİ:

(SAZ

GÖLBA ŞI NA VARDIM GÜL LE Rİ ÇOK TUR

GÜZEL LERGE LİYOR SEVDİ ĞİM YOK TU R

ŞAL VAR LI GE Lİ N YAL LAH FİS TAN LI GE

Lİ N VAL LAH ÖL DÜR DÜN BE Nİ

M.ÖZBULAK

GÖLBAŞINA VARDIM GÜLLERİ ÇOKTUR
GÜZELLER GELİYOR SEVDİĞİM YOKTUR

BAĞLANTI

ŞU DERENİN ALICINDAN BURCUNDAN
BANA GELSEN ÖLÜRMÜYDÜN ACINDAN

BAĞLANTI

GÖLBAŞINA VARDIM TREN DURUYOR
ANAM BENİ GURBET ELE YOLLUYOR

BAĞLANTI

SALVARLI GELİN YALLAH
FİSTANLI GELİN YALLAH
ÖLDÜRDÜN BENİ

Ek-16 TRT Repertuarında Yer Alan Havalar Ayaz Gelin Hanım Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

Ek-17 TRT Repertuarında yer alan İki Kız Gider Düğüne Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

- 2 -

İKİ KIZ GİDER DÜĞÜNE

- 1 -

İKİ KIZ GİDER DÜĞÜNE (BOYALARINA KURBAN)
BEN VURGUNAM BÖYÜĞÜNE (HUYLARINA HAYRAN)
KÖR OLASI ANALARI (BOYALARINA KURBAN)
VERMİYOR Kİ SEVDİĞİNE (HUYLARINA HAYRAN)

- 2 -

HALAY BAŞINDA GÜZELLER (BOYALARINA KURBAN)
YARİME BAKIYOR ELLER (HUYLARINA HAYRAN)
BİR GÜZELİN HATIRINA (BOYALARINA KURBAN)
BAŞA GELDİ TÜRLÜ HALLER (HUYLARINA HAYRAN)

- 3 -

BU YIL DA GEÇİRDİK YAZI (BOYALARINA KURBAN)
ZALIM ANA VERMEZ KIZI (HUYLARINA HAYRAN)
HER BİR DERT ÇEKİLİR AMA (BOYALARINA KURBAN)
ÇEKİLMİYOR ANA NAZI (HUYLARINA HAYRAN)

Ek-18 TRT Repertuarında Yer Alan Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

- 1 -

KALEDEN KALEYE ŞAHİN UÇURDUM
AHİLEN VAHİLEN GÜNÜM GEÇİRDİM
YARE ŞEKER EZDİM ŞERBET İÇİRDİM
Bağlantı_ ÖYLOLUR BÖYLOLUR TÜRKMEN GÜZELİ
EDASI HOŞ OLUR TÜRKMEN GELİNİ

- 2 -

KALEDEN KALEYE TAŞ BEN OLAYDIM
ELÂ GÖZ ÜSTÜNE KAŞ BEN OLAYDIM
YALINIZ KALANA EŞ BEN OLAYDIM
Bağlantı..

Ek-19 TRT Repertuarında Yer Alan Yağmur Yağar Yer Yaş Olur Türküsü Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:.....
İNCELEME TARİHİ :.....

DERLEYEN

YÖRESİ

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI

NOTAYA ALAN

SÜRESİ :

Ek-20 TRT Repertuarında Yer Alan Ağır Oyun Havası Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

- 2 -

AĞIR OYUN HAVASI

-3-

AĞIR OYUN HAVASI

Ek-21 TRT Repertuarında Yer Alan Boz Eşek Halayı Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

BOZ EŞEK HALAYI

- 2 -

Ek-22 TRT Repertuarında Yer Alan Dik Halay Oyunu Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

Ek-23 TRT Repertuarında Yer Alan Simsimi Oyunu Nota Düzeni

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

Ek-24 TRT Repertuarında Yer Alan Adıyaman Türkülerine Ait Bilgiler-1

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

Rep. No	2460	2859	2272	2918	2858
Yöresi-ili	Adıyaman	Adıyaman	Adıyaman	Adıyaman	Adıyaman
İlçesi-köyü		Gölbaşı			
Kaynak kişi	Ragıp Binzat	Mehmet Seske	Ragıp Binzat	Bilal ercan	Mehmet Seske
Derleyen	Emin Aldemir	Mehmet Seske	Nida Tüfekçi	Işıl Başel	Mehmet Seske
Notaya alan	Emin Aldemir	Mehmet Seske	Nida Tüfekçi	Işıl Başel	Mehmet Seske
İcra eden					
Makmsal dizi	Uşşak	Hüseyni	Hüseyni	Hüseyni	Uşşak
Konusu-türü	Aşk-sevda	Aşk-sevda	Aşk-sevda	Aşk-sevda	Aşk-sevda
Karar sesi	La	La	La	La	La
Bitiş sesi	La	La	La	Re	La
Usül	2/4	4/4	4/4	4/4	12/8
En pes ses	La	La	La	Si b2	La

En tiz ses	Mi	Sol	Sol	Sol	Re
Ses genişliği	5 ses	7 ses	7 ses	6 ses	4 ses

Ek-25 TRT Repertuarında Yer Alan Adıyaman Türkülerine Ait Bilgiler-2

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

Rep. no	3406	3269	2191	2884
Yöresi-ili	Adıyaman	Adıyaman	Adıyaman	Adıyaman
İlçesi-köyü	-	-	-	-
Kaynak kişi	Mustafa Ercan	Aziz Çelik	Rıza Bozkurt	Sami Doğan Yılmaztürk
Derleyen	Bilal Ercan	Mehmet Seske	TRT Ankara Rad. THM	İlhan Erten
Notaya alan	Bilal Ercan	Mehmet Seske	Nida Tüfekçi	İlhan Erten
İcra eden	-	-	-	-
Makamsal dizi	Uşşak	Hicaz	Hüseyni	Uşşak
Konusu-türü	Aşk-sevda	Aşk-sevda	Deyiş	Aşk-sevda
Karar sesi	La	La	La	La
Bitiş sesi	La	La	La	La
Usül	4/4	4/4	2/4	4/4
En pes ses	Sol	La	La	La
En tiz ses	Re	Sol	Sol	Mi
Ses genişliği	5 ses	7 ses	7 ses	5 ses

Ek-26 TRT Repertuarında Yer Alan Adıyaman Türkülerine Ait Bilgiler-3

(https://www.repertukul.com/Yoreler--ADIYAMAN.URL)

Rep. no	2630	2945	691	3023	3485
Yöresi-ili	Adıyaman	Adıyaman	Adıyaman	Adıyaman	Adıyaman
İlçesi-köyü	-	-	-	-	Gölbaşı
Kaynak kişi	Mahmut Çetinkaya	Bilal Ercan	Abdulkadir	Aziz Çelik	Ragıp Binzat
Derleyen	Mehmet Seske	Işık Başel	Muzaffer Sarısözen	Mehmet Seske	TRT Halk Müz. D.B
Notaya alan	Mehmet Seske	Işık Başel	Muzaffer Sarısözen	Mehmet Seske	Mehmet Seske
İcra eden	-	-	-	-	
Makamsal dizi	Hüseyni	Uşşak	Hüseyni	Hüseyni	Uşşak
Konusu-türü	Kına-düğün	Aşk-sevda	Aşk-sevda	Aşk-sevda	Aşk sevda
Karar sesi	La	La	La	La	La
Bitiş sesi	La	La	La	La	La
Usül	4/4	12/8	4/4	4/4	2/4
En pes ses	La	La	La	La	Fa
En tiz ses	Sol	Re	Sol	Sol	Mi
Ses genişliği	7 ses	4 ses	7 ses	7 ses	7 ses

Ek-27 Bestekâr ve söz yazarı Aziz Çelik'le görüşme. 03/07/2022

Ek-28 Bestekâr, söz yazarı ve fotoğrafçı İdris Nebi Açıl'la görüşme. 03/07/2022

Ek-29 Adıyaman yöresi Harfane Grubu. (Palancı 2005/1, s. 186)

Adıyamanlı sanatçılarımızdan oluşan bir grup " Harfane Sıra Geceleri" adlı bir albüm hazırlayarak Adıyaman müzik kültürünü yurt içinde ve yurt dışında başarı ile temsil etmişlerdir.

Sanatçılar: Ali MİLLİ, Aziz ÇELİK, Dellal METİN, Erol ÇALIR, Hasan EKİNCİ, Kadir SİNER, Kenan YAMAN, Mahmut BAY, Mehmet ASLAN, Onur SARIGÜL, Ramazan SİNER, Ziya SİNER.

Ek-30 Harfane Grubu etkinliği. ''Fırat Türküsü''nün canlandırılması.)
(http://www.adiyamanlilarvakfi.org.tr/icerik/529)

Ek-31 Adıyaman Park AVM'de Harfane Grubu Etkinliği. 10/07/2019

Ek-32 Adıyaman'da üzüm toplama işi. (Bağbozumu- Kerge) 22.09.2019

Ek-33 Adıyaman’da Nar Toplama(Kerge İşi) Nar Ekşisi Yapımı.

(Av.Hasan Demir'in Bağ evi).

